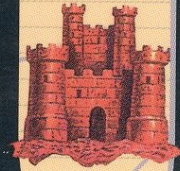

R·C·SPROUL

B İ L İ N M E Y E N
L Ü T U F

(GRACE UNKNOWN)

Reform

Teolojisinin Kalbi

Çeviren: Hande Taylan

Bilinmeyen Lütuf

[R. C. Sproul](#)

Telif Hakkı/Copyright R. C. Sproul, 1999

E-Kitap [Hristiyan Kitaplar](#) tarafından yapıldı. Daha fazla ücretsiz kitap indirmek için [sitemize ziyaret edin](#).

[Türkiye'de Kilise Adresleri](#)

Giriş: Reform Teoloji Bir Teolojidir

Reform teoloji nedir? Bu kitabın amacı, bu soruya basit bir yanıt vermektir. Bilinmeyen Lütuf, sistematik teoloji üzerine yazılmış bir ders kitabı ya da Reform doktrininin her bir maddesinin geniş bir yorumu değildir. Bunun yerine, bir özet, Reform teolojinin özüne açık bir giriştir.

On dokuzuncu yüzyılda, dünya dinlerinin kıyaslamalı analizleriyle meşgul olan tanrıbilimciler ve tarihçiler, dinin kendisinin özünü damıtmaya ve Hristiyanlığı en küçük ortak paydasına indirgemeye çalıştılar. Varlık ya da öz anlamına gelen Wesen terimi, Adolf Harnack'ın What Is Christianity? (Hristiyanlık Nedir?) adlı kitabı dahil Alman teolojik etütlerinin artmasıyla ortaya çıktı. Harnack, Hristiyanlığı, Tanrı'nın evrensel babalığı ve insanın evrensel kardeşliği olmak üzere iki temel bildiriye indirgedi ki, bu iki düşünce de Kutsal Kitap'ta Harnack'ın ifade ettiği şekilde benimsenmez._

BİR DİN DEĞİL, BİR TEOLOJİ

Dini özüne indirgemeye çalışan bu hareketin ince ama dramatik bir etkisi oldu. Din etüdünün yerini eğitim dünyasında teoloji etüdü aldı. Değişim öylesine kurnazcaydı ki, halkın geneli için, din ve teoloji aynı şeydi, bu yüzden halk dramatik bir etki hissetmedi. Eğitim dünyasında bile geçiş fazla bir itiraz görmeden yaygın bir şekilde kabul edildi.

Birkaç yıl önce, A.B.D.'nin orta bölgelerindeki zengin bir Hristiyan ve Reform geleneği olan ünlü bir üniversitenin bir fakültesinde konuşmaya davet edilmişim. Okulun rektörü yoktu ve fakülte üniversitenin kimliğini belirlemek için özeleştiri yapıyordu. Benden, "Sadece Hristiyan olan eğitimin diğerlerinden farklı yanı nedir?" sorusuna yanıt vermeme istiyorlardı.

Konuşmamdan önce bölüm başkanı bana kampüsü gezdirdi. Fakültenin ofis binasına girdiğimizde, kapısında "Din Bölümü" yazılı olan bir ofis gördüm.

O akşam, fakültede konuşurken, "Fakültenizi gezerken üzerinde 'Din Bölümü' yazılı bir ofis kapısı dikkatimi çekti. İki tane sorum var. Birincisi, 'Bu bölüme her zaman Din Bölümü deniyor muydu?'" dedim.

Sorum sessizlik ve boş gözlerle karşılandı. Önce sorumu kimsenin yanıtlayamadığını düşündüm. Sonunda fakültenin yaşlıca idarecilerinden biri elini kaldırıp, "Hayır, eskiden adı 'Teoloji Bölümü'ydü. Otuz yıl kadar önce adını değiştirdik" dedi.

"Neden değiştirdiniz?" diye sordum.

Odadaki kimsenin hiçbir fikri yoktu, ayrıca da aldırılmaz gözüktüler. "Önemli değil" diye düşündükleri belliydi.

Fakülteye teoloji öğrenimiyle din öğrenimi arasında büyük bir farklılık olmadığını hatırlattım. Tarihsel olarak din öğrenimi, antropoloji, sosyoloji ya da hatta psikoloji başlıkları altına konuyordu. Dinin eğitsel araştırması, bir bilimsel-deneysel yöntemle oturtulmaya çalışılmıştı. Bunun nedeni çok basitti. İnsansal etkinlik doğal dünyanın bir parçasıdır. Görünen, deneysel olarak analiz edilebilen bir etkinliktir. Psikoloji, biyoloji kadar somut olmayabilir ama inançlara, dürtülere, düşüncelere ve bu tür şeylere karşılık olarak ortaya çıkan insan davranışı bilimsel yöntemle uygun bir şekilde etüt edilebilir.

Bunu daha basit bir şekilde dile getirirsek, din öğrenimi, ister antropoloji, ister sosyoloji, ister psikoloji başlığı altında olsun belirli türde bir insansal davranışı öğrenmektir. Diğer yandan teoloji öğrenimi, Tanrı konusunda öğrenimdir. Din, insan-merkezlidir; teoloji Tanrı-merkezlidir. Din ve teoloji arasındaki fark, nihai olarak Tanrı ile insan arasındaki farktır ki bunu hiç de küçük bir fark sayamayız.

Yine, bu bir konu farkıdır. Teoloji'nin esas konusu, Tanrı'dır; dinin konusu insandır.

Bu basitleştirmeye hemen büyük bir itiraz edilir: Teoloji öğrenimi, insanların Tanrı hakkında söylediklerini içermez mi?

KUTSAL KİTAP'IN ETÜDÜ

Bu soruya bir tek sözcükle yanıt veririz: "Kısmen." Teolojiiyi birkaç şekilde etüt ederiz. Birincisi, Kutsal Kitab'ı etüt ederiz. Tarihsel olarak Kutsal Kitap, kilise tarafından tanrısal vahyin kural oluşturan temeli olarak kabul edilmişti. Nihai yazarının Tanrı'nın Kendisi olduğu kabul edildi. Bu yüzden Kutsal Kitap'a, verbum Dei (Tanrı Sözü) ya da vox Dei (Tanrı'nın sesi) adları verilmişti. Tanrı'nın Kendini bildiriminin ürünü olarak kabul edilirdi. İçindeki bilgi, insanın deneysel araştırmasının ya da insansal varsayımların sonucu olarak değil, doğaüstü vahiy sonucu gelir. Adına vahiy denir çünkü Tanrı'nın düşüncesinden bize gelir.

Tarihsel olarak Hristiyanlık, insan anlayışı ya da marifetiyle keşfedilen aracılığıyla vahyedilmiş gerçek olduğunu iddia etti ve böyle kabul edildi.

Pavlus, Romalılar'a mektubuna şu sözlerle başlar: "İsa Mesih'in kulu, Tanrı'nın müjdesini yaymak için seçilip elçi olmaya çağrılan ben Pavlus'tan selam!" (Romalılar 1:1). "Tanrı'nın müjdesi" sözü ne anlama gelir? "Nın" eki,

O'na ait olduğunu mu, yoksa O'nun hakkında olduğunu mu belirtir? Pavlus, müjdenin Tanrı hakkında bir şey olduğunu mu, yoksa Tanrı'dan bir şey olduğunu mu söylemekte? Tarihsel Hristiyanlık, bu soruyu sahte ikilem ya o ya da diğeri aldatmacasında bir alıştırma olarak görür. Klasik Hristiyanlık, müjdenin hem Tanrı hakkında ve hem de Tanrı'dan bir mesaj olduğunu söyler.

Kilise aynı zamanda, Kutsal Kitab'ın Tanrı'nın parmağıyla yazılmadığını her zaman kabul etmiştir. Tanrı bir kitap yazıp onu Cennetsel Yayınevi'nde yayınlayıp sonra da dünyaya paraşütle atmamıştır. Kilise, Kutsal Kitab'ın insan yazarlar tarafından oluşturulup yazıldığını her zaman kabul etmiştir.

Günümüzdeki hararetle tartışılan konu: Bu insan yazarlar, kendilerine yardım edilmeden kendi düşünce ve anlayışlarını mı yazıyorlardı yoksa vahyin araçları olarak özel bir şekilde donatılmış olarak Tanrı'nın esini ve yönetimi altında mı yazıyorlardı? Kutsal Kitab'ın sadece insan düşüncesi ve anlayışı olduğunu söylersek Kutsal Kitap teolojisinden, Kutsal Kitab'ın Tanrı hakkında insansal öğretiler içerdiğini söyleyerek bahsedebiliriz ama artık Kutsal Kitapsal vahiyden söz edemeyiz. Eğer Tanrı, Kutsal Kitab'ın nihai yazarıysa, hem Kutsal Kitapsal vahiyden hem de Kutsal Kitap teolojisinden söz edebiliriz. Eğer nihai yazar insansa, Kutsal Kitap teolojisi ya da teolojilerinden bahsetmekle sınırlanırız. Durum buysa, Kutsal Kitap teolojisini, Tanrı hakkındaki insansal etütlerin bir yönü olarak dinin bir alt bölümü şeklinde görebiliriz.

TARİHİN ETÜDÜ

Teolojiyi etüt etmemizin ikinci bir yolu, tarihsel etüttür. Tarihsel teolojiler, vahyin esinlendirilmiş araçları olmayan insanların Tanrı hakkında öğrettiklerini içerir. Tarihsel konseyleri, İnanç Bildirileri'ni ve Augustin, Thomas Aquinas, Martin Luther, John Calvin, Karl Barth ve diğerleri gibi tanrıbilimcilerin yazılarını inceleriz. Her birinin Kutsal Kitap teolojisini nasıl anladığını öğrenmek için çeşitli teolojik gelenekleri etüt ederiz. Bu dinsel düşüncenin bir etüdü olduğundan ötürü buna din etüdü de denilir.

Sadece dinsel düşüncenin tarihçesini anlamak için tarihsel teolojiyi etüt etmeye motive edilebiliriz. Bu senaryoda konu insan düşüncesidir. Ya da, tarihsel teolojiyi başka insanların Tanrı hakkında neler öğrendiğini öğrenmek için etüt edebiliriz. Bu senaryoda, konu Tanrı ve Tanrı hakkındaki şeylerdir.

Tabii ki, tarihsel teolojiyi etüt etmeye bu ikisinin bileşimi ya da başka nedenlerden ötürü motive edilebiliriz. İkisinin aynı şey olmadığını bilincinde olduğumuz sürece, önemli olan öncelikle ya teolojik ya da dinsel bir ilgimiz olmasıdır.

DOĞANIN ETÜDÜ

Teoloji etüdü yapmanın üçüncü bir yolu, Tanrı'nın karakteri hakkında verdiği ipuçlarını bulmak için doğayı etüt etmektir. Buna doğal teoloji diyoruz. Doğal teoloji, Tanrı hakkında doğadan edinilen bilgilerden söz eder. İnsanlar doğal teolojiye iki değişik noktadan yaklaşırlar. İlk olarak, doğal teolojiyi sadece insansal varsayımlardan çıkarılan--doğa üzerinde bir yerden yardım almayarak sadece mantıkla düşünülen--bir teoloji olarak görenler vardır. İkinci olarak, doğal teolojinin tarihsel yönüyle uygun olarak doğal vahyin bir ürünü ve onu temel alan bir ürün olarak görenler vardır. Vahiy, Tanrı'nın yaptığı bir şeydir. Bu, Tanrı'nın Kendini bildirme etkinliğidir.

Doğal teoloji bizim edindiğimiz bir şeydir. Ya doğayı kendi başına nötr bir objeymiş gibi gören insansal varsayımların ya da insanların Yaratıcı'nın yarattıklarının içinden ve onlar aracılığıyla verdiği bilgiyi algılayışının sonucudur. İkinci yaklaşım, doğayı sessiz ve nötr bir obje olarak değil, yaratılmış düzen aracılığıyla bilginin yayınlandığı bir tanrısal vahiy tiyatrosu olarak görür.

On altıncı yüzyıldan yirminci yüzyılın başına dek, bildiğim hiçbir Reform tanrıbilimcisi doğal teolojinin doğal vahiyden alındığı düşüncesinin geçerliliğini inkar etmemiştir. Günümüzde, hiçbir yerden yardım almadan sadece insansal varsayımları temel alan teolojiye karşı olan kuvvetli antipati, kendisiyle birlikte doğal teolojinin tümüne karşı yaygın ve toptan bir reddediliş getirmiştir.

Kısmen Aydınlanma rasyonalizmine karşı bir tepki olan bu ayrılış, tarihsel Reform teolojisi ve Kutsal Kitap teolojisinden bir ayrılıştır.

Hem Roma Katolik Kilisesi ve hem de Reform teolojisi, doğal teolojinin doğal vahiyden alındığını kabul eder. Bu önemli görüş birliğinin nedeni, her iki tarafın da özel vahiy olarak gördüğü Kutsal Kitap'ın, Tanrı'nın Kendisini Kutsal Kitap'ta vahiyetmesinin yanı sıra, doğada tanrısal vahyin bulunduğu bir alan oluşudur.

Klasik teoloji, özel vahiy ve genel vahiy arasında kesin bir ayırım yapmıştır. Bu iki tür vahiy, her birinin içerik alanı ve dinleyicilerinden ötürü birbirlerinden özel ve genel terimleriyle ayrılmışlardır.

Özel vahyin özel olmasının nedeni, Tanrı hakkında doğada bulunamayan belirli bilgiler sağlamasıdır. Doğa bizlere Tanrı'nın kurtuluş planını bildirmez, bunu yapan Kutsal Kitap'tır. Tanrı'nın karakteri ve etkinliklerinin hakkında Kutsal Kitap'tan edindiğimiz kesin bilgiler doğadan edinebileceğimizden çok daha fazladır. Ayrıca Kutsal Kitap'a özel vahiy adı da verilir, çünkü içinde bulunan bilgiler, Kutsal Kitap'ı hiçbir zaman okumamış ya da Kutsal Kitap'ın

içindekiler kendilerine hiçbir zaman bildirilmemiş kişiler tarafından bilinmezler.

Genel vahyin genel olmasının nedeni, Tanrı hakkında genel gerçekler vahyetmesi ve seyircisinin evrensel oluşudur. Herkes doğa aracılığıyla Tanrı'nın vahyinin bir derecesini görmüştür.

Genel ya da doğal vahiyle ilgili en iyi bildiri, Pavlus'un Romalılar'daki sözleridir:

Haksızlıkla gerçeğe engel olan insanların bütün tanrısızlık ve haksızlığına karşı Tanrı'nın gazabı gökten açıkça gösterilir. Çünkü Tanrı'ya dair bilinen ne varsa, gözlerinin önündedir. Tanrı hepsini gözlerinin önüne serdi. Dünyanın yaratılışından beri, Tanrı'nın görünmeyen nitelikleri, yani sonsuz gücü ve Tanrılığı, O'nun yaptıklarıyla anlaşılabilir olarak açıkça görülüyor. Bu nedenle özürleri yoktur. Tanrı'yı bildikleri halde O'nu Tanrı olarak yüceltmediler, O'na şükretmediler. Ama düşüncelerinde budalalığa düştüler; anlayışsız yüreklerini karanlık bürüdü...

Romalılar 1:18-21

Tanrı insanların doğal vahyi engellemelerinden ötürü insanlara gazabını yöneltir. Tanrı, Kendisi hakkında bilinebilecekleri "gösterdiğinden" ötürü tanınabilir. Bu gösterim ya da vahiy "belli" ya da açıktır. Doğanın yaratılışından beri, Tanrı'nın görülmez nitelikleri, görülmez oldukları halde "açıkça görülmektedir" yani bunlar Tanrı'nın yaptığı şeylerde ve onlar aracılığıyla görülmektedirler. Bu, evrensel olarak Tanrı'nın kendisini doğada ve doğa aracılığıyla bildirişi ve bir genel ya da doğal vahiy oluşu olarak anlaşılır.

Bu görünen vahiy bize "işler" mi ve Tanrı konusunda herhangi bir bilgi edinmemizi sağlar mı? Pavlus bizleri bu konuda şüphede bırakmaz. Pavlus bu tanrısal vahyin "görüldüğünü" ve "anlaşıldığını" söyler. Bir şeyi görmek ve anlamak, onun hakkında belirli bir tür bilgiye sahip olmaktır.

Pavlus, "Tanrı'yı bildiklerini" söyler, bunu söylemekle doğal vahyin doğal bir teoloji ya da Tanrı konusunda doğal bir bilgi oluşturduğunu açıkça bildirmiş olur. Tanrı'nın gazabı, insanların Tanrı'nın doğal vahyini kabul etmediklerinden ötürü değil, bu bilgiyi kabul ettikten sonra davranmaları gerektiği şekilde davranmadıklarından ötürü gelir. Tanrı'yı onurlandırmayı veya O'na karşı minnettar olmayı reddederler. Tanrı'nın gerçeğini bastırırlar ve Pavlus'un daha sonra söylediği gibi, "Tanrı'yı tanımakta yarar görmezler"

(Romalılar 1:28).

İnsanlar Tanrı hakkında sahip oldukları doğal bilgiyi reddederler. Ancak bu reddediş, ne vahyi ne de bilginin kendisini yok eder. İnsanlığın günahı, sahip oldukları bilgiyi kabul etmeyi reddetmeleridir. Tanrı'nın vahyettiği ve kendilerinin açıkça gördükleri gerçeğe aykırı hareket ederler.

Özel vahyi kabul eden İnanlı, şimdi genel vahye doğru bir şekilde karşılık verecek durumdadır. Bu bakımdan Hristiyan'ın hem özel ve hem de doğal vahyin en çalışkan öğrencisi olması gerekmektedir. Teolojimiz hem Kutsal Kitap ve hem de doğa hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Her ikisi de aynı vahyeden kaynaktan, Tanrı'nın Kendisinden gelir. İki vahiy çatışma içinde değildir; Tanrı'nın Kendini bildirmelerinin uyumunu yansıtırlar.

Teoloji öğrenmemizin son bir yolu da, varsayımsal felsefi teoloji aracılığıyla. Bu yaklaşım ya doğal vahye daha önceki bir adanmışlıkla ya da doğal vahye karşı koymak için bilinçli bir çaba gösterimiyle güdülür. Bunların birincisi Hristiyan için uygun bir nedendir; ikincisi ise insan özerkliği bahanesini temel alarak Tanrı'ya karşı ihanettir.

Bütün bu çeşitli yaklaşımlarda sadece bir din analizinden öte bir teoloji etüdü olabilir. Tanrı'yı anlama arayışına girdiğimizde, bu teolojidir. Arayışımız insanların teolojiye tepkilerini anlamakla sınırlı olduğunda, bu dindir.

BİLİMLERİN KRALİÇESİ

Teoloji etüdü, insanlığın bir etüdünü içerir ama bu teolojik bir bakış açısından yapılır. Bilim dalımızı şekil 0.1.'deki gibi düzenleyebiliriz. Teoloji disiplininin birçok alt bölümü vardır, bunlardan biri de antropolojidir. Modern yaklaşım daha çok, burada teolojinin antropolojinin bir altkümesi olduğu şekil 0.2'ye benzer.

Şekil 0.1.

Teoloji Konusunda Tanrı Merkezli Görüş

Teoloji

Kurtuluş Bilimi Mesiholoji Antropoloji

Bu iki örnek, insan konusunda Tanrı-merkezli görüş ile din ve Tanrı konusunda antro-po-merkezli farkı göstermektedir.

Klasik müfredatta, teoloji bilimlerin kraliçesi ve bütün diğer disiplinler

de onun nedimeleridir. Modern müfredatta insan kraldır ve eski kraliçe önemsiz bir konuma indirgenmiştir.

David F. Wells, büyük eseri No Place for Truth'da (= Gerçeğe Yer Yok) şöyle yazmıştır:

Teolojinin Kilise'nin hayatından yok oluşunu ve bu yok oluşun Kilise'nin bazı liderleri tarafından düzenlenişini günümüzde görmemek zordur ama tuhaf olan bunu kanıtlamanın kolay olmayışıdır.

Şekil 0.2.

Teoloji Konusunda

İnsan Merkezli Görüş

Antropoloji

Sosyoloji

Kültür Din

Teoloji

Örneğin, çok yaygın bir şey olan, iman odağının Tanrı olmaktan çıkıp kişinin kendisi olmaya geçtiği boş tapınmada, bu geçişi izleyen psikolojikleştirilmiş vaazlerde, kesin ve somut inançların yok olmasında, onun tiz pragmacılığında (doğruluğu ve gerçekliği tek yanlı olarak yalnızca hareketlerin sonuçları ve başarıları ile değerlendiren öğretisi), kültür hakkında kesin ve açık bir şekilde düşünememesinde, mantıksızdan zevk alışında bunu görmemek zordur. Wells, Ian T. Ramsey'den aktarma yaparak, şu anki durumumuzdan teolojisi olmayan bir kilise ve Tanrısı olmayan bir teoloji olarak söz eder._

Teolojisi olmayan bir kilise ya da Tanrısı olmayan bir teolojinin, Hristiyan inancı için bir seçenek olmadığı kesindir. Kişi, Tanrısız bir dine ya da teolojiye sahip olabilir ama kimse bunlar olmadan Hristiyanlığa sahip olamaz.

SİNA'DA TEOLOJİ VE DİN

Teolojiyle din arasındaki farka daha çok örnek vermek için, İsrail'in tarihinden ünlü bir olayı kısaca inceleyelim. Çıkış 24'de şöyle okuyoruz: "Musa dağa çıkınca, bulut dağı kapladı. RAB'bin görkemi Sina Dağı'nın üzerine indi. Bulut dağı altı gün örttü. Yedinci gün RAB bulutun içinden Musa'ya seslendi. RAB'bin görkemi İsraililer'e dağın doruğunda yakıcı bir ateş gibi görünüyordu. Musa bulutun içinden dağa çıktı. Kırk gün kırk gece dağda kaldı" (Çıkış 24:15-

18).

Bu olayda Musa, daha önce duman, gökgürültüsü ve şimşekler arasında ziyaret ettiği dağa çıkıyor. Tanrı'yla bir görüşmeye çağrılmıştı. Tanrı'nın görkemi halka yakıcı bir ateş olarak gösterilmişti. Ama Tanrı'nın Kendisi, bulutlarla saklanarak onlardan gizlenmişti.

Musa bulut örtüsünün içine girdi. Misyonu, tamamen teoloji misyonuydu. Tanrı'nın Kendisinin peşindeydi. Bu gösterimin ışığı altında arkada bırakılan kişilerin ateist olmadıklarını varsaymalıyız. Tanrı'nın gerçekliği ve kurtarıcı işinin bilincinde olarak bu kişiler ne sekülerist ne de liberallerdi. Bunlar kendi zamanlarının müjdecileri, özel vahyi alanlar ve kurtarıcı çıkış olayına katılmış olan kişilerdi.

Ancak daha sonra bu anlatımda, bu kişilerin davranışlarında şaşırtıcı bir değişim okuyoruz: "Halk Musa'nın dağdan inmediğini, geciktiğini görünce, Harun'un çevresine toplandı. Ona, 'Kalk, bize öncülük edecek bir ilah yap' dediler, 'Bizi Mısır'dan çıkaran adama, Musa'ya ne oldu bilmiyoruz!'" (Çıkış 32:1).

Bunun ardından benzeri görülmemiş bir dinden dönüş gerçekleşti: Altından bir buzağı yapıldı ve ona tapınıldı. Bu dinsel bir etkinlik, bir yaratığa tapınılışı odaklayan dinsel bir etkinlikti. Türünün en güzeli olan paha biçilmez buzağılarını yaptıklarında, "Ey İsraililer, sizi Mısır'dan çıkaran ilahınız budur!" dediler (Çıkış 32:4).

Bunun teolojik bir bildiri olduğuna dikkat edin. Altın buzağının Tanrı olduğunu ve buzağının kendilerini esaretten kurtardığını iddia ettiler. Bu teolojinin sahte olduğu aşikardı. Bu ayrıca sahte dinin sahte teolojiden çıktığının da bir kanıtıydı. Buzağıları, Tanrı'nın gerçeğini bir yalanla değiştiren ve Tanrı'nın yüceliğini bir sanat eserine değişen bir puttu.

Burada birçok yanlış vardır. İlk olarak, boğa Mısır'ın put tanrılarının kutsal imajıydı. İsrail, kendi boğa-putlarını yaparak etrafındaki dünyanın dinine ayak uydurdu. Yeni dinleri şimdi çevrelerine uygundu. Yönetebilecekleri bir tanrıları olmuştu. Onu yapmışlardı ve onu atabilirlerdi ya da yok edebilirlerdi. İnek hiçbir buyruk vermemişti ve hiçbir itaat talep etmiyordu. Korkulacak bir gazabı ya da adaleti ya da kutsallığı yoktu. Sağır, dilsiz ve acizdi. Ama en azından eğlencelerini bozmazdı ve onları yargıya çağırmazdı. Bu, insanlar tarafından tasarlanmış, insanlar tarafından uygulanan ve nihai olarak insanlar için hiçbir faydası olmayan bir dindi. Onları Tanrısız bir teoloji ve bir dindi. Dinsel uygulamanın öğelerine sahipti ama tapınılan Tanrı değildi. Gerçek Tanrı'nın gerçek karakteri halkın boş teolojisi tarafından soyulmuştu.

İroninin dahası, Musa'nın dağlardan dönmeyi geciktirme nedeninde görülüyor--24'cü bölümden 32'ci bölümdeki bu ana dek Musa Tanrı'dan ayrıntılı

talimatlar almaktaydı. Tanrı, buluşma çadırı, Harun'un soyunun devam ettireceği kahinlik sistemi, tapınma düzeni ve Sept gününün kutsallığı hakkında ayrıntılı buyruklar veriyordu.

Musa sağlam teoloji öğrenirken başkahin atanan ilk insan olan Harun, altından bir buzağıya bir sunak inşa ediyordu. Tanrı Musa'ya, gerçeğin teolojisini temel alan doğru din hakkında öğretide bulunuyordu.

David F. Wells şuna dikkat çeker: "Geçmişte, teolojinin uygulanışı, (1) bir itiraf ögesi, (2) bu itiraf üzerinde düşünüş ve (3) ilk iki ögeyi temel alan bir dizi erdemin geliştirilmesi olmak üzere hem Kilise'nin ve hem de bilimsel çevrelerin üç yönünü kapsıyordu._

Reform teolojisinden söz ettiğimizde, onu bu tarihsel bakış açısına göre inceleyeceğiz. Etüdümüze Reform teolojisinin öncelikle ve en önemli olarak bir teoloji olduğunun üzerine basarak başlıyoruz. Bir teoloji olarak, itirafsal, düşünsel ve davranışsal yönleri vardır.

Bu kitabın geri kalan kısmı, bu teolojiye neden Reform adı verildiğini inceleyecek ama bunu yapmadan önce bir kez daha bunun sadece teolojisiz bir din değil, bir teoloji olduğunu tekrar etmemiz gerekiyor. Reform teolojisinin Tanrı'nın karakteri öncelikle ve en önemli olarak anlayışla güdülmektedir.

Bölüm 1. Reform Teolojisinin Temelleri

1. Tanrı'ya Odaklanmış

Reform teolojisi sistemattiktir. Sistemattik teoloji bilimi, doktrini tutarlı ve birleşik bir şekilde anlamaya çalıştığından kendisine bu ad verilmiştir. Sistemattik teolojinin hedefi, belirli bir felsefeden çıkarılan bir sistemi Kutsal Kitap'a zorla kabul ettirmek değildir. Hedefi, Kutsal Kitab'ın kendisinin öğretilerinin birbirleriyle ne kadar bağlantılı olduğunu anlamaktır. Tarihsel olarak sistemattik teoloji, Kutsal Kitab'ın Tanrı Sözü olduğunu ve böyle olduğundan ötürü içinsel çelişki ve karmaşayla dolu olmadığını varsaydı. Birçok konu büyük bir zaman dönemi içinde birçok değişik yazar tarafından ele alındığı halde, çıkan mesajın Tanrı'dan olduğu ve bundan ötürü de uyumlu ve tutarlı olduğu düşünöldü. Bu durumda tutarlılık, "küçük kafaların gulyabanisi" olarak düşünölmeydi. Tanrı'nın kafası hiçbir şekilde küçük değildir.

Modern kilisede geçmişin varsayımları her zaman tutulmadı. Birçokları, Kutsal Kitab'ın Tanrı tarafından esinlendirilmiş olduğunu ve bununla birlikte birlik içinde bir vahye adanmışlığı reddettiler.

Birinci Temel Taş

1 Tanrı'yı Merkez Alan

2 Sadece Tanrı Sözü'nü merkez alan

3 Sadece imana adanmış olan

4 İsa Mesih'e adanmış olan

5 Üç antlaşma tarafından yapılanan

Kişi, Kutsal Kitap'a sadece insansal bir döküman olduğu görüşüyle yaklaştığında çeşitli yazarlarının öğretilerini birbirleriyle bağdaştırma ihtiyacında değildir. Bu bakış açısından sistemattik teoloji, genelde Kutsal Kitab'ı, Kutsal Kitap'a dışarıdan getirilen bir sistemin ışığında ve yönetimi altında açıklamaya çalışmadır. Diğerleri sistemleri tamamen saf dışı ederek bilinçli olarak göreceli ve çoğulcu bir teolojiyi kabul ederler. Kutsal Kitap yazarlarını birbirlerine muhalif konumlara korlar ve Kutsal Kitab'ın kendisini birbirine tezat oluşturan teolojilerin bir koleksiyonu olarak görürler.

Diğer yandan klasik Reform teolojisi, Kutsal Kitab'ı Tanrı Sözü olarak

kabul eder. Kutsal Kitab'ın değişik zamanlarda değişik yazarlar tarafından kaleme alındığını kabul etse de tamamının tanrısal esini, Tanrı'nın gerçeğinin birliğini ve tutarlılığını taşır. Bu yüzden sistematik teoloji konusundaki Reform arayış, Kutsal Kitap ayetlerinin kendilerinin Kutsal Kitab'ın içinde öğrettiği doktrin sistemini keşfedip tanımlama çabasıdır.

Teoloji sistematik olduğundan, inancın her doktrini diğer her doktrine bir şekilde bağlantılıdır. Örneğın, Mesih'in Kişiliğini anlayış biçimimiz O'nun kurtuluş işini anlayış biçimimizi etkiler. İsa'yı sadece büyük bir insansal öğretmen olarak görürsek, o zaman O'nun misyonunu öncelikle ahlaksal talimatlar ya da etki olarak algılamaya yatkın oluruz. O'nu beden alıp insan olmuş Tanrı Oğlu olarak kabul edersek o zaman bu O'nun misyonunu anlayışımız için bir çerçeve oluşturur. Aynı şekilde, Mesih'in işini anlayışımız da O'nun Kişiliğini anlayışımızı etkiler. Belki de, Tanrı doktrini kadar bütün diğer doktrinleri etkileyen başka hiçbir doktrin yoktur. Tanrı'nın Kendisinin doğasını ve karakterini anlayışımız, Tanrı'nın benzerliğini taşıyan insanın doğasını; Baba'yı tatmin etmek için çalışan Mesih'in doğasını; Tanrı tarafından etkilenen kurtuluşun doğasını; Tanrı'nın karakterini temel alan normları etkiler; ve göz önünde bulundurulması gereken daha birçok teolojik nokta da Tanrı anlayışımızdan kaynaklanır.

Reform teolojisi öncelikle ve en önemli olarak antropo-merkezli değil, Tanrı merkezlidir. Yani insan merkezli değil, Tanrı merkezlidir. Bu Tanrı-merkezlilik insanların değerini hiçbir şekilde kirlilemez. Tersine onların değerini kabul eder. Reform teolojisi, insanlığın düşmüşlüğü ve radikal yozluğu konusundaki ısrarından ötürü sık insanlık hakkında kötü bir düşünceye sahipmiş gibi nitelenir. Ben Reform teolojisinin insanlık hakkında mümkün olan en yüksek düşünceye sahip olduğu konusunda birçok kereler tartışmışımdır. Tanrı hakkında çok yüksek bir görüşümüz olduğundan O'nun benzerliğinde yaratılan insanla çok ilgileniriz. Reform teolojisi günahı ciddiye alır, çünkü Tanrı'yı ciddiye alır ve çünkü insanları ciddiye alır. Günah Tanrı'yı gücendirir ve insanlara hürmetsizlik eder. Bunların her ikisi de ciddi şeylerdir.

Reform teolojisi, insanların değeri ve onuru hakkında yüksek düşünceler taşır. Bu noktada hümanizmin her biçiminden radikal bir biçimde ayrılır, çünkü hümanizm insana yaratılıştan bir onur verir ancak Reform teolojisi insanın onurunu dışarıdan verilen bir şey olarak görür. Bunun anlamı, insan onurunun insan tabiatında var olmadığıdır. Kendi başına insanda var olmaz. Bizlerinki alınmış, bağımlı ve bize verilmiş bir onurdur. Bizler kendi başımıza topraktan gelmeyiz. Ama Tanrı, Kendi benzerliğinde yaratılmış yaratıklar olarak bizlere müthiş bir değer vermiştir. Yaşamımızın ve varlığımızın özünün kaynağı O'dur. Bize bir değer giysisi giydirmiştir.

Bazen Tanrı'nın kurtuluş planının amacı ya da hedefi konusunda bir

tartışma ortaya çıkar. "Kurtuluşun amacı, Tanrı'nın yüceliğinin gösterilişi midir? Yoksa amaç, düşmüş insanlığın değerinin gösterilişi midir? Hedef, insan-merkezli mi, yoksa Tanrı merkezli midir?" Bu iki seçenekten birini seçmeye zorlansaydık, Tanrı'nın yüceliğinin önceliğini seçerdik. İyi haber, burada bir seçim yapmamız gerekmediğidir. Tanrı'nın kurtuluş planında, hem yarattığı insanlara olan ilgi ve alakasını ve hem de Kendi yüceliğinin gösterimiyle ilgilenişini görüyoruz. Tanrı'nın yüceliği, kurtuluş işinde ve kurtuluş işi aracılığıyla gösterilmiştir. Kötülerin cezalandırılmasında bile gösterilmektedir. Tanrı, tarif olunmaz lütfunu ve doğru yargısını sarsıcı bir görkemle ortaya koyar. Tanrı, yargısında bile insan hayatını mahveden kötülüğü cezalandırarak insanın değerini savunur.

Teolojik tartışmalarda paradoksların kullanımını pek sevmesem de, şimdi bunlardan birini kullanmaktan kaçınmayacağım. Tanrı hakkındaki Reform doktrinde diğer Hristiyan toplulukların dile getirdikleri doktrinden epey farklı birçok nokta olduğu halde, Reform teolojisinin onu diğerlerinden ayıran en belirgin yönü Tanrı doktrinidir. Bu nasıl doğru bir söz olabilir? Tanrı hakkındaki Reform Teolojisi diğer mezheplerinkinden o kadar farklı olmadığı halde, bu doktrinin Reform Teolojisindeki işlerliği tamamen benzersizdir. Reform Teolojisi, Tanrı doktrinini, teolojinin tümünün en büyük kontrol etkeni yaparak bütün diğer doktrinlere yılmadan uyarlar.

Örneğin, Hristiyan olduğunu söyleyip de Tanrı'nın her şeyin üzerinde yönetimde ve egemen olduğunu onaylamakta isteksiz olan birine hiç rastlamadım. Hükümlanlık, Tanrı'nın tarihsel Hristiyanlık boyunca hemen hemen evrensel olarak kabul edilen bir niteliğidir. Tanrı'nın hükümlanlığı doktrinini teolojinin diğer alanlarına götürdüğümüzde bu sık sık zayıflatılır ya da tamamıyla yok edilir. "Tanrı'nın hükümlanlığı insanın özgürlüğü tarafından kısıtlanır" denildiğini sık sık duymuşumdur.

Bu cümlede Tanrı'nın hükümlanlığı mutlak değildir. Bir sınırla tahdit edilmiştir ve bu sınır insanın özgürlüğüdür.

Reform Teolojisi gerçekten de, gerçek özgürlük ölçüsünün insana Yaratıcı tarafından verildiğinde ısrar eder. Ama o özgürlük mutlak değildir ve insan özerk değildir. Özgürlüğümüz her zaman ve her yerde Tanrı'nın hükümlanlığı tarafından sınırlanmıştır. Tanrı özgürdür ve bizler de özgürüz. Ama Tanrı bizden daha özgürdür. Bizim özgürlüğümüz Tanrı'nın hükümlanlığıyla çarpıştığında, bizim özgürlüğümüzün yol vermesi gerekir. Tanrı'nın hükümlanlığının insanın özgürlüğüyle sınırlı olduğunu söylemek insanı hükümlan yapmaktır. Tanrı'nın hükümlanlığının insanın özgürlüğü tarafından sınırlandırıldığı sözü Tanrı'nın insanın özgürlüğüne karışmadığı düşüncesini dile getiriyor olabileceği kesindir. Ama tabii ki, bu farklı bir konudur. Eğer Tanrı insan özgürlüğüne hiçbir zaman karışmazsa, bunun nedeni

O'nun hükümlerinde herhangi bir sınır olduğu değildir. O'nun hükümlerinin bunu yapmamaya karar vermiş olmasıdır. Bunu yapmak isterse, bunu yapacak yetki ve güce sahiptir. Buradaki herhangi bir sınır, bizim tarafımızdan Tanrı'ya konulmuş bir sınır değil, Tanrı'nın hükümlerinin kendi kendine koyduğu bir sınırdır.

Reform Teolojisinde, Tanrı yaratılmış düzenin tümünün üzerinde hükümler değilse hükümler değildir. Hükümler sözü fazlasıyla kolay bir biçimde bir kabus haline alır. Tanrı hükümler değilse o zaman Tanrı değildir. Tanrı olarak hükümler olmak Tanrı'ya aittir. O'nun hükümlerini anlayış biçimimiz sağlayış, seçilmişlik, aklanma ve daha birçok doktrini anlayışımızı radikal bir biçimde etkiler. Aynı şey, sadece birkaç tanesini sayarsak Tanrı'nın kutsallığı, her şeyi bilışı, değişmezliği diğer nitelikleri hakkında da söylenebilir.

REFORM TEOLOJİSİ KATOLİKTİR/EVRENSELDİR

On yedinci yüzyılda Hollanda'daki Reform toplulukta bir tartışma başladı. Bir grup tanrıbilimci İtirazcılar olarak tanınmaya başladılar çünkü Reform Teolojisinin beş maddesine itiraz etmişlerdi. Bu beş madde daha sonra, popüler bir "akrostiş" (Her dizenin ilk harfi yukarıdan aşağıya doğru okununca ortaya bir söz çıkacak durumda düzenlenmiş manzume) olan TULIP tarafından özetlenen "Calvinizm'in Beş Maddesi" olarak tanındı. 2)ci bölümde daha ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğimiz bu akrostişin içerdiği öğeler, Tamamen Bozulmuşluk, Şartsız seçim, Sınırlı Kefaret, Karşı konulamaz Lütuf ve Kutsalların Dayanmasıdır. Dort Sinodu, İtirazcıları suçladı ve beş maddeyi ortodoks gerçek Reform Teolojisinin ayrılmaz bir parçası olarak yeniden onayladı.

Bu sinoddan beri, Reform Teolojisini sadece bu beş maddenin ışığında görmek git gide popülerleşmiştir. Bu beş madde Reform Teolojisi için merkezi olduğu halde, bu doktrin sistemini hiçbir şekilde tamamen açıklamaz. Reform teolojisi, bu beş maddeden çok daha fazlasıdır.

Reform Teolojisi sadece sistematik olmakla kalmaz aynı zamanda katolik/evrenseldir, tarihsel Hristiyanlığın parçaları olan diğer mezheplerle birçok ortak noktayı paylaşır. On altıncı yüzyıldaki Reformcular yeni bir din yaratmakla ilgilenmiyorlardı. Yeni bir şey yaratmakla değil, yenileştirmekle ilgileniyorlardı. Devrimci değil, reformcuydular. Eski Antlaşma peygamberlerinin Tanrı'nın İsrail'le yaptığı özgün antlaşmayı reddetmeyip bunun yerine vahyedilmiş inançtan ayrılışları düzeltmeye çalıştıkları gibi, Reformcular da kiliseyi havariyel ve Kutsal Kitapsal köklerine dönmeye çağırdılar.

Reformcular, kilise geleneğinin tanrısal vahyin kaynağı olduğunu

reddettikleri halde, böylelikle Hristiyan geleneğinin hepsini küçümsemediler. John Calvin ve Martin Luther sık sık Kilise Ataları'ndan özellikle de Augustin'den alıntılar yaptılar. Kilisenin kendi tarihinden çok şey öğrendiğine inandılar ve bu gelenek içinde doğru olan şeyleri korumayı istediler. Örneğin, Reformcular, 325 yılındaki İznik Konseyi ve 451'deki Kalseduan (Kadıköy) Konseyleri'nde formüle edilen Üçlü Birlik ve Mesih'in kişiliği ve işi dahil, kilise tarihinin büyük ekümenik konseyleri tarafından ifade edilip formül haline konulan doktrinleri kabul etmişlerdir.

İncil'in kendisinde gelenek konusunda bir çatışma görüyoruz. İsa, hahamların geleneği konusunda Ferisiler ve yazıcılarla sık sık tartışmalara girmişti. İsa, hahamsal gelenekleri bozulmamış olarak görmemişti. Tersine, bu insan geleneğini tanrısal yetki düzeyine yükselterek tanrısal yetkiden ödün verdikleri için Ferisiler'i azarlamıştı. İnsansal geleneği böylesine sert bir şekilde azarladığı için İncil'de oluşturulan geleneğin olumlu yönlerini gözden kaçırmaya yatkın oluyoruz. Buradaki gelenek sözcüğü nesile bırakmaktan söz etmektedir. Pavlus, içinde çalıştığı müjde geleneğinden sıcak bir şekilde söz eder. Bir sonraki nesle bir gelenek bırakmak her nesildeki Hristiyanlar'ın görevidir. İsrail'den Tanrı'nın vermiş olduğu gelenekleri çocuklarına aktarmaları istendiği gibi, kilisenin de her yeni nesle havarilerin geleneklerini aktarması gerekmektedir.

Ancak bu süreçte, havarilerin geleneklerine özgün geleneklere aykırı ekler yapılması tehlikesi bulunmaktadır. Reformcular'ın reform işlerinin tamamen başarılmamış olduğunda ısrar etmelerinin nedeni buydu. Kilise semper reformanda'ya yani "her zaman reform yapmaya" çağrılmıştır. Her Hristiyan toplumu, kendi adet ve geleneklerinden oluşan alt kültürünü yaratır. Bu gelenekleri aşmak ya da terketmek sık sık çok zor olur. Yine de, havarilerin gelenekleriyle tutarlı olup olmadığını görmek için kendi geleneklerimiz konusunda özeleştiri yapmak her nesle düşen bir görevdir.

Reformcular, kilise tarihini çok ciddiye alıyorlardı ve günümüzde bizler de aynı şeyi yapmalıyız. Çeşitli mezheplerden öğrencilerin gittiği Reform bir ilahiyat fakültesinde sistematik teoloji öğretmenliği yapıyordum. Öğrencilerin birçoğu Baptistti. Kutsal törenleri öğretirken, bebeklerin vaftizi konusunu kabul etmediklerini biliyordum. Kendilerine, bebek vaftizinin kilise tarihindeki Hristiyan topluluklarının çoğunda çoğunluk tarafından kabul edilen bir nokta olduğuna işaret ediyordum.

Kendilerine kendi görüşlerinin tarihsel olarak azınlığın benimsediği bir inanç olduğu halde bunun onların görüşlerini hiçbir şekilde sahte yapmadığını hatırlatırım. Baptist öğrencilerimden, çoğunluğun kabul ettiği görüşü incelemelerini isterim. Aynı şekilde Baptistlerin görüşüne katılmayan öğrencilerin Baptistlerin İnanlı vaftizini savunuşlarını dikkatle dinlemelerinde

ısrar ederim.

Bunu yapmamın birkaç nedeni vardır. Bu konu, her iki taraf da Tanrı'yı hoşnut etme arzusuyla dolu olan içten Hristiyanlar'ı birbirinden ayırır. Bu iki gruptan hiç olmazsa bir tanesinin hatalı olduğu bellidir. Bebeklerin vaftizi, ya Tanrı'nın isteğine uygundur, ya da değildir. Taraflardan biri hatalıdır, buna karşın her iki taraf da haklı olduğunu düşünür. Bu konudaki tarihsel tartışmaları inceleyerek düşüncelerimizi değiştirmeye ikna olunabiliriz. En azından çapraşık konuları daha derin bir şekilde anlarız. Bu da ciddi bir görüş farklılığında karşılıklı anlayış atmosferi yaratır.

REFORM TEOLOJİSİ MÜJDECİDİR

Müjdecî terimi Reform sırasında önem kazandı. O zamanlar protestanla eş anlamlıydı. Tarihçiler sık sık, Reform'un en önemli iki nedeninin, yetki ve aklanma olduğunu önermişlerdir. Sık sık, yetki konusuna Reform'un resmi nedeni ve aklanma konusuna ise Reform'un materyal nedeni adı verilir. Bunu söylerken, Reform'daki en önemli konunun aklanma olduğunu ve tartışmanın zemininin yetki olduğunu söylemek istiyoruz. "Sola Scriptura" ve "sola fide" olan ikiz slogan, Reform'un savaş naraları haline geldi. Bu iki konuyu daha sonra ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğiz. Şimdi sadece Müjdecî teriminin, farklı mezheplere ayrılmalarına karşın, bu iki temel konuda Roma Katolik Kilisesi'ne karşı olma konusunda görüş birliği içinde olan birçok gruba uyarlanan geniş bir terim olduğunu söylemekle yetiniyoruz.

Reform Teolojisinin Müjdecî olduğunu söylediğimizde, Reform teolojisinin diğer Protestan gruplarla birlikte sola Scriptura ve sola fidenin tarihsel doktrinlerine adanmışlığını bildirmek istiyoruz. Müjdecî terimi on altıncı yüzyıldan beri önemli bir şekilde gelişmiştir öyle ki günümüzde onu tanımlamak artık zordur. Yirminci yüzyılda, hem Kutsal Kitap otoritesine ve hem de sadece imanla aklanmanın doğası ve önemine müjdecî olduklarını söyleyen kişiler toplumu tarafından meydan okunmuştur. Kendisine müjdecî adını veren birinin, sola Scripturaya ve de sola fideye adanmış olduğunu varsaymak artık güvenli bir şey değildir.

Yeni çıkan bir kitapta Katolik bir yazar kendini "müjdecî bir Katolik" olarak tanımladı ve ortodoks Katolikliğe adanmışlığını yeniden bildirdi. Müjdecî etiketini kendine mal etmesinin nedeni, "müjde"ye inanmasıydı. Bu yazar müjdecî sözcüğünün kök anlamını anlamıştır.

Reformcular'ın kendilerine müjdecî demelerinin nedeni, sadece imanla aklanmanın müjde için merkezi ve öz bir konu olduğuna inanmalarıydı. Müjde için Kutsal Kitap'taki sözcük Müjde olduğundan sola fidenin müjde olduğu

konusundaki inançlarını dile getirmek için müjdecî terimini kullandılar. Tabii ki on altıncı yüzyıldaki Roma Katolik Kilisesi, Reformcular'la aynı görüşte değildi ve sola fide'nin müjdenin ciddi bir çarpıtması olduğunu söyleyerek tartıştı. Tarihsel tartışmanın ışığında, her iki tartışma tarafının izleyicilerinin günümüzde kendilerine Müjdeciler demelerine şaşmamalı. (Tabii ki, Roma Katolik Kilisesi içinde Protestanlar'ın anladığı anlamda müjdecî olan, Müjde konusunda Roma Katolik Kilisesi'nin görüşüne değil, Reformcu görüşe inanan kişiler bulunduğu kabul edilmelidir.) Her halikarda, Reform teolojisinin müjdecî olduğunu söylediğimde, terimi klasik ve tarihsel anlamıyla kullanıyorum. Reform Teolojisi, diğer Hristiyan topluluklarla ortak, müjdecî bir doktrinler topluluğunu paylaşır.

TANRI ANLAŞILAMAZ

Reform teolojinin, sistematik, katolik (evrensel) ve müjdecî olduğunu gördük. Bütün bu bakımlardan doktrini açısından Tanrı-merkezli olmaya çalışır. Reform tanrıbilimciler imanlarını bildirdiklerinde ya da sistematik teoloji konusunda kurslar verdiklerinde teoloji öğretimine vahiy veya "Tam teoloji" yani, Tanrı'nın Kendisinin doğası ve karakteri doktriniyle başlarlar.

Tam teoloji eğitimi, Tanrı'nın anlaşılmazlığıyla başlar. Bu terim, okura Tanrı'nın temelde bilinemez ve anlaşılmaz olduğuna inandığımızı önerebilir. Ancak gerçekte durum böyle değildir. Bizler Hristiyanlığın öncelikle vahyedilmiş bir din olduğuna inanıyoruz. Tanrı'nın kurtulabilmemiz ve Kendisiyle paydaşlığı yaşayabilmemiz için Kendisini bizlere yeterli biçimde bildirdiği düşüncesine bağlıyız.

Tanrı'nın anlaşılamazlığı doktrini, her şeyin üzerindeki Tanrı'yla O'nun ölümlü yaratıkları arasındaki uzaklığa dikkatleri çeker. John Calvin tarafından öğretilen kabul edilmiş gerçeklerin en önemlilerinden biri, Reformcu tarafından Latince Finitum non capax infinitum sözüyle dile getirilmişti. Bu söz "Ölümlü olan ölümsüz olanı kavrayamaz (ya da içeremez)" anlamına gelir. Tanrı varlığında ölümsüz, sonsuz ve bizler ölümlü hem de zaman ve mekanla sınırlı olduğumuzdan O'nun hakkındaki bilgimiz hiçbir zaman kapsamlı değildir. Tanrı hakkında endişeli bir bilgimiz vardır ama bu anlaşılır bilgi değildir.

Tanrı'yı kapsamlı bir şekilde tanımak için, O'nun ölümsüzlük niteliğini paylaşmamız gerekmektedir. Ölümsüzlük, kendisine haklı olarak "ifade olunamaz" adı verilen bir niteliktir, bunun anlamı Tanrı'nın bizleri tanrılar yapamayacağıdır. Tanrı bile ikinci bir tanrı "yaratamaz." İkinci tanrı gerçekten bir tanrı olamaz çünkü tanım olarak bir yaratık olur. Özgün Tanrı'ya bağımlı olur ve O'ndan çıkmış olur. Tanrı hakkındaki şeyleri şu anda anladığımızdan çok

daha dolu bir şekilde anlayacağımız cennetteki yüceltilmiş konumuzda bile, Tanrı hakkındaki her şeyi bilmeyeceğiz. Yüceltilmemiz tanrılaştırılmamız anlamına gelmez. Hala yaratıklar olmaya devam edeceğiz ve hala fani olacağız. "Finitum non capax infinitum" aksiyomu cennette bile hala geçerli olacaktır.

Tanrı hakkında kapsamlı bir bilgiye sahip olmadığımız halde, şüpheciliğe ya da agnostikliğe indirgenmiş değiliz. Tanrı'yı anlıyoruz. İlk İnanlılar topluluğu sözde gnostisizm gibi çok tehlikeli bir sapkınlıkla karşı karşıyaydı. İsimlerini Grekçe'de bilgi anlamına gelen gnosis sözcüğünden alan gnostikler, mantıklı anlayışın normal yolları ya da duyular aracılığıyla Tanrı hakkında doğru bir bilgiye sahip olamayacağımıza inanıyorlardı. Bu bilginin tek kaynağı, sadece armağanlı "Gnostikoi" elitlerinin ya da "gizli şeylerden haberi olan"ların sahip olduğu mistik bir sezgiydi. Gnostikler, Havariler'in bilgisinden daha üstün düzeyde ya da türde bir bilgiye sahip olduklarını iddia ediyorlardı ve onların yetkilerini ele geçirmek istiyorlardı. Gnostik sorun daha sonra neo-Platonizm'in ortaya çıkışıyla şiddetlendi.

Neo-Platonizm, Hristiyanlığa alternatif bir felsefe sağlamak için yapılan bilinçli bir çabaydı. Hristiyan inancı geleneksel Grek felsefesini fethettiğinden neo-Platonizm Grek felsefesine eski önemini vermek için yapılan bir çabaydı. Neo-Platonik filozofların en önemlisi olan Plotinus Tanrı'yı, "Tek Olan" olarak tanımlamıştı. Plotinus, Tanrı hakkında hiçbir olumlu şeyden emin olunamayacağı konusunda ısrar etmişti. Tanrı bilinemezdi. Tanrı hakkındaki belirli düşüncelerin etrafında dönebiliriz ama hiçbirine hiçbir zaman inemeyiz. Plotinus, Tanrı hakkında, bir şeyin ne olmadığını söyleyerek onu tanımlama olan "inkar/olumsuz yol" (via negationis) yöntemini popülerleştirdi.

Hristiyan teolojisi, gnostisizm ve neo-Platonizm'in şüpheciliğini reddeder. Ancak teolojide olumsuzluk yolu bazen kullanılır. Örneğin, Tanrı'nın ölümsüzlüğü ve değişmezliğinden söz ederiz. Bunların her ikisi de olumsuz terimlerdir. Tanrı'nın ölümsüz olduğunu söylemek Tanrı'nın ölümlü olmadığını söylemektir. Tanrı'nın değişmez olduğunu söylemek de O'nun değişmediğini bildirmektir. Bu anlamda, Tanrı'yla yaratıklar arasındaki farklılıklara işaret ediyoruz. Tanrı'yla insan arasında sadece farklılıklar olsaydı, Tanrı hakkında hiçbir bilgimiz olamazdı.

Günümüzde Tanrı hakkında "tamamıyla başka" olarak söz etmek moda olmuştur. Bu söz, Tanrı'nın üstünlüğünü, Tanrı'yla özdeşleşmeye ya da O'nu evrenin içinde tutmaya çalışan panteizm'in bütün formlarına karşı korumak için icat edilmişti. Harfi olarak ele alınırsa "tamamıyla başka" terimi Hristiyanlık için ölümcül olur. Tanrı'yla insanın benzer olduğu hiçbir yön yoksa, o zaman aramızda iletişim için hiçbir ortak temel yoktur. Birbirlerinden tamamıyla farklı olan varlıkların birbirleriyle konuşabilmelerinin bir yolu yoktur.

Kutsal Kitap bizlere, bizlerin Tanrı'nın benzerliğinde yaratıldığımızı

öğretir. Bunun anlamı bizleri küçük tanrılar olduğumuz değildir. Benzerlik, Tanrı'yla insan arasındaki farklılığı karartmaz. Ancak aradaki benzerliklerin her ne kadar sınırlı olursa olsun iletişimi mümkün kıldığı konusunda güvence verir.

Kilise, Tanrı konusundaki bildirilerinde olumsuzluk yolunu kullandığı gibi, bu bildirisi neo-Platonizm'de olduğu gibi bu yöntemle sınırlı değildir. Bizler ayrıca "onay yolu" (via affirmatas) ve öncelik yolu"nu (via eminentia) kullanırız. Onay yolu Tanrı hakkında, "Tanrı, kutsal, egemen ve adildir" gibi olumlu bildirilerde bulunur. Öncelik yolu Tanrı'yı, yaratıksal kategorileri en yüksek ya da nihai düzeye çıkararak tanımlar.

Örneğin, güç ve bilgi kategorilerini biliriz. Güç kullanırız ama gücümüz sınırlıdır. Tanrı'nın yarattıkları üzerindeki gücü sınırlı değil; mutlaktır. Bu yüzden Tanrı'nın gücünün her şeye yettiğini söyleriz. Aynı şekilde, bizim bilgimiz sınırlı olduğu halde, O'nun gücü sınırlı değildir. Tanrı'nın her şeyi bildiğini söyleriz.

Tanrı hakkında kullandığımız dil, hem O'nunla bizim aramızdaki benzerlikleri ve hem de aramızdaki farklılıkları göz önüne alır. Tanrı'nın anlaşılmağı, Tanrı'nın bizim tarafımızdan bilinen ve bilinmeyen yönlerine saygı göstermeye çalışır.

Martin Luther, "saklı Tanrı" (Deus absconditus) ve "bildirilmiş Tanrı" (Deus revelatus) arasında bir ayrım yapmıştır:

İlahi Varlık bilgisi ya da daha kesin söylemek gerekirse İlahi Varlık konusu üzerinde konuşulduğunda bir ayrım gözlemlenmelidir. Tartışma ya gizli (abscondita) ya da vahyedilmiş (revelato) Tanrı konusunda olmalıdır. Tanrı'nın vahyedilmediği noktalarda Tanrı'ya iman, Tanrı hakkında bilgi ve Tanrı'yı anlayış mümkün değildir. Bizden yukarıda olan bizim işimiz değildir. Çünkü daha üstün, daha yüksek ve Tanrı hakkında vahyedilenlerin dışında kalan şeyleri araştırmayı isteyen bu tür düşünceler şeytansıdır. Bunlar aracılığıyla kendimizi yıkıma atmaktan başka hiçbir şey başaramayız, çünkü bunlar bize araştırılması mümkün olmayan bir objeyi, vahyedilmemiş Tanrı'yı bilmeyi teklif ediyorlar. Böyle yapmak yerine Tanrı'nın buyruklarını ve gizemlerini saklı tutmasına izin verilmelidir._

John Calvin de, Tanrı hakkında bilebildiklerimizle bizim için bilinmeyen kalanlar arasında bir ayrım yapmıştı. "O'nun özü, gerçekten de anlaşılmazdır; bütün insansal düşüncelerin tamamıyla üzerindedir; ama işlerinin her birinde yüceliği öylesine parlak, açık ve resim gibi harflerle kazılmıştır ki, ne derece anlayışsız ve bilgisiz olurlarsa olsunlar hiçbiri mazeret olarak bilgisizliklerini gösteremez."_

Daha önce, Calvin sahip olduğumuz Tanrı bilgisini övmüştü: "Kusursuz mutluluk, Tanrı bilgisinden oluştuğundan, Tanrı, kimse mutluluğu alma yollarından mahrum edilmesin diye kafalarımıza daha önce sözünü ettiğimiz o din tohumunu ekmekten ve kusursuzluklarını evrenin yapısının tamamında göstermekten ve Kendisini, O'nu görmeye çağrılmadan gözlerimizi bile açamayacağımız şekilde, her gün gözümüzün önüne koymaktan hoşnut olmuştur." _

Calvin ve Luther, Tanrı'nın anlaşılabilirliği doktrini konusunda, hem Tanrı bilgisinin ve hem de O'nun gizliliği ve Kendini bildirmesinin yönlerini savunarak Kutsal Kitab'ın öğretisine sadık kalmaya çalıştılar. "Gizlilik Tanrımız RAB'be özgüdür. Ama bu yasanın bütün sözlerine uymamız için açığa çıkarılanlar sonsuza dek bize ve çocuklarımıza aittir" (Tesniye 29:29).

Reform Teolojisinin insan-merkezli değil, Tanrı-merkezli olduğunu önceden görmüştük. Aynı zamanda Tanrı konusundaki anlayışımızın, O'nun benzerliğinde yaratılmış olan insanlığı anlayışımızı radikal bir şekilde etkilediğinin de bilincindeyiz. İnsan bilgisi ve Tanrı bilgisi birbirleriyle bağlantılıdır. İkisi birbirine bağlıdır. Bir anlamda, kendimizin bilincine vararak kendi ölümlülüğümüzün ve yaratık oluşumuzun bilincine varıyoruz. Bağımlı yaratıklar olduğumuzu farkediyoruz. Düşmüş doğamızda bu yol işaretinden uzak durmaya ya da onu görmezlikten gelmeye çalıştığımız halde bu şeyler bizleri Yaratan'a yöneliyor. Diğer bir anlamda, Tanrı'nın kim olduğunu yeterli bir biçimde anlayana dek kendimizin kim olduğunu anlamıyoruz.

John Calvin, klasik eseri Institutes of the Christian Religion'un baştan itibaren şöyle diyor:

Gerçek ve sağlam bilgeliği kabul edilebileceği kadarıyla bilgeliğimiz, neredeyse tamamen, Tanrı bilgisi ve kendimiz hakkımızdaki bilgimiz olmak üzere iki kısımdan oluşuyor. Ancak bu ikisi birçok bağlarla birbirleriyle bağlantılı olduklarından hangisinin önde gelip öbürünü oluşturduğunu belirlemek kolay değildir. Çünkü ilk olarak, kimse düşüncelerini, Kendisinde yaşayıp hareket ettiği, Tanrı'ya yöneltmeden kendisini inceleyemez; çünkü sahip olduğumuz donanımların kendimizden olamayacağı tamamıyla kesindir; varlığımızın ta kendisi sadece Tanrı'da var olmaktadır._

Daha sonra Calvin dikkatini madalyonun diğer yüzüne yöneltir:

Diğer yandan insanın, önceden Tanrı'nın yüzü üzerinde derin düşünmeden ve bu derin düşünüşten sonra da kendi içine bakmadan kendisi hakkında gerçek bilgiye hiçbir zaman erişmediği kesindir. Yeryüzünün ötesine bakmadığımız sürece, kendi doğruluğumuz, bilgeliğimiz ve erdemimizden

hoşnutsuzdur; kendimize en övücü sözlerle hitap ederiz ve yarı-tanrılardan biraz aşağı görünürüz. Ama düşüncelerimizi Tanrı'ya yükseltmeye başlar başlamaz ve O'nun ne tür bir Varlık olduğunu ve o doğruluğun, bilgeliğin, erdemin kusursuzluğun ne kadar mutlak olduğunu ve bütün bunları birer standart olarak düşünür düşünmez, değişeceğiz. Sahte doğruluk şovuyla eskiden bize zevk veren şeyler en büyük kötülükle kirlenecek; bizlere bilgelik adıyla zorla yıkılanlar aşırı akılsızlıklarıyla bizi iğrendirecek ve erdemli enerji görünüşünde sunulanlar en zavallı güçsüzlük olarak kınanacaktır. İçimizde en kusursuz görünen nitelikler tanrısal paklığın yerini tutmaktan işte bu kadar uzaktırlar._

TANRI KENDİ KENDİNE YETER

Reform teolojisi, Tanrı'nın kendi kendine yeterliliğini büyük ölçüde vurgulayan bir teolojidir. Bu özellik, Tanrı'nın Kendi varlığının temelini sadece Kendisi olduğu düşüncesi olan Tanrı'nın kendiliğinden meydana gelmesiyle bağlantılıdır. Varlığını Kendisi dışında hiçbir şeyden almaz. O Kendi kendine vardır. Konuşma dilinde sık sık, Tanrı'dan Üstün Varlık ve kendimizden de insansal varlıklar olarak söz ederiz. Her iki tanım da varlık sözü geçer. Tanrı'yla insan arasındaki temel farkın üstün ve insan sıfatlarında bulunduğu sonucuna varabiliriz. Bir anlamda bu doğrudur.

Ama bu sıfatlar, Tanrı'nın varlığıyla insanın varlığı arasındaki farklılığa işaret ederler. Tanrı, sadece saf bir varlıktır. O, olduğu Kişi, Eski Antlaşma'nın Yahvesi'dir. Buna tezat olarak bizim varlığımız alınmış, bağımlı ve şarta bağlıdır. Bizler var olmak için Tanrı'nın varlığına bağımlıyızdır. Kısaca, bizler yaratıklarız. Yaratık, tanım olarak varlığını bir başkasına borçludur.

Tanrı'nın kendiliğinden var oluşu hakkındaki en sevdiğim anekdotlardan biri, iki çocuk arasında geçen bir konuşmadır. Birinci çocuk, "Ağaçlar nereden gelir?" diye sorar.

İkinci çocuk, "Ağaçları Tanrı yapar?" diye yanıtlar.

"Biz nereden geldik?"

"Bizleri Tanrı yaptı."

Birinci çocuk, "Peki öyleyse Tanrı nereden geldi?" diye sorar.

İkinci çocuk hemen, "Tanrı kendini yaptı" diye yanıt verir.

İkinci çocuğun ilk iki yanıtı doğrudur. Teolojik bakımdan başını derde sokan üçüncü yanıtıydı. Tanrı Kendini yapmadı. Tanrı bile kendini yapamaz

çünkü böyle bir şeyin olabilmesi için işi yapmak için kendisinin önceden orada olması gerekir. Kendiliğinden meydana gelmenin önemli yanı Tanrı'nın yapılmamış olmasıdır. Kendisinden önce bir neden yoktur. Tanrı kendiliğinden meydana geldiğinden, kendi kendine var olduğundan sonsuzdur. Tanrı'nın var olmadığı bir zaman hiç olmamıştı. O Kendi içinde var olmanın gücüne sahiptir. O sadece varlığa sahip olmakla kalmaz, aynı zamanda Varlık'tır.

Reform İnanç Bildirilerinden biri olan Westminster İnanç Bildirisi Tanrı hakkında şöyle der: "Tanrı, Kendi içinde bütün yaşama, yüceliğe, iyiliğe, kutluluğa kendisinde ve kendisinden sahiptir. Yaptığı yaratıkların hiçbirinden hiçbir şeye, ya da onlardan yücelik almaya ihtiyacı yoktur. O sadece Kendi yüceliğini onlarda, onlar aracılığıyla, onlara gösterir. O her varlığın kaynağıdır; her varlık Kendisinden, Kendisi aracılığıyla ve Kendisinedir; ve onlar üzerinde en egemen yönetime sahiptir, onlar aracılığıyla, onlar için ve onlar üzerine Kendi hoşnut olduğu şeyleri yapar." _

TANRI KUTSALDIR

Reform teolojisi, Eski Antlaşma'ya ve onun Hristiyan yaşamına uygunluğuna büyük önem verir. Eski Antlaşma'nın en büyük değerlerinden biri, Tanrı'nın karakterini zengin bir şekilde vahyetmesidir. Reform teolojisi Tanrı doktrinine çok önem verdiğinden Eski Antlaşma'ya çok ilgi göstermesi şaşırtıcı değildir. Kutsal Kitab'ın tümünün Tanrı'nın ilahi karakterini bize gösterdiği kesindir. Yine de Eski Antlaşma, Tanrı'nın görkemi ve kutsallığı hakkında canlı bir portre çizer.

Tanrı'nın kutsallığı iki ayrı ama birbiriyle bağlantılı düşünceden söz eder. Kutsal terimi, ilk olarak Tanrı'nın "başkalığı"na, O'nun bizden farklı ve yüksek oluşuna dikkat çeker.

O'nun büyüklüğüne ve üstün yüceliğine dikkatleri çeker. Kutsallığın ikinci anlamı, Tanrı'nın paklığıyla ilgilidir. O'nun doğruluğunun kusursuzluğu O'nun kutsallığında gösterilir.

Augustin, Thomas Aquinas, Martin Luther, John Calvin, John Owen ve Jonathan Edwards gibi büyük tanrıbilimcilerin eserlerinde Tanrı'nın ululuğu, heybeti işlenir ve bu konular onların eserlerinde büyük bir yer tutar. Bu, saygı ve tapınma dolu zihni durum Kutsal Kitab'ın sayfaları boyunca görülür. Calvin şöyle yazar:

Kutsal Kitab'ın birlik içinde bildirdiği gibi, kutsal insanlar Tanrı'nın varlığıyla karşı karşıya geldikleri her seferinde o korku ve hayretle çarpılmış ve dolmuşlardı. Daha önce sağlam ve güvenli bir şekilde duranların korkuyla titrediklerini, ölüm korkusunun onları sardığını, yutulmuş ve yok olmuş olduklarını gördüğümüzde bundan çıkarılacak sonuç, insanların kendilerini Tanrı'nın yüceliğiyle kıyaslayana dek önemsizlikleri konusunda hiçbir zaman gerektiği gibi ikna olmadıkları ve bu kendi üzerlerinde bir yer etmediğidir. Bu korku ve hayreti hem Hakimler kitabında ve hem de Peygamberler'in yazılarında görüyoruz (Hakimler 13:22; Yeşaya 6:5; Hezekiyel 1:28; 3:14; Eyüp 9:4; Tekvin 18:27; 1.Krallar 19:18); öyle ki, "Öleceğiz, çünkü Rab'bi gördük" sözü Tanrı halkı arasında yaygın bir söz haline gelmiştir._

Tanrı doktrininin teolojisinin merkezi önemini bu kadar iyi yakalayan başka bir söz bilmiyorum. Calvin'in teolojisini ve kilisedeki işini güden tutkunun kiliseyi her tür putperestlikten kurtarmak olduğu söylenmiştir. Calvin, putperestliğin animist ya da totemleri olan dinlerde bulunan kaba ya da ilkel biçimlerle sınırlı olmadığını anlamıştı. Putperestliğin incelikle gizli ve sofistike olabileceğinin bilincindeydi. Putperestliğin özü, Tanrı'nın karakterinin çarpıtılmasıyla ilgilidir.

Pavlus'un Romalılar'da bildirdiği gibi, putperestlik, Tanrı'nın yüceliğini bir yalanla değiştirmekten, yaratığı yükseltip Yaratıcı'yı lekelemekten oluşur. Pavlus: "Akıllı olduklarını iddia ederken akılsız olup çıktılar. Ölümsüz Tanrı'nın yüceliği yerine ölümlü insana, kuşlara, dört ayaklılara ve sürüngenlere benzeyen putları yeğlediler. Bu yüzden Tanrı, birbirlerinin bedenlerini aşağılasınlar diye, onları yüreklerinin tutkuları içinde ahlaksızlığa terk etti. Onlar Tanrı'yla ilgili gerçeğin yerine yalanı koydular. Yaradan'ın yerine yaratığa tapıp kulluk ettiler. Oysa Tanrı sonsuza dek övülmeye layıktır. Amin" der (Romalılar 1:22-25).

Calvin, insan yüreğinin bir put fabrikası (fabricum idolarum) olduğunu söyleyerek putperestlik eğiliminin günahlı insanlığın yüreğinde derinden kökleri olduğunu vurgulamıştı. Tanrı'nın gerçeğinin yalanla değişimi, Tanrı'nın karakteri hakkında teolojimize yavaş yavaş (ya da belki de aniden) giren her çarpıtmada gerçekleşen bir şeydir. Bu, kıskançlıkla korumamız gereken bir şeydir. Calvin şöyle yazar:

Tanrı'nın işlerinin aynasında hem Kendisi ve hem de ölümsüz krallığı hakkında verdiği gösterimler ne kadar parlak olursa olsun, bizim akılsızlığımız o denli büyüktür ve bu parlak gösterimler karşısında o denli kafasızızdır ki, bunlardan hiçbir yarar edinmeyiz...ama bunda hepimiz aynıyız, tek diri ve

gerçek Tanrı'nın yerine O'nun hakkındaki korkunç uydurmaları koyarız...hemen hemen herkesin kendi putu olmuştur. Bilgisizliğin karanlığına küstahlık ve zevk düşkünlüğü eklenmiştir, böylece Tanrılığın yerine bir put ya da aslı olmayan bir şey koymamış olan birini bulmak zordur. Geniş ve bol bir kaynaktan fışkıran su gibi, insan kafasından büyük tanrı kalabalıkları çıkmıştır. Herkes kendi görüşlerine uymak üzere kendine özel bir tanrı yaratmak üzere kendisine tam izin vermiştir._

Hristiyanlar, Tanrı'nın öğüdünün tümünü bildirmeye, öğretmeye ve ona inanmaya çağırılmışlardır. Tanrı'nın karakterinin herhangi bir çarpıtılışı teolojimizin geri kalanını zehirler. Putperestliğin nihai biçimi, her şeyin ölçüsü olarak insanı gören hümanizmdir. İnsan, hümanizmin en çok ilgi gösterdiği, odakladığı merkez ve hakim motiftir. Etkisi o kadar kuvvetli ve yaygındır ki, Hristiyan teolojisine her noktadan nüfuz etmeye çalışır. Ancak Kutsal Kitap'taki Tanrı doktrinine çok dikkat edip ona sadakatle bağlı kalarak bu zehiri tatmaktan hatta yutmaktan korunabiliriz.

2. Sadece Tanrı'nın Sözü'nü Temel Alarak

"Kutsal Kitap ayetleri ya da açık mantık aracılığıyla ikna olmadıkça sözlerimi geri almayacağım. Vicdanım Tanrı Sözü tarafından esir alınmış durumda ve vicdana aykırı hareket etmek ne doğru ne de güvenli bir şeydir." Bu ölümsüz sözler Martin Luther tarafından Worms Kurultayı'nda söylenmişti. Ciddi sapkınlıkla suçlanarak hem kilise ve hem de devlet yetkilileri önünde ölüm cezası istemiyle yargılanıyordu. İmanla aklanma doktrinini yalanlaması istendiğinde doktrininin Kutsal Kitab'ı temel aldığına ısrar etti. Önde gelen Katolik tanrıbilimcilerle yaptığı daha önceki tartışmalarında hem Papa ve hem de kilise konseylerinin hata yapabileceklerinin mümkün olduğu kendisine itiraf ettirilmişti.

Tarihçiler, Protestan Reformu'nu sık sık materyal ve resmi nedenini tanımlayarak açıklamışlardır. Materyal nedeni, sadece imanla aklanma (sola fide) doktrini konusundaki tartışmaydı;

İkinci Temel Taş

1 Tanrı'yı merkez alan

2 Sadece Tanrı Sözü'nü merkez alan

3 Sadece imana adanmış olan

4 İsa Mesih'e adanmış

5 Üç antlaşma tarafından yapılanmış

resmi nedeni ise Kutsal Kitap'ın yetkisi (sola Scriptura) hakkındaki tartışmaydı. Aklanma tartışmasının arka planında sola Scriptura ilkesi gizliydi. Luther'in Worms'da sözlerini geri almayı reddetmesi bunu ön plana çıkardı. Bu noktadan sonra, sola Scriptura Protestanlar için savaş çılgılığı haline geldi.

Sola Scriptura terimi "sadece Kutsal Kitap aracılığıyla" anlamına gelir. Bu slogan, İnanlılar'ın vicdanlarını bağlama yetkisine sadece Kutsal Kitap'ın sahip olduğunu bildiriyordu. Protestanlar, kilise makamları, devlet yetkilileri ve kilise İnanç Bildirileri gibi başka yetki biçimlerini de kabul ediyorlardı. Ama bu yetkileri, Tanrı'nın yetkisinden alınmış ve Tanrı'nın yetkisine bağımlı olarak görüyorlardı. Bu daha az önemli olan yetkilerin hiçbiri mutlak kabul edilmiyordu, çünkü hepsi hata yapabiliyordu. Hata yapamayan sadece Tanrı'ydı. Hata yapabilen yetkililer vicdanı mutlak bir şekilde bağlayamazlardı; bu hak sadece Tanrı ve Sözü için saklıydı.

Protestanlar'ın Kutsal Kitap'ın yanılmaz yetkisine inandığı, Katolik

Kilisesi'nin ise sadece kilise ve geleneklerinin yanılmaz yetkisine inandığı hakkında yaygın bir yanlış anlayış vardır. Bu tartışmanın bir çarpıtılışıdır. Reform zamanında her iki taraf da Kutsal Kitap'ın yanılmaz yetkisini kabul etmişti. Önemli olan: "Kutsal Kitap, özel vahyin tek yanılmaz kaynağı mıdır?" sorusuydu.

Katolikler, yanılmaz özel vahyin, Kutsal Kitap ve gelenekler olmak üzere iki kaynağı olduğuna inanıyorlardı. Gelenek yetkisini kiliseye atfettiklerinden kimsenin Kutsal Kitap'ı bu geleneğe aykırı bir biçimde yorumlamasına izin vermediler. Luther ise aynen bunu yaptı, bu da onun kiliseden aforoz edilmesine ve doktrininin kınanmasına yol açtı.

Reformcular, genel ve özel olmak üzere iki tür tanrısal vahiy olduğu konusunda görüş birliğindeydiler. Bazen adına, doğal vahiy denilen genel vahiy, Tanrı'nın Kendisini doğada vahyetmesinden söz eder. Havari Pavlus bunu Romalılar'da bildirir: "Haksızlıkla gerçeğe engel olan insanların bütün tanrısızlık ve haksızlığına karşı Tanrı'nın gazabı gökten açıkça gösterilir. Çünkü Tanrı'ya dair bilinen ne varsa, gözlerinin önündedir. Tanrı hepsini gözlerinin önüne serdi. Dünyanın yaratılışından beri, Tanrı'nın görünmeyen nitelikleri, yani sonsuz gücü ve Tanrılığı, O'nun yaptıklarıyla anlaşılabilir olarak açıkça görülüyor. Bu nedenle özürleri yoktur" (Romalılar 1:18-20).

Gördüğümüz gibi, bu vahye etki alanı ve içeriğinden ötürü "genel" adı verilir. Tanrı'nın doğadaki vahyini herkes alır; herkes (özel vahiy olan) Kutsal Kitap'ı okumamış ya da öğretisini duymamıştır. Genel vahiy, kurtuluşun tarihçesini ya da Mesih'in kişiliği ve işini açıklamaz; bunu yapan özel vahiydir.

Reformcular, genel ve özel vahiy arasında bir ayrım yapmış oldukları halde, özel vahyin sadece bir tek yazılı kaynağı olduğunu ve bunun da Kutsal Kitap olduğu konusunda ısrar etmişlerdir. Sola Scriptura'nın solası (yani sadecesi) buydu. Sadece sözünün en büyük nedeni, kiliselerin İnanç Bildirileri insanların eseriye Kutsal Kitap'ın Tanrı tarafından esinlendirilmiş olduğu inancıydı. Bu daha az önemli eserler, doğru ve gerçekten olduğu gibi aktarılmış, bilgili bilginlerin en iyi düşüncelerini aktarıyor olabilirdi; ama esinlendirilmiş Tanrı Sözü değildiler.

KUTSAL KİTAP'IN ESİNİ

Reformcular, Kutsal Kitap'ın esini konusunda yüksek görüşlere sahiptiler. Kutsal Kitap, Tanrı Sözü, verbum Dei, ya da Tanrı'nın sesi, vox Dei'dir. Örneğin John Calvin şöyle yazmıştır:

Tanrı Sözü olduğu bildirilenin böyle olduğu kabul edildiğinde, sağduyusu ve insansal duyguları kayıp olmadıkça kimse konuşmacıyı ciddiye almamazlık etme cüretine sahip olamaz. Ama cennetten günlük tepkiler verilmediğinden ve Kutsal Kitap da Tanrı'nın Kendi gerçeğini sürekli olarak hatırlatmak üzere emanet ettiği tek kayıt olduğundan, direkt olarak Tanrı'nın bu sözleri söylediği duyulmuşçasına, cennetten gelmiş olduklarına inanılmadıkça sadık olanlar üzerindeki tam yetkisi anlaşılmaz._

"Muşçasına" sözü, Calvin'in Kutsal Kitab'ın cennetten direkt olarak aşağıya atıldığına ya da Tanrı'nın Kendisinin sözleri Kutsal Kitab'ın sayfalarına yazdığına inandığı anlamına gelmez. Bunun yerine "muşçasına" sözü, Kutsal Kitap'a eşlik eden tanrısal otoritenin ağırlığından söz eder. Bu otoritenin kökü ve temeli Kutsal Kitab'ın özgün olarak tanrısal esin altında verildiği gerçeğindedir. Bu iddia, Kutsal Kitab'ın kendi yetkisini bildirişiyle aynı çizgidedir: "Kutsal Yazıların tümü Tanrı esinidir ve öğretmek, azarlamak, yola getirmek ve doğruluk konusunda eğitmek için yararlıdır. Bunlar sayesinde Tanrı adamı her iyi iş için donatılmış olarak yetkin olur" (2.Timoteyus 3:16-17).

Pavlus'un Kutsal Kitab'ın esinini bildirmesi onun özgün konumundan söz eder. "Tanrı'nın nefesinden gelmiş" anlamını taşıyan Yunanca sözcük theopneust sözcüğünü kullanır. Bu sözcük genelde "nefes almak" anlamına gelen "esinlendirilmiş" olarak tercüme edildiği halde, theopneust teknik olarak nefes verme anlamına gelir. Pavlus, Kutsal Kitab'ın Tanrı'nın nefesi tarafından verildiğini söyler. Bu sadece iki anlamlı bir söz değildir. Nefes verilebilmesi için önce nefes alınması gerektiği açıktır. Söylenmek istenilen, tanrısal esin işinin, Tanrı'nın nefes verişiyile gerçekleştiğidir. Pavlus, Kutsal Kitab'ın Tanrı'nın nefesinden geldiğini söylediğinden Kutsal Kitab'ın kaynağı Tanrı'nın Kendisi olmalıdır.

Calvin ve diğerleri Kutsal Kitab'ın esininden söz ettiklerinde, Tanrı'nın Kutsal Kitab'ın insan yazarlarını her sözcüğü tanrısal yönetim altında yazmalarını sağlayışından söz ediyorlardı. Esin doktrini, Tanrı'nın Kutsal Kitab'ın insan yazarlarını tanrısal vahyin araçları olmalarını sağladığını böylece yazdıklarının sadece kendi yazdıkları değil, daha yüksek bir anlamda Tanrı Sözü'nün ta kendisi olduğunu bildirir. Kutsal Kitab'ın içeriğinin kaynağı nihai olarak Tanrı'dadır.

Bu tanrısal esinin tam olarak nasıl olduğu ya da hangi yöntemle verildiği konusunda birçok tartışmalar olmuştur. Bazıları, insan yazarları robot gibi makinelere ya da Tanrı tarafından kendilerine dikte ettirilen sözcükleri sadece yazan pasif stenoculara indirgeyerek mekanik bir esin ya da dikteyi savunmuşlardır.

Ancak Kutsal Kitab'ın kendisi böyle bir iddiada bulunmaz. Tanrısal esinin biçimi ya da tam olarak nasıl olduğu hecelenmemiştir. Kutsal Kitab'ın yetki iddiasının en önemli noktası, sözünü nefesiyle verenin Tanrı olduğudur. Kutsal Kitab'ın kendisinin etüdünden yazarların bireysel stillerinin değişmemiş olduğu açıkça görülür. Kutsal Kitab'ın esini, Kutsal Kitab'ın kendisini insan hatasının girmesinden koruyan tanrısal yönetiminden söz eder. Tanrı'nın Sözü'nü insan yazarlar aracılığıyla korumasından söz eder.

KUTSAL KİTAP'IN YANILMAZLIĞI

Reformcular, Kutsal Kitab'ın kaynağı Tanrı'da olduğundan ve O'nun esiniyle yönetildiğinden onun yanılmazlığından emindiler. Yanılmazlık, hatasızlık ya da hatalı olmasının imkansızlığından söz eder. Hatasız olan hata yapamayandır. Tanrı'nın doğası ve karakterinden ötürü Tanrı'ya ve işine hatasızlığı atfederiz.

Tanrı'nın doğasına saygı duyarız çünkü Tanrı her şeyi bilen kabul edilir. Karakterine saygı duyarak, kutsal ve tamamıyla doğru kabul edilir.

Teorik olarak, doğru olan ama bilgisi sınırlı bir varlığı düşünebiliriz. Böylesi bir varlık, kandırma ya da aldatma arzusundan ötürü değil bilgisizliğinden ötürü söylediklerinde yanlışlar yapabilir. Onunkiler dürüst hatalar olur. İnsansal düzeyde insanların yalan söylemeden yanlış bildirimlerde bulunmalarını anlayabiliriz. Yalanla basit bir hata arasındaki fark, niyet düzeyidir. Diğer yandan, her şeyi bilen ama kötü olan bir varlık da düşünebiliriz. Bu varlık bilgisizlikten ötürü bir hata yapamaz ama yalan söyleyebilir. Bunda açıkça kötülük ve kötü niyet vardır. Ancak Tanrı hem her şeyi bildiği ve hem de ahlaksal bakımdan kusursuz olduğundan yalan söyleyemez ve hata yapamaz.

Kutsal Kitab'ın kaynağının hatasız olduğunu söylediğimizde, bütün yaptığımız Kutsal Kitab'ın kaynağının hatasız olan Tanrı olduğunu söylemek oluyor. Bu, Kutsal Kitap yazarlarının kendilerinin hatasız ve yanılmaz oldukları anlamına gelmiyor. Kutsal Kitap yazarları, diğer insanlar gibi, *Errare humanum est*, "Hata etmek insanlara mahsustur" aksiyomunu kanıtlayan insanlardı. İnsanlar hata yapabildikleri için, Kutsal Kitab'ın Tanrı Sözü olabilmesi için, insan yazarlarının işlerini yaparken yardıma ihtiyaçları olmuştu.

Günümüzde Kutsal Kitab'ın esini sorusu yine gündemdedir. Bu noktada bazı tanrıbilimciler ikili oynamaya çalıştılar. Kutsal Kitab'ın esinini savunurken bir yandan da Kutsal Kitab'ın yanılmazlığını inkar ediyorlar. Kutsal Kitab'ın tanrısal esinine karşın hala yanılabilirliğini söylüyorlar. Tanrı tarafından esinlendirilmiş bir hata gerçekten de boğaza takılacak bir lokmadır. Tanrı'nın hatayı esinlendirebileceği düşüncesi korkuyla irkildir. Tanrı'nın hatayı

esinlendirebilmesi için ya her şeyi bilmemesi ya da kötü olması lazımdır.

Belki de esinlendirilmiş hata düşüncesiyle söylenilmek istenen, esinin iyi ve her şeyi bilen bir Tanrı'dan çıktığı halde

yapılacak iş için yetersiz olduğudur. Yani yerine getirilmesi amaçlananı gerçekleştirmekte yetersizdir. Bu şekilde Tanrı'nın bir başka niteliği olan her şeye gücü yetmesi bertaraf edilmiştir. Belki de Tanrı, Kutsal Kitab'ın yazılımını insan yazarların hata eğilimlerini yenecek yeterli güçle yönetememişti.

Esini hatayla birleştirmek yerine esini tamamen inkar etmek çok daha anlamlı olurdu. Kutsal Kitab'ın hatasızlığını eleştirenlerin çoğu, baltalarını ağacın dibine vurarak esini tamamen reddederler. Bu daha dürüst ve mantıklı bir yaklaşım gibi görünmektedir. Tanrı'nın Kendisinin temel niteliklerini inkar etme hürmetsizliğinde bulunmaz.

Günümüzde biraz geçerliliği olan bir formülü kısaca inceleyelim: "Kutsal Kitap, hata yapabilen Tanrı Sözü'dür." Şimdi bu sözcüklerin bazılarını çıkaralım. "Kutsal Kitap...dür" sözünü çıkaralım. Formül, "Tanrı Sözü hata yapabilir" olur. Şimdi "Sözü"nü çıkarın ve sonuç: "Tanrı hata yapabilir" olur. Kutsal Kitab'ın hata yapabilen Tanrı Sözü olduğunu söylemek açıkça saygısız bir kandırmacadır. Eğer Tanrı Sözü'yse hatasızdır. Eğer hata yapabilirse, Tanrı Sözü değildir. Tanrı hakkında hatalı bir şey duymamız mümkündür ama Tanrı'dan gelen hatalı bir söz olamaz.

Kutsal Kitab'ın kaynağının Tanrı olduğu Kutsal Kitap boyunca tekrar tekrar bildirilmiştir. Daha önceden belirtilen bir örnek Pavlus'un Romalılara Mektubu'nda bulunur. Pavlus kendisinden, "İsa Mesih'in kulu, Tanrı'nın müjdesini yaymak için seçilip elçi olmaya çağrılan" diye söz etmektedir (Romalılar 1:1). "Tanrı'nın müjdesi" sözünde nın sözcüğü, sahiplik ekidir. Pavlus sadece Tanrı hakkında olan bir müjdeden değil, Tanrı'ya ait olan bir müjdeden söz ediyordu. Tanrı'ya aittir ve O'ndan gelir. Kısaca, Pavlus bildirdiği müjdenin insanlardan olmadığını ve insanların uydurduğu bir şey olmadığını; tanrısal vahiyle verildiğini bildiriyor. Kutsal Kitab'ın esini ve hatasızlığı konusundaki tartışmanın tümü temelde doğüstü vahiy hakkında bir tartışmadır. Reform teolojisi vahyedilmiş bir inanç, insansal anlayışı üzerine değil, bizlere Tanrı'nın Kendisinden gelen bilgiye dayalı olarak Hristiyanlığa adanmıştır.

KUTSAL KİTAP'IN HATASIZLIĞI

Reform Teolojisi, Kutsal Kitab'ın yanılmaz oluşunun yanı sıra Kutsal Kitab'ı hatasız kabul eder. Yanılmazlık, bir şeyin yanılmayacağı anlamına gelir, hatasızlık ise onun hata yapmadığını bildirir. Yanılmazlık bir yetenek ya da potansiyeli tanımlar. Olamayacak bir şeyi tanımlar. Hatasızlık gerçeği tanımlar.

Örneğin, bir imla testinde 100 üzerinden 100 alabilirim. Bu sınırlı deneyimde "hatasız"dım; testte hiç hata yapmadım. Buradan yola çıkarak hatasız olduğum sonucuna varılması haklı çıkarılmaz. Hatalı insanlar her zaman hata yapmazlar. Bazen, aslında sık sık, hata yapabilirler çünkü hatasız değildirler. Hatasız birisi hiçbir zaman hata yapmaz, çünkü bu şekilde hatasızlık herhangi bir hata olasılığını saf dışı bırakır.

Günümüzde bazı bilginler Kutsal Kitab'ın yanılmaz ama hatalı olabileceğini söylemişlerdir. Bu epey karmaşa yaratan bir sözdür. Gördüğümüz gibi, yanılmaz sözü iki söz arasında daha kuvvetli olanıdır.

Öyleyse neden bu bilginler yanılmaz sözünü tercih etmişlerdir? Bunun yanıtı herhalde duygusal alanda bir yerlerde yatmaktadır. Bazı eğitsel çevrelerde hatasızlık sözü hoş karşılanmaz. Alçaltıcı anlamlarla yüklüdür. Bu sözcük sık sık, sofistike olmayan ve bilginlikten uzak türde muhafazakarlıkla bağdaştırılır. Diğer yandan, yanılmazlık sözü özellikle de Katolik bilginliğinde eğitsel saygınlık tarihine sahiptir. İnsanlar, yanılmazlık konusunda Katolikler'in görüşlerini reddedebilirler ama onu kaba, ilkel teolojiyle özdeşleştirmezler. Örneğin Cizvitler, sofistike olmayan bir bilginlikle tanınmazlar. Bazıları antientellektüel çevrelerle bağdaştırmaktan suçlu bulunmamak için hatasızlık sözünden kaçınıp yanılmazlık sözüne sığınmışlardır. Ancak süreç içinde yanılmazlık, hatasızlıktan daha az bir şey ifade edecek şekilde tanımlanmışsa o zaman terminolojideki değişim aldatıcı bir bahanedir.

Tarihsel Reform Teolojisi için hem hatasızlık ve hem de yanılmazlık ayrılmaz parçalar oldukları halde, Kutsal Kitab'ın güvene layıklığı konusundaki modern tartışmalar başkalarını, hatasızlık kavramının yetkili Reformcular tarafından savunulmadığını, bu düşüncenin on yedinci yüzyıldaki bilginsel ya da rasyonalist tanrıbilimciler tarafından çıkarıldığını söyleyerek konuyu tartışmaya itmiştir. Hatasızlık kavramının daha sonra moda olduğu doğru olduğu halde, bu kavramın on altıncı yüzyıldaki Reformcuların eserlerinde var olmadığını söylemek hiçbir şekilde doğru değildir. Martin Luther'in birkaç gözlemine dikkat edelim:

Bu kitabın Yazarı, Kutsal Ruh'un Kendisi ve her şeyin Yaratıcısı Tanrı'dır._

Kutsal Kitap, insan tarafından da yazılmış olduğu halde, insandan değil Tanrı'dandır._

Bu öyküleri boşuna okumayacak olan kişi Kutsal Kitab'ın insansal değil, tanrısal bilgelik olduğuna kesinlikle inanmalıdır._

Tanrı'nın Sözü durmalıdır, çünkü Tanrı yalan söyleyemez; ve O'nun Sözü'nün en önemsiz bir harfi ya da virgülü yerine gelmeden önce gök ve yer yok olmalıdır._

Kutsal Kitap'tan başka hiçbir şeyle övünme niyetimiz yok ve Kutsal Ruh'un Kendi Kendine karşı çıkmayacağı ve çelişkiye düşmeyeceğinden eminiz._

Aziz Augustin, Aziz Jerom'a yazdığı mektubunda, "Kutsal Kitab'ı hatasız kabul etmeyi öğrendim" der._

Aziz Augustin'in kitaplarında beden ve kanın konuştuğu birçok parça bulursunuz. Ve bana gelince hizmetten başka şeylerde, evde, sofrada ya da başka bir yerde konuştuğumda Tanrı'nın Sözü olmayan birçok söz söylüyorum. Bu yüzden Aziz Augustin, Aziz Jerom'a yazdığı bir mektupta sadece Kutsal Kitab'ın hatasız sayıldığını söyleyen iyi bir aksiyom bildirmiştir._

Hatasızlık kavramının yeni bir keşif olmadığı açıktır. Eski zamanlarda sadece Aziz Augustin gibi kişiler tarafından değil, aynı zamanda İrenyus tarafından da açıkça bildirilmişti. Luther, Augustin'in görüşlerini açık bir onayla aktarır. Aynı onay John Calvin'in yazılarında da görülür.

Açık hatasızlık ve yanılmazlık, Kutsal Kitab'ın nüshaları ve tercümeleri için geçerli değildir. Reform teolojisi, hatasızlığı Kutsal Kitab'ın özgün el yazmalarıyla ya da autographa'yla sınırlar. Autographa, Kutsal Kitap yazarlarının ilk işleri günümüzde bizler için direkt olarak kullanıma açık değildir.

Bundan dolayı, birçokları özgün elyazmalarıyla kontrol edilerek doğruluklarının ya da yanlışlıklarının onaylanamayacağından ötürü bunun tartışılabilir bir nokta olduğunu söyleyerek yanılmazlık doktriniyle alay eder. Bu eleştiri konudan tamamen uzaktır. Nüshaları yazanlar ya da tercümanların esini

hakkında yazılı belgelerimiz yoktur. Yanılmazlık doktrininin esas ilgilendiği konu, özgün vahiydir. Kutsal Kitab'ı yazanların kendi yazılarıyla yazmış oldukları nüshalara sahip olmadığımız halde bunları hayret verici bir doğrulukla yeniden oluşturabiliriz. Metinsel eleştiri bilimi, var olan metnin hayret verici bir saflıkta ve son derece güvenilir olduğunu ortaya koyar.

Ulusal Standartlar Bürosu'nda tutulan, kaide oluşturan ölçü çubuğunun bir yangında yok olduğunu düşünün. Artık üç fitlik bir uzaklığı doğru bir şekilde kestiremez miydik? Var olan kopyaların bolluğundan özgün ölçü çubuğunu neredeyse kusursuz bir doğruluk içinde yapabildik. Yanılmazlığı özgün belgelerle sınırlamak, Kutsal Kitapsal vahyin kaynağını yani vahyini alıp kaydetmek üzere Tanrı tarafından esinlendirilmiş araçlara dikkat çekmektir.

Reform teolojisi, tercümelerin yanılmazlığı hakkında hiçbir savunuda bulunmaz. Kutsal Kitab'ı okuyan, yorumlayan ya da tercüme eden bizler yanılabiliriz. Roma Katolik Kilisesi, özellikle de Papa ex cathedra'dan (Aziz Petrus'un sandalyesinden) konuştuğunda kilisenin Kutsal Kitap yorumunun yanılmaz olduğunu söyleyerek yanılmazlığa bir başka öge ekler. Bu ikinci bir kat yanılmazlık eklediği halde, yine de Katolikler bireyler olarak yanılmaz Kutsal Kitab'ın yanılmaz yorumunu, yanılabilir bir şekilde yorumlamaya terkedilmişlerdir. Protestanlar'ın, yanılmaz Kutsal Kitab'ın kilise tarafından yapılan yanılabilir yorumunu yanılabilir bir şekilde yorumlamakla karşı karşıya oldukları yerde, Katolikler çifte yanılmazlık düzeyinin var olduğunu kabul ederler.

Kutsal Kitab'ın yanılmazlığı, Kutsal Kitap tarafından yönetilmeyi isteyen sıradan bir Hristiyan için ne anlama gelir? Kutsal Kitab'ı kabul etmenin son aşaması, yanılabilir anlayışımızdaysa özgün belgelerin yanılmazlığı neden bu kadar önemlidir? Bu, Hristiyan hayatını derinden etkileyen pratik bir sorudur.

Diyelim iki kişi Kutsal Kitap'tan bir parça okuyorlar ve anlamı hakkında görüş birliğine varamıyorlar. Birinin ya da her ikisinin de metni yanlış anladığı açıktır. Aralarındaki tartışma yanılabilir insanlar arasındaki bir tartışmadır.

Ancak, metnin açık olduğunu ve ikisinin de metnin anlamı konusunda tartışmadığını varsayalım. Bir tanesi, metnin Tanrı'nın yanılmaz vahyi olduğuna ikna olmuşsa o zaman buna boyun eğip eğmemesi gerektiği sorusu yanıtlanmıştır. Diğer kişi metnin kendisinin (özgün verilişinde) hatalı olduğuna ikna olmuşsa ona itaat etme konusunda ahlaksal bir sorumluluğu yoktur.

KUTSAL KİTAP'IN YETKİSİ

Kutsal Kitab'ın esini ve yanılmazlığı konusunun ucunda onun yetkisi konusu vardır. Amerika'da arabaların arkasına takılan popüler levhalardan birinde şöyle yazılıdır: "Tanrı öyle diyor. Ben inanıyorum. Bu da konuyu kapatıyor."

Bu sözün ne yanlışlığı var? Sağlam olmayan bir öge katıyor. Kutsal Kitab'ın yetkisi konusunun, kişi Kutsal Kitap'a inanana dek hallolmamış olduğunu öneriyor. Halbuki slogan, "Tanrı söylemiştir. Bu da konuyu kapatıyor" olmalıydı. Tanrı bir şey vahyederse, bu vahiy Tanrı'nın yetkisini taşır. Daha yüksek bir yetki mercii yoktur. Tanrı kutsal ağzını açtığı anda konu kapanmıştır. Bu, Reform teolojisi için kendiliğinden bellidir.

Sola Scriptura konusu temelde bir yetki sorunudur. Burada en yüksek yetki kiliseye değil, Kutsal Kitap'a; insana değil, Tanrı'ya aittir. Üniversitedeyken aynı yatakhane de olduğumuz eski bir arkadaşım ile konuşurken bunu anladım. Birbirimizi uzun süredir görmemiştik ve benim Kutsal Kitab'ın yetkisi konusunda konuşmakta olduğum bir teoloji konferansında yeniden karşılaştığımızda görüşmeyeli yirmi yıl olmuştu. Toplantıdan sonra birlikte yemek yedik ve arkadaşım bana, "R. C., ben artık Kutsal Kitab'ın yanılmazlığına inanmıyorum" dedi.

Eski günlerimizden hala inandığı neler olduğunu sordum. "İsa'ya hala Kurtarıcım ve Rab'bim olarak inanıyorum" dedi.

Bunu duyduğuma sevindiğimi belirttim ama, "İsa senin hayatında Rabliğini nasıl uyguluyor?" diye sordum.

Biraz kafası karışan arkadaşım, "Ne demek istiyorsun?" dedi.

"Eğer İsa senin Rabbinse, bunun anlamı senin üzerinde yetkisi olduğudur. Senin nasıl yaşamayı istediğini Kutsal Kitap'tan öğrenmiyorsan nasıl biliyorsun?"

"Kilisenin öğretisinden" dedi.

Karşımda neyi protesto ettiğini unutmuş olan bir Protestan vardı. Sola Scriptura'yı atıp onun yerine kilisenin yetkisini koyarak tamamen değişmişti. Kiliseyi Kutsal Kitab'ın üzerine koymuştu. Bu, Roma'da gerçekleşen olaydan pek farklı değildi. Roma, arkadaşımın yaptığı gibi Kutsal Kitab'ın yanılmaz yetkisini inkar etmediği halde gerçek ve kritik bir anlamda Kutsal Kitab'ı kiliseden daha aşağı bir düzeye koymuştu.

Kutsal Kitab'ın ikinci düzeye konulması Reformcular için çok önemli bir konuydu. John Calvin, "Çok tehlikeli bir hata genel olarak yayılmış bulunuyor--yani, sanki Tanrı'nın sonsuz ve bozulmaz gerçeği insanların isteğine bağlı olabilirmiş gibi, Kutsal Kitap sadece Kilise'nin onayını aldığı sürece önemlidir. Kutsal Ruh'a büyük bir hakaretle 'Kutsal Kitab'ın Tanrı'dan geldiğine bizi kim ikna edebilir?' sorusu sorulmaktadır...." demişti _

Calvin bundan sonra okura, Kutsal Kitab'ın kendisinin (Efesliler 2:20) kilisenin havarilerin ve peygamberlerin temeli üzerine kurulduğunu hatırlatır. Sözlerine şöyle devam eder: "Öyleyse, Kilise'nin Kutsal Kitab'ı yargılama yetkisine sahip olduğu ve Kutsal Kitab'ın kesinliğinin onun onayına bağlı olduğu masalından daha gülünç bir şey olamaz. Kilise onu kabul edip ona yetkisinin mührünü verdiğinde başka türlü olsa şüpheli ya da değişmiş olacak bir şeyi gerçek kılmaz, onun Tanrı'nın gerçeği olduğunu kabul ederek tereddütsüz onayıyla saygısını gösterme sorumluluğunu taşımaktadır."_

Calvin burada Kutsal Kitap kanonunu göz önünde bulundurmaktadır. Kutsal Kitab'ın altmış altı kitabı birlikte Kutsal Kitab'ın kanonunu oluştururlar. Kanon sözcüğü "ölçü değneği" ya da "kuralı" anlamına gelir. Reformcular Apokrif kitaplarını (antlaşmalar arası dönemde yazılan kitapları) kanonun bir parçası olarak kabul etmediler. Roma, Apokrif'i kanona dahil etti. Hangi kitapların kanona dahil edileceği hakkında ilk İnanlılar topluluğunda tartışılmıştı. Son analizde kilise şimdi İncil'i oluşturan kitapları kabul etti.

Kilise bu süreçte yer aldığından, bazıları Kutsal Kitab'ın yetkisini kilisenin yetkisine borçlu olduğunu, bu yüzden de yetkisinin kilisenin yetkisinden daha az önemli olduğunu söylerler. Bu, Calvin'in şiddetle karşı çıktığı bir noktadır. Kilisenin, "başka türlü şüpheli ve tekzip edilen noktaları inanılır kılmadığını, sadece Tanrı'nın gerçeği olduğunu kabul ettiğini bildirir. Calvin, kilisenin Kutsal Kitab'ın yetkisini kabul etmesiyle kilisenin Kutsal Kitab'ın yetkisini yaratması arasında büyük bir fark olduğunu söyler. Kilise, Kutsal Kitab'ın kitaplarının kendi içlerinde zaten oldukları şey, yani Tanrı Sözü olduklarını kabul etmek için "kabul ediyoruz" anlamına gelen Latince "recepimus" sözcüğünü kullanmıştır.

Luther de, Kutsal Kitab'ın yetkisi ve kilisenin yetkisi arasındaki ilişki hakkında Calvin'le aynı çizgide yazmıştı: "Kilise söylediği için Tanrı Sözü olmaz; ama Tanrı Sözü'nün söylenmesiyle kilise var olur. Kilise Sözü yaratmaz, kilise Söz tarafından yaratılır."_ Luther sözlerine şöyle devam eder: "Kilise, tıpkı ataların eserlerini onaylayıp kabul ettiği ama bununla onları iyi kılmadığı gibi, bir kitaba kendi sahip olduğundan daha çok yetki ve güvenilirlik veremez."_

Katolikler, kanonu yanılmaz kitapların yanılmaz bir koleksiyonu olarak görmektedirler. Protestanlar kanonu, yanılmaz kitapların yanılabilir bir koleksiyonu olarak görmektedirler. Roma, kilise hangi kitapların İncil'e ait olduğunu belirlediğinde kilisenin yanılmaz olduğuna inanır. Protestanlar, kilisenin bu süreçte doğru davrandığına ama yanılmaz davranmadığına inanır.

Bunun anlamı, Reform teolojisinin İncil kanonuna dahil edilmiş olan kitapların kanonik konumundan kuşku duyduğu değildir. Bazı Protestan tanrıbilimciler, kiliseye kalıcı ya da kendi içinde bir yanılmazlık atfetmeden

Tanrısal sağlayışın özel işinin kiliseyi bu konuda hatadan koruduğuna inanırlar. Öyleyse Reform, sola Scriptura doktrini, Kutsal Kitab'ın Tanrı'nın halkının imanı ve yaşamı için tek yazılı yetki olduğunu onaylar.

Cetvel 2.2

Kanon		
	Kilise yasaları	Kutsal Kitap
Katolik görüşü	yanılmaz	yanılmaz
Protestan görüşü	yanılabilir	yanılmaz

Kilisenin daha az olan yetkisine saygı gösterip boyun eğiyoruz ama o bizleri Kutsal Kitab'ın yetkisi gibi mutlak bir şekilde bağlamıyor. Kilisenin reformunun sürekli devam eden bir süreç olduğunu belirten semper reformanda ilkesinin temeli budur. İman ve uygulamamızı Tanrı Sözü'ne uydurmak için her zaman daha fazlasını aramaya çağrıldık.

KUTSAL KİTAP'IN YORUMU

Reform'un büyük miraslarından biri de özel yorum ilkesidir. Reform, Kutsal Kitab'ı din adamı olmayan kişilerin ellerine etkin bir şekilde koymuştur. Kutsal Kitab'ı halkın diline çevirenlerden bazıları bunun bedelini hayatlarıyla ödediklerinden bu, büyük bir bedel karşılığı gerçekleştirilmişti. Özel yorum hakkı, her Hristiyan'ın Kutsal Kitab'ı kendisi için okuyup yorumlama hakkına sahip olduğu demektir. Bu, bireye Kutsal Kitab'ı yanlış yorumlamak ya da çarpıtmak hakkını vermemektedir. Kutsal Kitap, kişinin kafasına uygun bir şekilde biçimlendirilecek bir oyuncak değildir. Özel yorum hakkıyla birlikte Kutsal Kitab'ı dikkatle ve doğru bir şekilde ele alma sorumluluğu gelir. Bu hak, öğretmenler, yorum kitapları ve bu gibi yardımcı kaynakların gereksiz ve yararsız olduğunu da ima etmez. Tanrı kilisesi için öğretmenleri boşuna armağanlandırmamıştır.

Kutsal Kitap keyfi bir şekilde yorumlanmamalıdır. Subjektif ya da hayali yorumlardan uzak durulması için yorum konusundaki temel kurallar, (hermenitiks) yorum bilimi tarafından geliştirilen kurallar izlenmelidir.

Hermenitiks terimi etimolojik olarak bir Yunan tanrısı olan Hermes'ten gelir. Hermes, tanrıların mesajcısıydı, Romalılar'ın Merkürü adlı tanrısıyla aynıydı. Mitolojide Merkürü her zaman mesajları hızla götürebilmek için ayakkabılarında kanatlarla tasvir edilmiştir.

Hermenitiks, bir mesajı anlamaya çalıştığımız sürecin nasıl olduğunu bildirir. Reform hareketi, Kutsal Kitab'ı yorumlama konusunda çok önemli kurallar koymuştu. Bu kurallardan belki de en önemlisi ya da merkezi kural iman kıyasıdır. Bu, Kutsal Kitab'ın kendi kendisini yorumlama kuralıdır (Sacra Scriptura sui interpres). Kutsal Kitap ayetlerini, Kutsal Kitap ayetleriyle yorumlamalıyız. Kutsal Kitap Tanrı Sözü ise, kendisiyle uyum içinde ve tutarlıdır. Tanrı karmaşa tanrısı değildir. Kendi kendini tekzip etmez. Bu yüzden Kutsal Kitab'ın bir kısmını diğer kısmının aleyhinde kullanmamalıyız. Bir yerde açık olmayan ya da karanlık olan bir nokta başka bir yerde açıklanıyor olabilir. Karanlık olanı açık olanın ışığında, ima edileni açıkça söylenenin ışığında, anlatımı didaktik (öğretiye dayalı) olanın ışığında yorumlamalıyız. Hermenitiks bilimi teknik düzeyde epey karmaşık bir hal alır. Kutsal Kitap bilgini, Kutsal Kitap içinde yer alan farklı edebi türleri anlamayı (tür analizini) öğrenmelidir. Örneğin, Kutsal Kitab'ın bazı kısımları tarihsel anlatım biçiminde, diğerleri şiir biçimindedir. Şiirin yorumu, anlatımın yorumundan farklıdır. Kutsal Kitap, ciddi bir yorum çalışmasında anlaşılmalı gereken, mecaz, benzetme, atasözü, eğitici hikaye (mesel), abartı, paralellik ve daha başka birçok edebi dal kullanır.

Reform'un gerçekleştirdiği başlıca şeylerden biri, Kutsal Kitab'ın harfiyen yorumu ilkesidir. Bu kavram, sık sık bön ya da ruhsuz harfiyetle eşanlamlı görülerek ciddi yanlış anlamalardan zarar görmüştür. Sensus literalis adı verilen esas ilke, Kutsal Kitab'ın yazıldığı biçime göre yorumlanması gerektiğidir. Harfiyen sözü, Kutsal Kitab'ın edebi biçiminden söz eder. Luther bu konuda şöyle der:

Kutsal Kitap'taki hiçbir şey, metnin çerçevesi bunu gerektirmedikçe ya da imanın maddesine açıkça, militanca aykırılığı bunu açıkça talep etmedikçe, bir sonuç ya da bir mecaz kabul edilmelidir. Tersine, her yerde sözcüklerin basit, saf ve doğal anlamlarına yapışmalıyız. Bu, Tanrı'nın insanlara vermiş olduğu dilbilgisi kurallarına ve konuşmanın kullanımına(usus loquendi) uygundur. Çünkü eğer herkesin kendi kaprislerine göre sonuçlar ve mecazlar icat etmesine izin verilirse imanın herhangi bir maddesi hakkında insanların bir mecaz aracılığıyla bir kusur bulamayacağı hiçbir şey olmaz ve hiçbir şey kesinlikle belirlenemez ve kanıtlanamaz. Bunun yerine, Kutsal Kitab'ın kendisi bizleri bir parçada mecaz bulmaya zorlamadıkça bütün mecazlardan en ölümcül zehirmiş gibi uzak durmalıyız._

Harfi yorum ilkesi, Orta Çağ'da popüler hale gelen bir yöntem olan quadriga'ya son vermek için ortaya çıkarılmıştı. Bu, her Kutsal Kitap parçasında, harfi, ahlaksal, mecazi ve kıyaslanır olmak üzere dört ayrı anlam arayan bir yöntemdi. Bu yöntem metnin aşırı mecazlaştırılmasına ve anlaşılmamasına yol açmıştı. Buna tezat olarak, sensus literalis Kutsal Kitab'ın açık anlamını araştırmak ve bir tek anlamı odaklamak üzere tasarlanmıştı. Bir metnin birçok uygulaması olabildiği halde, sadece bir tek doğru anlamı vardır.

Sensus literalis, gramatik-tarihsel yorum yöntemiyle yakından bağlantılıdır. Bu yöntem, ayetlerin yazılmış olduğu tarihsel zemini odaklar ve Kutsal Kitap metninin gramatik yapısına yakından dikkat eder. Daha geniş bir anlamda, bu yöntem sadece Kutsal Kitab'ın herhangi bir başka kitap gibi yorumlanması gerektiği anlamına gelir. Vahiysel doğası, onu bu anlamda diğer kitaplardan farklı kılmaz. Hala herhangi bir diğer kitap gibi okunması gerekir. Kutsal Kitap'ta fiiller fiil ve isimler isimdirler. Edebiyatın normal yapısı Kutsal Kitap için de geçerlidir. Yine Luther şöyle demektedir:

Kutsal Ruh, gökte ve yerdeki en açık Yazar ve Konuşmacı'dır. Bu yüzden söylediklerinin birden fazla anlamı olamaz ve o anlam da çok açıktır. Harfiyen ya da doğal anlamda dediğimiz şey budur. Ama Tanrı'nın açık Sözü derken söylenmek istenen de daha öte ve farklı bir şey demek olabilir ve böylece bir şeyin başka bir şey anlamına gelmesi sözcükler ve dillerden öte bir şeydir. Çünkü bu Kutsal Kitab'ın dışındaki her şey için doğrudur, Aziz Augustin ve bütün öğretmenlerin bildirdiği gibi, Tanrı'nın bütün eserleri ve yaratıkları Tanrı'nın yaşayan işaretleri ve sözleridir. Ama buna bakarak Kutsal Kitab'ın ya da Tanrı Sözü'nün birden fazla anlamı olduğunu söylememeliyiz._

3. Sadece İmana Adanmışlık

Sadece imanla aklanma (*sola fide*) doktrini tarihsel müjdeselliğin en çok üzerinde durduğu konudur. Reform teolojisinin birçok diğer Hristiyan mezheple paylaştığı bir doktrindir. Bu doktrin sadece Reform teolojiye has olmadığı halde onsuz Reform teolojisi olmazdı. Reform hareketi sırasında Martin Luther bunun, "kendisiyle ve kendisi aracılığıyla kilisenin ayakta durduğu ve bunsuz kilisenin yere yıkıldığı madde" (*articulus stantis et cadentis ecclesiae*) olduğunu söylemişti.^[i] Eğer Luther haklı idiyse o zaman sözleri sadece Lutherci kiliseler için değil, bütün kiliseler için geçerlidir.

Luther sadece imanla aklanma konusunda şunları söylemiştir: "Bu doktrin baş ve köşe taşıdır. Tanrı'nın kilisesini doğuran, besleyen, bina eden, koruyan ve savunan sadece budur; ve bu olmadan Tanrı'nın kilisesi bir saatliğine bile var olamaz..."^[ii]

Luther başka bir yerde şöyle bildirmiştir: "Aklanma maddesi, her türlü doktrinin üzerinde efendi ve prens, hakim ve yönetici ve

Üçüncü Temel Taş

1 Tanrı'yı merkez alır

2 Sadece Tanrı Sözü'nü temel alır

3 Sadece imana adanmıştır

4 İsa Mesih'e adanmıştır

5 Üç antlaşma tarafından yapılanmıştır

yargıdır; bütün kilise doktrinlerini korur ve yönetir ve vicdanımızı Tanrı'ya yükseltir. Bu madde olmadan dünya tam bir ölüm ve karanlık içindedir. Bu maddenin bilgisi ve düşüncesinden yoksunsak hiçbir hata insan mantığına yeterince kötü gözükmez hatta onu hoşnut bile edebilir."^[iii]

Aklanma doktrini, bir insanın yüz yüze gelebileceği en derin varoluş sorunu diyebileceğimiz şeyi ele alır: Nasıl olur da bir günahlı, doğru olmayan biri kutsal ve adil bir Tanrı'nın yargısı karşısında durabilir? Mezmur yazarının söylediği gibi, "Ey RAB, sen suçların hesabını tutsan, kim ayakta kalabilir, ya Rab?" (Mezmur 130:3). Sorunun cevap beklemediği açıktır. Hiçbirimizin ayakta kalması mümkün değildir, çünkü hiçbirimiz doğru değiliz. Doğru olmayan bir kişinin doğru bir Tanrı'nın önünde ayakta durması için o kişinin aklanması gerekir.

Reform hareketi, "Kişi nasıl aklanır?" sorusunu odaklamıştı. Aklanmanın

Tanrı tarafından yasal bir yargıyı ve O'nun tarafından doğru olduğumuzu bildirilmesini gerektirdiği açıktır. Bundan sonra en önemli soru şu olur: "Tanrı insanların aklanmış olduğunu neyi temel alarak bildirir?" Tanrı böyle bir bildiri yapımadan önce tabiatımızın doğru olması mı gerekmektedir? Yoksa biz kendimiz doğru olmadan o bizim aklanmış olduğumuzu mu bildirir? John Calvin bu soruyu şöyle yanıtlamıştı:

Kişi, Tanrı'nın yargısında doğru kabul edildiğinde ve doğruluğundan ötürü kabul edildiğinde Tanrı'nın önünde aklanmış olduğu söylenir. Çünkü kötülük Tanrı için nasıl mekruh bir şeyse, günahkar da, günahkar olduğu sürece ve günahkar olarak görüldüğü sürece O'nun önünde lütuf bulamaz. Bu yüzden günahın olduğu her yerde Tanrı'nın gazabı ve öcü vardır. Öte yandan, günahkar değil, doğru kabul edilen ve bütün günahkarların suçlu çıkarıldığı Tanrı'nın yargı tahtının önünde beraat etmiş olarak duran kişi aklanmıştır...Böylece aklanmayı, Tanrı'nın bizleri doğruymuşuz gibi kayrasına kabul ettiği kabul olunmuş olarak tanımlıyoruz; ve aklanmanın günahların bağışlanması ve Mesih'in doğruluğunun bize verilmesi olduğunu söylüyoruz.^[iv]

Calvin'den yapılan bu aktarmada, *olarak görülmek, kabul edilmek, gibi* şeklinde çok önemli bazı sözcükler görüyoruz. Tanrı'nın gözünde doğru olarak görüldüğümüzü, öyle kabul edildiğimizi söylemek O'nun gözünde böyle olduğumuzu söylemektir. Bu, Calvin'in de işaret ettiği gibi, Tanrı'nın bizlere doğru"ymuşuz gibi" davrandığıdır.

ADLİ AKLANMA

Reform aklanma doktrinine sık sık *adli aklanma* adı verilir. *Adli* terimi ağır ceza mahkemelerinde sık sık duyulan bir terimdir. adli kanıt ve adli tıp sözlerini duyarız. *Adli* sözcüğü sık sık yasal bildirilerde yer alır. Adli aklanmanın anlamı, Tanrı tarafından yasal anlamda doğru ilan edilmiş olmamızdır. Bu yasal bildirinin temeli, Mesih'in doğruluğunun bizim hesabımıza konulmuş olmasıdır.

Luther, adli aklanma düşüncesini, ünlü Latince sözü, "*simul iustus et peccator*"da yakalamıştır. "Aynı anda hem doğru hem de günahlı" anlamına gelmektedir. Luther bir çelişkiyi onaylamaya çalışmamıştı. İki bildiri de, doğru ve günahlı, aynı anda aynı kişiden söz etmekle beraber aynı ilişkiden söz etmemektedir. Söz konusu kişi, kendi başına hala günahlı olmayı

sürdürmektedir, buna karşın aynı zamanda Mesih'in doğruluğunun kendisine geçmesiyle o kişi Tanrı'nın gözünde doğru sayılmaktadır.

Adli aklanma kavramı Roma Katolikleri tarafından şiddetle eleştirilmiştir. Bir kişi aslında doğru değilken, Tanrı'nın o kişiyi doğru ilan ettiğinin söylenmesiyle Tanrı'nın doğruluğuna gölge düşürdüğünü söyleyerek buna karşı çıkarlar. Tanrı'nın doğru olmayan bir şeyi doğruya dönüştürmesi Tanrı'nın bir tür sahtekarlık yapmasıdır. Roma için Tanrı bir kişiyi ancak o kişi doğru olursa ve gerçekten doğruysa doğru ilan edebilir. Bu olmadıkça gerisi hayal ürünüdür.

Eğer Roma bu konuda haklıysa, o zaman Luther ve Reformcular müjdenin kendisinin bir roman olduğunu söyleyebilirler. Gerçekten de bir kişide hiçbir doğruluk yokken Tanrı'nın o kişiyi doğru ilan etmesi için Tanrı'nın sahtekar olması gerekir. Roma, aklanmış kişinin gerçekten de doğruluğa *sahip olması* gerektiğinde ısrar etmekte haklıdır. Soru, "Günahlı gereken doğruluğu nereden edinebilir?" dir. Reform tartışmasının özü budur.

Birçok Reform tanrıbilimci, Roma'nın bundan hiçbir zaman gerçekten kaçamadığını söylese de, Roma Katolik Kilisesi, antik çağlardaki Pelagiyusçu sapkınlığını şiddetle ve tekrar tekrar kınamıştır. Pelagiyus, Adem'in günahının sadece Adem'i etkilediğini, kendisinden başka kimseyi etkilemediğini söyleyerek özgün günah doktrinini inkar etmişti. Pelagiyus, insanın tanrısal lütfun yardımı olmadan doğru olabileceğini savunmuştu. Lütfun, doğruluğa erişimi kolaylaştırdığını kabul etmişti ama doğruluğa erişmekte gerekli olmadığını söylemişti. Lütuf eğer onu kullanırsak bize yardımcı olacağı halde lütuf olmadan doğru olabiliriz. Roma, Pelagiyus'u kınarken lütuf olmadan doğru olamayacağımızda ısrar etmişti.

Roma için, aklanmada gerekli olan lütuf iki yönlüdür. Birinci durumda, Tanrı'nın cezalandırıcı adaletinin taleplerini tatmin etmek için bir kefarete gerekmektedir. Bu kefarete bizler için lütfekar bir şekilde Mesih tarafından yapılmıştır. Mesih çarmıhta günahlarımızın borcunu ödemiştir. Ancak Mesih'in işinin tamamının bize uyarlanabilmesi için başka bir şeyin daha gerçekleşmesi gerekir. Bizlerin aklanabilmesi için ilk olarak doğru kılınmamız gerekmektedir. "Doğru kılınmak" düşüncesi, Latince'de aklanma anlamına gelen, *iustificare*'ye bağlıdır.

Öyleyse nasıl doğru kılınırız? Roma Katolikler'inin aklanma doktrini karmaşıktır. Bu görüşü özetleyelim: Aklanma, aklanmanın "araçsal nedeni olan" vaftizle başlar. Bu kutsal tören aracılığıyla Mesih'in doğruluğu insanın ruhuna yüklenir. Vaftiz olan kişi, özgün günahından temizlenir ve şimdi bir lütuf konumundadır. Kişinin doğru olabilmesi için yüklenen lütufla işbirliği yapması ve onu onaylaması gerekmektedir. Aklanmanın lütfu kalıcı değildir. Ölümcül günahın işlenmesiyle kaybedilebilir.

Roma, *ölümcül* ve *affı mümkün* günahlar arasında bir ayırım yapar. Affı mümkün günah da gerçek günahdır ama daha az ciddidir. Ölümcül günaha *ölümcül* denilmesinin nedeni, ruhtaki aklayan lütfu öldürmesidir. Ölümcül günah lütfu yok eder ama imanı yok etmez. Kişi gerçek imanına sahip ama yine de aklanmamış olabilir.

Kişi ölümcül günah işlediğinde ve vaftizde aldığı aklanmanın lütfunu kaybettiğinde kefarete cezası kutsal töreniyle aklanma konumuna yeniden gelebilir. Bu kutsal tören, Roma tarafından, "ruhlarını perişan edip mahvedenler için aklanmaya giden ikinci iskele" olarak tanımlanır. Günahlı günahını papaza itiraf eder, pişmanlığını gösteren bir etkinlikte bulunur, papazdan günahlarının bağışını kabul eder ve bundan sonra yeniden lütuf konumuna gelebilmek için "tatmin edici işler" yapar.

On altıncı yüzyıldaki tartışmaların çoğunun ardında bu tatmin edici işler vardı. Tatmin edici işler, tövbekar için uygun bir sevap hakkı doğururdu. (*meritum de congruo*). Uygun erdem, layık erdem (*meritum de condigno*), o denli hak edilmiştir ki adil bir Tanrı'nın ödüllendirmeye mecbur olduğu bir erdem değildir. Uygun erdem kökleri lütuftadır ve Tanrı'yı bir şey yapmaya mecbur edecek kadar erdemli değildir. Bunun yerine bu tür bir hakkı ödüllendirmek Tanrı için "uygun"dur.

Martin Luther bu uygun sevap kavramına şiddetle karşı çıktı:

Skolastiklerin, uygun sevap ve layıklık (*de merito congrui et condigni*) hakkındaki bu tartışmaları, boş insanların değersiz konulardaki boş düşünceleri ve hayali varsayımlarından başka bir şey değildir. Buna karşın bunlar papalığın temelini oluştururlar ve papalık bugün bile bunun üzerine kuruludur. Çünkü her keşiş şöyle hayal eder: "Mezhebimin kutsal kurallarını yerine getirerek uygunluk lütfunu kazanabilirim, ama bu lütfu kazandıktan sonra yaptığım işlerle öylesine büyük bir hak biriktirebilirim ki, bu sadece bana sonsuz yaşam kazandırmak için yeterli olmakla kalmayıp onu satıp başkalarına da vermeye yeterli olur."^[v]

Luther'in bu konudaki hiddeti, Reform mücadelesi zemininde anlaşılmalıdır. Büyük yangının tövbenin bir yönüyle başlatıldığını söylemek doğru olur. Endüljans (pişmanlık oluşunca kilise tarafından günah cezasından bir kısmının affolması) konusundaki tartışma, günahın kefareti kavramının çok önemli bir parçası olan tatmin işlerini odaklayan Luther'in ünlü *Doksan-Beş Tezini* ortaya çıkarttı. Tövbekarın yapabileceği tatmin işlerinden bir tanesi sadaka vermektir. Sadakanın etkin olabilmesi için kesinlikle doğru bir ruhta verilmesi gerekmektedir.

On altıncı yüzyılda Roma, St. Peter Bazilikası'nı bina etmek için büyük bir kampanya başlattı. Papa, bu işi desteklemek için sadaka verenlere özel endülijanslar sağladı. Papa'da "anahtarların gücü" vardır, buna cennete girebilmek için yeterli sevaba sahip olmadıklarından ötürü Araf'ta bulunan kişiler için endülijanslar verme gücü de dahildir. Papa, sevap hazinesinden çekip bunları Araf'takilerin gereksinimleri için kullanabilir. Bu hazine, azizler tarafından orada biriken sevaplardan oluşur. Azizler sadece cennete girebilecek kadar sevap kazanmakla kalmamışlar aynı zamanda sevapları olmayanlar için de sevap biriktirmişlerdir . Bu fazla sevaplar, şehitlik gibi, görev çağrısının ötesinde olan, vazife dışında yapılan işleri yaparak elde edilir.

Johann Tetzel, (Roma tarafından yetkisi olmadan) endülijans satışındaki kaba yöntemiyle Luther'i çileden çıkarttı. Tetzel endülijansları, "Sunu tabağına bir para düştüğü her seferinde Araf'tan bir ruh göğe yükselir" şeklinde bir sloganla pazarladı. Köylülere, tövbe ruhu olsun ya da olmasın sadece sadaka verme suretiyle ölmüş dostları ve akrabaları için kurtuluş satın alabilecekleri izlenimini verdi. Luther, hayatının bu noktasında bu endülijanslarla yakından ilgileniyordu. Anne-babasının hala hayatta olmasından ötürü üzgünlük duyduğunu çünkü bu durumun onlar için endülijans alarak cennete girmelerini garantilemesini engellediğini dile getirmişti. Bunun yerine büyük anne ve büyük babaları için sadakalar vermişti.

Luther, Tetzel'in yöntemlerini sorguladığında, kendisi dahil endülijans sisteminin tümünü yeniden değerlendirmeye başladı. İster Tanrı'dan ister insandan her türlü sevap işlerini yapma kavramına özellikle dikkat ederek sistemin tümüne saldırdı. Bir günahlının aklanmasını sağlayabilecek tek sevabın Mesih'in sevabı olduğunda ısrar etti.

Roma, Mesih'in sevabının kurtuluş için gerekli olduğuna katılıyordu. Aynı şekilde Roma da, aklanma için lütuf ve iman gerekliliğinde ısrar ediyordu. Roma'nın aklanma konusunda görüşüyle Protestan görüşü arasındaki fark sık sık yanlış dile getirilir. Bazıları, Roma'nın aklanmaya, Protestanlar'ın ise lütufla aklanmaya inandıklarını söyler. Roma, işlerle aklanmaya, Protestanlar ise imanla aklanmaya inanırlar. Roma, kilise aracılığıyla aklanmaya, Protestanlar ise, Mesih aracılığıyla aklanmaya inanırlar. Farklılıkları bu şekilde dile getirmek konuyu radikal bir biçimde çarpıtmak ve Roma'ya karşı çok büyük ve çirkin bir iftira atmaktan suçlu olmaktır.

Roma Katolik Kilisesi, günahlının aklanması için lütuf, iman ve Mesih'in gerekli olduğuna inanır. Bunlar *gerekli* durumlardır ama *yeterli* durumlar değildirler. Lütuf aklanma için gerekli olduğu halde, yeterli değildir. Sevap (hiç olmazsa uygun sevap) lütfu eklenmelidir.

Roma, imanın aklanma için gerekli olduğunu bildirir. İmanın, aklanmanın temeli (*fundamentum*) ve kökü (*radix*) olduğu söylenir.

Ancak aklanmanın gerçekleşmesi için işlerin imana eklenmesi gerekir.

Aynı şekilde aklanma için Mesih'in doğruluğu da gereklidir. Bu doğruluk, kutsal ayinler aracılığıyla ruha yüklenmelidir. Günahlı bu sayılan doğrulukla işbirliği yapmalı ve onu kabul etmelidir, böylece gerçek doğruluk, kişi aklanmadan önce onun içinin bir parçası olur.

Aklanma konusundaki Roma Katolik formülünde eksik olan çok önemli bir sözcük olan *sadece* sözcüğüdür. Reform kasırgasının merkezinde bu küçük sözcüğün bulunduğunu söylemek abartı olmaz. Reformcular, aklanmanın sadece lütufla (*sola gratia*), sadece imanla (*sola fide*) ve sadece Mesih aracılığıyla (*solus Christo*) olduğunda ısrar ettiler.

AKLANMA SADECE İMANLADIR

Aklanma konusunun tam önemini kavramak için, dikkatimizi aklanmanın sadece imanla olduğunu söyleyen Reform doktrinine çevirmeliyiz. Roma, aklanmanın aracının nedeninin vaftiz olduğunu savunduğu halde, Reformcular aracının nedeninin iman olduğu konusunda ısrar ettiler. Aracı bir neden, bir şeyin gerçekleşmesine "neden olan yol"dur. Örneğin, bir heykeltraş bir heykel yarattığında, heykelin araçsal nedeni heykeltraşın keskisidir. Keski, heykeltraşın sanatını taştan biçimlendirmesinin aracıdır.

Aklanmamızda iman, Mesih'le bağlantılanmamızın ve O'nun kurtarıcı işinin yararlarını almamızın aracıdır. İmanla Mesih'in doğruluğunu kendimize transfer edebilir ya da kendimize yükleyebiliriz. Mesih'in doğruluğunun bize sayılması için iman sadece gerekli bir şart olmakla kalmaz aynı zamanda yeterli bir şarttır. Mesih'in doğruluğuyla aklanmak için bütün talep edilen iman, gerçek imandır. İman, bizim kendimizin olmayan bir doğruluğa güvenir ve onu elde eder.

"Sadece imanla aklanma, "sadece Mesih'in doğruluğu aracılığıyla aklanma"nın kısa bir söyleniş biçimidir. Sadece O'nun hüneri Tanrı'nın adaletinin taleplerini tatmin etmek için yeterlidir. Bize imanla verilen işte bu hüneridir. Mesih bizim doğruluğumuzdur. Tanrı kirli yaratıklarına Mesih'in doğruluğunun ceketini giydirir. Sadece İncil'de değil, Eski Antlaşma'da da dile getirilen müjdenin özü budur.

Aklanmak için doğruluğa sahip olmamız gerekir. Mühim olan, "Bizi aklayan kimin doğruluğudur? İçimizde var olan bir doğruluk aracılığıyla mı aklanırız, yoksa başka birisinin doğruluğu mu bize sayılır?" sorusudur. Luther ve Reformcular, bizim içimizde var olmayan, bizim dışımızda olan (*extra nos*) bir aklanma aracılığıyla aklandığımızda ısrar ettiler. Luther şöyle demiştir:

Bir Hristiyan, dışsal bir kutsallık aracılığıyla doğru ve kutsaldır--bunu öğreti amacıyla böyle adlandırıyorum--yani, Tanrı'nın merhameti ve lütfu aracılığıyla doğrudur. Bu merhamet ve lütuf insansal bir Şey değildir; yüreğin bir konumu ya da niteliği değildir. Günahımızın Mesih'in lütfu ve hüneri aracılığıyla bağışlandığını bildiğimiz ve buna iman ettiğimizde bizlere Müjde'nin gerçek bilgisi aracılığıyla verilen tanrısal bir berekettir....Bu doğruluk yabancı bir doğruluk değil midir? Tamamıyla bir başkasının hoşgörüsünden oluşur ve tamamıyla Mesih'in uğruna merhamet ve kayra gösteren Tanrı'nın bir armağanıdır....Bu yüzden Hristiyan, resmi olarak doğru değildir; öz ve niteliğe göre de doğru değildir...[\[vi\]](#)

Luther'in sözünü ettiği "dışsal doğruluk" Mesih'in doğruluğudur. Bu doğruluk *içimize* yapışmaz; bizim *için* kazanılmıştır. Reformcular tabii ki, Mesih'in ve Kutsal Ruh'un Hristiyan'ın içinde yaşadığı konusunda görüş birliği içindeydiler. Ancak aklanmamızın temeli Mesih'in içimizde yaşaması değil, Mesih'in bizde değil Kendisinde gerçekleştirdiği iş hünerdir. Aracılığıyla doğru olduğumuzun ilan edildiği Kendi doğruluğunun yasal bir uyarlanmasıdır. Bu yasal bir masal değildir çünkü gerçek doğruluk gerçekten sayılmıştır. Mesih'in doğruluğunun hiçbir hayali yanı yoktur.

Sayılma, Hristiyan inancının özündedir. Sayılma hayaliyse o zaman kefarete de hayalidir. Mesih'in çarmıhı gerçekte ve bizim yerimize aldığı ceza da aynı Şekilde gerçekte. Bizim günahlarımızı üzerine alan Tanrı kuzusuydu. Bunu nasıl yapmıştı? Eski Antlaşma'da simgelendiği gibi, günahlarımız aktarılma yoluyla değil Mesih'e sayılma yoluyla transfer edilmişti. Tanrı, Mesih'in çektiği acıları suçumuz için yeterli tatmin olarak görmüştü.

Kurtuluşumuz sadece Mesih'in kefarete eden ölümünü değil, kusursuz ve aktif itaat dolu hayatını temel alır. Eğer Mesih'in kurtuluşumuzu garantilemek için bizler için sadece kefarete etmesi gerekiyor olsaydı, cennetten gelip direkt olarak çarmıha gidebilirdi. Ama Tanrı'nın yasasının her noktasına itaat ederek bütün doğruluğu yerine getirmesi de gerekmişti. Günahsız hayatıyla pozitif hünere erişti, bu hüner O'na iman eden herkes için sayılmaktadır. Mesih bizim için sadece ölmekle kalmadı, aynı zamanda bizim için yaşadı da.

Mesih'in doğruluğunun aktarılma yoluyla O'nun doğruluğunun bize sayılması konularındaki tartışma küçük bir tartışma değildir. Aklanmamın temelini benim içimde mi olduğu, yoksa benim için mi gerçekleştirildiği çok Şey fark ettirir. Mesih benim için yasayı yerine getirdi ve aklanmam için gerekli sevabı kazandı. Bu sadece aklanmamın değil, aynı zamanda kurtuluş güvencemin de temelidir. Bana aktarılan Mesih'in doğruluğuyla işbirliği yapana dek, içimde doğal olarak doğru olacağım dereceye kadar, beklemem gerekiyorsa

kurtuluşa erişme konusunda umudumu yitirirdim. Böyle bir şey, müjde ya da "iyi haber" değil, kötü haberdir.

Kiliseyi çok seviyorum. Kilise, Mesih'in bedenidir. Ruhumu besler ve kutsallaştırılmama yardımcı olur. Ama kilise beni kurtaramaz. Beni sadece ve sadece Mesih kurtarabilir. Kutsal ayinler benim için değerlidir. Beni geliştirir ve kuvvetlendirirler, ama beni aklayamazlar.

KURTARAN İMAN

Martin Luther, aklanmanın sadece imanla olduğunu bildirdiğinde, kurtarıcı imanın doğası hakkında daha çok sorular ortaya çıktı. Roma, Reform doktrinini yalanlamak için Yakup 2:24'e başvurdu: "Görüyorsunuz, insan yalnız imanla değil, eylemle de aklanır."

İlk bakışta Kutsal Kitap sadece imanla aklanma doktrinini bundan daha açık bir şekilde yalanlayamayacakmış gibi gözükür. Romalılar'da Pavlus'un şu sözlerini okuyoruz: "Öyleyse neyle övünebiliriz? Hiçbir şeyle! Hangi ilkeye dayanarak? Yasa'yı yerine getirme ilkesine mi? Hayır, iman ilkesine. Çünkü insanın, Yasa'nın gereklerini yapmakla değil, imanla aklandığı kanısındayız" (Romalılar 3:27-28).

Bir yandan, Yakup kişinin sadece imanla değil, eylemle de aklandığını söylüyor. Diğer yandan, Pavlus yasanın işlerinden *ayrı olarak* imanla aklandığımızı söylüyor. Hem Yakup'un, hem de Pavlus'un söylediklerini kanıtlamak için İbrahim'e başvurduklarını gördüğümüzde sorun daha da kızıdır.

Hem Pavlus ve hem de Yakup, "aklanmak" için kullanılan aynı Yunanca sözcüğü kullanmış oldukları halde, ikisi de bu sözcüğü aynı anlamda kullanmamışlardır. Değişik konuları ele almaktadırlar. Pavlus'un aklanma konusunu açmakta olduğu, aklanmanın işlerle değil imanla olduğunu açıklığa kavuşturduğu bellidir. İbrahim'in iman ettiği anda Tanrı tarafından doğru sayıldığı Tekvin 15'e başvuruyor. Pavlus İbrahim'in, herhangi bir itaat eylemini yerine getirmeden önce aklandığını savunuyor.

Yakup, İbrahim'in İshak'ı sunakta sunduğu Tekvin 22'ye başvuruyor. Burada İbrahim "aklanmıştır" ama bu başka bir anlamda olmuştur. Yakup'un ele aldığı sorun, 2'ci bölümün başlarındadır: "Kardeşlerim, eğer bir kimse iyi eylemleri yokken iman olduğunu söylerse, bu neye yarar? Öyle bir iman o kimseyi kurtarabilir mi?" (Yakup 2:14).

Yakup, hangi tür imanın kurtaran iman olduğunu soruyor. Kimsenin sadece iman ettiğini bildirmekle kurtulmadığını açıkça bildiriyor. Herkes iman

olduğunu söyleyebilir. Ama bunu söylemekle buna gerçekten sahip olmak aynı şey değildir. Gerçek iman kendini her zaman işlerle gösterir. İmandan hiçbir eylem kaynaklanmazsa o zaman var olduğu söylenen iman "ölü" ve yararsızdır.

İbrahim imanını işleriyle gösterdi. Gerçek iman olduğunu "gösterdi" ve böylece iman olduğunu kanıtladı. İbrahim'in iman olduğunu söylemesi, Tekvin 22'de imanını göstermesiyle kanıtlanmıştır.

Pavlus, İbrahim'in gerçek iman olduğunu ötürü Tekvin 15'te zaten aklanmış olduğunu savunur. İbrahim'in imanının gerçekliğini Tanrı'ya kanıtlamaya ihtiyacı yoktu. Tanrı insanın kalbini okuyabilir. Bizler okuyamayız. Ben başka bir insanın imanını sadece onun işlerini gözlemlemek yoluyla görebilirim. John Calvin şöyle der:

Yakup'u diğer ayetlerle ve kendisiyle tutarlı bir hale getirekseniz, *aklanma* sözcüğüne kendisi tarafından kullanıldığı şekilde, Pavlus'un kullandığından farklı bir anlam vermeniz gerekmektedir. Pavlus'un sözcüğü kullandığı anlamda, doğruluktan uzaklığımız silindiğinde ve bizler doğru sayıldığımızda aklanırız. Yakup da sözcüğü aynı anlamda kullansaydı, Musa'nın "İbrahim Tanrı'ya iman etti," vb. sözlerini aktarması saçma olurdu. Metnin çerçevesi şöyledir: "Atamız İbrahim, oğlu İshak'ı sunağın üzerinde Tanrı'ya adama eylemiyle aklanmadı mı? Görüyorsun, onun iman eylemleriyle birlikte etkindi; iman, eylemleriyle tamamlandı. Böylelikle, «İbrahim, Tanrı'ya iman etti ve böylece aklanmış sayıldı» diyen Kutsal Yazı yerine gelmiş oldu." Etkinin nedenden önce olduğunu söylemek saçmaysa, Musa yanlış bir şekilde İbrahim'in imanının kendisine doğruluk sayıldığını söylüyor, ya da İbrahim İshak'ı sunma itaatiyle doğruluk yapmamıştır... Öyleyse ne? "Gerçek imanla aklananlar aklanmışlıklarını çıplak ve hayali bir iman benzerliğiyle değil, itaat ve iyi işlerle kanıtlarlar" diyormuşçasına, doğruluğun sayılmasından değil, gözükmesinden söz ettiği kesinlikle bellidir. Özetle söylersek, aklanmanın biçiminden söz etmiyor, İnanlılar'ın aklanmasının faal olmasını talep ediyor. Ve Pavlus insanların eylemlerinin yardımı olmadan aklandıklarını savunduğu gibi, Yakup da iyi işleri olmayanların aklanmış sayılmalarına izin vermemektedir.^[viii]

Burada söz konusu olan gerçek imandır. Reformcular, "sadece imanla aklanma"dan söz ettiler, "yalnız olan bir iman"dan değil. Gerçek iman hiçbir zaman yalnız değildir. Kendisini her zaman işlerle gösterir. Ancak imandan kaynaklanan işler hiçbir şekilde aklanmamızın temelini oluşturmazlar. Tanrı'nın önünde hiçbir sevaba katkıda bulunmazlar. Aklanmamız için tek temel Mesih'in kazandığıdır. İman da tek başına sevap bir iş ya da aklanmamızın temeli değildir. İman, Tanrı'nın lütfunun bir işidir, bu yüzden kendisine ait bir sevaba

sahip değildir.

Luther de Yakup gibi, ahlak kurallarına karşı gelmeye karşıydı. Kurtaran iman ölü değildir. Canlı ya da yaşayan bir imandır (*fides viva*). Canlı iman gerçek işler üretir. Sahip olduğumuz imandan hiçbir iş çıkmazsa bu imanımızın canlı olmadığını kanıtlar, Calvin'in "hayali bir benzetme" olduğunu söylediği şeydir.

Luther'in "*simul iustus et peccator*" eğer bu nokta açıklanmazsa yanlış anlamalara açık olabilir. Kendimiz doğru olmadan önce aklanıp doğru sayıldığımız halde yine de doğru olma sürecinde olan günahkarlarız. Kutsallaştırılmamız imana sahip olup aklandığımız anda *başlar*. Aklanmış bir kişinin değişmiş bir kişi olduğunu hatırlamalıyız. Gerçek imana sahip olan kişi yeniden doğmuştur ve içinde Kutsal Ruh vardır. Bu değişimin etkisi sadece gerekli ve kaçınılmaz olmakla kalmaz aynı zamanda hemendir. Eğer hiçbir meyva gelmezse o zaman iman yoktur. Eğer iman yoksa o zaman aklanma da yoktur.

Roma için, aklanma iman artı işlerin sonucudur. Reform teolojisinde, aklanma sadece imanın, her zaman işler ürünü veren bir imanın sonucudur. Antinominyanizm (Tanrı'nın lütfuyla kurtulanların ahlaksal yasadan özgür olduklarını öğreten sapkın akım) aklanmanın işler olmadan imanla olduğunu öğretir. Reform teolojisi hem Katolik hem de antinominyan görüşleri reddeder.

İlk Reform tanrıbilimciler geleneksel olarak kurtaran imanın çeşitli öğeleri ve yönleri arasında bir ayırım yaptılar. Çoğunlukla, *notitia*, *assensus* ve *fiducia* olarak bilinen üç ana yöne ayırdılar.

Noticia, kurtaran imanın içeriğinden söz eder. İmanın bir objesi vardır. Boş ya da hiçbir şeye iman değildir. Hristiyanlık, "İçten olduğunuz sürece neye inandığınız önemli değildir" sözünü reddeder. İçtenlik bir erdem olduğu halde, içtenlikle yanlış olmak ve imanınızı kurtaramayacak olan bir şeye ya da birine koymak mümkündür. İnsanlar putlara içtenlikle tapınabilir ve iman edebilir. Böylesi bir iman Tanrı için tiksindiricidir ve kurtaramaz. Kurtaran imana sahip olmak için belirli bir bilginin bilinmesi, anlaşılması ve inanılması gerekir. Örneğin, kurtulmak için, Tanrı'ya ve İsa'nın kişiliğine ve işine iman etmemiz gerekir. Bu imanın verisidir (*notae*). Hristiyanlığın temel noktalarına inanç olmadan kurtaran iman olmaz.

Bu veri ya da içeriğe ek olarak kişi bu bilginin doğruluğunu kafasal olarak onaylamalıdır. Kurtaran iman, Mesih'in tanrılığına, kefareetine, dirilişine ve bu gibi konuların gerçeğine entelektüel onayda bulunmalıdır. İnanığımız şeylerin mit olduğuna inanmıyoruz. Müjdenin gerçek iddialarını reddedersek aklanamayız.

Hem *notitia* ve hem de *assensus*'un varlığı yine de aklanma için yeterli

değildir. Şeytan bile bu öğeleri kullanır. Şeytan müjdenin verisinin bilincindedir ve bunların gerçeğinden bizden daha çok emindir. Buna karşın Mesih'in gerçeğinden nefret eder ve onu küçümser. Mesih'in düşmanı olduğundan Mesih'e ya da O'nun doğruluğuna dayanmaz. *Notitia* ve *assensus* aklanmak için gerekli şartlardır (bunlar olmadan aklanamayız), ama bunlar yeterli şartlar değildir. Aklayan imana sahip olmadan önce üçüncü bir öğe var olmalıdır.

Bu öğe, kişinin aklanması için Mesih'e ve sadece Mesih'e kişisel güven ve dayanma olan *fiducia*dır. *Fiducia*, aynı zamanda kişinin sevgisini de içerir. İnanlı, Kutsal Ruh'un gücü aracılığıyla Mesih'in tatlılığını ve güzelliğini görür, kucaklar ve kabul eder. Kurtaran iman, imanımızın objesi olan İsa'nın Kendisini sever. Aklanma konusundaki tartışmada bu öğe çok önemlidir. Bir günahlı kendi işlerine ya da kendi doğruluğuyla Mesih'in doğruluğunun bir karışımına güveniyorsa o zaman müjdeye güvenmiyordur.

SENTETİK AKLANMA

Aklanma konusundaki Reform doktrine "sentetik aklanma;" ve Katolik doktrinine de "analitik aklanma" adı verilmiştir. Analitik bir cümle tanım olarak doğrudur. Bu gereksizce tekrarlanan bir ifadedir. "Bekar kişi, evli olmayan biridir" sözü tanım ya da analiz olarak doğrudur çünkü "evli olmamak" zaten *bekar* sözünde içerilmektedir. Yükleme, cümleye özneye zaten var olmayan bir şey eklememektedir. Aynı şey, "Üçgen, üç kenarı olan bir şekildir" ya da $2+2=4$ için de geçerlidir.

Diğer yandan sentetik bir bildiri, yüklemde öznenin içinde var olmayan bir bilgi eklemektedir. "Bekar adam kel" cümlesinde kellik yeni bir bilgidir. Bütün bekarlar evli olmayan kişiler oldukları halde, bütün bekarlar kel değildirler. Burada, yükleme, özneye var olmayan bir fikir eklenmiştir.

Bu, teolojiye nasıl uygulanır? Roma Katolik aklanma doktrininin "analizci" olduğunu söylediğimizde Tanrı'nın İnanlı'yı, kişi doğru olduğu için analizi altında doğru bildirdiğini söylemek isteriz. Tanrı sadece zaten doğru kılınmış olanları aklar. Tanrı sadece doğru olanların doğru olduğunu bildirir. Onları doğru kılmak için içlerinde var olan doğruluğa hiçbir şey eklemeyiz. Aslında bir şey eklenmiştir, bu da Mesih'in doğruluğunun lütfunun aktarılmasıdır. Bu ek, doğruluğu etkilememiştir, sadece İnanlı'nın işbirliğiyle mümkün olmuştur.

Aklanma konusundaki Reformcu görüşte yükleme özneye bulunmayan bir şey eklenmiştir. Sayılma yoluyla Mesih'in doğruluğunun eklenmesinden ötürü bir "sentez" vardır. Tanrı günahlıyı, kendi kendine doğru sayıldığı için

doğru ilan etmez. Tanrı onu hesabına eklenen şeyden, yani Mesih'in doğruluğunun hünerinden ötürü doğru sayar.

Aklanma *imanla* olduğu halde, başka bir açıdan bakılırsa aklanmanın *işlerle* olduğunu söylemek doğru olur. Mesih'in işleriyle aklandığımız için aklanma nihai olarak işlerledir. Burada *lerle* sözünün farklı bir kaynağı vardır. Normalde *lerle*, iman olan aklanmanın araçsal nedeninden söz eder. Mesih'in hünerinin bize uyarlanması iman aracılığıyla. *İşlerle* aklandığımızı söylediğimizde *lerle* sözü, aklanmanın hüner gerektiren temeli ya da nedeni olan Mesih'in işlerinden söz eder. Mesih aracılığıyla bizim için gerçekleştirilen işlere imanla, aklandığımızı söyleyerek bu iki kavramı birleştirebiliriz.

GÜNAHLARIN BAĞIŞLANMASI

Aklanma, günahların bağışlanmasını içerir. *Bağışlanma* sözünü iki şekilde kullanırız. Kanserli bir tümör küçüldüğünde ya da yok olduğunda kanserin yok olduğunu söyleriz. Bir faturayı ödediğimizde faturanın ödendiğini söyleriz. İngilizce'de *bağışlama* sözcüğünün (*remission*) kökünde "gönderme" vardır. *Misyon* ya da *misyoner* sözcüğünü de bu kökten alırız. (*Mektup* ve *misil* sözcükleri de aynı kökten gelir.) Temel anlamda, günahların bağışlanması günahların gönderilmesini içerir. Günahın hesabımızdan silinmesidir. Günahların bağışlanmasında, Tanrı günahlarımızı ilahi hesap defterinden siler ve günahlarımızı bizden uzaklaştırır. Bu silinme, ilahi bağışlamanın ayrılmaz bir parçasıdır.

John Calvin şöyle der: "...imanla aklanma Tanrı'yla barışmaktır ve ... bu tamamıyla günahların silinmesinden oluşur... Çünkü Rab'bin Kendisiyle barıştırdıkları işlerinden ötürü önem kazansalardı pak ve gūnahtan özgür olmaları gerekirken gerçekte hala günahkarlar oldukları kanıtlanırdı. Bu yüzden Tanrı'nın kucakladıklarının doğru kılınmalarının bir tek yolu vardır o da kirliliklerinin günahların bağışlanması aracılığıyla silinmesidir, öyle ki, bu aklanma bir tek sözle, günahların bağışlanmasıyla adlandırılır." [\[viii\]](#)

Havari Pavlus aklanmanın bu yönünü vurgular:

...Eğer İbrahim yaptığı iyi işlerden dolayı aklandıysa, övünmeye *hakkı* vardır; ama Tanrı'nın önünde değil. Kutsal Yazı ne diyor? «İbrahim Tanrı'ya iman etti ve böylece aklanmış sayıldı.» Çalışana verilen ücret lütuf değil, hak sayılır.

Oysa çalışmayan, ama tanrısız aklayana iman eden kişi imanı sayesinde

aklanmış sayılır. Nitekim, iyi işlerine bakmaksızın Tanrı'nın aklandığı kişilerin mutluluğunu Davut da şöyle anlatır: «Suçları bağışlanmış, günahları örtülmüş olanlara ne mutlu! Günahı Rab tarafından sayılmayana ne mutlu!»

Romalılar 4:2-8

Havari burada, günahın bağışlanmasının sayılmakla olan bağlantısını açıkça açıklamaktadır. Tanrı'nın Mesih'in doğruluğunu İnanlı'ya saymasına eşlik eden mutluluktan söz eder. Bu sayılmanın olumlu yanıdır. Ayrıca Tanrı'nın bir şeyi yani günahımızı *saymayışından* da söz eder. Bu olumsuz yönüdür. Tanrı bizi akarken bir şeyi (Mesih'in doğruluğunu) sayar ve bir şeyi (günahımızı) saymaz.

Martin Luther günahların bağışlanması düşüncesini şöyle özetler:

Hristiyan aynı zamanda hem bir günahlı, hem de bir azizdir; aynı anda hem kötü ve hem de dindardır. Kişiliklerimiz açısından günahlardayız ve kendi ismimizle günahkarlarız. Ama Mesih bizlere başka bir isim getirir, bu ismin içinde günahların bağışlanması, günahların O'nun uğruna silinmesi ve bağışlanması vardır. Günahlar vardır, çünkü eski Adem henüz tamamıyla ölü değildir; buna karşın günahlar burada *değildir*. Bunun nedeni, Tanrı'nın Mesih'in uğruna onları görmek istememesidir. Benim gözlerim onların üzerindedir. Ben onları yeterince iyi bir şekilde hissediyor ve görüyorum. Ama orada bana tövbe edip kendimin günahlı olduğunu itiraf ederek O'nun isminde günahların bağışlanmasına inanmamı buyuran Mesih var. Tövbe için, vicdan azabı ve günah işlediğini bilmek gerekli olduğu halde yeterli değildir; bunlara Mesih'in isminde günahların bağışlanmasına iman da eklenmelidir. Ama böylesi bir iman olduğu yerde Tanrı artık hiçbir günahı görmez; çünkü bundan sonra Tanrı'nın önünde kendi isminizle değil Mesih'in isminde durursunuz. Siz kendi gözünüzde ve kişisel olarak zayıflık ve inançsızlık dolu zavallı bir günahkar olsanız bile sizi lütuf ve doğrulukla süsler. [\[ix\]](#)

Günahların bağışlanması Mesih'in kefaretiyle bağlantılıdır. Kefarete hem öfkenin yatıştırılması (kurban) ve hem de suçun cezasını çekerek ödemek vardır. Öfkenin yatıştırılması (kurban), Mesih'in Tanrı'nın bizi bağışlamasını uygun kılarak Tanrı'nın adaletini tatmin etmesinden söz eder. Öfkenin yatıştırılması (kurban), Mesih'in Baba'ya yönelttiği dikey bir etkinlik olarak görülebilir. Aynı zamanda Mesih, günahlarımızı bizden uzaklaştırıp alıp götürerek günahlarımız için bir bedeldir. Tanrı'nın Kuzusu olarak İsa, günahlarımızı alıp götürerek onları bizim için yüklenen günahlarımızı taşıyandır. Mesih çarmıhta, hem Eski Antlaşma kurbanlarının kesilen kuzusu ve hem de halkın günahlarının üzerine geçirildiği günah keçisinin simgelediklerinin

yerine gelişidir. Günah keçisi kurban edilmezdi, halkın günahlarını uzaklara götürmek için uzak kırsal bir bölgeye gönderilirdi. Bu hareket, günahların bağışlanmasını simgeliyordu.

MESİH'İN TEK MÜJDESİ

On altıncı yüzyılda, aklanma doktrini üzerinde yapılan tartışmalar müjdenin doğasının ta kendisini odaklıyordu. Her iki taraf da, Hristiyanlığın elzem bir noktasının tehlikede olduğunu anlamıştı. Kilise her zaman hatalarla mücadele etmelidir ama bu tartışma müjdenin hem merkezi ve hem de elzem bir noktasıyla ilgiliydi.

Havari Pavlus, Hristiyanlar'a sık sık kavgacı ve bölücü olmamalarını oğtler. Sabır, sevgi ve hoşgörü erdemlerini yüceltir. Buna karşın müjdenin kendisi söz konusu olduğunda aynı havari ödün vermezdi. Bazı şeyleri tamamıyla yenilmez yutulmaz buluyordu ve bunlardan biri de müjdenin arpıtılmasıydı. Galatya'daki kiliseye şöyle yazmıştı:

Sizi Mesih'in lütfuyla ağıranı bırakıp değişik bir müjdeye böylesine çabuk dnmenize şaşıyorum. Aslında başka bir müjde yoktur. Ancak aklınızı karıştıran ve Mesih'in müjdesini çarpıtmak isteyen kimseler vardır. Biz ya da gökten bir melek bile, size bildirdiğimiz müjdeye ters düşen bir müjde bildirirse, lanet olsun ona! Daha önce söylediğimizi şimdi yine söylüyorum, bir kimse size, kabul ettiğinize ters düşen bir müjde bildirirse, ona lanet olsun! şimdi ben insanların onayını mı, Tanrı'nın onayını mı arıyorum? Yoksa insanları mı hoşnut etmeye çalışıyorum? Eğer hala insanları hoşnut etmek isteseydim, Mesih'in kulu olmazdım.

Galatyalılar 1:6-10

Burada havari müjdenin çarpıtılmasını kınamak için kuvvetli bir dil kullanıyor. Sadece bir tek müjde olduğunun üzerinde ısrarla duruyor. Galatyalılar'a mektubunda vurguladığı müjde, imanla aklanmanın mjdesidir. Yahudileştirmeye alışanlar buna işleri ekleyerek müjdeyi arpıtıyorlardı. Pavlus bu çarpıtmaya karşı havariyel bir kınamada bulunur.

On altıncı yüzyıldaki Roma Katolik Torino Konseyi'nde, Roma sadece imanla aklanmayı savunan Reform doktrinini kınadı ve bunun bir lanet olduğunu ilan etti. Bunu yapmalarının nedeni, Reform doktrininin "başka bir müjde,"

Kutsal Kitap'taki müjdenin bir çarpıtılması olduğuna inanmalarıydı.

Reformcular, Roma kilisesinin sadece imanla aklanmayı kınayarak Kutsal Kitap'taki müjdenin ta kendisini kınadığına inanıyorlardı. Eğer sadece imanla aklanma gerçekten de Kutsal Kitap'ın müjdesiyse o zaman Roma bunu kınayarak kendini kınamıştı. Roma, Hristiyan inancının birçok elzem gerçeğine kuvvetli bir adanmışlığı sürdürdüğü halde Torino'da kilisenin üzerinde durduğu ya da yıkıldığı maddeyi reddetti ve bu yüzden Roma bir kilise olarak düştü.

Cetvel 3.2'de, Roma Katolik Kilisesi'nin ve Reform kiliselerin aklanma konusundaki doktrinleri listelenmiştir. Liste kapsamlı değildir ama yaklaşımların farklı olmakla kalmayıp sistematik de olduğunu göstermektedir. Mesih'in rolü ve bizim rolümüz dahil kurtuluş kavramının tamamı farklıdır. Her iki görüş temelden farklı ve zıttır. Her ikisini uyum içine getirme çabaları başlangıçtan itibaren başarısızlığa mahkumdur.

Cetvel 3.2

Aklanma

Roma Katolik Görüşü	Reform Görüş
Araçsal neden: Vaftiz	Araçsal neden: İman
Aktarılan doğruluk	Doğruluk sayılması
İçinde var olan doğruluk	Dışsal doğruluk
Analizci aklanma	Sentetik aklanma
Lütuf artı sevap	Sadece lütuf
İman artı işler	Sadece iman
Mesih'in doğruluğu artı doğruluğu	Sadece Mesih'in
Bizim doğruluğumuz	
Kurtuluş güvencesi olmaması	Kurtuluş güvencesi

Sadece imanla aklanma doktrinini akıllarımızla anlamak görece kolaydır. Ama onu kemiklerimizin içindeki iliğe ve damarlarımızın içine geçirmek için her zaman tetikte olmalıyız. Onu unutmak ya da açıklığının örtülmesine izin vermek kolaydır. Martin Luther şu gözlemde bulunmuştu:

Bu maddeyi bilen ve anlayan birkaç kişiyiz ve bu konuyu tekrar tekrar ele alıyorum çünkü biz öldükten sonra onun çok geçmeden unutulacağından ve

yeniden yok olacağından çok korkuyorum...Ve gerçekten de, sonsuz Dođruluk olan Mesih'i bir vaazle ya da bir dűşünceyle ne kavramamız ne de tamamıyla anlamamız mümkündür; çünkü O'nu takdir etmeyi öğrenmek ne bu hayatta ne de bundan sonraki hayatta bitiremeyeceğimiz sonsuz bir derstir.[\[x\]](#)

4. Peygamber, Rahip ve Kral'a Adanmış

Reform teolojisi, Tanrı doktrini konusunda Katolik Hristiyanlık'la ortak bir temeli paylaştığı gibi, Mesih'in kişiliği ve işi konusunda da ortak bir inancı paylaşır. Dördüncü ve beşinci yüzyılların büyük Mesiholoji konseyleri olan İznik Konseyi (325) ve Kadıköy Konseyi (451), Reform Mesiholojisinin tarihsel temelini oluşturur.

İlk yüzyıllarda Tanrı Oğlu'nun Baba Tanrı'yla ilişkisi üzerinde hararetle tartışılan bir konuydu. Tektanrıcılık Eski Antlaşma'da o denli önemliydi ki, kilise için Mesih'in tanrılığına olan imanını dile getirirken tarihsel tektanrıcılığı inkar etmemesi önemliydi.

Kilisenin Mesih'in tanrılığını bildirmesine tehlike oluşturan ciddi sapkınlıklar çıktı. Sapkınlıkların en büyük iki tanesi,

Dördüncü Temel Taş

- 1 Tanrı'yı merkez alan
- 2 Sadece Tanrı Sözü'nü temel alan
- 3 Sadece imana adanmış olan
- 4 İsa Mesih'e adanmış**
- 5 Üç antlaşma aracılığıyla yapılanmış

monarşiyanzm kavramını temel alıyordu. *Monarş* sözü kraliyetle ilgilidir. Ancak özgün olarak, sözcük Yunanca kaynağıyla daha direkt bir bağlantı içindeydi. *Monark* sözcüğü, bir önek ve bir kökten oluşan bir bileşik sözcüktür. *Mono* öneki "bir" anlamına gelir. *Arch* kökü, "başlangıç" ya da "başkan, yönetici" anlamına gelir. İkisi birleştiği zaman, *mono-arch* ya da *monarş* "bir ya da tek başkan ya da yönetici" anlamına gelir. Öyleyse monarşiyanzm düşüncesi, Tanrı'dan bir ya da tek yönetici olarak söz eder.

Kiliseye tehlike oluşturan ilk monarşiyanzm biçiminin adı *modalistik* (yani biçimci) *monarşiyanzm*'di. Bu görüş, bütün dünyayı ya da gerçeği Tanrı'nın varlığının bir biçimi ya da düzeyi olarak gören eski bir panteizm biçimiyle bağlantılıydı. Bu görüş hem gnostikizm ve hem de Neo-Eflatunculuk'ta popülerdi. Sapkın Sabellius, Mesih'in Tanrı'yla aynı özden olduğunu ama Tanrı'nın Kendisinden daha alçak bir düzeyde olduğunu savunuyordu. Güneşin ışıkları, güneşle aynı özü ya da maddeyi paylaştıkları ancak güneşin kendisinden ayırt edilebildikleri gibi, Mesih de Tanrı'yla aynı özü paylaşır ama Tanrı değildir.

Bu modalistik planda, her şeyin Tanrı'nın özünün bir parçası olduğu

söylenbilir. O'nun varlığı Tanrı'nın saf varlığının merkezinden "çıkıyor." Çıkış bu merkezden ne kadar uzağa giderse, Tanrı'yı o kadar az saf bir şekilde gösterir. Kayalar gibi hareketsiz maddeler ilahi varlığın merkezinden uzaktır; melekler, demiurgoslar (Eflatun felsefesinde dünyayı yaratan etmenler) ve diğer ruhsal varlıklar ilahi varlığın merkezine daha yakındırlar. İsa ruhsal bir varlık ya da bir demiurgostur, ilahi varlığın merkezine yakındır, aynı öz ve maddededir, ilahi varlıktan parlar ya da çıkar ama ilahi varlığın kendisi değildir. İsa "ilahilik"ten pay alır ama gerçekten Tanrı değildir.

267'deki Antakya Konseyi, Sabelliyus'u ve İsa'nın Baba'yla *homo-ousios*'tur. *Homo-ousios*'un anlamı, "aynı özden, maddeden ya da varlıktan"dır. Böylece Sabelliyus, İsa'nın Baba'yla aynı özden olduğunu ama modalistik varlık düzeninden ötürü yine de Tanrı'dan daha aşağı bir düzeyde olduğunu bildiriyordu. Kilise, *homo-ousios*un yerine İsa'nın *homoi-ousios*, "benzer özden" olduğunu bildirdi. Kilise, *homo-ousios* terimini reddetti çünkü bu terim gnostik modalizm düşüncesiyle doluydu.

İZNİK KONSEYİ

Dördüncü yüzyılda kilise farklı bir monarşiyenizm türü olan ve adına *dinamik monarşiyenizm* denilen yeni bir sapkınlıkla karşılaştı. Bir tür hareket ya da değişim içermesinden ötürü "dinamik"ti. Bu görüşte İsa, sonsuz Tanrı değildi ama evlat edinme yoluyla Tanrı "olmuştu." Bu görüş, Samosotalı Pavlus ve Antakyalı Luçyan'ın öğretilerinden etkilenen sapkın Ariyus tarafından savunulmuştur.

Ariyus, saf tektanrıcılığı koruma konusunda kıskançtı. Mesih'i en yüceltilmiş yaratık olarak, aslında Tanrı tarafından yaratılan ilk yaratık olarak görüyordu. İlk olarak Mesih yaratılmıştı, bundan sonra O, bir yaratık olarak dünyanın geri kalanını yaratmıştı. Ariyus, Kutsal Kitab'ın Mesih'ten "doğmuş" ya da "bütün yaratılışın ilk doğanı" olarak söz eden metinlerine başvurmuştu. Yunanca'da kullanılan sözcük "olmak" anlamına gelir. Biyolojik bakımdan, doğmak zamanda bir başlangıcı olmak anlamına gelir. Mesih doğduysa, bir başlangıç zamanı olmalıydı ve sonsuz değildi. Sonsuz değilse o zaman Tanrı olamaz.

Ariyus için, İsa üstün ve yüceltilmiştir ama özgün olarak Tanrı değildi. Tanrılığa kusursuz itaatinin erdemiyle evlat kabul edilmişti ve bununla Baba'yla "birliğini" gösterir. Amaç ve misyon bakımından Baba'yla birdir ama özde bir değildir. Ariyus daha önce Antakya'da kabul edilen, İsa'nın Tanrı'yla *homoi-ousios* olduğu, yani Tanrı "gibi" olduğu formülünü kabul etti.

Arius ve izleyicileri 325 yılında İznik Konseyi tarafından sapkınlar olarak kınandılar. İznik Konseyi İsa'nın, "yapılmış değil, çıkmış" olduğunu bildirir. Burada İsa'nın Baba'dan sonsuzca çıktığına inanılır. Yunanca *çıkmaq* sözcüğü biyolojik ya da Mesih'in zamanda herhangi bir başlangıcı olduğu anlamında alınmamıştı. Bunun yerine *çıkmaq* sözcüğünün evlada yakışır bir anlamı vardı, Oğul'un Baba'yla eşsiz ilişkisine dikkat çekiyordu. İncil, Mesih'ten Baba'nın "biricik Oğlu," *monogenes* olarak söz eder. Bu terim, Oğul'la Baba arasındaki tekil, bir kerede ve her zaman için olan ilişkiyi vurgular.

İznik'teki en ironik gelişmelerden biri, *homo-ousios* teriminin Hristiyan ortodoksluğunun (yani doğruluğunun) yeni sabit noktası olarak kabul etmesiydi. İznik, *homo-ousios* terimini kullanarak Mesih'in Baba'yla birlikte sonsuzluktan beri var olduğunu ve aynı özden olduğunu bildirdi. Burada kilise İsa'nın Baba'yla sadece benzer özden olmadığını, Baba'yla aynı özden ve maddeden olduğunu bildirdi.

İlk bakışta kilise Sabelliyus'un durumuna ve antik gnostik sapkınılığına düşmüş gibi görünebilir. Hiçbir şey gerçekten bu kadar uzak olamaz. Kilise *homo-ousiosu* onaylayarak 267'de kınadığı modalistik sapkınılığı kabul etmiyordu. Bunun yerine Mesih'in tam Tanrılığını bildirmeye o denli istekliydi ki, *homo-ousios* formülün içinde var olan tehlikeleri göze almaya razıydı. O zamana dek Sabellianizm tehlikesi azalmış ve Arianizm tehlikesi kiliseye öylesine bastırıyordu ki, kilise Arianizm'i durdurdurmak için bir zamanlar reddettiği bir terimi kullanmayı seçti.

Üçlü Birlik doktrini tehlikedeydi. Kilise, *homo-ousios* formülüyle hem Üçlü Birliği ve hem de Tanrılığın birliğini açıkça kanıtladı. Konsey, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un sonsuzluktan beri birlikte var olduklarını ve birlikte gerekli olduklarını onayladı.

KADIKÖY KONSEYİ

Beşinci yüzyıl geldiğinde kilisenin yeni bir tehlikeyle karşı karşıya gelmesi söz konusuydu. Kadıköy Konseyi'nin iki cephede sapkınılıklarla mücadele etmesi gerekiyordu. Mesih'in tam Tanrılığı ve insanlığına hem Eftihes ve hem de Nestoryus tarafından saldırıda bulunuluyordu. Eftihes, adına *monofizit* denilen sapkınılığı geliştirdi. Yunanca *monofizit* terimi, "tek doğa ya da öz" anlamına gelen *monofisis* sözcüğünden gelmektedir. Eftihes, Mesih'in bir tek doğaya sahip olan bir kişi olduğunu savunmuştu. İsa'nın, tanrısal ve insansal olmak üzere iki doğaya sahip bir kişi olduğu düşüncesine saldırmıştı.

Eftihes'e göre, İsa'nın ne tamamen tanrısal, ne de tamamen insansal bir

doğası vardı. İsa'nın doğası, ya insanlaştırılmış tanrısal doğa ya da tanrılaştırılmış insansal doğa olarak görülebilecek tek bir teantropik (hem ilahi, hem insani) doğa idi. Gerçekte her ikisi de olmayan hem tanrılık ve hem de insanlığın bir karışımıydı.

Cetvel 4.2

Mesiholojik Konseyler

	Antakya Konseyi	İznik Konseyi	
Kadıköy Konseyi			
Yıl	267	325	
451			
Sapkın			
tanrıbilimci		Sabelliyus	
Ariyus		Eftihes	
Sapkın	Modalistik	Dinamik	
Monofizit			
teoloji	monarşiyанизм	Monarşiyанизм	Mesiholoji
Konseyin	İsa, Baba'yla	İsa, Baba'yla	
İsa,			
Kararı	<i>homoi-ousios'</i> t u r .	<i>homo-ousios'</i> tur.	gerçekten
insan ve gerçekten			
		Tanrı'dır. İki doğası, karışmaz, karıştırılmaz, ayrılmaz ya da bölünmez.	

Diğer yandan Nestoryus, sadece iki kişinin iki doğası olabileceğini söylüyordu. Böylece İsa'nın gerçekte iki kişi olduğunu savunuyordu. Eftihes'in bir araya koyduğunu, Nestoryus bölmüştü. İki doğayı, iki ayrı kişiye ayırmıştı.

Kadıköy Konseyinde (451) kilise, İsa'nın gerçekten insan ve gerçekten Tanrı olduğunu bildirdi (*vere homo, vere Deus*). İki doğası, *karışmaz, karıştırılmaz, ayrılmaz ya da bölünmez*'di. Bu dört olumsuz sapkınlığa karşı koruyan sınırları belirledi. Hem Eftihes'in monofizit sapkınlığı hem de Nestoryus'un ayırma sapkınlığı reddedildi.

Konsey, dört olumsuz o zamandan beri birçok teolojik tartışmaların temelini oluşturan önemli bir bildiri ekledi. Bu bildiri, her iki doğanın da kendi özelliklerini koruduğunu söylüyordu. Anlamı, Mesih beden alıp insan

olduğunda, bütün tanrısal özelliklerini koruduğu ve insansal doğasının da insanlığın özelliklerini koruduğuydu.

Beşinci yüzyıldan beri Hıristiyanlığın bütün ortodoks dalları Kadıköy Konseyi'nin formülünü onaylamıştır. Tarihsel Reform teolojisi, Kadıköy Konseyi'nin Mesiholojisi'ne sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Daha önce Reform teolojisinin Tanrı doktrini hakkında söylenenler Mesiholoji hakkında da söylenebilir.

REFORM LUTHERCİ'YE KARŞI

Reform hareketinin büyük trajedilerinden biri de, Lutherci ve Reform tanrıbilimcilerin, teolojinin önemli alanlarında kalıcı bir birlik sağlayamamalarıydı. Martin Luther ve John Calvin ve izleyicileri arasındaki ayrılık, Rab'bin Sofrası doktrini konusunda bir görüş farklılığını odaklıyordu. Bu tartışmayı yakından incelersek, bunun kökündeki konunun kutsal ayinlerle ilgili olmaktan çok Mesih bilim ile ilgili olduğunu görürüz.

Hem Luther hem de Calvin, Rab'bin Sofrası konusundaki Roma Katolik görüşünü, Katolikler'in ekmek ve şarabın İsanın bedeni ve kanına dönüşüm doktrinini reddediyorlardı. Bu doktrin, komünyon mucizesinde ekmek ve şarabın doğaüstü bir şekilde Mesih'in bedeni ve kanına dönüştüğünü öğretmektedir. Ancak bu dönüşüm eşsiz benzersizdir. Tam bir dönüşüm değildir çünkü değişmiş ekmek ve şarap hala ekmek ve şaraba benzer, hala ekmek ve şarap tadındadır ve ekmek ve şarap kokusunu taşır. Duyular için açıkta olan bir değişim yoktur. Buna karşın kilise, ekmek ve şarabın gerçekten Mesih'in bedeni ve kanı haline geldiğini savunur. Adanmış öğeler, tapınakta sunağın üzerinde tutulur ve katılanların diz çöküşüyle kabul edilir. Zaman zaman ayine katılanlar öğeleri yukarı kaldırıp önünde saygıyla eğilirler.

Görünüşle gerçek arasındaki farkı açıklamak için Roma, ekmek ve şarabın İsa'nın bedeni ve kanına dönüştüğü kavramını kullanır. Aristo tarafından kullanılan metafizik kategorilerden ödünç alarak, Roma bir varlığın cismi ve *accidens*, yani bir maddenin dışısal ve algılanabilir nitelikleri arasında bir ayrım yapar. Bu özellikler bir şeyin yüzeyde görüldüğü şekilden söz ederler. Yüzeyin altında ya da fiziksel düzeyin ötesinde bir şeyin gerçek özü, gerçek varlığı bulunmaktadır.

Aristo için bir maddenin kökeni her zaman kendi özünden çıkar. Bir ağacın her zaman kökleri vardır çünkü kök ağacın özü ya da ağaçlığından çıkar. Bir şey, bir ağacın maddesine ve bir filin köküne sahip olamaz.

Ayin aslında çifte mucize içerir. Ekmek ve şarabın özleri aynı kaldığı halde ekmekle şarabın maddesi Mesih'in bedeni ve kanının maddesine değişir. Mesih'in bedeni ve kanının maddesi artık bedeni ve kanının özleri olmadan var olmaktadır ve ekmekle şarabın özleri ekmek ve şarabın maddesi olmadan var olmaktadır.

Luther bu çifte mucizeyi saçma ve gereksiz bularak karşı çıktı. Mesih'in bedeni ve kanının gerçekten var olduğunu ama bunların doğüstü bir şekilde ekmek ve şarabın içinde, altında ve bunlar aracılığıyla olduğunda ısrar etti. Ekmek ve şarap hem maddede hem de özde ekmek ve şarap olarak kalıyordu. Luther hala, Mesih'in bedeni ve kanının özünün duyulara gizli kalışı sorunuyla karşı karşıyaydı. Lutherci görüş, Mesih'in ekmek ve şarap öğeleriyle "birlikte" (*con*) olduğudur. Bu görüşe sık sık (*consubstantiation*) adı verilir ama birçok Lutherci tanrıbilimci bu etiketi reddeder.

Calvin de, Rab'bin Sofrası adlı kutsal ayinde Mesih'in gerçek varlığının bulunduğu ısrar etti. Calvin ayini sadece bir simgeye (çıplak bir işarete) indirgeyenlerle tartışırken Mesih'in "gerçek" varlığında ısrar etti. Ancak Lutherciler'le tartışırken onların "fiziksel" olarak yanlış anlayabilecekleri "gerçek" teriminden dikkatle uzak durdu. Calvin, "gerçek" demek istediğinde "gerçek" terimini onayladı ama bu terim "fiziksel" anlamına geldiğinde onu reddetti.

Calvin için sorun Mesihbilimseldi. Rab'bin Sofrası'nda Mesih'in fiziksel olarak orada bulunduğunu inkar etti çünkü beden ve kan doğru olarak O'nun insansal doğasına aitti, tanrısal doğasına değil. Mesih'in fiziksel bedeni ve kanının aynı anda birden fazla yerde var olması için fiziksel bedeninin aynı anda her yerde bulunabilme özelliğine sahip olması gerekiyordu. Rab'bin Sofrası dünyanın birçok yerinde aynı anda kutlanır. İsa'nın fiziksel bedeni aynı anda nasıl Cenova, Paris ve Londra'da olabilir?

Calvin, Mesih'in *kişiliğinin* aynı anda her yerde olabileceğine inanıyordu. Ama aynı anda her yerde var olmak tanrısal bir özellik olduğundan, aynı anda her yerde var olması tanrısal doğasındaydı. Reformcular, Mesih'in şimdi bedeninde bizden uzak olduğuna (yani cennette) ama tanrılığında bizden hiçbir zaman uzak olmadığına inanıyorlardı. İncil, İsa göğe alındığında aramızdan ayrılışından bizden "gitmesi" olarak söz eder, buna karşın O'nun her zaman, çağın sonuna dek bizimle birlikte olduğunu bildirir.

Tanrı'nın anlaşılmazlığı doktrinine baktığımızda Calvin'in, *Finitum non capax infinitum*, "Ölümlü ölümsüzü anlayamaz" aksiyomundan söz etmiştik. *Capax* sözcüğü ya "kavramak" ya da "içermek" olarak tercüme edilebilir. Tanrı'nın anlaşılmazlığı konusunda *capax* "kavramak" olarak tercüme edilir. Mesih'in beden alıp insan olmasına uyarlandığında "içermek" olarak tercüme edilir. Calvin, beden alıp insan olmada Üçlü Birliğin ikinci kişisinin insan

doğasını aldığını öğretti. Tanrısal doğası, bir insan doğasına katıldığı halde, insan doğasının ölümlü sınırlarında içerilemezdi. İsa'nın insan bedeni yer kaplıyordu ve ölçülebilir sınırları vardı. Tanrı'nın beden alıp insan olmasında aynı anda her yerde birden var olma tanrısal özelliğinden vazgeçtiğini düşünmemeliyiz. Tanrı'nın varlığının tamamı, İsa'nın bedeninin ölümlü sınırları içinde içerilmiyordu. Bu, Tanrı'nın doğasının ta kendisinde radikal bir mutasyon gerektirirdi.

Roma Katolik Kilisesi bu aynı anda her yerde sorusu üzerinde tartıştı. *Ubiquity* terimi, Latince (nerede) anlamına gelen *ubi* ve (eşit) anlamına gelen *equos* sözcüklerinden gelir. Harfiyen, terim "eşit (bulunduğu) yer" anlamına gelir. Tartışmanın bir kısmı, İsa'nın insansal doğasının aynı anda birden fazla yerde olmasını odaklıyordu. Yanıt, İsa'nın beden alıp insan olmasında bazı tanrısal niteliklerin Mesih'in insansal doğasına iletildiğini savunan bir doktrin olan, "niteliklerin iletişimi" (*communicatio idiomata*) idi. İnsan doğası kendi başına aynı anda her yerde birden var olan olarak düşünülmediği halde, bu tanrısal niteliğin kendisine iletilmesi" aracılığıyla aynı anda her yerde birden var kılınabilirdi.

İsa'nın bilgisi konusunda aynı düşünce Thomas Aquinas tarafından açıklanmıştı. Thomas, İsa'nın havarilerine dönüşünün günü ve saati hakkında söylediği, "O günü ve o saati, ne gökteki melekler, ne de Oğul bilir; Baba'dan başka kimse bilmez" sözleri konusunda güçlük çekiyordu (Markos 13:32). İsa, Baba'nın Kendisinin bilmediği bir şeyi, dönüşünün günü ve saatini, bildiğini belirtmekte.

Thomas, İsa'nın gün ve saati gerçekte bildiğini çünkü Tanrı Oğlu olarak her şeyi bilme niteliğine sahip olduğunu savundu. Mesih'in iki doğası öylesine kusursuz bir biçimde birleşmişti ki, tanrısal doğanın bildiği her şeyi insansal doğa da mutlaka biliyordu. Thomas, İsa'nın havarilerine söylediği sözleri "uyuma" teorisiyle açıkladı. İsa gerçekte bildiği bir şeyi bilmediğini söyleyerek kendini duruma uydurdu. Çünkü bu bilgi havarilerinin bilmesi için çok yüksek, çok harika ve çok gizli bir şeydi.

Thomas'ın görüşündeki apaçık sorun, İsa'nın doğru olmayan bir şey söylemesidir. Belki bu, gerçeğin sadece bunu bilmeye hakkı olanlara söyleneceği ilkesi (Rahav'ın yaptığı gibi, savaşta masum insanları korumak için yalan söylemeyi haklı göstermek için kullanılan bir ilke) zorlanarak mazur görülebilir. Ama İsa'nın konuyu havarilerinden saklı ya da gizli tutmak için yalan söylemesi gerekli değildi. Bunun onları ilgilendirmediğini söyleyebilirdi.

Thomas'ın açıklaması Mesih'in beden alıp insan olması görüşünü korumuş olabilir ancak kiliseyi Mesih'in dürüstlüğü konusunda ciddi bir soruyla baş başa bıraktı. Aslında Thomas, İsa'nın günahlı bir yalan söylediği sonucuna varmamıştı ama eğer İsa gerçeği kasten saptırdıysa bu sonuca varmak zor

değildir.

Thomas'tan farklı olarak Reformcular, İsa'nın insansal doğası konusundaki bilgisinin sınırını bir sorun olarak görmüyorlardı. İsa, zaman zaman (peygamberler gibi) doğaüstü bir bilgi sergilemişti. Her zaman doğruyu söylediği kesindi. Yanılmazdı ama her şeyi bilmiyordu. Tanrısal doğa, insansal doğaya *bilgi* iletebilir, bu iletişimin gerçekleştiği kesindir ama *nitelikleri* iletemez.

Her iki tartışmada da (İsa'nın insansal doğası hakkındaki bilgisinin sınırı ve sınırlı fiziksel varlığı) konu, Kadıköy Konseyi'nde bildirilen şekliyle İsa'nın beden alıp insan oluşuydu. Kadıköy Konseyi, insan doğasının tanrılaştırılmasına ya da tanrısal doğasının insallaştırılmasına yol açabilecek herhangi bir yanlış anlama ya da karıştırmadan uzak durmaya çalışmıştı. İsa'nın bedeninin aynı anda birden fazla yerde var olması, monofizit sapkınlık kokmaktadır. Tanrısal doğanın bir tür tanrılaştırılmasını belirtmektedir. İnsansal doğaya tanrısal nitelikler iletmek, insansal doğayı tanrılaştırmaktır.

Kadıköy Konseyi'ne göre, "Her doğa kendi niteliklerini korur." Calvin bunu, tanrısal doğa her bakımdan tanrısal kalır ve insansal doğa her bakımdan insansal kalır olarak anlamıştı. İnsan olmak, zaman ve mekanla sınırlı olmak demektir. Tanrısal doğadan niteliklerin iletildiğini kabul edenler, bu iş aracılığıyla insansal doğadan bir şey kaybolmadığı, sadece ona bazı şeyler eklediğini savunurlar. "Bu ekleme, Kadıköy Konseyi'nde kınanan iki doğanın karışması ve karıştırılmasından nasıl uzak durabilir?" sorusu var olmaya devam etmektedir.

John Calvin, Martin Luther'in Rab'bin Sofrası görüşünde ince bir monofizitçilik görmüştü. Luther'in tanrıbilimcileri, Calvin'in niteliklerin iletildiğini reddedişinin kendisini, iki doğanın ayrımı ya da bölünmesini savunan Nestorizanizm'le bağlantıladığını söyleyerek cevap vermişlerdi.

Calvin'in Mesih'in iki doğasını ayırmak gibi bir niyeti yoktu. Onları ayırmayı değil, *ayirt etmeyi* istiyordu. İncil, Mesih'in ağladığından, terlediğinden ya da aç olduğundan söz ettiğinde İsa'nın insansal doğasının gösterimlerini görüyoruz. Ağladığı, terlediği, acıktığı zamanlarda tanrısal doğasıyla hala kusursuz bir birlik içindeydi ama gözyaşları, ter ve açlık tanrısal değildi. Tanrı ağlamaz, terlemez ve acıkmaz. Tanrı-adam ağladı, ama bunu tanrılığında değil, insanlığında yaptı. Aynı şekilde Tanrı-adam çarmıhta öldü ama tanrısal doğası ölmedi. Tanrı çarmıhta ölseydi, evrenin kendisinin varlığı son bulurdu.

Kadıköy Konseyi, Mesih'in iki doğasında herhangi bir ayrımı reddederken bile onları kesinlikle birbirinden ayirt etmişti. Belki de yapmamız gereken en büyük ayirt ediş, ayirt etmekle ayırma arasındakidir.

Calvin, Rab'bin Sofrası hakkında, Tanrı-adam Mesih'in gerçekten de aynı anda her yerde birden var olduğunda ve gerçekten özlü bir şekilde var olduğunda ama tanrısal doğasında var olduğunda ısrar etmiştir. Tanrısal doğa, böylesi bir şekilde var olduğunda insansal doğayla olan birliği bozulmaz. Mesih'in insansal doğası şimdi cennettedir. Tanrısal doğayla hala kusursuz bir birlik içindedir. İnsansal doğa cennette yerel bir varlık olmakla sınırlı olduğu halde, tanrısal doğa sınırlı değildir çünkü ölümlü tarafından içerilemez.

225 gr.lık bir bardak düşünün. Sonsuz miktarda su içerebilir mi? Hayır. Sadece 225 gr. içerebilir. Mesih'in bu bardak gibi olmadığı kesindir. İnsansal doğasında Tanrı'nın doluluğu bedensel olarak O'nun içindedir ama o doluluk hiçbir şekilde o insansal araçta içerilmez ya da onunla sınırlı değildir.

Calvin, Rab'bin Sofrası'nda Mesih'in sadece bir kısmıyla, tanrısal doğasıyla, iletişim içinde olabileceğimizi önermek istememişti. Bu doğa orada olduğunda Mesih'in kişiliği oradadır. O'nun tanrısal doğasıyla karşılaştığımızda O'nunla karşılaşırız. O'nun tanrısal doğasıyla iletişim içinde olduğumuzda Mesih'in tümüyle iletişim içinde oluruz çünkü O'nun tanrısal doğası, insansal doğasıyla hala birliktedir. Mekansal boşluk, insansal doğanın bize uzanmasıyla değil, tanrısal doğanın insansal doğayla bağlantısının onu bizimle iletişim içine getirmesiyle köprülenmiştir.

PEYGAMBER OLARAK MESİH

On yedinci yüzyılda, *Westminster İnanç Bildirgesi* şöyle bildirmişti: "Biricik Oğlu Rab İsa'yı, Tanrı'yla insan arasında Aracı, Peygamber, Rahip ve Kral, Kilisesi'nin Başı ve Kurtarıcısı, her şeyin Mirasçısı ve dünyanın Yargıcı olarak seçmek ve atamak sonsuz amacında Baba'yı hoşnut etmiştir. O'na, Kendi soyu olmak ve zamanı geldiğinde Kendisi tarafından kurtarılmak, çağrılmak, aklanmak, kutsallaştırılmak ve yüceltilmek üzere bütün sonsuzluktan beri bir halk vermiştir."[\[xi\]](#)

Bu kısa bildiride, Westminster ilahiyatçıları Mesih'in aracılık görevini özetlemiştir. Musa, Eski Antlaşma'nın aracısı olduğu gibi, İsa da Yeni Antlaşma'nın aracısıdır. Aracı, iki ya da daha çok taraf arasında arabuluculuk eden kişidir. Kendi kültürümüzde bizler geleneksel olarak aracıları sendika tartışmalarında aracılık eden kişiler olarak düşünürüz. Çatışmaları sona erdirmeye, bir kavganın ortasında barışı sağlamaya çalışırlar. Kısaca, aracının en büyük görevi bir soğukluk, bir uzaklaşma olan bir yerde *barışmayı* sağlamaktır.

Kutsal Kitab'ın kurtuluş öyküsü, Tanrı'yla insanlar arasındaki soğukluk ve uzaklığı sona erdiren barıştırmayı odaklar. Düşmüş insanlığın doğal durumu,

Tanrı'ya karşı düşmanlıktır. O'nun tanrısal yönetimine karşı asiliğimiz bizleri O'na karşı muhalifler yapar. Bizler O'nun öfkelerini kabartırız ve O'nun yargısı bize verilir. Barıştırılmaya olan ihtiyacımız büyüktür. Mesih'i Aracımız olarak atayarak bu tehlikeli soğukluğa son ermek için insiyatifi ele almak Baba Tanrı'yı hoşnut etti.

Musa'nın Eski Antlaşma'nın aracısı olduğunu söylediğimiz halde, onun aracılık işi nihai barıştırma işi değildi. Tanrı'nın sözcüsü olarak en büyük aracılık işi, Sina'da onların bir ulus oluşturmasını sağladığında Tanrı halkına yasayı vermektir.

Aslında Musa, Eski Antlaşma'nın tek aracısı değildi. Diğerleri daha az bir derecede bu rolü yerine getirdiler. Aracılığın üç ana görevi vardı: Peygamberlik görevi, kahinlik görevi ve krallık görevi. Bu görevleri yerine getiren kişiler bu etkinlikler için Tanrı tarafından meshedilmişlerdi.

Eski Antlaşma, en üstün biçimde "Meshedilen" olacak kişiyi beklerken "meshetme" düşüncesinin önemi ve anlamı da büyümektedir. *Mesih* unvanı, "Meshedilmiş Kişi" anlamına gelmektedir.

Peygamber, kahin ve kral görevlerini yerine getiren kişiler aracılardı. Temsilci olmak üzere Tanrı tarafından seçilmişlerdi. Peygamber, Tanrı için halkla konuşarak, O'nun Sözü'nü halka ileterek Tanrı'yı temsil ediyordu. Kahin, halk için Tanrı'yla konuşarak halkı temsil ediyordu. (Birçok dua kitabında, rahiplere hem peygambersel ve hem de rahipsel görevlerin bir bileşimi verilir. Kutsal Kitap'tan okuduğunda ya da bir vaaz verdiğiğinde, peygamberlik rolünü yerine getirir. İnsanlar için dua ettiğinde kahinlik rolünü yerine getirir.)

Krallık görevi de aracılık gerektiren bir görevdir. Kral özerk ya da nihai olarak egemen değildi. Halkın üzerinde Tanrı'nın yönetimini temsil etmesi gerekiyordu. İsrail kralının kendisi Kral'ın yasasına tabiiydi. Görevini nasıl yerine getirdiği hakkında Tanrı'ya karşı sorumluydu. Eski Antlaşma'da krallar ve peygamberler arasında sık sık görülen çatışmalar, Kral'ın yasasının koyduğu sınırlamalardan özgür olmaya çalışan kralların yozluğundan çıkmaktaydı. Peygamberler, onları tövbeye ve nihai Kral'a boyun eğmeye çağırarak bu krallarla Tanrı'nın namına konuştular.

John Calvin, Mesih'in üçlü görevi konusunda, *Westminster İnanç Bildirgesi* daha sonra sözünü ettiği Reform doktrini geliştirdi. Bu üçlü görev (*munus triplex*), Eski Antlaşma'daki peygamber, kahin ve kral rollerinin Mesih'in kişiliğinde birleşmesinden söz eder.

Peygamberlik görevi, Mesih'te en yüksek noktaya erişir. Mesih, Kendisinden önce ya da sonra gelen bütün peygamberlik düzeylerinin üzerindedir. Kendisi Kutsal Kitap peygamberliğinin hem nesnesi ve hem de öznesidir. Eski Antlaşma peygamberlerinin en büyük konusu Mesih'in gelişi idi.

O'nun doğumunu, hizmetini ve kefarete oluşturan ölümünü önceden bildirdiler. Tanrı halkının Kurtarıcısı olmanın yanı sıra Tanrı'nın meshedilmiş kralı olacak Mesih'i beklediler.

İsa, peygamberlik görevini de yerine getirdi. İsa vaftizinde Kutsal Ruh tarafından meshedilmişti. Daha sonra Tanrı göklerden, İsa'nın Kendisinin biricik Oğlu olduğunu ve insanların O'nu dinlemeleri gerektiğini bildirmişti. Tanrı'nın Kendisini söylemekle görevlendirdiğinden başka Kendiliğinden bir şey söylemediğini bildirerek peygambersel Tanrı Sözü'nü ilan etmişti.

İsa sık sık, Eski Antlaşma peygamberleri tarafından kullanılan bildirileri kullanmıştı. Örneğin peygambersel sözler, ya refahı ya da sıkıntıları haber veren tanrısal bildirilerdi. İsa, yazıcılar ve Ferisileri suçlarken konuşmalarına genelde, "Vay halinize" sözleriyle başlıyordu. Dağdaki Vaaz'da olduğu gibi, Tanrı'nın kayrası ve merhametini bildiren konuşmalarına "Ne mutlu..." sözleriyle başlıyordu. İsa'nın kullandığı, "vay" ve "ne mutlu" formülleri, Eski Antlaşma peygamberleri tarafından bildirilen sözlere dayanıyordu.

Bir sinagogda verilen, kaydedilen ilk vaazi (Luka 4:18-21), peygambersel bir metni temel alıyordu. İsa, Yeşaya 61:1-2'yi okudu ve bundan sonra da vaazına başladı: "Dinlediğiniz bu Yazı bugün yerine gelmiştir."

İsa, Yeruslaim'in yıkımını önceden bildirmek gibi (Matta 24:1-28) peygambersel bildirilerde de bulundu.

İsa'nın peygambersel sözlerinin içeriğini analiz edecek olursak, sözlerinin büyük bir kısmının Kendisiyle ilgili olduğunu görürüz. Ancak peygambersel öğretisinin en büyük ve merkezi motifi, gelmekte olan Tanrı'nın egemenliğiydi. Benzetmelerinin büyük bir kısmı bu konuyu odaklar. İsa, dünyadaki hizmetinin başında gelmekte olan egemenlik konusunda Vaftizci Yahya'nın taze bir tövbe düzeyinin gerektiğinden söz eden vaazlarını tekrarladı. Uzun zamandır beklenen ve geleceği uzun zaman önce bildirilmiş olan krallık artık yaklaşmıştı ve insanlar ona hazır değildiler; kirliydiler.

Yahya'nın hizmetinin skandalı, Yahudi olmayan ulusları değil, İsrailiiler'i vaftiz olmaya çağırmasıydı, bununla İsrailiiler'in de kirli olduğunu belirtiyordu. Yahya ulusun kendisini Kralı'nın gelişine hazırlamaya çağırmıştı. Kral'ın habercisi görevini yaptı ve *agnus Dei*'nin geldiğini bildirdi, "İşte, dünyanın günahını ortadan kaldıran Tanrı Kuzusu!" (Yuhanna 1:29).

KAHİN MESİH

Mesih peygambersel görevini yerine getirmenin yanı sıra, Eski Antlaşma'daki kahinlik görevini de yerine getirdi. İsa yine kahinlik görevinin de hem nesnesi

ve hem de öznesiydi. Eski Antlaşma'da kahinlerin işi esas olarak, kurbanlar sunmak ve halk için dua etmek olmak üzere iki etkinliği merkez alıyordu. İsa her iki işi de üstlenip her ikisini de doruğunda gerçekleştirir. İsa, Başrahip olarak öylesine etkin bir kurban sunar ki, bu kurban bir tek kerede ve her zaman için sunulmuştur. Tekrar edilmesi gerekmez. Tekrar edilmesinin gerekmeişinin nedeni, etkinlik bakımından kusursuz olmasıdır. Onu tekrarlamak onu küçültmek ve değeri üzerine meşum bir gölge salmaktır.

İsa'nın kahinliğin nesnesi olduğunu söylediğimizde, halkın günahları için aktif bir şekilde bir sunu sunduğunu söylemek istiyoruz. Bizim namımıza en üstün kurbanı sundu. İncil, İsa'nın bu kurbanı gönüllü olarak sunduğunun altını çizer. Yetkililer tarafından öldürüldüğü halde, O'nun üzerinde Kendisinin onlara gönüllü olarak verdiği başka yetkileri yoktu. Hayatını kimsenin Kendisinden alamayacağını, Kendisinin Kendi hayatını koyunları için verdiğini ısrarla bildirdi.

İsa kahinlik işinin aynı zamanda da öznesiydi. Sunduğu kurban bir boğa ya da bir keçi değil, Kendisiydi. Eski Antlaşma'da sunulan kurbanlık hayvanların kefareti gerçekleştirmek için kendi içlerinde hiçbir değerleri yoktu. Onlar sadece Mesih'in Kendisini sunmasıyla gerçekleşecek nihai kurbanın gölgeleri ya da simgeleri idi. Tanrı'nın adaletini, boğaların ve keçilerin kanı değil, sadece ve sadece O'nun kanı tatmin edebilirdi. O'nun sunduğu kurban, kusursuz kurban, lekesiz kuzunun kurbanıydı. İsa günahsızlığında kefareti için Tanrı'nın talep ettiği niteliklere sahipti.

İsa kurbanını tapınakta sunmadı. Kanı yeryüzündeki merhamet bulunan yere serpilmedi. Yeruşalim'deki En Kutsal Yer'e girmedi. Tersine, şehrin dışında, Hirodes'in yaptırmış olduğu tapınağın sınırlarının dışında öldürüldü. Buna karşın sunusunu *coram Deo*, "Tanrı'nın yüzünün önünde" yaptı ve cennetteki tapınakta kabul olundu. Kanını çarmıha serpti, buna karşın bu kan kurbanı cennetteki En Kutsal Yer'e alındı ve günahlar için kusursuz kefareti olarak kabul olundu.

İsa'nın baş kahin rolünü gerçekleştirmesi birinci yüzyıldaki Yahudiler'in anlamadığı bir şeydi. Baş kahin tam anlamıyla Eski Antlaşma'ya dayanarak Levili kahinlik olarak düşünüyorlardı. İsa, Levi oymağından olmadığından başrahip rolüne nasıl uygun olabilirdi? İbraniler'in yazarı, bu soruyu yanıtlamak için Mezmurlar'dan birini kullandı: "RAB ant içti, kararından dönmez:

'Melkisedek düzeni uyarınca sonsuza dek kahinsin sen!' dedi" (Mezmunur 110:4).

İbraniler'in yazarı, İbrahim'in Melkisedek'le karşılaşması olayını yeniden anlatır. Bu anlaşılması zor kişi, Salem kahini olarak tanımlanır. İsmi *Melkisedek*, "doğruluk Kralı" anlamına gelir ve *Salem*, İbranice'deki barış, esenlik sözcüğünden gelir. Melkisedek, İbrahim'den ondalıkları kabul eder ve

atayı kutsar.

İbraniler'in yazarı, Yahudi adetlerine göre, daha az önemli olanın daha çok önemli olan tarafından kutsandığını ve daha çok önemli olanın daha az önemli olandan ondalıklar aldığını söyler. Bunun anlamı Melkisedek'in İbrahim'den daha önemli olduğudur. Bundan sonra yazar okura, İbrahim'in Levi'nin babası olan Yakup'un babası olan İshak'ın babası olduğunu hatırlatır. Yine Yahudi adetlerine göre, baba oğuldan "daha önemlidir," bu da İbrahim'in torunun çocuğu olan Levi'den daha önemli yapar. Eğer Melkisedek İbrahim'den daha önemli idiyse, o zaman anlaşıldığı üzere Melkisedek Levi'den daha önemlidir. Bütün bunlar, Eski Antlaşma'da iki kahinlik düzeni olduğunu ve bunlardan daha önemli olanının Melkisedek düzeni olduğunu gösterir. Tanrı, İsa'yı büyük Baş Rahip olarak atadığında, O'nu Mezmur yazarının önceden bildirdiği gibi Levi düzenine göre değil, Melkisedek düzenine göre kahin yapmıştı.

İsa kahinlik görevini yerine getirirken sadece günah için en üstün kefarete kurbanını sunmakla kalmadı aynı zamanda insanlar için duada aracılık eder. İncil'de, Yahuda'nın sonuyla Petrus'un sonu arasında tuhaf bir tezat görülebilir. Her iki adam da İsa'nın havarisiydi. Her ikisi de ölümünden önceki gece O'na ihanet ettiler ve İsa her iki hain davranışı da önceden bildirmişti.

İsa Yahuda'nın ihanetini önceden bildirirken ona, "Yapacağını tez yap!" demişti (Yuhanna 13:27). Petrus'un Kendisini inkar edeceğini önceden bildirirken Petrus'a, "Ama ben, imanını yitirmeyesin diye senin için dua ettim. Geri döndüğün zaman kardeşlerini güçlendir" demiştir (Luka 22:32).

Petrus'un daha sonra tövbe edeceği ve eski konumuna geleceği konusunda hiçbir şüphe yoktu. Bu, İsa'nın Petrus için duada aracılık etmesiyle güvenceye alınmıştı. Yahuda aynı şeyden yararlanmamıştı. İsa baş kahinsel duasında, "Kendileriyle birlikte olduğum sürece, bana verdiğin kendi adınla onları esirgeyip korudum. Kutsal Yazı yerine gelsin diye, mahva giden adandan başka içlerinden hiçbiri mahvolmadı" demiştir (Yuhanna 17:12). "Mahva giden adam" kesinlikle Yahuda'dan söz etmektedir.

İsa'nın kahinsel duada aracılık hizmeti İbraniler'in yazarı tarafından aktarılmıştır: "Gökleri aşmış olan büyük başkahinimiz Tanrı'nın Oğlu İsa varken, açıkça *benimsediğimiz* inanca sımsıkı sarılalım. Çünkü zayıflıklarımızda bize yakınlık duyamayan değil, tersine, *her alanda bizim gibi* sınanmış, yine de günah işlememiş bir başkahinimiz vardır. Bu nedenle merhamete ermek ve gerektiğinde bize yardım edecek lütfu kavuşmak için Tanrı'nın lütfu tahtına cesaretle yaklaşalım" (İbraniler 4:14-16).

Mesih'in rahipsel hizmeti, sadece günahlarımız için Kendini kusursuz kurban olarak sunmasını ve Tanrı'nın adaletini tatmin edecek kusursuz kefareti

sunmasının yanı sıra dualarını da içeriyordu:

Nitekim Mesih de başkahin olmak üzere kendi kendini yüceltmedi. *Ama* kendisine, «Sen benim Oğlumsun, bugün ben sana Baba oldum» diyen Tanrı O'nu yüceltti. *Başka bir yerde de diyor ki*, «Sen Melkisedek düzenine göre sonsuza dek kahinsin.» Mesih, yeryüzünde olduğu günlerde kendisini ölümden kurtaracak güçte olan Tanrı'ya büyük feryat ve gözyaşlarıyla dua ve yakarışlarda bulunmuş ve Tanrı korkusu nedeniyle işitilmişti. Oğul olduğu *halde*, çektiği acılardan söz dinlemeyi öğrendi. Yetkin kılınmış olarak Tanrı tarafından Melkisedek düzenine göre başkahin atanan Mesih, sözünü dinleyenlerin hepsi için sonsuz kurtuluş kaynağı olmuştur.

İbraniler 5:5-

10

Mesih'in duada aracılık işi, dünyadaki hizmetiyle birlikte sona ermedi. Cennette sürekli olarak devam etmektedir. İsa'nın göğe alınmasında Baba'nın sağında oturan Kral rolüne yükseltildi ve Baba'nın sağında oturan İsa her gün bizler için dua etmeyi sürdürmektedir.

KRAL OLARAK MESİH

Mesih, Kral olarak Davut ve soyunun sonsuz krallığı hakkındaki Eski Antlaşma peygamberliklerini yerine getirir. Davut'un düşmüş krallığı yeniden egemenliğe geçmiştir. Reform teolojisinde Tanrı'nın krallığı tamamıyla geleceğe ertelenmemiştir. O krallık henüz tamamlanmadığı halde resmen başlamıştır ve şu anda var olan bir gerçektir. Şimdi dünya için görünmezdir. Ama Mesih zaten göğe alınmıştır. Tacını ve krallık giysilerini giymiştir. Şu anda Kendisi kralların Kralı ve Rablerin Rab'bi olarak hüküm sürmektedir.

İsa, Baba'nın sağında tahtta oturmaktadır ve gökte ve yerde bütün yetki O'na verilmiştir. Mesih'in şu anda evrendeki en üstün yetkiyi elinde tutması derin bir politik gerçektir. Bu dünyanın kralları ve bütün dünyasal hükümetler bu gerçeği görmezlikten gelebilirler ama bunu değiştiremezler. Evren demokratik değildir. Monarşi vardır. Tanrı'nın Kendisi biricik Oğlu'nu en üstün Kral olarak atamıştır. İsa referandumla değil ilahi hakla yönetir. Gelecekte her diz O'nun

önünde diz çökecektir, ister isteyerek, ister istemeyerek. Bunu yapmayı reddedenlerin dizleri demir bir çubukla kırılacaktır.

Şu anda Mesih'in krallığı görünmezdir. Hristiyanlar olarak bizler, Sherwood Ormanı'nda yaşayan Robin Hood ve arkadaşları gibiyiz. Robin ve arkadaşları kötü Prens John tarafından vatandaşlık haklarından mahrum edilmişlerdi. Ama John bir gaspçıydı. Taht, ruhsal bir sefere çıktığından ülkeden uzakta olan Aslan Yürekli Rişar'a aitti. Benzerliği fazla uzatmak istemiyoruz, kilisenin bu dünyadaki durumunu bir mit ya da bir efsaneyle özdeşleştirmek de istemiyoruz.

Kralımız bu dünyada görülmez ama hükmü gerçektir. Hiçbir gaspçı onu O'nun elinden kapamaz. Bizler bu dünyada toplumun dışına itilmiş kişiler gibiyiz, ama uzak bir ülkeye gitmiş olan Kralımız'a sadık kalmalıyız. Yokluğunda varlığını gerçek kılmaya çalışarak O'nun görkem içinde dönüşünü bekliyoruz. Misyonumuz O'nun hüküm sürdüğüne tanıklık etmektir, Kendisi zaten cennete giderken bize bunu yapmamız için talimat vermiştir.

John Calvin, kilisenin işinin Mesih'in görünmeyen krallığını görülür kılmak olduğunu savunmuştu. Tanıklık hizmetinin özü, insanların gözlerinden saklı olanı göstermektir. Kralımız aynı zamanda Peygamber ve kahin'dir. Kendi kanıyla ve Kendi kanında mühürlenmiş Yeni Antlaşma'nın aracısı rolüne de kusursuz bir biçimde uymaktadır.

5. Diğer Adı Antlaşma Teolojisi

Reform teolojisine "Antlaşma teolojisi" adı verilmiştir, bu da onu dönemcilikten ayırır. Dönemci teoloji özgün olarak Kutsal Kitap yorumunun anahtarının Kutsal Kitab'ı yedi döneme "bölmek" olduğunu düşünüyordu. Bunlar özgün *Scofield Reference Bible*'da kurtuluş tarihinin belirli deneme dönemleri olarak tanımlanmışlardır.^[xii] Dönemcilik, Kutsal Kitap yorumunun doğru yapısının kapısını açacak bir anahtar aradı.

Her yazılı belgenin organize edildiği bir yapısı ya da formatı vardır. Paragrafların konuları ve bölümlerin odak noktaları vardır. Reform teoloji, Kutsal Kitap vahyinin ana yapısını bir antlaşma olarak görür. Bu, kurtuluş tarihinin tümünün yazıldığı yapıdır.

Yirminci yüzyılın ortalarında Michigan Üniversitesi'nden

Beşinci Temel Taş

- 1 Tanrı'yı merkez alan
- 2 Sadece Tanrı Sözü'nü temel alır
- 3 Sadece imana adanmıştır
- 4 İsa Mesih'e adanmıştır
- 5 Üç Antlaşma tarafından yapılanmıştır**

George E. Mendenhall, küçük bir monograf bastırttı. Adı, "*Law and Covenant in Israel and the Ancient Near East*" olan bu monografda Mendenhall, antik Hitit ulusundan kalma belgelerin bulunmasını konu alan şaşırtıcı keşiften söz etti. Bu belgeler, belirli krallarla (hükümdarlar) hizmetçileri arasındaki belgeleri içeriyordu. Mendenhall, bu "hükümdarlık antlaşmaları"nda İsrail'in Kutsal Yazıları'nda buldukları dahil Yakın Doğu'daki diğer belgelerde bulunan bir yapı buldu.^[xiii]

Daha sonra Meredith G. Kline bu antlaşma yapısını, "*Treaty of the Great King ve By Oath Cosigned*" adlı iki kitapta geniş bir şekilde analiz etti.^[xiv]

Bu antik antlaşmalardan bir tanesi tarihsel bir girişin izlediği bir önsözle başlar. Bundan sonra antlaşmanın şartları ya da maddeleri söylenir, bunlara şartlara uyulmazsa cezaların neler olacağı da eklenir. Antlaşma yeminlerle mühürlenir ve bir ayın "hayvan keserek" onaylanır. Antlaşmanın kopyaları güvenli bir genel yere konulur ve antlaşma belirli aralıklarla yenilenip güncelleştirilirdi. Bu yapı ve biçimin Eski Antlaşma'da nasıl belli olduğuna kısaca bakacağız.

BAŞLANGIÇ

Amerika Birleşik Devletleri'nin Anayasası gibi, antik antlaşmalar da bir önsözle başlar. Önsöz bölümü antlaşma yapılıırken galip gelen tarafın kim olduğunu belirtir. Tanrı İsrail'e On Emir'i verirken, "Tanrın Yahve benim" demişti (Çıkış 20:2). Tanrı Kendisini, çölde yanan alıda Musa'ya vahyettiği kutsal isimle tanıtmıştı: "Tanrı, "BEN BEN'İM" dedi, "İsrailliler'e de ki: 'Beni size BEN BEN'İM diyen gönderdi.' "İsrailliler'e de ki, 'Beni size atalarınız İbrahim'in, İshak'ın, Yakup'un Tanrısı Yahve gönderdi.' Sonsuza dek adım bu olacak. Kuşaklar boyunca böyle *anılacağım*" (Çıkış 3:14-15).

İbranice *Yahweh* olan kutsal isim burada tanıtılmıştır ve Tanrı'nın antlaşma ismi görevini görür. O, İbrahim'e, İshak'a ve Yakup'a görünen ve onlarla bir antlaşma yapan aynı Tanrı'dır:

Tanrı ayrıca Musa'ya, "Ben RAB'bim" dedi, "İbrahim'e, İshak'a ve Yakup'a her şeye gücü yeten Tanrı olarak göründüm, ama onlara kendimi Yahve adıyla tanıtmadım. Yabancı olarak yaşadıkları Kenan ülkesini kendilerine vermek üzere onlarla antlaşma yaptım. Mısırlılar'ın köleleştirdiği İsraililer'in iniltilerini duydum ve antlaşmamı hep andım.

Çıkış 6:2-5

TARİHSEL GİRİŞ

Bir Hitit antlaşmasının önsözünde kral tanıtıldıktan sonra, kendisi ve hizmetçileri arasındaki ilişkinin kısa bir tarihçesi verilmiş ve bunlarda kralın bahsettiği yararlar tekrarlanmıştır. Aynı şekilde Tanrı halkıyla bir antlaşma yaptığında ya da antlaşmalar yenilendiğinde onların arasında yapmış olduğu eski işlerden söz etmişti. Tanrı, Sina'da, "Seni Mısır'dan, köle olduğun ülkeden çıkararak Tanrı'n Yahve benim" demişti (Çıkış 20:2).

Tanrı'nın halkıyla yaptığı antlaşmaların giriş ve önsözlerinde iki noktaya dikkat edilmelidir. Birincisi, Tanrı'nın ismidir. Soyut bir güç ya da şekilsiz bir

"daha yüksek güç" değil, kişisel bir Tanrı'dır. O sadece üstün bir varlık değil, halkıyla kişisel bir ilişkiye giren kişisel bir varlıktır.

İkinci olarak Tanrı halkının yararı için çalışır. O, "...yapan Tanrı'dır." Sina'da Kendini, Mısır'dan çıkışta yaptığı güçlü işlerle İsrail'i kölelikten kurtaran Tanrı olarak tanıtır. Antlaşma Tanrısı tarihte hareket halindedir ve halkıyla ilişkisinin bir tarihçesi vardır. Sağır ve dilsiz bir put değil, yaratılışın, Rabbi'nin ta Kendisidir ve kurtarıcı etkinliğiyle insanlık tarihine karışır.

ŞARTLAR VE ZORLATICI TEDBİRLER

Eski kralların antlaşmalarının şartları, krallar ve hizmetçileri hangi şartlar altında anlaştıklarını gösteriyordu. Günümüzde endüstriyel anlaşmalarda çalışanların sorumlulukları açıkça bildirilir, bunun yanı sıra işverenin vereceği ücret ve başka yararlar da açıktır. Hem işverenin, hem de çalışanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar vardır. Hititli kral, hizmetçilerini korumak için ordusunu kullanmaya söz vermişti ve hizmetçiler de ona vergi vermeyi kabul etmişlerdi.

Eski Antlaşma'da, şartlar Tanrı'nın insanlara vermiş olduğu yasalardı. Örneğin On Emir, Sina'da yapılan antlaşmanın şartlarını taşır. Hristiyan'ın, Tanrı'nın yasasının antlaşma çerçevesinde olduğunu anlaması çok önemlidir. Tanrı'nın yasası, ahlaksal kurallardan oluşan soyut bir liste değildir. Tanrı'nın yasası bizlere lütufkar bir Tanrı tarafından girilen lütufkar bir antlaşma çerçevesinde gelir. Tanrı halkının O'nun yasasına itaat etmeleri gerekir çünkü yasa kendileriyle Tanrı arasındaki kişisel bir ilişkiyi tanımlar. İsa'nın havarilerine söylediği, "Beni seviyorsanız, buyruklarımı yerine getirirsiniz" sözünü önceden görür ileriye işaret eder. Tanrı'nın bizimle olan antlaşmasının kökleri O'nun sevgisindedir. Buna karşılık bizler de sevgimizi antlaşmanın maddelerine ya da yasalarına itaat ederek gösteririz. Yasaya baktığımızda Tanrı'yı yasanın yazarı olarak görmeliyiz ve O'na olan kişisel adanmışlığımızdan ötürü itaat etmeliyiz.

Antik Yakın Doğu antlaşmalarında çifte zorlayıcı tedbirler bulunuyordu: Antlaşmanın şartlarını yerine getirenler için yararlar vaat edilmiş ve bu şartlara karşı gelenler için de cezaların neler olacağı bildirilmişti. Eski Antlaşma'daki antlaşmalarda, Tesniye kitabında olduğu gibi kutsanma ve cezaların neler olduğu bildirilmişti.

"Eğer Tanrınız RAB'bin sözünü iyice dinler ve bugün size ilettiğim bütün buyruklarına uyarsanız, Tanrınız RAB sizi yeryüzündeki bütün uluslardan üstün kılacaktır. Tanrınız RAB'bin sözünü dinlerseniz, şu bereketler üzerinize gelecek ve sizinle olacak: "Kentte de, tarlada da *kutsanacaksınız*. "Rahminizin meyvesi *kutsanacak*. Toprağınızın ürünü, hayvanlarınızın dölü - sığırlarınızın buzağuları, sürülerinizin kuzuları - bereketli *olacak*. "Sepetiniz ve hamur tekneniz bereketli *olacak*. "İçeri girdiğinizde de, dışarı çıktığınızda da *kutsanacaksınız*.

"RAB size saldıran düşmanlarınızı önünüzde bozguna uğratacak. Onlar size bir yoldan saldıracak, ama önünüzden yedi yoldan kaçacaklar. "RAB'bin buyruğuyla ambarlarınız dolu olacak. El attığımız her işte RAB sizi kutsayacak. Tanrınız RAB size vereceği ülkede sizi kutsayacak.

Tesniye 28:1-8

İtaat için vaat edilen bereketlere tezat olarak, itaatsizlik için lanetler vaat edilmişti:

"Ama Tanrınız RAB'bin sözünü dinlemez, bugün size ilettiğim buyrukların, kuralların hepsine uymazsanız, şu lanetler üzerinize gelecek ve size ulaşacak:

"Kentte de, tarlada da lanetli *olacaksınız*. "Sepetiniz ve hamur tekneniz lanetli *olacak*. "Rahminizin meyvesi, toprağınızın ürünü, sığırlarınızın buzağuları, sürülerinizin kuzuları lanetli *olacak*.

"İçeri girdiğinizde lanetli olacaksınız; dışarı çıktığınızda da lanetli olacaksınız. "RAB'be sırt çevirmekle yaptığınız kötülükler yüzünden el attığımız her işte O sizi lanete uğratacak, şaşkına çevirecek, paylayacak. Sonunda üzerinize yıkım gelecek ve çabucak yok olacaksınız.

Tesniye 28:15-20.

ANTLAR VE YEMİNLER

Antik dünyadaki antlaşmalar antlar ve yeminler aracılığıyla kanunlaşır. Evlilik törenlerinde vaatler ve sözler kutsal yeminlerle mühürlendiğinde buna benzer bir şey görüyoruz. Bu yeminlere, aile, dostlar ve devlet gibi çeşitli yetki yapıları tanıklık eder. Ama en önemlisi bu yeminlere Tanrı'nın Kendisinin tanıklık etmesidir. Yeminlerin sadece özelde kalmayıp herkesin bilmesi ve evlilik antlaşmasının ciddi ayinini gözlemlemeleri için tanıklara gerek vardır.

Kutsal Kitap'taki antlaşmalarda yeminler özellikle önemlidir. Bunların

tanık olarak Tanrı'ya başvurarak yapılması gereklidir. Tanrı'nın Kendisinden daha aşağı bir şeyle yemin etmek putperestlik olarak yasaklanmıştır. *Westminster İnanç Bildirisi* kutsal yeminleri gerçek din için öylesine önemli bulur ki, bu konuya tam bir bölüm ayırmıştır. Bu inanç bildirisi şöyle der:

Yasal bir ant, dinsel tapınmanın bir parçasıdır. Burada ciddi bir şekilde yemin eden kişi, Tanrı'yı söylediklerine tanık olmaya ve yemin ettiklerinin doğruluğu ya da yanlışlığına göre kendisini yargılamaya çağırır.

İnsanların yemin ederken sadece Tanrı'nın ismini kullanmaları gerekir ve yemin ederken Tanrı'nın ismini kullanırken de tam bir kutsal korku ve saygıyla kullanmaları gerekir. Bu yüzden o yüce ve korkunç İsimle boş yere ya da düşüncesizce yemin etmek, ya da başka bir şeyle yemin etmek günahlı bir davranıştır ve bundan tiksiniip uzak durmak gerekir.^[xv]

Rab'bin ismini boş yere ağza almaya karşı olan buyruk, esasta Rab'bin ismiyle saçma, önemsiz ve dürüst olmayan yeminler etme konusundadır. Aynı şekilde başka bir şeyle yemin etmek de tiksinti uyandıran bir şeydir çünkü putperestliğin üzerinde ince bir peçe olan biçimidir. Örneğin birisinin annesinin mezarıyla yemin etmek, o yere tanrısal özellikler koymaktır. Mezarın yemini gözlemleyecek gözleri ya da kulakları yoktur ve yemini bozanlara karşı yargı götürme konusunda güçsüzdür. Tanrı aracılığıyla yemin etmek, O'nu bir vaade tanıklık etmeye ve yemini bozanlara karşı yargısını kullanmaya davet etmektir.

Kutsal Kitap, yemin etmeyi ciddiye alır çünkü antlaşmaları ciddiye alır. Tanrı'yla olan ilişkimizin temeli bir antlaşmadır. Tanrı'yla bizim aramızdaki başlıca etik fark, Tanrı antlaşmayı yerine getiren olduğu halde, bizlerin antlaşmayı bozanlar oluşumuzdur. Umut ve güven içinde yaşarız çünkü Tanrı bizlere kendi yeminiyle mühürlediği vaatlerde bulunmuştur.

Bunu, Tanrı'nın İbrahim'le yaptığı antlaşmada çok açık bir şekilde görüyoruz: "Güneş batıp karanlık çökünce, dumanlı bir mangalla alevli bir meşale göründü ve kesilen hayvan parçalarının arasından geçti. O gün RAB Abram'la antlaşma yaparak O'na şöyle dedi: "Mısır Irmağı'ndan büyük Fırat Irmağı'na kadar uzanan bu toprakları..." (Tekvin 15:17-18).

Bu tuhaf parça, kurtuluş tarihindeki çok önemli bir anı anlatır. Tanrı kendisine bereketler vaat ettikten sonra İbrahim, "Ya Rab Yahve, bu toprakları miras alacağımı nasıl bileceğim?" diye sordu (Tekvin 15:8). İbrahim Tanrı'ya zaten inanıyordu, ama Tanrı'dan bir güvence istemişti. Tanrı kendisine birkaç hayvanı kesip parçalarını yere koyması için talimat verdi. Tanrı İbrahim'i derin bir uykuya daldırdıktan sonra, parçaların arasından geçen dumanlı bir mangalla alevli bir meşale olayı gözükte. Bunun anlamı nedir?

Bu ayinde Tanrı'nın Kendisi bir yemin ediyordu. Tanrı'nın görünmesi hayvan parçalarının arasından geçen yanan objelerle temsil ediliyordu. Sembolizm açıktı: Tanrı vaadini yerine getirmezse, hayvanlar gibi parçalara ayrılacaktı. Tanrı, "Eğer size yaptığım vaadi tutmazsam, değişmez varlığım mutasyona uğrasın, sonsuz yüceliğim yok olsun ve Tanrılığımın kendisi yok olsun" diyor. Tanrı yemin edebileceği en yüksek şey olan Kendisiyle yemin ediyor.

Tekvin'deki bu olaydan İbraniler'de söz edilir:

Tanrı İbrahim'e vaatte bulunduğu zaman, üzerine ant içecek daha üstün biri olmadığı için kendi üzerine ant içerek şöyle dedi: «Seni kutsadıkça kutsayacağım ve soyunu çoğalttıkça çoğaltacağım.» Ve böylece sabırla dayanan İbrahim vaade erişti. İnsanlar kendilerinden daha üstün biri üzerine ant içerler. Onlar için ant, söyleneni doğrular ve her tartışmayı sona *erdirir*. Tanrı da, kendi amacının değişmezliğini vaadin mirasçılara daha açıkça belirtmek isteyerek *vaadini* bir yeminle pekiştirdi. Öyle ki, *önümüze* konan ümide tutunmak için Tanrı'ya sığınan bizler, Tanrı'nın yalan söylemesi olanaksız *olan* bu iki değişmez şey aracılığıyla büyük cesaret bulalım. Canlarımız için gemi demiri gibi sağlam ve güvenilir olan bu *ümit*, perdenin *öte tarafına* geçer. İsa, Melkisedek düzenine göre sonsuza dek başkahin olup bizim uğrumuza oraya öncümüz olarak geçti.

İbraniler 6:13-20

ONAYLAMA VE DEPOZİT

Antik dünyada antlar ve yeminler edildikten sonra, antlaşmalar tören kesilerek onaylanırdı. Tekvin 15'teki dram böylesi bir ayin içerir. Bir başka örnek de, Tanrı'yla İbrahim (ve soyundan gelenler) arasındaki antlaşmayı onaylamak için kullanılan sünnet törenidir. Sünnette sünnet derisi kesilir. Bu olumlu ve olumsuz tedbirleri simgeliyordu. İbrahim ve soyunun adanmış olması bereketini, Tanrı'nın halkı olmak üzere düşmüş insanlıktan ayrılmış olmalarını simgeler. Sünnet aynı zamanda antlaşmayı bozmanın cezasını da dramatize eder. Yahudi, "Eğer antlaşma yeminimi tutmazsam, sünnet derim bedenimden ayrıldığı gibi ben de Tanrı'nın bereketlerinden ayrılacağım" diyordu.

Antlaşmanın onayını gösteren nihai ayin, Yeni Antlaşma'nın Mesih'in kanıyla onaylanmasıydı. İsa bu antlaşmayı Son Akşam Yemeği sırasında yukarı odada verdi ve bundan sonra ertesi gün çarmıhta kanını dökerek onu onayladı.

Cetvel 5.2

Antik Antlaşmaların Yapısı

- 1 Giriş
- 2 Tarihsel önsöz
- 3 Şartlar
- 4 Tedbirler
- 5 Yeminler
- 6 Onay

Hitit krallarının antlaşmalarının güvende tutulmaları için halka açık bir yerde tutuldukları gibi, Tanrı da İsrail'e taş levhaları önce buluşma çadırına daha sonra da tapınağa konulan merhamet bulunan yere koymaları talimatını vermişti. Levhaların konulduğu antlaşma sandığına aynı zamanda tanıklık sandığı da deniyordu:

"Kapağı sandığın üzerine, sana vereceğim taş levhaları ise sandığın içine koy. Seninle orada, Antlaşma Sandığı'nın üstündeki Keruvlar arasında, kapağın üzerinde görüşeceğim ve İsraililer için sana buyruklar vereceğim" (Çıkış 25:21-22).

Moav'da Musa'nın ölümünde ve Şekem'de Yeşu'nun ölümünde olduğu gibi Tanrı İsrail'le antlaşmasını zaman zaman yeniledi. Bu durumlarda tarihsel önsöz, Tanrı'nın halkı için yapmış olduğu en son kurtarıcı işlerin üzerinden geçilerek güncelleştirildi.

KURTARMA ANTLAŞMASI

Reform teolojisi alanında ele aldığımız ilk antlaşma doğrudan insanları içermez ama yine de çok önemlidir. *Kurtuluş antlaşması*, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh olmak üzere insan kurtuluşunu etkilemekle birlikte çalışanları içerir. Bu antlaşmanın kökleri sonsuzluktadır. Tanrı'nın kurtuluş planı, cinnet geçiren

yaratılışı tamir etmek için tasarlanan, sonradan akla gelen bir fikir değildi. Sonsuz ve her şeyi bilen Tanrı'yla "B planı" diye bir şey yoktur. Tanrı kurtuluş planını yaratılıştan ve hatta düşüştten bile önce hazırlamıştır. Ancak bu planı insanın düşüşünün ışığında tasarlamış ve onun düşüştten kurtuluşunu sağlayacak biçimde planlamıştır.

Kurtuluş antlaşması, Üçlü Birlik'teki uyumu gösterir. Tanrılığın bir üyesini diğer ikisine karşı gösteren teorilere karşın, kurtuluş antlaşması kurtuluş planında Baba, Oğul ve Kutsal Ruh arasındaki tam anlaşmayı vurgular. Bu antlaşma, kurtuluştta Üçlü Birliğin kişilerinin rollerini tanımlar. Baba, Oğul'u ve Kutsal Ruh'u gönderir. Oğul, beden alıp insan olarak bu dünyanın arenasına gönüllü olarak girer. O, isteksiz bir Kurtarıcı değildir. Kutsal Ruh, Mesih'in bizim için yapmış olduğu işi bizim kurtuluşumuza uygular. Ruh, Baba'nın isteğini yapmaktan rahatsızlık duymaz. Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'u dünyaya göndermekten hoşnut olmuştur ve onlar da Kendi misyonlarını yerine getirmekten hoşnut olmuşlardır.

Yuhanna 3:16, Tanrı'nın dünyayı o kadar çok sevdiğini ve biricik Oğul'nu dünyaya *gönderdiğini* bildirir. Kurtuluş konusunda insiyatif Baba'ya aittir. Oğul, bu gönderilmeye isteyerek tabi olur. Baba'nın isteğini yapmaktan zevk alır. İsa, dünyadaki hizmeti sırasında sık sık Baba'nın amacını yerine getirme isteğinden söz etmiştir. Baba'nın isteğini yapmanın Kendisinin "yiyeceği" olduğunu söylemiştir (Yuhanna 4:34) ve Mesih'in Babası'nın evinin gayretiyle dolu olduğu söylenmiştir (Yuhanna 2:17). Havarilerine, başlangıçtan beri kendileri için hazırlanmış olan krallığı miras alacaklarını söylemiştir (Matta 25:34).

Bunların hepsi bir tarafa, sonsuzluğa, Üçlü Birliğin her üç kişisinin de amaç birliğine işaret etmektedir. Yaratılış işi Üçlü Birlik'teki her Kişinin katıldığı bir iş olduğu gibi, kurtuluş işi de Üçlü Birlik'teki her Kişi'yi gerektiriyordu: Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'u gönderir, Oğul bizim namımıza aracısız kurtuluş işini gerçekleştirir ve Kutsal Ruh, Mesih'in işini bize uyarlar. Kurtuluşun şartlarını, sonsuzlukta üzerinde anlaşılmış şartları yerine getirmek için bütün bu etkinlikler gerekliydi.

İŞLER ANTLAŞMASI

Tanrı'nın insanlarla yaptığı ilk antlaşma bir *işler antlaşması*ydı. Bu antlaşmada, *Westminster İnanç Bildirisine* göre, "Adem'e ve Adem'in soyuna kusursuz ve kişisel itaat şartıyla yaşam vaat edilmişti."^[xvii] Bu ilk antlaşmaya bir şart eklenmiş olduğuna dikkat etmek önemlidir. Şart, kişisel ve kusursuz itaattir. Bu, işlerin şartıdır ve bu, antlaşmanın en önemli maddesidir. Yaşam,

antlaşmanın şartını yerine getirenler için itaate ödül olarak vaat edilmiştir.

İtaat şartı, bu antlaşmanın kayıtsız şartsız olmadığını açık bir şekilde belirtmektedir. Tanrı, insanlar Kendi yasasına nasıl karşılık verdiklerinin bir önemi olmadan bütün insanların sonsuz mutluluğun tadını çıkaracaklarına dair herkesi kapsayan bir vaatte bulunmamıştır.

Westminster İnanç Bildirisi, bu antlaşmanın talep ettiği hürmetin hem kusursuz ve hem de kişisel olması gerektiğini iddia eder. Kendisine Tanrı'nın kutsal karakterini yansıtırma yeteneği verilmiştir. En ufak bir suça yer yoktur.

Aden'de, antlaşmanın şartlarına karşı gelmenin cezası ölümdü. Bu ceza, ruhsal ölümle sınırlanmamıştı ve cezanın gerçekleştirilmesi geciktirilmeyecekti de. Ölüm cezasının suçun gerçekleştiği gün verilmesi gerekiyordu. Adem'le Havva'nın ilk günahlarını işledikleri gün fiziksel olarak ölmemeleri o zamandan beri Tanrı'nın merhamet ve lütfunu göstermektedir.

Eski Antlaşma'da daha sonra yer alan tarihte, ölüm cezasını gerektiren günahların ne olduğu Tanrı tarafından belirlenip bir kataloğu hazırlanmıştır. İncil'in bakış açısından bu adalet biçimi, zalim ve görülmedik cezalar gerektiren sert bir sistem olarak gözükebilir. Ancak işler antlaşmasının ışığında, Eski Antlaşma'nın ceza sistemi epey merhametlidir. Özgün olarak *bütün* günahlar ölüm cezası gerektiriyordu. Her günah, kozmik bir ihanettir, Tanrı'nın haklı yönetimine karşı gelir ve O'nun sonsuz yüceliği ve kusursuzluğuna hakarettir. Özgün emir açıktır: "Günah işleyen can ölecektir."

Günahın evrensel olduğu, düşmüş bir dünyada yaşadığımızdan, Yaraticımız'dan almış olduğumuz yaşamın ilk olarak verilmiş şartlarını kolayca unuturuz. "Kimse kusursuz değildir" ve "Herkesin bir hata yapmaya hakkı vardır" gibi sözler ederiz. Bu sözlerden ikinci nihai sahte hak programıdır. Tanrı hiçbir zaman hiçbir insana günah işleme hakkı vermemiştir. Her birimize ruhsal ya da ahlaksal bir bağışlama zamanı vermiş olsaydı bile, onu çoktan kullanmış olurduk. Günahı sadece bir "hata" olarak görece kadar hafife de almamalıyız. Bir ölümlünün kendi isteğini egemen Tanrı'nın isteğine muhalif konuma getirmeye tenezzül etmesi kutsal Tanrı için ahlaksal bir çekilme, anlatılamayacak derecede kibirli bir davranıştır.

Westminster İnanç Bildirisi, itaatimizin kişisel olması gerektiğini söylediğinde kişiselle, kişisel olmayan arasında bir ayırım yapmamaktadır. Kişisel olmayan şeylerin ahlaksal itaat kapasiteleri yoktur. Ahlaksal bir varlık tanım olarak, iradesiyle hareket etme yeteneğine sahip kişisel bir varlıktır. Kayalar ve kütükler Tanrı'nın antlaşmasına karşı çıkmazlar çünkü kişisel varlıklar değildirler.

Kişisel itaat, bireysel itaatle ilgilidir. İşler antlaşmasında başkasının yerine yapılmış itaate, birisini başka biri namına Tanrı'nın yasasına itaat

etmesine yer yoktur. Bu özellik, özü başkasının yerine itaat olan lütuf antlaşmasıyla tanıtılmıştır.

Bu iki antlaşmanın, biri işler ve biri de lütuf olan isimleri bizleri yanlış düşüncelere yöneltebilir. İsimler, özgün antlaşmada herhangi bir lütuf öğesinin olmadığı düşüncesini verebilir. Tanrı'nın bizi yaratmış olması ve bizlere yaşam armağanını vermesi bile zaten bir lütuf etkinliğidir. Tanrı'nın kimseyi yaratma zorunluluğu yoktu. Bir kere yaratıldıktan sonra, Tanrı'nın bizimle bir antlaşmaya girmesini talep etmeye hiçbir hakkımız yoktu. Tanrı'nın itaat şartıyla yaşam vadinin özünde lütuf vardır. İşler antlaşmasında bile, itaat için vaat edilen ödül *de pactio*'dur. Ödül, işlerin kendilerinin kendi içlerinde var olan bir değerden ötürü Tanrı'ya bunları ödüllendirmesi için bir zorunluluğu zorla kabul ettirdiklerinden ötürü değil, Tanrı'nın Kendi lütfunda bu antlaşmanın bir parçası olarak böylesi bir ödül vaat etmesinden ötürüdür. Teorik olarak Tanrı haklı ve doğru olarak, yaratıklarını, onlara hiçbir ödül vaat etmeden yasasına itaate zorlayabilirdi. Ufukta bir ödül olsa da olmasa da, Yaratana'na itaat etmek yaratığın doğal görevidir.

LÜTUF ANTLAŞMASI

Westminster İnanç Bildirisi, lütuf antlaşması hakkında şunu bildirir: "İnsan düşüşü aracılığıyla, birinci antlaşmanın şartları gereği kendini yaşayamaz hale sokunca, Rab adına yaygın olarak *lütuf antlaşması* denilen, kurtulmaları için günahkarlardan O'na iman talep ederek İsa Mesih aracılığıyla bedava olarak yaşam sunduğu ve kendilerini iman etmeye istekli ve iman edebilir kılmak üzere sonsuz yaşama atanmış olanların hepsine Kutsal Ruhu'nu vermeyi vaat ederek ikinci bir antlaşma yapmaktan hoşnut oldu."^[xvii]

Lütuf antlaşmasıyla ilk antlaşma arasındaki belki de en büyük fark ve adına lütuf antlaşması denilmesinin nedeni, bu antlaşmanın

Cetvel 5.3

Üç Antlaşma

	Kurtuluş	İşler
Lütuf		
	Antlaşması	Antlaşması
Antlaşması		

Taraflar ve günahlı insanlar	Baba, Oğul ve Kutsal Ruh	Tanrı ve insanlar	Tanrı
Başlatan Tanrı	Baba Tanrı	Tanrı	
Zaman Düşüşten sonra	Ezeliyette	Yaratılıştta	
Durum		Kusursuz itaat	Mesih'e iman (işler anlaşmasının şartlarını yerine getiren)
Ödül Ruhsal yaşam		Yaşam	
Ceza Ruhsal ölüm		Hemen ölüm (fiziksel ve ruhsal)	

Tanrı ve günahkarlar arasında yapılmış olmasıdır. İşler antlaşması Tanrı ve düşmemiş yaratıkları arasında yapılmıştı. Bu antlaşmaya karşı gelinip de düşüş gerçekleştiğinde insanlığın tek ümidi tamamen lütfu kalmıştı.

Lütuf antlaşması, işler antlaşmasından farklı olduğu halde ondan tamamen ayrılamaz. Bir önemli anlamda, işler antlaşması bozulmamış bir şekilde durur. Tanrı yasaya karşı gelenler için adil adaletini hala uygulamaktadır. İkinci antlaşma birinciye bir ektir. İlk antlaşmayı iptal etmez. Bazen işler antlaşmasına, ilk antlaşmanın sadece Adem ve Havva'yla olmadığını açıklığa kavuşturan bir söz olan *yaratılış antlaşması* adı verilir. İlk antlaşma onlar ve soylarıyla yapılmıştı. Bütün insanlar yaratılış antlaşmasına dahildir. O antlaşmayı görmezlikten gelebilir ya da reddedebiliriz ama ondan kaçamayız. Hepimiz işler antlaşmasının şartları altındayız ve lütuf antlaşmasına çok büyük bir ihtiyacımız var.

Ayrıca, ikinci antlaşmaya karşın, kurtuluş yolunun hala birinci antlaşmayla bağlantılı olduğunu hatırlamak önemlidir. Lütuf antlaşması, özgün

antlaşmayı bozmak yerine, işler antlaşmasının gerçekleşmesini olası kılar. İmanla aklanmanın lütufkar doktrini müjdenin özü olduğu halde, kurtuluşumuzun nihai olarak işler antlaşmasının yerine getirilmesiyle gerçekleştiğini unutmamalıyız. Bunu, kusursuz ve kişisel itaatıyla işler antlaşmasının taleplerini yerine getiren ikinci Adem olan Mesih'in Kendisi başarmıştır. Lütuf antlaşmasının bu kadar lütuf dolu olması, Tanrı'nın Mesih'in bizim yerimize işler antlaşmasına itaatini kabul etmiş olmasıdır. O bizler için, bizim kendimiz için yapamadığımızı yapmıştır. Bizim kişisel olarak itaatkar olmadığımız noktalarda, Tanrı O'nun bizim için itaatini kabul eder. Bizim Mesih'e kişisel itaatimiz, kişisel itaatimizin yerine kabul edilmiştir ve lütuf antlaşmasını bu kadar lütufkar yapan da budur.

Lütuf antlaşması, Tanrı'nın örneğin İbrahim, Musa ve Davut'la yapmış olduğu belirli antlaşmalarda görünmektedir. Bu antlaşmalar, lütuf antlaşmasının genişletilmeleridir. *Westminster İnanç Bildirisi* şöyle gözlemler:

Bu antlaşma, yasa ve müjde zamanlarından farklı olarak gerçekleştirilmişti: yasanın altında, hepsi de gelecek olan Mesih'i önceden simgeleyen vaatler, peygamberlikler, kurbanlar, sünnet, fışık kuzusu ve Yahudi halkına verilmiş olan diğer türler ve kurallarla verilmişti. Bunlar Ruh'un işleyişi aracılığıyla, Kendisi aracılığıyla günahların bağışlanmasına ve sonsuz yaşama sahip oldukları vaat edilen Mesih'e imanda seçilmişlere öğretip onları bina etmede bir süre yeterli ve etkindiler ve adına Eski Antlaşma denir.

...Öyleyse özde birbirinden farklı olan iki değişik antlaşma değil, farklı dönemlerin altında bir tek ve aynı antlaşma vardır. [\[xviii\]](#)

On yedinci yüzyılda yazılmış olan *Westminster İnanç Bildirisi*'nin "dönemlerden" söz etmesi ilginçtir. Bu, dönemcilik olarak tanınan doktrin sisteminin gelişinden önceydi. İnanç bildirisinde, *dönem* sözcüğü, bir kahyalık ya da yönetim anlamına gelir ki bu sözcüğün klasik dönemcilikteki kullanımından çok farklıdır. Reform teoloji, İsrail ve kilise için farklı sınanma dönemleri ya da farklı kurtuluş programları hakkında hiçbir şey bilmez.

Westminster İnanç Bildirisi, Reform teolojisinde Eski Antlaşma'daki kurtuluş yolunun özde İncil'dekinin aynısı olduğunu açıkça bildirir. Kurtuluş her zaman iman aracılığıyla lütufladır. Eski Antlaşma'da iman ileriye, vaat edilen gelecekteki Kurtarıcı'ya yöneltilmişti. Yeni Antlaşma'da ise, iman geriye, tarihte gerçekleştirilmiş olan Mesih'in kurtarıcı işine yöneltilmiştir.

Bölüm 2. Reform Teolojisinin Beş Maddesi

6. İnsanlığın Radikal Yozluğu

İnsanın tamamen bozulmuşluğu, Calvinizm'in ünlü beş maddesinden birincisidir. Doktrine, "tamamen bozulmuşluk" denilmesi biraz talihsizliktir çünkü bu ad yanlış anlamalara yol açabilir. İngilizce'de TULİP adı verilen ve İngilizce sözcükler alt alta geldiğinde TULİP sözcüğü çıkan atrostiğe uyduğundan kalmıştır. Tamamen bozulmuşluk TULİP'in T'sini oluşturur. *Mutlak* bir şekilde bozulmuş bir ahlaksal durumu öneren terim, yanlış yönlendirir. *Mutlak bozulmuşluk*, bir insanın olabileceğince kötü olduğu anlamına gelir. *Mutlak* sözü, manevi erdemlere bile sahip olmayan tam ve bütün bir yozluk önerir.

Ancak, tamamen bozulmuşluk doktrini, insanın olabileceğince kötü olduğunu öğretmez. Örneğin, insansal kötülük numunesi olarak gösterilen Adolf Hitler'in tamamen alçakça olmayan bazı davranış kalıpları olduğu kesindir. Belki Hitler annesini seviyordu ve zaman zaman belki de ona karşı nazik davranıyordu (bu Neron gibilere uymayabilecek olan bir hipotezdir).

Cetvel 6.1

***TULİP'in İlk Taç Yaprağı**

1 Tamamen Bozulmuşluk	İnsanlığın radikal yozluğu
2 Şartsız seçim	Tanrı'nın egemen seçimi
3 Kısıtlı kefaret	Mesih'in amaçlı kefareti
4 Karşı konulamaz lütuf	Ruh'un etkin çağrısı
5 Kutsalların dayanması koruması	Tanrı'nın kutsalları

Mutlak bozulmuşluk'tan ayırt ettiğimiz *tamamen bozulmuşluk*, günahın etkisi ve kişinin bütününe bozulmasından söz eder. Tamamen bozulmuşluk, kişinin bütününe saran yozluktur. Günah varlığımızın her yönünü etkiler: Bedenimizi, ruhumuzu, kafamızı, irademizi vb. Kişinin bütünü günahla yozlaşmıştır. Hiçbir "doğruluk adası" düşüşün etkisinden kaçamaz. Günah yaşamımızın her yönüne erişir, hiçbir yerde kenarda köşede kalmış bir erdem bulunamaz.

Belki de tamamen bozulmuşluk doktrini için daha iyi bir terim, *radikal yozluk* olabilir. *Radikal* sözcüğü, "kök" anlamına gelen Latince *radix* sözcüğünden gelir. İnsanlığın radikal bir biçimde yoz olduğunu söylemek, günahın varlığımızın köküne ya da özüne nüfuz etmiş olduğunu söylemektir. Günah bize teğet geçmez ya da çevremizde olmakla kalmaz, varlığımızın merkezinden yükselir. Kutsal Kitab'ın, vücutlarımıza kan pompalayan kastan değil varlığımızın "çekirdeği"nden söz ederek "yürek" dediği yerden çıkar. "Çekirdek" sözcüğü bile Latince'de "yürek" için kullanılan sözcükten gelir.

İsa bu durumu sık sık doğadan alınan tasvirlerle tanımladı. Kötü bir ağacın kötü meyva verdiği gibi, günah da kötü insan doğasından kaynaklanır. Bizler günah işlediğimizden ötürü günahkarlar değiliz; günahkar olduğumuz için günah işleriz. Düşüşten beri, insan doğası bozulmuştur. Günahlı bir doğayla doğduk. Günahlı davranışlarımız bu bozulmuş doğadan kaynaklanmaktadır.

Havari Pavlus, Eski Antlaşma'dan aktarma yaparak evrensel günahlı konumu şöyle özetler:

Şimdi ne diyelim? Biz Yahudiler *diğer uluslardan* üstün müyüz? Elbette değiliz. Biz daha önce ister Yahudi ister Grek olsun, herkesi günahın buyruğunda olmakla suçladık. Yazılmış olduğu gibi:

«Doğru olan kimse yok, bir kişi bile yoktur.

Anlayan kimse yok,

Tanrı'yı arayan kimse yok.

Hepsi yoldan saptılar,

birlikte yararsız oldular.

İyilik eden yok, bir kişi bile yoktur.» (Mezmur 14:1-3; 53:1-3; Vaiz 7:20).

«Ağızları açık bir mezardır,

Dilleriyle aldatırlar» (Mezmur 5:9).

«Dudaklarının altında yılan zehiri var» (Mezmur 140:3).

«Ağızları lanet ve acı sözle doludur» (Mezmur 10:7).

«Ayakları kan dökmeye seğirtir.

Yollarında yıkım ve dert vardır.

Esenlik yolunu da bilmiyorlar» (Yeşaya 59:7-8).

«Gözlerinde Tanrı korkusu yoktur» (Mezmur 36:1).

Romalılar 3:9-18

Burada havari "günahın altında" oluşumuzdan söz ediyor. İnsan durumundan söz ederken mecaz kullanırız. Çalışkan bir insanın işinin "üzerinde olduğunu" söyleriz, bu işini kontrol altında tuttuğu anlamına gelir. Tersine, işlerin "altında" olmak, onların kontrolü altında olduğunuz anlamına gelir. Pavlus, günahın altında olduğumuzu söylediğinde aynı türde sözcükler kullanıyor. Günahın altında olmak, günahlı doğamız tarafından yönetilmek demektir. Günah, ruhu aşağıya bastıran bir ağırlık ya da yüküdür.

Kutsal Kitap, insanlığın tümünü Tanrı'nın hüküm kürsüsünün önüne getirerek, İsa hariç hepimizi istisnasız suçlar. "Doğru olan kimse yok, bir kişi bile yoktur." "Bir kişi bile" sözü, evrensel yargının abartı olmadığını açıklığa kavuşturur. Bu, kimsenin istisna tutulmadığı, evrensel olumsuz bir tekliftir. İsa'nın günahsızlığına baktığımızda, istisnaların olmaması teknik bakımdan mutlak değildir. Ancak bu metin, İsa'nın ahlaksal bakımdan eşsiz benzerliğini ele almamaktadır. İnsanlığın bütünü İsa'dan ayrı olarak değerlendirmektedir.

Metin bundan sonra, genelden özele büyük bir hamle yapar. Doğru olan kimsenin olmadığını söylemekle kalmaz, aynı zamanda iyilik yapan kimsenin de olmadığını, bir tek kişi bile olmadığını söyler. Günahın pisliği bizim doğruluğumuza karışmış olduğu için doğruluktan uzak sayılmıyoruz. Aleyhimize olan suçlama daha da radikal: Yoz insanlığımızda hiçbir zaman bir tek iyi şey bile yapmıyoruz.

Bunu nasıl anlamamız gerekiyor? Tanrı'ya iman etmeyen insanların birçok iyi şeyler yaptıklarını her gün görmüyor, duymuyor muyuz? Reformcular bu sorunla uğraştılar ve günahkarların düşmüş durumlarında Reformcular'ın adına, "manevi erdemler" dediği işleri yapma yeteneğini hala taşıdıklarını kabul ettiler. *Manevi erdemler*, dışsal olarak Tanrı'nın yasasına uygun olan işlerden söz eder. Düşmüş günahkarlar kendilerini çalmaktan uzak tutabilir ve iyi işler yapabilirler ama bu işler nihai bir anlamda iyi olarak kabul edilmezler. Tanrı, insanların davranışlarını değerlendirdiğinde, sadece dışsal davranışları kendi başlarına ele almakla kalmaz, aynı zamanda bu davranışların ardındaki motivasyonları da göz önünde bulundurur. Yaptığımız her şeyde motivasyonumuzun Tanrı sevgisi olması talep edilmektedir. Dışsal olarak Tanrı'nın yasasına uygun olan ama Tanrı'dan uzak bir yürekte çıkan bir davranış, Tanrı tarafından iyi bir iş olarak kabul edilmez. Yapan'ın kalbindeki yatkınlıklar dahil, davranışın tümü, Tanrı'nın incelemesi altına alınır ve eksik bulunur.

Jonathan Edwards, manevi erdemlerin "aydınlanmış çıkar" tarafından yönlendirildiğini söylemişti. Böylesi dışsal erdemli davranışlar, Tanrı'yı hoşnut etmek ve onurlandırmak amacıyla değil, kendi çıkarlarımızı koruma arzusuyla yönlendirilir. Örneğin, suç işlemenin bir işe yaramadığı durumlar olduğunu öğrenebiliriz. Trafik cezası almamak için hız sınırlarına itaat edebiliriz. Yasa,

kültür ve diğer günahlı insanlarla çatışma ihtimalinden ötürü tam potansiyelimize uygun bir şekilde günah işlemekten alıkonuluruz. Olumlu yönüne bakarsak, "erdemli" işler bile yapabiliriz ama diğer insanların beğenisini kazanma arzusuyla yaparız. Burada da, belirli "erdemler" in bu dünyada insanları bir yerlere getirdiği varsayımı bir rol oynamaktadır. Her iki durumda da eksik olan, Tanrı'ya kalpten duyulan bir sevgidir.

ÖZGÜN GÜNAH

Radikal yozluk ya da tamamen bozulmuşluk durumu, *özgün günah* olarak bilinen düşmüş konumdur. Özgün günah doktrini, Adem'le Havva tarafından işlenen ilk günahı değil, o ilk günahın *sonucundan* söz etmektedir. Özgün günah, ilk anne-babamızın soyuna ilk günahı otürü ceza olarak gelen bozulmuşluktur. Hemen hemen her Hristiyan kilisesinin özgün günah konusunda bir doktrini vardır. Hümanist varsayımlarla derinden etkilenmiş olan liberal teoloji, sık sık özgün günahı kötülediği halde, bütün tarihsel iman bildirileri bu doktrini içerir. Aslında, özgün günahın içerdiği yozluk *derecesi* tanrıbilimciler arasında uzun süreden beri devam eden bir tartışma konusudur. Ancak tarihsel Hristiyanlık, Kutsal Kitab'ın düşünüş konusundaki söylediklerinin özgün günah hakkında bir kavramımız olmasını gerektirdiğinde görüş birliği içindedir.

Dördüncü yüzyılın en çabuk alevlenen tartışmalarından biri, özgün günah hakkındaydı. Tartışmacılar, ünlü Hippo Piskoposu Aurelius Augustin ve keşiş Pelagiyus'tu. Pelagiyus, Augustin'in ünlü duası, "Buyurduğunu bahşet ve istediğini buyur"dan tökez almıştı.^[xix] Pelagiyus, Tanrı'nın bize buyurduğu şeyi bize "bahşetmesi"nin gerekliliğini kabul etmiyordu. Pelagiyus, ahlaksal sorumluluğun kendisiyle birlikte her zaman ahlaksal yeteneği getirdiğini varsayıyordu. Tanrı'nın yarattıklarından kendi güçleriyle yapamayacakları bir şeyi istemesi haksızlık olurdu.

Tanrı ahlaksal kusursuzluk talep ediyorsa, o zaman insanlık, kusursuzluğa erişebilme yeteneğine sahip olmalıdır. Lütuf, ahlaksal kusursuzluk arayışımızı *kolaylaştırdığı* halde, ona erişebilmemiz için lütuf *gerekli* değildir.

Augustin, lütfun Tanrı'ya itaat çabalarımızı kolaylaştırmakla kalmadığını, düşmüş doğamızdan ötürü lütfun gerekli olduğunu savunuyordu. Düşüşten önce, ahlaksal kusursuzluk talebi zaten vardı. Bu şartı değil, bizi değiştirdi. Bir zamanlar ahlaksal bir olasılık olan şey, lütuf olmadan ahlaksal bir imkansızlık haline geldi. Augustin'in görüşünün kökü özgün günah doktrinindedir. Tartışma kızıştıkça, Pelagiyus saldırılarına bu doktrini hedef aldı.

Pelagiyus özgün günahı inkar ederek, insan doğasının sadece iyilik yapmak için yaratılmış olmakla kalmayıp aynı zamanda değiştirilemez bir şekilde iyi olduğunu savunuyordu. İnsan doğası değişebilir ama değişimler "gerekli" değil, sadece "rastlantısal" olabilirler. Bu terminoloji yine, *rastlantısal* sözcüğünün "kasıtsız" anlamına gelmediği, bir şeyin en derin özünü değil, sadece yüzeyini etkileyen değişimlerden söz eden Aristocu kategorileri yansıtmaktadır. Günah, esas ahlaksal doğamızı değiştirmez. Günah işleyebiliriz ama "temelde iyi" kalırız.

Burada antiparantez, insanlığın temel iyiliği düşüncesinin hümanist felsefenin en büyük öğretisi olduğunu söylemek istiyorum. Ayrıca, son anketler doğruysalar modern Amerikan müjdeciliğinde nüfuz etmektedir. Bir ankette müjdesel olduğunu söyleyenlerin şaşkıncu çoğunluğu insanların "temelde iyi" oldukları görüşüne katıldıklarını bildirmişlerdir.

Pelagiyus'un Augustin'le tartışmasının özünde, insanın özgür iradesi düşüncesini korumak vardı. İnsan, özgür iradesinin etkinliğine göre hem Tanrı'ya itaat eder, hem de O'na karşı günah işler. Adem'e özgür irade verilmişti ve Adem'in iradesi düşüştü etkilenmemişti. Suçluluk ve düşmüş yozluk Adem'in soyuna geçmemişti. Pelagiyus'a göre, Adem'in günahı sadece ve sadece Adem'i etkilemişti. Özgün günah olarak bilinen miras alınmış yoz bir konum yoktur. İnsanın iradesi tamamen özgür kalır ve önceden bir kötülüğe yatkınlığı yoktur. Bütün insanlar günah konusunda önceden herhangi bir yatkınlıktan özgür olarak doğmuşlardır. Hepimiz, Adem'in düşüştü önce tadını çıkarttığı ahlaksal durumla aynı durumda doğmuşuzdur.

Diğer yandan Augustin, günahın evrensel olduğunda ve insanlığın bir "günah yumağı" (*massa peccati*) olduğunu savundu. İnsan, içinde Tanrı'nın lütfunun işi olmadan kendini iyiye yükseltemez. Boş bir kap nasıl kendisini suyla dolduramıyorsa bizler de kendimizi Tanrı'ya döndüremeyiz.

Augustin, insanın düşüştü hem önceki, hem de sonraki çeşitli ahlaksal konumları ya da insanın durumlarını ayırmasıyla ünlüdür. Düşüştü önce Adem günah işleme yeteneğine (*posse peccare*) ve günah işlememe yeteneğine (*posse non peccare*) sahipti. Günah işleyememe (*non posse peccare*) ve günah işlemekten kendini alıkoyamama (*non posse non peccare*) durumunda değildi.

Bu konuşma tarzı bize biraz zor gelir çünkü Augustin'in tanımladığı son durum iki olumsuzla anlatılmıştır, *non posse non peccare*. Düşmüş insanın günah işlemekten kendini alıkoyamadığını söylemek, sadece günah işleyebildiğimiz anlamına gelir. Günah işlemeyen yaşayamıyoruz. Ahlaksal bir gereklilikten ötürü günah işliyoruz çünkü düşmüş doğamıza göre hareket ediyoruz. Kötü şeyler yapıyoruz çünkü kötü insanlarız. Düşmüş olmanın anlamı özde budur.

John Calvin, bu insan yozluğu konusunda Augustin'i izledi: "İlk Hristiyan yazarların Özgün Günah adını verdiği miras alınan yozluk budur. Bu terimle eskiden iyi ve pak olan bir doğanın bozulduğundan söz ediyoruz... ilk insanın günahının bütün soyuna

Cetvel 6.2

İnsan Yeteneği Konusunda Augustin'in Söyledikleri

Düşüşten Önce

Günah işlememe yeteneği
duramama

ve günah işleme yeteneği

Düşüşten Sonra

Günah işlemeyen

geçtiği Kutsal Kitap'tan açıkça kanıtlanmıştır. Bu yüzden ortodokslar ve özellikle de Augustin, edindiğimiz kötülükle bozulmadığımızı, rahimden beri taşıdığımız içimizde var olan bir kötülüğü getirdiğimizi göstermeye uğraşmıştır."^[xx]

İçinsel yozluk konusu, Pelagiyus ve Augustin arasındaki tartışmaya neden oldu. Pelagiyus 418 yılında Kartaca Sinodu'nda suçlu bulunmuştu. Bundan sonraki kilise konseyleri, özgün günah doktrinini onayladılar ve Pelagiyus'un öğretisi hakkındaki uyarılarını tekrarladılar. On altıncı yüzyıldaki Torino Konsey'i bile, Pelagiyанизm'in Kutsal Kitap'ın düşüş konusundaki görüşlerini çarpıttığını açıkça bildirdiler.

Martin Luther, özgün günah hakkında şunu yazdı: "Havariye ve Mesih İsa'da olanın sade sağduyusuna göre, sorun sadece iradede nitelik eksikliği ya da yeterince zeki olmamak değil, ya da hafıza kuvvetinin eksikliği değildir. Ruhun olduğu kadar beden de bütün güçlerinin ve içinsel ve dışınsal kişinin bütün güçlerinin bütün doğruluk, dürüstlük ve yetenekten mahrumiyetidir. Buna ek olarak, kötülüğe bir yatkınlık, iyiden tiksirmek, ışık ve bilgeliğe karşı bir gönülsüzlüktür; yanlış ve karanlığa karşı bir sevgi, iyi işlerden kaçış ve onlardan nefret etmek, kötü olana doğru bir koşuştur..."^[xxi]

Pavlus'un sözünü ettiği Havari Pavlus'tur. Luther bu sözü söylerken belki de Romalılar'ı düşünüyordu. Romalılar 3:11'de Pavlus, "Tanrı'yı arayan kimse yok" diye bildirir. Yüzeyden bakılınca bu şaşırtıcı bir yargıdır. Kutsal Kitap, insanlara sık sık Tanrı'yı aramalarını söyler. Yeniden doğmamış kişinin temel durumu, bir kaçağın durumudur. Doğal yatkınlığımız Tanrı'dan kaçmaktır.

Aden'deki ilk günah, Tanrı'dan ve bakıp incelemesinden saklanmak için bir kaçış olan Tanrı'nın huzurundan ilk kaçışa neden olmuştu. Çıplaklık hissi, günahın ilk bilincine varmayla bağlantılıydı. Adem'le Havva utançlarını örtmeye çalıştılar, suçluluklarından kaçabilecekleri bir yer aradılar. Bu insanların ilk yalanıydı, gerçek bir Adengate skandalıydı.

Müjdesel Hristiyanlar'ın, Hristiyan olmayan arkadaşlarının "Tanrı'yı aradıklarını" ya da "Tanrı'yı bulmaya çalıştıklarını" söylediklerini sık sık duyarız. Kutsal Kitap, yeniden doğmamış olan kimsenin Tanrı'yı aramadığını söylediği halde biz neden böyle bir şey söyleriz. Thomas Aquinas, insanların mutluluk, huzur, suçluluktan kurtuluş, kişisel tatmin ve diğer bu tür yararları aramakta olduklarını gözlemlemişti. Bizler bu yararların nihai olarak sadece Tanrı'da bulunabileceklerini anlıyoruz. İnsanların sadece Tanrı'nın sağlayabileceği şeyleri aradıklarından ötürü, Tanrı'yı arıyor olmaları gerektiği sonucunu çıkarırız. Yaptığımız hata budur. Düşmüş konumumuzda, sadece Tanrı'nın verebileceği yararları arzularız ama Tanrı'yı istemeyiz. Armağanları Veren Kişi olmadan armağanları, Yararları Sağlayan Kişi olmadan yararları isteriz.

Romalılar 3:12, herkesin "yoldan saptığını" ya da "yoldan çıktığını" ilan eder. Günahkarlar gerçekten de "ters, inatçı" insanlardır. İnanlılar'a (alaycı bir terim olan) "Hristiyan" adı verilmeye başlanmadan önce, onlar kendilerine "Yol'un insanları" diyorlardı. İsa da, biri hayata, diğeri yıkıma götüren olmak üzere değişik "yollar" olduğundan söz etti (Matta 7:13-14). Kimse yeniden doğmamışken Tanrı'yı aramadığından hepimizin yoldan sapıp çıkmamız şaşırtıcı bir şey değildir.

Tanrı'yı, O'nu arayışımızın sonucu olarak "bulmayız." O'nun tarafından bulunuruz. Tanrı için olan arayış yeniden doğuşla son bulmaz; yeniden doğuşla başlar. Tanrı'yı gerçekten ve içten bir şekilde arayan kişi, yeniden doğmuş kişidir. Jonathan Edwards, Tanrı'yı aramanın Hristiyan yaşamının esas işi olduğunu söylemişti.

PUTPERESTLİK

Romalılar 3:18, düşmüş insanlığın suçuyla son bulur: "Gözlerinde Tanrı korkusu yoktur." Bu, özgün günahın belki de en yıkıcı etkisidir. Tanrı'nın benzerliğinde yaratılmış olan ve Yaratıcımız'a tapınmak ve saygı göstermek için yaratılmış olan bizler, O'nun önünde kutsal saygı kapasitemizi kaybettik. Düşmüş konumumuza gerçek tapınmadan daha yabancı bir şey yoktur. Bu, tapınmayı tamamen bıraktığımız anlamına gelmez. Bunun yerine, Tanrı yerine

yaratılmış düzende bir şeye tapındığımızı söyler. Pavlus şöyle der:

Haksızlıkla gerçeğe engel olan insanların bütün tanrısızlık ve haksızlığına karşı Tanrı'nın gazabı gökten açıkça gösterilir. Çünkü Tanrı'ya dair bilinen ne varsa, gözlerinin önündedir. Tanrı *hepsini* gözlerinin önüne serdi. Dünyanın yaratılışından beri, Tanrı'nın görünmeyen *nitelikleri*, yani sonsuz gücü ve Tanrılığı, O'nun yaptıklarıyla anlaşılabilir olarak açıkça görülüyor. Bu nedenle özürleri yoktur. Tanrı'yı bildikleri halde *O'nu* Tanrı olarak yüceltmediler, O'na şükretmediler. Ama düşüncelerinde budalalığa düştüler; anlayışsız yüreklerini karanlık bürüdü. Akıllı olduklarını iddia ederken akılsız olup çıktılar. Ölümsüz Tanrı'nın yüceliği yerine ölümlü insana, kuşlara, dört ayaklılara ve sürüngenlere benzeyen putları yeğlediler. Bu yüzden Tanrı, birbirlerinin bedenlerini aşağılasınlar diye, onları yüreklerinin tutkuları içinde ahlaksızlığa terk etti. Onlar Tanrı'yla ilgili gerçeğin yerine yalanı koydular. Yaradan'ın yerine yaratığa tapıp kulluk ettiler. Oysa Tanrı sonsuza dek övülmeye layıktır. Amin.

Romalılar 1:18-25

Romalılar'ın bu bölümü, evrensel putperestlik uygulamasını tanımlamaktadır. Bu suçlamanın zemini, Tanrı'nın Kendisini doğada açıkça vahyetmiş olması ve bunun sonucunun da her insanın bir Tanrı olduğunu bildiğidir. Ama bu vahye evrensel yanıt, onu bastırmak ve bu açıkça görülen gerçeği bir yalana değiştirmektir. Bizler Tanrı'nın yüceliğini, yaratıkların yüceliğine değiştiriyoruz. Putperestliğin özü, Tanrı yerine konulan bir şey için bir sunak yapmaktır. Pavlus'un sözünü ettiği Tanrı korkusu, kişinin bir düşmana karşı duyduğu alçak bir korku ya da dehşet değil, yüreği saygıyla dolduran ve ruhu tapınmaya yönlendiren bir huşudur. Günahkarlar Tanrı'ya doğal olarak hayranlık duymazlar. Bizler doğa olarak, yüreklerinde Tanrı'ya karşı bir düşmanlık taşıyan gazap çocuklarıyız.

Özgün günah konumunda olmak, Kutsal Kitab'ın adına "benlik" dediği konumda olmaktır. Bu öncelikle fiziksel şeyleri değil, ahlaksal bir yozluk konumunu ima eder. Benlikte, Tanrı'yı hoşnut edemeyiz. Aslında O'nu hoşnut etmek için içimizde hiçbir arzu yoktur. Tanrı'dan uzaklaşmış ve O'na yabancı olmuşuzdur.

İmanlı olmayan kişilere Tanrı'dan nefret edip etmediklerini sorarsak kategorik olarak bunu inkar edeceklerdir. Buna karşın Kutsal Kitap, yeniden doğmamış kişinin kalbinde ve ruhunda Tanrı'ya karşı derin bir nefret olduğunu açıkça bildirmektedir. Tanrı için sevgi bizler için doğal bir şey değildir. Kurtarılmış konumumuzda bile, ruhlarımız soğur ve O'na karşı ilgisizlik hissederiz. Dua ettiğimizde, aklımız başka yere gider ve hayal kurmaya başlarız. Başkalarıyla birlikte dua ederken, sıkılırız ve saatlerimize bakmaya

başladığımızı farkederiz. Bu, çok sevdiğimiz insanların yanındayken yaptıklarımızdan çok farklı bir davranıştır.

Tanrı'ya karşı yeterli bir doğal sevgimiz olmaması, O'na karşı doğal arzumuzun da yeterli olmayışıyla kanıtlanır. Gençken, *Westminster Kısa İlmihalini* ezberlemem istenmişti. İlmihalin ilk sorusu, "İnsanın en büyük amacı nedir?" idi. Yanıt şöyledir: "İnsanın en büyük amacı, Tanrı'yı yüceltmek ve sonsuza dek O'ndan zevk almaktır." Bunu pek anlamıyordum. Tanrı'yı yüceltmekle Tanrı'ya itaat etmek arasında bir bağlantı olduğunun farkındaydım. Anlayamadığım, bütün bunlarla Tanrı'dan "zevk almak" arasındaki bağlantıydı. Eğer yaşamımın en büyük amacı Tanrı'dan zevk almak ise, var olmamın nedeninden çok uzaktım. Bunları, günlük hayatımla hiçbir alakası olmayan eski dinsel sözler olarak kabul ederek bir kenara ittim. Sevincimi Tanrı'da aramaya yatkın olmadığım kesindi.

Daha sonra Luther'in, "Tanrı'yı seviyor musun?" sorusuna "Tanrı'yı sevmek mi? Bazen O'ndan nefret ediyorum!" yanıtını verdiğini okuduğumda duygularımı anladım. Bu insanların ender olarak itiraf ettikleri bir şeydir. Luther'in dürüst yanıtı bile tamamıyla dürüst değildi. Gerçeğin tamamını söylemiş olsaydı, Tanrı'dan her zaman nefret ettiğini söylemek zorunda kalacaktı.

AHLAKSAL YETENEK

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Pelagiyus ve Augustin arasındaki tartışmanın büyük bir kısmı, insan iradesinin özgürlüğü hakkındaydı. Pelagiyus, özgün günah doktrininin insan özgürlüğü ve sorumluluğuna karşı şiddet içerdiğine inanıyordu. Augustin, özgün günahı doğru bir şekilde değerlendirmişse ve bizler kendimizi günah işlemekten alıkoyamıyorsak (*non posse non peccare*), bu özgün iradeye ne yapar? *Westminster İnanç Bildirisi* şöyle bildirir: "İnsan, günah konumuna düşüşüyle, kurtuluşa eşlik eden her türlü ruhsal iyiliği isteme konusunda bütün yeteneğini tamamen kaybetmiştir: öyle ki, doğal bir insan olarak o iyilikten tamamen uzaktır ve günah içinde ölüdür, kendi kuvvetiyle kendini iman ettirmeye ya da buna hazırlamaya tamamen yetersizdir."[\[xxii\]](#)

Tamamen bozulmuşluk hakkındaki Reform doktrininin bir tek cümlede bildirildiği bir durum varsa o da buradadır. Düşmüş insanın ahlaksal yetersizliği, tamamen bozulmuşluk ya da radikal yozluk doktrininin özündedir. Kişi TULİP'in T'sinin bu yönünü kabul ederse, geri kalanı mantıken zaten bunu izler. Tutarlı olarak düşünen biri, T'yi kabul edip de geri kalan dört harfi reddedemez.

Reform'un ahlaksal yetersizlik kavramının bu kısa ve öz özetine dikkatle bakalım. İnanç Bildirisi ilk olarak, düşüşün sonucu olarak insanın, "kurtuluşa eşlik eden her türlü ruhsal iyiliği isteme konusunda bütün yeteneğini tamamen kaybetmiş olduğunu" söyler. Bir şey sadece kaybolmakla kalmamış, *tamamen* kaybolmuştur. Tamamen ve bütünüyle kaybolmuştur. Kısmi bir kayıp ya da güç ya da yeteneğin azalması değildir. Radikal ve tam bir kayıptır. Buna karşın bu, iradenin seçme yeteneğinin tamamen yok olduğu anlamına gelmez. Kaybolan, "kurtuluşa eşlik eden her türlü ruhsal iyiliği" isteme yeteneğidir.

Günahkarın manevi erdemin işlerini yapma yeteneğinden daha önce söz etmiştik. Bu davranışlar Tanrı'nın yasasına dışsal olarak uyarlar ama Tanrı için bir sevgi tarafından yönlendirilmezler. Öyleyse özgün günahta yok olan ahlaksal yetenek, dışsal olarak "ahlaklı" olma yeteneği değil, kişinin kendini Tanrı'nın şeylerine yakın yapma yeteneğidir. Bu ruhsal boyutta ahlaksal bakımdan ölüyüzdür.

İnanç Bildirisi, doğal adamın " iyilikten tamamıyla uzak olduğu ve günahta ölü olduğunu" söyler. Bu, Kutsal Kitab'ın düşmüş adam tanımını özetler. Pavlus durumu şöyle tanımlar:

Sizler bir zamanlar, içinde yaşadığınız suç ve günahlarınızdan dolayı ölüydünüz. Bu dünyanın gidişine ve söz dinlemeyen insanlarda şimdi etkin olan ruhun, yani havadaki hükümlürlüğün egemenine uymaktaydınız. Bir zamanlar hepimiz böyle insanların arasında, doğal benliğin ve aklın isteklerini yerine getirerek benliğimizin tutkularına göre yaşıyorduk. Ötekiler gibi doğal olarak gazap çocuklarıydık. Ama merhameti bol olan Tanrı bizi çok sevdiği için, suçlarımızdan ötürü ölü olduğumuz halde, bizi Mesih'le birlikte yaşama kavuşturdu. O'nun lütfuyla kurtuldunuz...

Efesliler 2:1-5

Pavlus bu parçada Ruh'un bizi "yaşama kavuşturmakta" ya da bizleri düşmüş konumumuzda yeniden doğmamızı sağlayan işinden söz etmektedir. "Yaşama kavuşturmak" imajını kullanmaktadır. Bu, suçlar ve günahlar içinde "ölü" olan eski durumumuza tam bir tezat oluşturmaktadır. Günahlı biyolojik olarak ölü değildir. Aslında doğal adam çok canlıdır. Cesetler günah işlemezler. Burada söz konusu olan ölüm, ruhsal ölümdür.

Pavlus ölümlerin yürümesinden söz eder. Belirli bir yöne doğru giderler, havari bunun bu dünyanın yönü olduğunu söyler. Bu yol, cennetin yönüne ya da yoluna tam bir tezat oluşturmaktadır. Bu yolu seçmek, bu dünyanın egemenine göre yaşamaktır. Pavlus'un burada bunu söylerken Şeytan'dan söz ettiği açıktır,

öyleyse doğal durumumuzda Şeytan'ın istekli havarileriyiz. Ruhsal bakımdan ölü olmak, şeytansal bakımdan diri olmaktır.

Eski durumumuzda, (özgün günahın ötürü) doğaları bakımından gazap çocukları olan yaratıklar gibi davranarak beden ve kafanın isteklerini gönüllü olarak yerine getirdik. Pavlus "doğamız bakımından" gazap çocukları olduğumuzu söylediğinde, Pelagiyanizm'in özüne büyük bir darbe indirir. Bu parçada doğal adamın korkunç ve tam bir tasvirini yapar.

Günahla ölü olmak, ahlaksal ve ruhsal bir kölelik içinde olmaktır. Bizler doğamız bakımından günaha köleyiz. Bu, düşüşün insan iradesini yok ettiği ya da sildiği anlamına gelmez. Düşmüş insan hala seçimler yapabilecek yeteneklere sahiptir. Hala bir aklımız ve bir irademiz vardır. Sorun seçimler yapamayışımız değildir. Doğal insanlar her zaman seçimler yapmaktadırlar. Sorun, düşmüş konumumuzda günahlı seçimler yapmamızdır. Bu seçimleri özgürce yaparız. Günah işlememizin nedeni, günah işlemeyi istememizdir ve tam olarak seçmeyi istediğimiz şeyi seçme yeteneğine sahibiz.

Öyleyse yeteneksizliğimiz nerede yer alıyor? İnanç Bildirisi, doğal adamın "kendini iman ettirmeye ya da kendini bunu yapmaya hazırlamaya yeteneği" olmadığını söyler. Eğer hala bir irademiz varsa neden kendimizi iman ettiremiyoruz ya da hatta kendimizi iman etmeye hazırlayamıyoruz? Bunun basit yanıtı şudur: Çünkü bunu yapmayı istemiyoruz. Tanrı'nın doğruluğu için içimizde hiçbir arzu yok ve özgür irade tanım olarak arzuladığımız şeyi seçmeyi içerir.

ÖZGÜR İRADE

Bir bakıma, ahlaksal yeteneksizlik içinde olmamızın nedeni iradelerimizin özgür olmasıdır. Özgür iradenin dikenli konusu, irademizin çalışmasıyla bağlantılıdır. Augustin, Pelagiyus'la tartışmasında düşmüş insanın özgür iradesini koruduğunda (*liberium arbitrium*) ısrar etmişti. Ancak, özgün günah aracılığıyla insanın düşüşten önce tadını çıkarttığı özgürlüğü (*libertas*) kaybettiğinde ısrar etmişti. Yüzeysel olarak bakıldığında, Augustin kelimelerle oynuyor gibidir. Bir insan nasıl özgür iradeye sahip olup da özgürlüğe sahip olmaz? Bu bir fark olmadan yapılan bir ayırım olmalıdır. İnsanın hala seçimler yapma yeteneği vardır ve bu anlamda özgürdür. Ama Kutsal Kitab'ın adına kraliyet özgürlüğü dediği, ruhsal itaat özgürlüğüne sahip değildir.

Calvin de Augustin'inkine benzer bir düşüncüyü savundu: "Bu özgürlük bizim bozulmuş, günahın hizmetkarı oluşumuza ve günah işlemekten başka bir şey yapamayışımıza uyar. Öyleyse bu şekilde, iyi ve kötüyü yapma konusunda

özgür bir seçimi olduğundan değil, karşı konulamaz bir güdüyle değil isteği doğrultusunda bunu yaptığından insanın özgür iradesi olduğu söylenir. Bu tamamen doğrudur: Ama neden böylesine küçük bir şeye böylesine gururlu bir başlık verilmiştir? Hayranlık duyulacak bir özgürlük! İnsan günahın hizmetkârı olmaya zorlanmaz ancak gönüllü bir köledir, *ethelodoulos*; iradesi günahın zincirleriyle bağlıdır."[\[xxiii\]](#)

Calvin, istediğimiz şeyi seçme yeteneğine sahip olduğumuzu onayladığı halde, *özgür irade* terimini konu için biraz fazla abartılı buluyordu. "Neden böylesine küçük bir şeye böylesine gururlu bir isim veriliyor?" demiştir. Bu sözün kökü gerçekten de insan gururundadır. Sahip olduğumuzdan fazla ahlaksal güce sahip olduğumuzu düşünmekten hoşlanırsınız. İrademizin özgün günahtan hiç etkilenmediğini düşünmekten hoşlanırsınız. Bu, hümanizmin en önemli noktasıdır. Özgür irade konusunda hümanist ve putperest görüş, iradenin etkilenmemiş bir konumda çalışmaya devam ettiğidir. *Etkilenmemiş* sözüyle iradenin ne iyi ne de kötüye yatkın olduğu, ahlaksal bir nötrlük konumunda var olduğunu söylemek istiyoruz. Düşmüş insanın kafasında önyargı, kötülük yapmaya önceden yatkınlık yoktur. Bu özgür irade görüşü, Kutsal Kitab'ın günah konusunda söyledikleriyle tam bir çatışma içindedir.

Jonathan Edwards iradeyi "kafanın seçimi" olarak tanımlamıştı. Edwards, kafayla irade arasında anlamlı bir fark olduğunu inkar etmemişti. İki farklı melekelerdir. Kafa ve irade arasında bir ayırım yapılabildiği halde, bunlar birbirlerinden ayrılamazlar. Ahlaksal davranışlar mantıklı seçimler gerektirir. Kafasız bir seçim, ahlaksal bir seçim değildir. Bitkiler, köklerini bir dizi fiziksel neden aracılığıyla suya doğru uzatırlar. Ama bizler bu hareketi erdem ya da kötülük düşünerek yargılamayız. Bu hareketler istemsizdir. Bizler de istemsiz hareketler yaparız. Yüreklerimizin dolaşım sistemlerimize kan pompalamasına karar vermeyiz. Bu istemsiz bir harekettir. Beyin fizyolojik bir bakış açısından bu sürecin içinde olabilir ama bilinçli bir karar alıp bunu yapmaz.

Edwards iradeden, "kafanın seçimi" olarak söz ettiğinde, önümüzdeki seçenekler arasında tercih ettiğimize göre seçimler yaptığımızı söylemek istemişti. Edwards, her zaman o anda en kuvvetli olan yatkınlığa göre seçim yaptığımız sonucuna vardı. Bu irade hakkında çok önemli bir gözlemdir. Seçimlerimiz, hiçbir şeyden kaynaklanmayan "kendiliğinden" seçimler değildir. Yaptığımız her seçimin bir nedeni vardır. Dar bir anlamda, yaptığımız her seçim *belirlenmiştir*.

Seçimlerimizin "belirlenmiş" olduğunu söylemek, kulağa "belirlenimcilik" olarak gelir. Ancak *belirlenimcilik*, seçimlerimizin dışsal güçler tarafından yönetildiği anlamına gelir. Bu, özgür iradeyi iptal eden bir tür zorlamaya neden olur. Edwards'ın söylemek istediği şey tamamen farklıdır. Seçimlerimiz, birer nedenleri olduğundan belirlenmişlerdir. Bu neden

irademizin yatkınlığıdır. Bu, özgür iradenin özü olan *kendi*-belirlemedir. Eğer ben seçtiğim şeyi belirlersem bu belirlenimcilik değil, bir tür azimdir. Bir şey yapma konusunda kuvvetli duygularımız olduğunda, "Bunu yapmaya azimliyim" deriz. Bu, belirli bir yöne doğru hareket etme hakkında kuvvetli bir arzu ya da yatkınlıktan söz eder.

Edwards, her zaman o an en kuvvetli olan yatkınlığımıza göre seçtiğimizi söylediğinde o an en çok istediğimiz şeyi *seçebileceğimizin* yanı sıra, onu seçmemiz *gerektiğini* de söylemek ister. Gerçekten de seçimlerimizi aynen böyle yaparız. O anki en kuvvetli yatkınlığınıza göre olmayan bir seçiminizi düşünmeye çalışın. Bazen bu konuda kafamız karışır çünkü bir sürü yatkınlığımız olabilir ve bunların şiddeti bir zamandan diğerine değişebilir.

Örneğin, büyük bir yemek yedikten sonra rejim yapmaya karar vermek kolaydır. Dolu midelerle yediğimiz kalorilerin miktarını azaltmaya karar veririz. Ancak birkaç saat sonra, yeniden acıkırız ve yemek yeme arzumuz yoğunlaşır. Kilo vermeyi istemekten çok bir parça pasta yemeyi istediğimize karar verdiğimiz bir noktaya gelirsek, diyetin yerine pastayı seçeriz. Normal olarak aslında fazla kilolarımızdan kurtulmak istiyor olabiliriz. İnce olmak için büyük bir arzumuz olabilir. Ama bu arzu ya da yatkınlık damak zevkimize aykırı düşmektedir. Sorun her şeyin eşit kalmadığıdır.

Bir başka örnek Jack Benny skeçlerinden birinde görülebilir. Benny'nin karşısına kendisine, "Paran ya da hayatın" diyen bir hırsız çıkar.

Benny yüzünde derin bir düşünce belirten bir ifadeyle bir an sessiz durur.

Sabırsızlanan hırsız, "Hangisi, paran mı, hayatın mı?" diye sorar.

Benny, "Düşünüyorum, düşünüyorum" der.

Bu hikaye, seçimler yaptığımızda her şeyin eşit olmadığını vurgular. Hırsız kurbanının seçeneklerini para ya da yaşam olmak üzere ikiye indirir. Ancak ölüm tehlikesi olduğunda arzu düzeyi değişir. Kurbanın yaşamaya devam etme arzusu, cüzdanına sahip olmaya devam etme arzusundan daha büyüktür, bu yüzden parasını hırsıza verir. Bu senaryoda bir zorlama ögesi olduğu kesindir ama zorlama mutlak değildir. Aşırıdır ama nihai değildir. Ödeme ya da ölme seçimi hala oradadır. Birisinin hırsızlığa karşı o kadar kuvvetli hisleri olabilir ki ölmeyi tercih edebilir. "Ya özgürlük ya ölüm" diye bağırabilir, ama bilir ki davası için bir şehit olarak ölse bile hırsız yine de cüzdanını alacaktır.

Bu örneğin söylemek istediği, o anki en kuvvetli yatkınlığımıza göre seçeriz. Tanrı'ya itaatimizde büyümeyi arzuladığımızda bunu anlamalıyız. Günah işlediğim her seferinde bunu, o an günah işlemeyi itaat etmeye yeğlediğim için yapıyorum. Yüreğimde itaatkar olmak için büyük bir arzu olabilir ama bu arzu günahkar arzularıyla çatışma içindedir. Bu, Havari Pavlus'un dile getirdiği ikilemdir:

Ne yaptığımı anlamıyorum. Çünkü istediğim şeyi yapmıyorum; nefret ettiğim ne ise, onu yapıyorum. Ama istemediğim şeyi yaparsam, Yasa'nın iyi *olduğunu* kabul etmiş olurum. O halde bunu artık ben *değil*, içimde yaşayan günah yapıyor. İçimde, yani doğal benliğimde iyi bir şey bulunmadığını biliyorum. İçimde iyiyi yapmaya istek var, ama *güç* yoktur. *İstediğim* iyi şeyi yapmıyorum, *istemediğim* kötü şeyi yapıyorum.

Romalılar 7:15-19

Pavlus, iyiye ve kötüye karşı olmak üzere, karşılaştığımız rakip yatkinlikler arasındaki çatışmayı tanımlıyor. "İstediğim iyi şeyi yapmıyorum" diyor. Bu, Edwards'ın en kuvvetli yatkinliğimize göre seçim yaptığımız görüşüne ters düşmüyor. Hristiyanlar'ın iyilik yapma arzuları ya da iradeleri vardır. Ama her zaman o iyiyi yapmayız. Bazen kötülük yapma arzumuzu teslim oluruz. Yapmayı istediğimiz şeyi yapmayız çünkü iyilik yapmayı yeterli kuvvette istemeyiz. Kutsallaştırma sürecinin tamamı bu mücadeleyi içerir. Pavlus bunu savaşa, ruhla beden arasındaki muazzam bir muharebeye benzetir.

Ruhla beden arasındaki mücadele yeniden doğmuş kişinin mücadelesidir. Yeniden doğmamış, doğal kişinin böyle bir mücadelesi yoktur. Günaha kölelik içindedir, benliğe göre hareket eder, benliğe göre yaşar ve benliğe göre seçim yapar. O an en baskın olan yatkinliğe göre seçim yapar ve bu yatkinlik hiçbir zaman Tanrı'ya olan doğal bir sevgi yüzünden Tanrı'yı onurlandırma arzusu değildir. Yeniden doğmamış kişilerin arzuları sürekli olarak kötüdür. Bu, özgün günah doktrininin ilgilendiği kölelik ya da ruhsal ölümdür.

DOĞAL YETENEK

Edward bir başka önemli ayrım daha yapar, bu da *doğal yetenekle ahlaksal yetenek* arasındaki ayrımdır. *Doğal yetenek*, yaratığa Yaradan tarafından sağlanır. Örneğin kuşlar, havada makinelerin yardımı olmadan uçuş konusunda doğal bir yeteneğe sahiptirler; insanlar buna sahip değildir. Balıklar gibi, bizlerin de denizde yüzme konusunda doğal bir yeteneğimiz vardır. Ancak balıklardan farklı olarak, yapay gereçlerin yardımı olmadan denizin içinde yaşayamayız. Tanrı balıklar için solungaçlar ve yüzgeçler, kuşlar için tüyler ve kanatlar sağlar ama bizleri bu şekilde donatmamıştır.

Ancak biz insanların seçimler yapabilmek için doğal bir yeteneğimiz vardır. Bizlere bunu yapabilmemiz için gereken doğal gereçler verilmiştir. Bilgi

işlemleri yapabilen ve Tanrı'nın yasalarının bize verdiği sorumlulukları anlayacak bir aklımız vardır. Yapmayı istediğimiz şeyi seçmemizi sağlayan bir irademiz vardır. Düşüşten önce, iyi şeylere bir yatkınlığımız da vardı bu da iyiyi seçebilmemizi sağlıyordu. Düşüşte kaybolan işte bu iyiyeye olan yatkınlıktı. Özgün günah, insanlığımızı ya da seçimler yapma yeteneğimizi yok etmez. Doğal yetenek ya da melekeler aynen kalır. Kaybolan, iyiyeye yatkınlık ya da itaat etmek için doğru arzudur. Yeniden doğmamış kişi, Tanrı'ya itaat etmeye yatkın değildir. Tanrı için, iradesini Tanrı'yı seçmek üzere harekete geçiren bir sevgisi yoktur. Tanrı'nın şeylerini *isteseydi* onları seçebilirdi ama onları istemez. İradelerimiz öyledirler ki, seçmeyi arzulamadığımızı özgürce seçmeyiz. Tanrı için olan arzunun temelinde yok olması, özgün günahın özündedir.

Tanrı'nın şeylerine karşı bir isteksizlik bizleri iyiyi seçme konusunda ahlaksal bakımdan yetersiz kılar. Edwards, doğal yetenekle ahlaksal yetenekten söz ettiğinde söylemeye çalıştığı budur. Düşmüş insan, Tanrı'yı seçmek için doğal yeteneğe (seçim için gerekli melekeler) sahiptir, ama bunu yapacak ahlaksal yetenekten yoksundur. Doğru ahlaksal seçimleri yapmak için doğru arzular ve yatkınlıklar gerekir. İyiyi yapmak için olan doğru bir yatkınlık olmadıkça kimse iyiyi seçemez. Seçimlerimiz yatkınlıklarımızı izler. İnsanın Tanrı'nın şeylerini seçebilmesi için, ilk önce onları seçmeye yatkın olması gerekir. Benlik, Tanrı'nın şeyleri için hiçbir tedarikte bulunmaz, onları seçebilmemiz için lütuf gerekir. Yeniden doğmamış kişinin Tanrı için herhangi bir arzusu olabilmesi için yeniden doğması gerekir. Ruhsal bakımdan ölü olanın Tanrı için herhangi bir arzusu olabilmeden önce Kutsal Ruh tarafından canlı kılınması gerekir.

Yaşam veren Ruh'tur. Beden bir yarar sağlamaz. Sizlere söylediğim sözler ruhtur, yaşamdır. Yine de aranızda iman etmeyenler var.» İsa iman etmeyenlerin ve kendisini ele verecek olanın kim olduğunu başlangıçtan biliyordu. «Sizlere, `Baba'nın bana yöneltmediği hiç kimse bana gelemez' dememin nedeni budur» dedi.

Bunun üzerine öğrencilerinin birçoğu geri döndüler, artık O'nunla dolaşmaz oldular. İsa o zaman Onikilere, «Siz de mi ayrılmak istiyorsunuz?» diye sordu.

Simun Petrus şu cevabı verdi: «Rab, biz kime gidelim? Sonsuz yaşamın sözleri sendedir.

Yuhanna 6:63-68

İsa burada bedeninin ahlaksal iktidarsızlığından söz etmişti. Havarilerine bedeninin bir yarar sağlamadığını öğretmişti. Belki de en şaşırtıcı yorumu şuydu: "Baba'nın bana yöneltmediği hiç kimse bana gelemez." Bu cümle evrensel bir olumsuz imadır. Evrensel bir yetersizliği bildirir. "Gelebilmek" sözü izni değil,

güç ya da yeteneği tanımlar. Bir şeyi hiç kimsenin yapamadığını söylemek onu yapmaya güçlerinin yetmediği anlamına gelir. İsa tarafından dile getirilen çıplak gerçek, kimsenin Mesih'e kendiliğinden gelemediğini bildirir. Birisinin Mesih'e gelebilmesi için, ilk önce o kişiye Mesih'e gelmenin bağışlanması ya da "verilmesi" gerekir. Mesih'e gelme konusundaki ahlaksız yeterliğimizi yenebilmemiz için Tanrı'nın bir şey yapması gerekir. Mesih'i bedende kucaklayamayız. Kutsal Ruh'un yardımı olmadan Mesih'e gelemeyiz.

İsa'nın, kendisine gitme konusundaki doğal yetersizliğimiz hakkında söylediği kuvvetli ve radikal bir sözdür. Augustin, Calvin, Luther ve Edwards'ın benimsediği görüş kadar kuvvetlidir.

Gerçekten de bu tanrıbilimciler Mesih'in sözlerinden çok etkilenmişlerdi. İsa'yı dinleyenler İsa'nın öğretisine şiddetle karşı çıktılar: Kendisini izleyenlerin birçoğu O'nu terketti. Herhalde kendi zamanlarının Pelagiyus yanlılarına katılmaya gitmek üzere O'nu terketmişlerdi. Baptist tanrıbilimci Roger Nicole bir keresinde, "Bizler hepimiz doğamız itibariyle Pelagiyus yanlılarıyız" demişti. Pelagiyusçu kategorilerde düşünmeye yatkınsınız ve bunlardan kaçmakta zorlanırsınız. Mesih'e iman etmek bile bu yatkınlığı hemen tedavi etmez. Pelagiyанизm, müjdesel ev içinde canlı ve sağlıklı bir şekilde yaşamaya devam etmektedir.

Bozulmuşluğumuz ve özgün günahın etkilerinden ötürü, özgürlüğü sadece Tanrı'nın lütfunda buluruz. *Westminster İnanç Bildirisi* şöyle der:

Tanrı bir günahlıyı imana getirip onu bir lütuf konumuna soktuğunda, onu günahın altındaki doğal köleliğinden özgür kılar; ve sadece lütfuyla onu ruhsal bakımdan iyi olanı özgürce arzu etmesini ve yapmasını mümkün kılar; böyle olduğu halde kişinin hala içinde olan yozluktan ötürü kusursuz bir biçimde ya da sadece iyi olanı istemez, bunun yanı sıra kötü olanı da ister.

İnsanın iradesi sadece yücelik konumunda, kusursuz ve değişmez bir şekilde sadece iyi olanı ister. [\[xxiv\]](#)

İnanç Bildirisi, ister iyiye ister kötüye olsun, sadece bir tek yöne yatkın olan kişinin belirli bir anlamda hala özgür olduğunu kabul eder. Bu özgürlük gerçektir. Örneğin, Tanrı tamamıyla özgürdür, buna karşın ahlaksal bakımdan günah işleyemez. Bunu yapamayışının kökü O'nun hiçbir zaman günah işlemeyi arzulamayan ya da hiçbir zaman günaha yatkın olmayan karakterinde, O'nun içsel doğruluğundadır. Tanrı özgürdür, ama yalnızca iyilik için özgürdür. Kötülüğe arzu eksikliği Tanrı'nın özgürlüğünü azaltmaz, çoğaltır.

Aynı şekilde, cennette yüceltilmiş konumumuzda bizler de günah

işleyemez halde olacağız çünkü günah için her arzu ve özgün günahın bütün kalıntıları bizden alınacak. Hala istediğimizi seçmek için özgür olacağız ama sadece iyiyi seçeceğiz çünkü bu arzuladığımız tek şey olacak. Bu, Augustin'in nihai derecede özgürlük olarak sözünü ettiği özgürlüktür.

7. Tanrı'nın Kadir Seçimi

Birisi *Calvinizm* teriminden söz ettiğinde genel tepki, "Yani önceden belirlenmişlik" doktrininden mi söz ediyorsunuz?"dur. Calvinizm'in önceden belirlenmişlikle bu şekilde özdeşleştirilmesi gerçek ve yaygın olduğu kadar da tuhaftır.

Calvinizm'in Kutsal Kitab'ın önceden belirlenmişlik doktrinine sağlam bir şekilde inandığı kesindir. Doktrin hakkındaki Reform görüş, tarihsel Calvinizm için merkezidir. Ancak, John Calvin önceden belirlenmişlik hakkında daha önce Martin Luther ve Luther'den önce de Augustin'den (ve hatta Thomas Aquinas'dan) farklı bir görüş taşıymıyordu. Luther aynı konuda Calvin'den daha çok şey yazmıştır. Calvin, ünlü *Institutes of the Christian Religion* adlı kitabında önceden belirlenmişlik konusuna, bu kitapta ele aldığı diğer doktrinlerden daha az yer vermiştir.

Hemen hemen her kilise, önceden belirlenmişlik konusunda bir tür doktrin geliştirmiştir, bunun nedeni Kutsal Kitab'ın önceden belirlenmişliği öğretmesidir. Önceden belirlenmişlik Kutsal Kitap'ta yer alan bir söz ve Kutsal Kitap'ta yer alan bir kavramdır. İnsan Kutsal Kitap'a uygun bir teoloji geliştirmek istiyorsa, önceden belirlenmişlik doktrinini görmezlikten gelemes. *Önceden belirlenmişlik* ya da *önceden belirlenme* terimi Havarî Pavlus tarafından sık sık kullanılmıştır:

Cetvel 7.1

TULİP'in İkinci Taç Yaprağı

1 Tamamen bozulmuşluk	İnsanlığın radikal yozluğu
2 Şartsız seçim	Tanrı'nın kadir seçimi
3 Sınırlı kefaret	Mesih'in amaçlı kefareti
4 Karşı konulamaz lütuf	Ruh'un etkin çağrısı
5 Kutsalların dayanması	Tanrı'nın kutsalları koruması

Bizi Mesih'te her ruhsal kutsamayla göksel yerlerde kutsamış olan Rabbimiz İsa Mesih'in Babası Tanrı'ya övgüler olsun. O, kendi önünde, sevgide kutsal ve kusursuz olmamız için dünyanın kuruluşundan önce bizi Mesih'te seçti. Kendi isteği ve iyi amacı uyarınca, İsa Mesih aracılığıyla kendisine oğullar olalım diye bizi önceden belirledi. Öyle ki, sevgili Oğlu'nda bize bağışladığı yüce lütfu övülsün. Tüm bilgelik ve anlayışla üzerimize yağdırdığı kendi lütfunun zenginliği sayesinde, Mesih'in kanının aracılığıyla Mesih'te kurtuluşa, suçlarımızın bağışına sahibiz. Tanrı Mesih'te edindiği iyi amaç uyarınca bize kendi isteğinin sırrını açıkladı. Zaman dolunca gerçekleştireceği bu tasarıya

göre, yerdeki ve gökteki tüm varlıkları Mesih'te birleştirecek. Her şeyi kendi isteği doğrultusunda düzenleyen Tanrı'nın amacına göre önceden belirlenip Mesih'te seçildik. Öyle ki, Mesih'e ilk ümit bağlamış olan bizler, O'nun yüceliğinin övülmesi için yaşayalım.

Efesliler 1:3-12

Pavlus, İnanlılar'ın Tanrı'nın isteğinin amacına göre önceden belirlenmiş olduğundan söz eder. Öyleyse soru, Kutsal Kitap önceden belirlenmeyi öğretir mi? sorusu değildir. Soru, Kutsal Kitap'taki önceden belirlenmişlik kavramı tam olarak ne anlama gelir sorusudur. Önceden belirlenmişlik, en temel anlamında kaderle ilgilidir. Kader ya da varılacak bir yere varmak üzere hareket halinde olduğumuz ama henüz varmadığımız bir noktadan söz eder. Uçak bileti ayırtırken onları hiçbir yer için ayırtmayız. Kafamızdan varacağımız bir yer, varmaya çalıştığımız bir yer vardır.

Önceden *belirlenmişliğe* önceden sözcüğünü eklediğimizde belirlenmeden önce gerçekleşen bir yerden önce gerçekleşen bir şeyden söz ediyoruz. *Önceden* sözü zamanla ilgilidir. Kutsal Kitap kategorilerinde önceden belirlenmişlik, sadece bizler Mesih'e iman etmeden önce değil ve hatta bizler doğmadan bile önce değil, bütün sonsuzluktan beri, evren yaratılmadan önceden açıkça gerçekleşir.

Önceden belirlenmişliği gerçekleştiren Tanrı'dır. Tanrı egemenliğinde önceden belirler. Önceden belirlediği şeyler insanlardır. Kısaca, önceden belirlenmişlik Tanrı'nın insanlar için, Kendi tarafından sonsuzlukta buyurduğu egemen planından söz eder. Ancak, önceden belirlenmişlik kavramının insanların gelecekteki kaderinden fazlasını içerdiğini eklemeliyiz. Zaman ve mekanda gerçekleşen her şeyi de içerir. Sık sık *seçilmişlik* terimi *önceden belirlenmişlikle* eşanlamlı olarak kullanılır. Teknik olarak bu yanlıştır. *Seçilmişlik* terimi tanrısal önceden belirlenmişliğin kesin olarak bir tek yönünden, yani Tanrı'nın belirli bir bireyi kurtulmak üzere seçişinden söz eder. *Seçilmişlik* teriminin olumlu bir çağrışımı vardır, seçilmiş olanların kurtuluşuyla sonuçlanan iyi önceden belirlenmişlikten söz eder. *Seçilmişliğin* adına "lanetleme" denilen olumsuz bir yönü de vardır ki bu da seçilmiş olmayanların önceden belirlenmesiyle ilgilidir.

Kısaca *önceden belirlenmişliği* geniş olarak şöyle tanımlayabiliriz: Tanrı sonsuzluktan beri, insanlığın bazı üyelerini kurtarmaya ve diğerlerini de yok olmalarına izin vermeye karar vermiştir. Tanrı bir seçim yapmıştır--bazı bireyleri cennette sonsuz esenlikte kurtulmak üzere seçmiş ve diğerlerini günahlarının sonuçlarından ötürü acı çekmelerine, cehennemde sonsuz ceza

çekmelerine izin vererek seçmiştir.

ŞARTLI MI, ŞARTSIZ MI?

Bizim bireysel yaşamlarımız Tanrı'nın kararını herhangi bir şekilde etkiler mi? Bu, büyük bir dikkatle ele alınması gereken zor bir konudur. Tanrı seçimini bizler doğmadan önce yapmış olduğu halde, yine de bizler ve hayatlarımız hakkındaki her şeyi bizler hayatlarımızı yaşamadan önce bilir. Seçme konusunda bizim hakkımızda önceden bildiği şeyleri göz önünde bulundurur mu? Bu soruyu yanıtlama biçimimiz önceden belirlenmişlik konusunda Reform görüşü benimseyip benimsemediğimizi ortaya koyar. Konu, "Tanrı bazılarını seçip diğerlerini seçmeme kararına temel olarak neyi alır?"dır.

TULİP "şartsız seçim"den söz eder. Şartsız seçim, önceden belirlenmişlik hakkındaki Reform doktrini diğer teolojilerden ayırır. A.B.D.'deki İç Savaş sırasında, Ulysses S. Grant'a "Şartsız Teslim" Grant adı takılmıştı. Savaşta şartsız teslim, anlaşma ümidiyle görüşmeler yapılmadan teslimdir. "Sen şunu yaparsan ben de bunu yaparım"a yer yoktu. Teslimiyet tam ve bütündür. Yenik düşman her şeyi teslim eder, zaferi kazanan ise hiçbir şeyi teslim etmez. USS Missouri savaş gemisinde gözlemlenen bu tür teslim, II. Dünya Savaşı'nı sona erdirdi. Şartsız teriminin anlamı basitçe, "ne önceden bilinen ne de başka türlü hiçbir şarta bağlı olmayan"dır.

Reform olmayan birçok kilise, seçilmişliğin şartlı olduğunu öğretir: Tanrı bazı insanları kurtuluşa seçer, ama ancak belirli şartları yerine getirirlerse. Tanrı onları seçmeden önce bu insanların bu şartları yerine getirmelerini beklemeyiz. Şartlı seçim genelde Tanrı'nın insanların yapacaklarını ve verecekleri yanıtları önceden bilmesini temel alır. Buna sık sık, seçilmişliğin ya da önceden belirlenmişliğin *önceden bilinişi görüşü* denir. Buradaki düşünce, Tanrı'nın bütün sonsuzluktan zaman tüneline bakması ve kimin müjdeye olumlu bir karşılık verip kimin vermeyeceğini önceden bilmesidir. Kimin imanını kullanıp kimin kullanmayacağını önceden bilmesidir. Tanrı önceden bildiği bu noktayı temel alarak bazılarını seçer. İmanları olacağını bildiğinden onları seçer. Kimin seçilme şartlarını yerine getireceğini bilir ve bunu temel alarak onları seçer.

Seçilme konusunda önceden biliniş görüşünü desteklemek için kullanmaktan çok hoşlandıkları bir parça Romalılar'dadır: "Tanrı, önceden bildiği kişileri, Oğlunun benzerliğine dönüştürmek üzere önceden belirledi. Öyle ki, Oğul birçok kardeşler arasında ilk doğan olsun. Tanrı, önceden belirlediği kişileri çağırdı, çağırdığı kişileri akladı ve akladığı kişileri yüceltti" (Romalılar 8:29-30).

Bu metinde Tanrı'nın önceden bilişinin önceden belirlemesinden önce geldiğini görüyoruz. Önceden biliniş görüşünü savunanlar, önceden biliniş önceden belirlenışten önce geldiğinden, önceden bilinişin önceden belirlenışin ana prensibi olduğu sonucuna varırlar. Pavlus böyle söylememektedir. Sadece, Tanrı'nın önceden bildiklerini önceden belirlediğini söylüyor. Başka kimi önceden belirleyebilir ki? Tanrı'nın herhangi birini herhangi bir şey için seçmeden önce seçiminin hedefleri olarak onları düşünmesi gerektir. Pavlus'un önceden belirlenmişliğı önceden bilinişle bağlantılaması, bu önceden bilişin kişinin seçilmek için herhangi bir şartı yerine getirmesini içerip içermediğı hakkında hiçbir şey söylemez.

Aslında Romalılar 8:29-30 seçilmişlik konusunda önceden biliniş görüşüne aykırıdır. Pavlus önceden bilinişle başlar ve bundan sonra önceden belirlenmişlik, çağrı, aklanma ve yüceltilme olarak kurtuluşun "altın zinciri"nde ilerler. Buradaki en önemli soru, çağrıyla aklanma arasındaki ilişkidir. Zincir, Tanrı'nın önceden bildiklerini aynı zamanda önceden belirlediğini söyler. Metin, kısaltılmıştır: *Hepsi* sözcüğünü içermez ama bu söz söylenmeden anlaşılır (Kutsal Kitab'ın çevirilerinin çoğu bu sözcüğü ekler). Metnin anlamı, Tanrı'nın önceden bildiğı herkesi (onları hangi anlamda önceden biliyorsa) önceden belirlemiş olmasıdır. Ve önceden belirlemiş olduğu herkesi çağırır. Ve çağırıldığı herkesi aklar. Ve akladığı herkesi yüceltir. Zincir şöyledir: önceden bilmek-önceden belirlenış-çağrı-aklanma-yüceltilme.

Çağrılan herkesin aynı zamanda aklanmış da olması anlamlıdır. Pavlus burada "çağrı" sözüyle neyi kastediyor? Teolojide, **dışsal** ve **içsel** çağrı olmak üzere iki tür tanrısal çağrı arasında bir ayrım yaparız.

Tanrı'nın dışsal çağrısını müjdenin bildirilişinde görürüz. Müjdenin bildirildiğini duyan herkes Mesih'e çağrılır ya da davet edilir. Ama herkes bu dışsal çağrıya olumlu bir şekilde yanıt vermez. Bazıları duymazlıktan gelir, diğerleri resmen reddeder. Bazen müjde sağır kulaklara bildirilir. Kutsal Kitap, müjdeyi dışsal olarak duyan herkesin otomatik olarak aklanmadığını açıkça bildirir. Aklanma, çağrıyı duyarak değil, çağrıya inanarak gerçekleşir. Bu yüzden hiç olmazsa bir anlamda, çağrılan ama seçilmeyen bazıları (hatta birçokları) vardır. Müjdenin dışsal çağrısını işiten birçok kişi hiçbir zaman aklanmaz. Buna karşın Pavlus, altın zincirde, Tanrı tarafından çağrılanların aynı zamanda O'nun tarafından aklandıklarını söyler. Herkesin kurtulacağına inanan biri değilseniz, bunun sadece müjdenin dışsal çağrısından söz ettiğı sonucuna varamazsınız.

Teoloji aynı zamanda Tanrı'nın içsel çağrısından söz etmektedir, bu herkese verilmez. Reform teoloji bunun adına *etkin çağrı* der (bu bölüm 9'da daha etraflıca ele alınacaktır). Bu çağrıyı alanların hepsi aklanmış olanlara dahildir. Yine bu, metnin çağrılan *herkesin* aklandığını ima ettiğini varsayar.

Metin bunu açık bir şekilde söylemez. Metni, çağrılanların *bazılarının* aklandığı olarak yorumlamak mümkündür. Ama *bazıları* terimi zincirin bu noktasında ima ediliyorsa, zincir boyunca ima ediliyor olmalıdır. Bu durumda metin, Tanrı'nın önceden bildiklerinin bazılarını önceden belirlediğini, önceden belirlediklerinin bazılarını çağırdığı, çağırdıklarının bazılarını akladığı ve akladıklarının bazılarını yücelttiğini söylüyor olur. Bu da Pavlus'un sözlerini saçma bir hale getirir. *Hepsi* iması belirsiz değildir. Metnin yazılış biçiminde açıktır.

KURTULUŞ SIRALAMASI

Burada kurtuluş sıralamasını ele alıyoruz (*ordo salutis*). Önceden belirlenmenin çağrıdan önce geldiğini gördük. Eğer çağrı, önceden belirlenmeden önce gelseydi önceden biliniş görüşü savunulabilirdi. Bundan sonra, çağrının önceden belirlenişi değil, önceden belirlenişin çağrıyı temel aldığı varsayılabilirdi (ama dışsal çağrıyla içsel çağrı arasındaki fark yine de sorunlu olurdu).

Reform teolojisi altın zincirin Tanrı'nın bazı insanları Tanrısal çağrı almaları, diğerlerinin almamaları için önceden seçildiğini anlar . Bu çağrıyı sadece önceden belirlenenler ya da seçilmişler alır ve sadece bu çağrıyı alanlar aklanırlar. Burada bir seçme süreci olduğu çok açıktır. Herkes, sonucu aklanma olan bu çağrıyı almak üzere önceden belirlenmemiştir. Aynı şekilde sadece önceden belirlenenlerin aklandığı açıktır. Aklanma imanla olduğundan sadece önceden belirlenmişlerin imanı olacağını anlıyoruz. Önceden bilmiş görüşü bizlerin imanımız olduğundan ötürü seçildiğimizi savunur. Reform görüşü, imana ve aklanmaya seçildiğimizi savunur. İman kurtuluş için gerekli bir şarttır ama seçilmişlik için gerekli değildir. Önceden bilmiş görüşü imanı, seçilmek için bir şart haline getirir; Reform teolojisi imanı seçilmişliğin bir sonucu olarak görür. Bu, şartlı seçim ve şartsız seçim, yarı-Pelagiyancılığın bütün biçimleri ve Augustincilik, Arminyanizm ve Calvinizm arasındaki temel farklılıktır.

Reform tanrıbilimciler altın zinciri şu şekilde anlarlar: Tanrı seçilmişlerini sonsuzluktan beri biliyordu. Onları yaratmadan önce aklında onların kişilikleriyle ilgili bir fikri vardı. Onları kişisel kimlikleri hakkında önceden bir fikri olarak değil aynı zamanda onları önceden sevme anlamında tanıyordu. Kutsal Kitap, "bilmek"ten söz ettiğinde, birisinin orada olduğunu aklımızda bilmekle o kişi için derin, yakın bir sevgi arasında bir ayırım yapar. Reform görüşü, Tanrı'nın önceden bildiklerinin hepsini, içsel olarak çağrılmış, aklanmış ve yüceltilmiş olmaya da önceden belirlediğini öğretir. Tanrı seçilmişlerinin ve sadece seçilmişlerinin kurtuluşunu egemen olarak

gerçekleştirir.

Şekil 7.1

Kurtuluşun Altın Zinciri

**şekil s.146

Önceden biliniş

Önceden belirlenme

Çağrı

Aklanma

Yüceltilme

Westminster İnanç Bildirisi şöyle der:

Tanrı'nın hükmü doğrultusunda, O'nun yüceliğinin görülmesi için, bazı insanlar ve melekler sonsuz yaşam için önceden belirlenmişler; ve diğerleri sonsuz ölüm için önceden belirlenmişlerdir.

Bu melekler ve insanlar, önceden belirlenerek seçildiklerinden ve özel olarak ve değişmez bir şekilde tasarlandıklarından, sayıları da belirli ve kesindir. Sayıları arttırılamaz ve azaltılamaz.

İnanç Bildirisi, şartsız seçimle ne demek istendiğini açıkça dile getirir. Seçilmemizin temeli, Tanrı tarafından bizde daha önceden görülen bir şey değil, O'nun egemen iradesini hoşnut edendir. Burada Tanrı'nın egemenliği sadece Tanrı'nın gücü ve yetkisinden değil, aynı zamanda da lütfundan söz eder. Bu, Pavlus'un Romalılar'da büyük şevkle vurguladığı sözlerin yankısıdır:

Bundan başka, Rebeka da bir erkekten, atamız İshak'tan ikizlere gebe kalmıştı. *Çocuklar* henüz doğmamış, iyi ya da kötü bir şey yapmamışken, Tanrı Rebeka'ya, «Büyüğü, küçüğüne kulluk edecek» dedi. Öyle ki, Tanrı'nın bir seçim yapmaktaki amacı, yapılan işlere değil, kendi çağrısına dayanarak sürsün. Yazılmış olduğu gibi, «Yakup'u sevdim, Esav'dan ise nefret ettim.»

Öyleyse ne diyelim? Tanrı'da adaletsizlik mi var? Kesinlikle hayır! Çünkü Musa'ya şöyle diyor: «Merhamet ettiğime merhamet edeceğim ve acıdığıma acıyacağım.» Demek ki seçilmek, insanın isteğine ya da çabasına değil, Tanrı'nın merhametine bağlıdır.

Pavlus Romalılar'a Tanrı'nın Musa'ya bildirdiği şeyi hatırlatıyor: "Merhamet ettiğime merhamet edeceğim ve acıdığımı acıyacağım." İlke, Tanrı'nın merhameti ve lütfunun egemenliğidir. Tanım olarak lütuf, Tanrı'nın sahip olması gereken bir şey değildir. Onu insanlara vermek ya da vermemek Tanrı'nın egemen seçimidir. Tanrı'nın kimseye karşı lütuf borcu yoktur. Borç olan lütuf, lütuf değildir. Adalet bir zorunluluğu zorla kabul ettirir. Ama lütuf özde gönüllü ve karşılıksızdır.

Tanrı'nın merhametinin hedeflerini seçme temeli sadece kendisini hoşnut eden isteğidir. Pavlus bunu açıkça dile getirir. "Bizi Mesih'te her ruhsal kutsamayla göksel yerlerde kutsamış olan Rabbimiz İsa Mesih'in Babası Tanrı'ya övgüler olsun. O kendi önünde sevgide kutsal ve kusursuz olmamız için dünyanın kuruluşundan önce bizi Mesih'te seçti. Kendi isteği ve iyi amacı uyarınca İsa Mesih aracılığıyla kendisine oğullar olalım diye bizi önceden belirledi. (Efesliler 1:3-5)

Tanrı'nın isteğinin iyi amacına göre seçmiş olması, seçimlerinin kaprisli ya da keyfi olduğu anlamına gelmez. Keyfi bir seçim hiçbir nedeni olmayan bir seçimdir. Reform teolojisi, Tanrı'nın seçiminin bireylerin yaşamlarında önceden görülen hiçbir şeyi temel almadığında ısrar ettiği halde, bunun anlamı Tanrı'nın seçimi yapmasının hiçbir nedeni olmadığı değildir. Anlamı sadece Tanrı'nın seçimi bizde gördüğü bir şeyden ötürü yapmadığıdır. Tanrı, araştıramaz, gizemli isteğinde sadece Kendisinin bildiği nedenlerden ötürü seçer. Kendi iyi amacına göre seçer ki, bu O'nun tanrısal hakkıdır. O'nu hoşnut eden şey, O'nun iyi amacı olarak tanımlanır. Bir şey Tanrı'yı hoşnut ediyorsa, iyi olmalıdır. Tanrı'da kötü bir amaç yoktur.

Yarı-Pelagiyанизm'in bütün biçimlerinde, son analizde, Tanrı'nın seçim nedenleri kaçınılmaz bir şekilde insanların davranışlarını temel alır. Bu noktada, Pelagianizm'in modern kilise üzerindeki nüfuz edici etkisini görüyoruz.

Pavlus, Tanrı'nın Yakup'u Esav'ın yerine seçmesinin her iki kardeşin de davranışlarını temel almadığını altını çizerek bildirir. Havarinin sözleri hakkında dikkatimizi çeken ilk şey, bunun bireylerden söz ettiğidir. Bazıları bunun yerine Pavlus'un uluslardan ya da gruplardan söz ettiğini ve seçilmişliğin bireylere uyarlaması olmadığını savunmuştur. Ulusların bireylerden oluşmasının yanısıra dikkati çeken nokta Pavlus seçilmişliği Tanrı'nın egemenlik seçiminin iki ayrı tarihsel bireyin örnekleri olarak bahsederek açıklar. Bu bireyler iki kişinin olabileceği kadar birbirlerine yakın kişilerdi. Bir ailede doğmuş iki kardeş olmakla kalmıyorlardı, ikiz kardeşlerdi.

Pavlus, Tanrı'nın seçim buyruğunun kardeşlerin doğumundan iyi ya da kötü herhangi bir şey yapmalarından önce gerçekleştiğini söylüyor. Havari

neden bunu söylüyor? İkizlerin henüz doğmamış ya da henüz iyi veya kötü bir şey yapmamış olduğunu söylemenin öğretici ya da edebi amacı neydi? Şartlı seçim konusundaki önceden biliniş görüşü, Tanrı'nın seçiminin ikizler doğmadan ve iyi ya da kötü herhangi bir şey yapmadan önce gerçekleştiğini kabul eder. Ama bu gereksiz ayrıntılara girmektedir.

Önceden biliniş görüşü, bundan sonra yine de buyruğun ikizlerin gelecekteki davranış ve kararlarını temel aldığını bildirir. Havari bunu hiçbir yerde söylememektedir. Pavlus, önceden biliniş görüşünü öğretmek niyetinde olsaydı, bunu açık bir şekilde dile getirebilirdi. Ama burada karşımızda olan şey sessizliğinden çıkarttığımız bir sonuçtan daha fazladır. Pavlus, Tanrı'nın Yakup'u Esav'ın yerine seçmesini belirleyen şeyin Yakup ya da Esav'ın yaptıkları olmadığını açıkça söyler: "Demek ki seçilmek, insanın isteğine ya da çabasına değil, Tanrı'nın merhametine bağlıdır."

Arminyanizm'de önceden belirlenmedeki en önemli etken, İnanlı'nın isteğidir. Havari bunun böyle olmadığını, "insanın isteğine...bağlı değildir" demekten daha nasıl açık bir şekilde söyleyebilir? Arminyancılar ve yarı-Pelagiancılar, önceden belirlenmiş görüşlerini nihai olarak Tanrı'nın egemen lütfuna değil, isteyene bağlarlar. Seçilmişlik hakkındaki önceden biliniş görüşü, Kutsal Kitab'ın seçilmişlik doktrininin açıklaması değil, bu doktrinin açıkça inkarıdır.

SEÇİLMİŞLİK VE TANRI'NIN DOĞRULUĞU

Pavlus, Romalılar'da yanıt beklemeyen bir soru sorar: "Öyleyse ne diyelim? Tanrı'da adaletsizlik mi var?" Yine Pavlus'un bu soruyu neden sorduğunu soruyoruz. Pavlus çok iyi bir öğretmendi. Öğretisine karşı çıkacakların itirazlarını önceden tahmin edebiliyordu ve bunları baştan ele alıyordu. Tanrı'da adaletsizlik olup olmadığı sorusunu ortaya attığında hangi itirazı göz önünde bulunduruyor?

İlk olarak seçilmişlik konusunda önceden biliniş görüşünü ele alacağız. Buna karşı yükseltelen hangi itirazlar Tanrı'da adaletsizlik olduğu suçlamasını içeriyor? Hiçbiri. Seçilmişlik konusundaki şartlı görüş, iki sınırı korumak için tasarlanmıştır: Bir yanda insan özgürlüğü konusundaki belirli bir görüş vardır ve diğer yanda Tanrı'yı esas alan görüş vardır. Bunlar Tanrı'yı, insanların kendi seçimlerini göz önünde bulundurmadan kurtuluşa seçerek adaletsiz olduğu, keyfi ya da haksız davrandığı suçlamasından korumaya çalışırlar. Kısaca, Arminyancı ya da yarı-Pelagiancılar'ın seçilmişlik konusundaki görüşlerine muhalefet etmek, bunun Tanrı'nın doğruluğuna şüphe düşürdüğü suçlamasını içermez. Eğer

Pavlus, önceden biliniş görüşünü kabul etseydi, bu tür bir itiraz olacağını tahmin etmesini beklemezdik.

Pavlus'un beklediği itiraz, Calvinciler'in sürekli olarak işittiği itirazdır: Calvinçi seçilmişlik doktrini Tanrı'nın adaletine gölge düşürür. Şartsız seçimin Tanrı'yı bir tür adaletsizlik içine soktuğu yüksek sesle ve sık sık yapılan bir şikayettir. Tahminim Pavlus, Calvinciler'in duyduğu itirazın aynısının yapılacağını bekliyordu çünkü kendisi Calvinciler'in öğrettiği seçilmişlik doktrininin aynısını öğretmişti. Seçilmişlik doktrinimize saldırıldığında, şartsız seçime karşı çıkanların münakaşalarına katlanmak zorunda kaldığımızda yalnız olmadığımızı, Pavlus'un kendisinin de yanımızda olduğunu düşünerek teselli buluyorum.

Tanrı'da adaletsizlik olduğu düşüncesi, Tanrı'nın bazılarını kurtuluş için seçmiş olduğu, diğerlerini ise seçmemiş olduğuyla bağlantılıdır. Tanrı'nın bazılarına lütuf verip diğerlerine vermemesi "doğru" ya da adil gözükmez. Esav yerine Yakup'u seçme kararı her ikisi de doğmadan ve iyi ya da kötü hiçbir şey yapmadan önce verildiyse ve eğer seçim gelecekteki davranışları ve verecekleri karşılıklar göz önünde bulundurulurken yapılmadıysa o zaman sorulacağı belli olan soru, "Neden biri bereketi aldı da diğeri almadı?" sorusudur. Pavlus bunu Tanrı'nın Musa'ya söylediği sözlere başvurarak yanıtlar: "Merhamet ettiğime merhamet edeceğim." Lütfunu kime uygun görürse ona vermek Tanrı'nın hakkıdır. Ne Yakup'a ne de Esav'a herhangi bir lütuf borcu yoktu. Her ikisini de seçmeseydi hiçbir adalet ya da doğruluk ilkesine karşı gelmemiş olurdu.

Yine de, eğer Tanrı bir kişiye lütuf verirse, adillik için diğerine de eşit miktarda lütuf vermesi "gerekıyor" gibi görünür. Kutsal Kitap'taki lütuf kavramına tamamıyla yabancı olan şey de bu "gerekme" düşüncesidir. Hepsi de Tanrı'nın önünde günahatan suçlu olan ve O'nun yargısına açılmış olan düşmüş insan kitleleri arasında kimse Tanrı'nın merhametini talep ya da hak edecek bir konumda değildir. Tanrı bu grubun içinden bazılarını merhamet etmeyi seçerse bu O'nun herkese etmesi gerektiğini göstermez.

Tanrı'nın kurtaran lütfunu bütün insanlığa bahşetme gücü ve yetkisi olduğu kesindir. Bunu yapmayı seçmediği kesindir. Tanrı'nın iyi amacı bu olsaydı, Tanrı'nın hepsini kurtarmaya yetecek gücü ve hakkı olduğu halde bütün insanlar kurtulmaz. Hepsinin kaybolmadığı da açıktır. Kimseyi kurtarmayarak doğru adaletini yerine getirme gücü ve yetkisine sahiptir. Gerçekte bazılarını kurtarmayı seçmiştir ama herkesi kurtarmayı seçmemiştir. Kurtulanlar, O'nun egemen lütfu ve merhametini alanlardır. Kurtulmayanlar O'nun zalimliği ve adaletsizliğinin kurbanları değildirler; adaletini alanlardır. Kimse Tanrı'nın elinden hak etmediği bir cezayı almaz. Bazıları O'nun elinden hak etmedikleri bir lütuf alırlar. Bazılarına merhamet bahşetmenin Kendisini hoşnut etmesi diğerlerinin de aynısını "hak ettikleri" anlamına gelmez. Eğer merhamet hak

ediliyorsa, bu gerçekte merhamet değil, adalettir.

Kutsal Kitab'ın tarihi, Tanrı'nın hiç kimseye karşı hiçbir zaman adaletsiz davranmadığı halde, bütün insanlara eşit ya da aynı davranmadığını açıkça gösterir. Örneğin, Tanrı lütfunda İbrahim'i Kildaniler'in Ur kentinden, putperestlikten çağırması ve onunla diğer putperestlerle yapmadığı lütuf dolu bir anlaşma yapmıştır. Tanrı Kendisini Musa'ya Firavun'a bahşetmediği bir şekilde vahyetmiştir. Tanrı, Tarsuslu Saul'a Mesih hakkında, Pilatus'a ya da Kayafa'ya vermediği bir vahiy vermiştir. Tanrı, Pavlus Hristiyanlar'a şiddetle zulüm eden biriyken ona karşı çok lütfekar davrandığından aynı vahiyssel avantajı Pilatus'a da vermeye mecbur muydu?

Ya da Saul'da Tanrı'nın onu Pilatus yerine tercih edip seçmesine neden olacak özel bir erdemli nitelik mi vardı? Aynı soruyla yüzyıllardan atlayıp günümüze gelebiliriz. Biz İnanlılar, birçok arkadaşımız iman etmezken neden kendimizin iman ettiğini kendimize sormalıyız. Bizler onlardan daha zeki olduğumuzdan mı Mesih'e iman ettik? Eğer öyleyse, bu zeka nereden geldi? Bu bizim kazandığımız ya da hak ettiğimiz bir şey mi? Yoksa zekamızın kendisi Yaratıcımız'dan bir armağan mıydı? Müjdeye olumlu bir karşılık vermemizin nedeni arkadaşlarımızdan daha iyi ya da daha erdemli oluşumuz mu?

Bu soruların yanıtlarını hepimiz biliyoruz. Neden kendimin Mesih'e iman edip arkadaşlarımdan bazılarının etmediğini yeterli bir şekilde açıklayamam. Sadece Tanrı'nın bana olan lütfunun yüceliğine bakabilirim, bu lütuf ne o zaman ne de şimdi hak ettiğim bir lütuftur. Zaten en önemli nokta ve kurtuluşu diğerlerinden daha çok hak ettiğimize inanarak gizli bir gururumuzun olup olmadığını keşfettiğimiz yer de budur. Bu Tanrı'nın lütfuna karşı çok büyük bir hakarettir ve kibirimizin anıtıdır. Güvenimizi nihai olarak kendi işimize koyduğumuz, şeriatçılığın en kötü biçimine dönüşür.

SEÇİM VE AHLAKSAL YETERSİZLİK

Şartlı seçimi ya da seçilmişliğin temeli olarak bir tür önceden bilinişi savunanları ciddi bir zorluk beklemektedir. Düşmüş insanların müjdeye olumlu bir şekilde karşılık verme kapasitesinde olduklarını varsayıyor olmalılar. Bu varsayım yarı-Pelagiyusçu'dur çünkü özgün günahın iradeyi zayıflattığını ama Tanrı'nın şeylerine karşı yatkınlık konusunda ahlaksal bakımdan yetersiz olmadığını önceden varsayar. Özgün günaha karşın, benlikte kendini ruhsal şeylere yatkınlaştıracak kendiliğinden bir güç var olmayı sürdürmektedir. Daha önce kişi, TULİP'in T'si olan tamamen bozulmuşluk doktrinini kabul ederse şartsız seçimini bunu izlemesinin gerekli olduğunu söylemiştik. Kişi şartları

yerine getiremiyorsa, o zaman seçilmişlik şartsız olmalıdır. Eğer özgün günah konusunda Reform görüş doğruysa, o zaman Tanrı hiçbir düşmüş yaratığın gelecekte Mesih'i seçeceğini görmez. Tanrı kendi başlarına bırakıldıklarında düşmüş yaratıkların Mesih'i seçmeyeceklerini bütün sonsuzluktan beri biliyordu.

Gördüğümüz gibi, Yuhanna'nın Müjdesi Mesih'in bu konuyu ele aldığını bildirmektedir:

"Yine de aranızda iman etmeyenler var." İsa iman etmeyenlerin ve kendisini ele verecek olanın kim olduğunu başlangıçtan biliyordu. «Sizlere, `Baba'nın bana yöneltmediği hiç kimse bana gelemez' dememin nedeni budur» dedi.

Bunun üzerine öğrencilerinin birçoğu geri döndüler, artık O'nunla dolaşmaz oldular. İsa o zaman Onikilere, «Siz de mi ayrılmak istiyorsunuz?» diye sordu.

Simun Petrus şu cevabı verdi: «Rab, biz kime gidelim? Sonsuz yaşamın sözleri sendedir. İman ediyor ve biliyoruz ki, sen Tanrı'nın Kutsalısın.»

Yuhanna 6:64-68

İsa, kimsenin Kendisine Baba'nın bunu bahşetmesi olmadan gelemeyeceğini söylüyor. Yuhanna bunu, İsa'nın Kendisine inanmayanların ve ihanet edeceklerin kimler olduğunu başlangıçtan beri bildiği yorumuyla bağlantılıyor. Yine İsa'nın öğretilerine verilen karşılık, öğrencilerinden birçoklarının Kendisini terk ettiğini söylüyor. Neden İsa'nın sözlerinden alınmışlardı? Eğer sözcüklere Arminyancı bir bakışla bakılırsa alınmaları için bir neden görmeyiz. Ancak İsa'nın sözlerinin ahlaksal yetersizlik ve Tanrı'nın lütfuna tam bir bağımlılık öğrettiğini anlarsak neden alındıkları anlaşılır bir hale gelir. Ahlaksal yetersizlik doktrini birçok kişiyi alındırmıştır ve birçok kişi Reform teolojisini bundan ötürü reddetmiştir.

Petrus'un İsa'nın sözlerine verdiği karşılık da ilginçtir. İsa, Petrus'a, "Siz de mi ayrılmak istiyorsunuz?" diye sormuştu.

Petrus, "Rab, biz kime gidelim? Sonsuz yaşamın sözleri sendedir" diye karşılık vermişti.

Bu yanıt, Petrus'un İsa'nın öğretilerini pek beğenmediğini önerir. "Bu doktrini, yanından ayrılıp gidenlerden daha fazla beğenmiyorum, ama nereye gidebilirim? Sen güvenip izlediğimiz öğretmensin. Sen sonsuz hayatın sözlerine sahipsin, bu yüzden bazı zor şeyler öğretsen bile senin yanında kalacağız" diyor olabilir.

Yuhanna'nın müjdesinin daha önceki bölümlerinde İsa ahlaksal yetersizlik konusunda benzer bir şey söylemektedir: "İsa, 'Aranızda

söylenmeyin' diye cevap verdi. 'Beni gönderen Baba bir kimseyi bana çekmedikçe, o kimse bana gelemez. Bana geleni de son günde dirilteceğim'" (Yuhanna 6:43-44). Bu bildirideki anahtar sözcük *çekmek* sözcüğüdür. Bu çekmek sözüyle ne söylenmek isteniyor? Birisinin Mesih'e gelebilmesi için Kutsal Ruh Tanrı'nın önce onları gelmeleri üzere kazanmaya çalışması ya da baştan çıkartması gerektiği şeklinde açıklandığını sık sık duymuşumdur. Ancak bizlerin bu kazanılmaya çalışmaya karşı koyma ve bu baştan çıkarılmayı reddetme yeteneğimiz vardır. Bu kazanmaya çalışmak, Mesih'e geliş için gerekli bir durum olduğu halde yeterli bir şart değildir. Gerekli ama zorlayıcı değildir. Mesih'e kazanılmaya çalışılmadan önce gelemeyiz ama kazanılmaya çalışılmak Mesih'e geleceğimizi garantilemez.

Ben bu açıklamanın doğru olmadığına ikna oldum. Kutsal Kitap metnini, özellikle de *çekmek* sözcüğünün Kutsal Kitab'a uygun anlamına ihlal etmektedir. Burada kullanılan Yunanca sözcük, *elkô*dur. Gerhard Kittel'in, *Theological Dictionary of the New Testament* adlı kitabı, *elkô* sözcüğünü "karşı konulmaz bir üstünlük aracılığıyla zorlamak" olarak tanımlar. Dilbilimsel ve sözlükbilimsel bakımdan sözcük basitçe, "zorlamak" anlamına gelir.^[xxv]

"Zorlamak," "kazanmaya çalışmak"tan daha güçlüdür. Bu fiilin gücünü görmek için, İncil'de *elkô* sözcüğünün kullanıldığı başka iki parçayı inceleyelim. Birinci parça, Yakup 2:6'dadır: "Ama siz yoksulun onurunu kırdınız. Sizi sömüren zenginler değil mi? Sizi mahkemelere sürükleyen (*elkô*) onlar değil mi? Ait olduğunuz Kişi'nin yüce adına küfreden onlar değil mi?" Eğer burada *kazanmaya çalışmak* sözcüğünü koyarsak, metin şöyle okunur: "Sizi mahkemelere kazanmaya çalışanlar onlar değil mi?"

İkinci parça, Elçilerin İşleri 16:19'dadır: "Kızın efendileri, kazanç umutlarının yok olduğunu görünce Pavlus'la Silas'ı yakalayıp çarşı meydanına, yetkililerin önüne sürüklediler (*elkô*)."Pavlus'la Silas'ın yetkililerin önüne "kazanılmaya çalışıldıkları"ni söylemek gülünç olurdu. Zorla yakalandıklarında kazanılmaya çalışılmaz ya da baştan çıkarılamazdılar. Metin yetkililerin önüne "sürüklendiklerini" ya da "zorla götürüldüklerini" açık bir şekilde belirtmektedir.

Bir keresinde Arminyusçu bir ilahiyat fakültesinde seçilmişlik konusundaki resmi bir tartışmaya katılmaya davet edilmişim. Hasmım, İncil bölümünün başkanıydı. Tartışmanın çok önemli bir noktasında, dikkatlerimizi Baba'nın insanları Mesih'e "çekmesi" konusuna yönelttik. Hasmım, Tanrı'nın insanları Mesih'e "çektğini" ama hiçbir zaman gelmeleri için zorlamadığını kanıtlamak için Yuhanna 6:44'e başvurdu. Düşmüş insan üzerindeki tanrısal etkinin, "kazanmaya çalışmak" olarak ifade edilmesiyle yorumladığı çekmekle sınırlı olduğunda ısrar etti.

Bu noktada ona Kittel'in sözlerinden ve İncil'de *elkô* sözcüğünü *zorla götürmek* olarak tercüme eden diğer parçalardan söz ettim. Profesör benim için hazırды. Eski Yunan dramlarında sözcüğün kuyudan su çekmek anlamında kullanıldığı bir durumu aktardı. Bana bakıp, "Profesör Sproul, insan kuyudan zorla su götürür mü?" diye sordu. Dinleyenler Yunanca sözcüğün bu şekilde kullanımına gülmeye başladılar.

Gülüşmeler dinince, "Hayır efendim, kuyudan zorla su götürmediğimizi itiraf etmek zorundayım. Ama bir kuyudan nasıl su alırız? Onu kazanmaya mı çalışırız? Kuyunun başında durup, 'Gel su, gel su!' diye mi bağırırız?" diye yanıt verdim.

Tanrı'nın bizleri Mesih'e döndürmesi, bizlerin kuyudan suyu çekmemiz kadar gereklidir. Ne kadar çok yalvarırsak yalvaralım, su kuyudan kendi başına gelmeyecektir.

Çekmek ya da kazanmaya çalışmak sorusunu daha da incelememiz gerekmektedir. Arminyusçular, Ruh'un kazanmaya çalışmasından söz ettiklerinde Ruh'un bu işinin kişi için içsel bir şey mi yoksa dışsal bir şey mi olduğuna inanmaktadırlar? Çekmek sadece dışsal bir çekiş mi yoksa Söz'ün bildirilmesinin kalplerini çekmesi mi? Yoksa Kutsal Ruh her nasılsa ruha nüfuz edip baştan çıkarma işini mi gerçekleştirir? Bu içsel bir iknaya çalışma mı? Eğer öyleyse, Ruh'un işi ruh için yine dışsaldır çünkü ruhu gerçekten zorla çeken hiçbir şey yapmamaktadır.

Bu noktada Arminyusçuları başka zor sorular beklemektedir. İki önemli konu şudur: (1) Tanrı herkesi eşit şekilde mi kazanmaya çalışır ya da kendisine çeker? (2) Neden bazı insanlar Kutsal Ruh'un kazanmaya çalışmasına olumlu yanıt verirler?

İlk soruya gelince, eğer Tanrı bütün insanları eşit bir şekilde kazanmaya çalışmazsa, o zaman şartsız seçim konusundaki Reformcu görüşe yapılan bütün itirazların burada da dile getirilmesi gerekir. Tanrı'nın bütün insanları eşit bir şekilde çekmemesinin nedeni bazılarının karşılık vermek için diğerlerinden daha büyük bir güce sahip oluşları mıdır? Arminyusçu, Tanrı'nın sadece olumlu yanıt vereceğini bildiği kişileri çektiğini söyleyerek yanıt verecektir. Eğer öyleyse, o zaman Tanrı hiçbir zaman iman etmeyen insanları kazanmaya bile çalışmaz. Böyle bir şeyi kabul edebilecek çok az Arminyusçu vardır.

İkinci soru şudur: Neden bazıları O'nun kazanmaya çalışmasını reddetmek yerine Kutsal Ruh'a olumlu bir şekilde karşılık verir? Yanıtın kazanılmaya çalışmanın yoğunluğunda olduğunu (yani, Ruh'un bazılarını diğerlerinden daha kuvvetle baştan çıkarmaya çalıştığını) söylersek yine egemen seçim sorununa dönmüş oluruz. Bunun yerine, bazılarının kazanılmaya çalışmaya kendilerinde bulunan bir şeyden ötürü olumlu yanıt verdiklerini

söylersek, o zaman kurtuluşumuzun kökünün nihai olarak insan işinde olduğunu söylüyor oluruz. Kişi kazanılmaya çalışılmaya daha zeki olduğundan ya da daha erdemli olduğundan mı olumlu yanıt verir? Eğer öyle ise o zaman övünecek bir şeyimiz vardır.

Bu soruyu Arminyusçu dostlarıma yönelttiğimde ikilemi hemen görüp, "Olumlu yanıt verenlerde olan bir zeka ya da içlerinde olan üstün bir erdemden ötürü olmadığı kesindir. Bu şekilde yanıt vermelerinin nedeni Mesih'e olan gereksinimlerini daha açık bir şekilde görmeleridir" diyerek ondan uzak durmaya çalışırlar. Bu yanıtları daha da derine batır. Bu yanıt sorunu sadece bir adım öteye atar.

Neden bazı insanlar Mesih'e olan gereksinimlerini diğerlerinden daha açık bir şekilde görürler? Kutsal Ruh'tan daha büyük bir aydınlanma mı almışlardır? Daha mı zekidirler? Mesih'e karşı daha az önyargılı ve çağrısına karşı daha mı açıktırlar (ki bu kendi başına bir erdemdir)? Kişi bunu ne kadar ertelerse ertelesin eninde sonunda daha çok ya da daha az olan içsel değer sorusuyla karşılaşmak zorundadır.

Pavlus'un Efesliler'deki kılavuzluğunu izleyen Reform teoloji, imanın kendisinin seçilmişlere verilen bir armağan olduğunu öğretir. Tanrı'nın Kendisi imanlının yüreğinde imanı yaratır. Tanrı kurtuluş için gerekli şartları yerine getirir ve bunu kayıtsız şartsız yapar. Yine Pavlus'un şu sözlerine bakıyoruz: "İman yoluyla, lütufla kurtuldunuz. Bu sizin başarınız değil, Tanrı'nın armağanıdır. Kimsenin övünmemesi için iyi işlerin ödülü değildir. Çünkü biz, Tanrı'nın önceden hazırladığı iyi işleri yapmak üzere Mesih İsa'da yaratılmış olarak Tanrı'nın eseriyiz" (Efesliler 2:8-10).

İlk cümlenin anlamı hakkında birçok tartışmalar yapılmıştır. *Bu* sözcüğünden önce gelen sözcük hangisidir? *Lütuf* mu, *kurtuldunuz* mu, yoksa *iman* mı? Yunanca sözdizimi ve dilbilgisi kuralları, *bu* sözcüğünden önce *iman* sözcüğünün gelmesini gerektirir. Pavlus, her Reform kişinin inandığı şeyi, yani imanın Tanrı'nın bir armağanı olduğunu bildirmektedir. İman, kendi çabalarımızla yarattığımız, ya da benliğinin isteğinin sonucu olan bir şey değildir. İman, Ruh'un egemen yeniden doğuş işinin bir sonucudur. Bu bildirinin, Pavlus'un ölü bir konumdayken "canlandırıldığımızı" bildiren sözleriyle başlayan bir parçanın sonu olması bir rastlantı değildir.

ÇIFTE ÖNCEDEN BELİRLENME Mİ?

Önceden belirlenme ya da seçilmişlik konusunun ortaya çıktığı her seferinde, hemen ardından "Önceden belirlenmişlik tek midir, çift midir?"

sorusu gelir. Genelde bu sorunun ardında pusuda yatan, “infra” Tanrı'nın bazı insanlar için olan kurtuluş planının insanın lütuftan düşüşünden sonra geldiği ve bunun bir sonucu olduğu “supralapsarianism” Tanrı'nın bazı insanlar için olan kurtuluş planının insanın lütuftan düşüşünden önce oluşu, önceden belirlenmiş oluşu konusundaki ince bir peçeyle örtülü soru vardır. Bu konu biraz gizemli olduğundan onu burada ele almayacağız. Daha derin olan konu, tövbesizliğin seçilmişlikle bağlantısıdır. Tövbesizlik, seçilmişlik madalyonunun öteki yüzü, birçok endişelere neden olan konunun karanlık yüzüdür. "Korkunç buyruk" etiketine neden olan şey tövbesizlik doktrindir. Tanrı'nın seçilmişlik konusundaki lütuftan önceden belirlemesinden söz etmekle, bazı talihsiz kişilerin lanetlenmek üzere önceden belirlenmelerini buyurmuş olmasından söz etmek iki ayrı şeydir.

Önceden belirlenişi savunanlardan bazıları, *tekil* önceden belirlenmeyi savunur. Bazıları seçilmişliğe önceden belirlendikleri halde kimsenin lanetlenmeye ya da tövbesizliğe belirlenmediğini söylerler. Tanrı kesin olarak seçeceği bazı insanları seçer ama geri kalanlar için kurtuluş fırsatını açık tutar. Tanrı bazı insanlara özel yardımda bulunarak onların kurtulmalarını kesin kılar ama insanlığın geri kalan kısmının kurtulmak için yine de bir fırsatları vardır. Müjdeye olumlu bir yanıt vererek bir şekilde seçilmiş *olabilirler*.

Bu görüş, mantık ya da yorumdan çok duygulara dayanır. Bazı insanlar seçilmiş ve diğerleri seçilmemişse o zaman önceden belirlenişin iki yüzü olduğu açık bir şekilde bellidir. Yakup'tan söz etmek yeterli değildir; Esav'ı da düşünmemiz gerekmektedir. Önceden seçilmişlik, ya evrensel seçilmişlik ya da evrensel tövbesizlik olmak üzere evrensel olmadıkça bir anlamda çifte olmalıdır.

Kutsal Kitab'ın hem seçilmişlik ve hem de kurtulmanın herkes için değil sadece belirli kişiler için mümkün olduğu doktrinini öğrettiği kabul edilirse, çifte önceden belirlenmişlik konusundan kaçamayız. Öyleyse soru, önceden belirlenmişliğin çifte *olup olmadığı* değil, *nasıl* çifte olduğudur. Çifte önceden belirlenme konusunda farklı görüşler vardır. Bir tanesi o denli korkutucudur ki birçok kişi *çifte önceden belirlenme* teriminden tamamen uzak durur. Bu korkutucu görüşe, *eşit nihailik* adı verilir ve önceden belirlenmişliğin simetrik görüşünü temel alır. Tanrı'nın seçilmişlik ve tövbesizlikteki işi arasında bir simetri görür. İkisi arasında tam bir denge arar. Tanrı'nın yüreklerinde iman yaratmak için seçilmişlerin hayatlarına karıştığı gibi, inançsızlık yaratmak üzere tövbesizlerin yüreklerine de karışır. Diğer, Tanrı'nın insanların yüreklerini katılaştırdığından söz eden Kutsal Kitap parçalarından çıkarılmıştır.

Klasik Reform teolojisi, eşit nihailik doktrinini reddeder. Bazıları bu doktrine, "Hiper-Calvinizm" adını verdikleri halde, ben buna "Calvinizm-altı" hatta daha kesin konuşursak "Calvinizm-karşıtlığı" demeyi yeğliyorum.

Calvinizm kesinlikle bir tür çifte önceden belirlenmeye inandığı halde, eşit nihailiği kabul etmez. Reform görüşü, Tanrı'nın *olumlu* ve *olumsuz* buyrukları arasında önemli bir ayrım yapar. Tanrı bazılarının seçimini olumlu bir şekilde buyurur ve diğerlerinin tövbesizliğini olumsuz bir şekilde buyurur. Olumluyla olumsuz arasındaki fark, (sonuç gerçekten de ya olumlu ya da olumsuz olduğu halde) sonuçla değil, Tanrı'nın buyruklarını tarihte gerçekleştirme yoluyla ilgilidir.

Olumlu yön, Tanrı'nın seçilmişlerin yaşamlarına onların yüreklerinde iman işletmek için karışmasından söz eder. Olumsuzluk, Tanrı'nın tövbesizlerin yüreklerinde imansızlık işletmesinden değil, sadece onları geçip yeniden doğduran lütfunu onlara vermemesindedir.

Calvin bu konuda şöyle der: "Eğer Müjde'den gerçekten utanmıyorsak, müjdede açık bir şekilde bildirilmiş olanı, yani Tanrı'nın (Kendi amacından başka hiçbir nedeni olmayan) sonsuz iyi niyeti aracılığıyla diğerlerini ret ederek bunu yapmaktan hoşnut olduklarını kurtuluşa atadığını; ve karşılıksız olarak evlat edinmeyle bereketlediklerini Mesih'te kendilerine sunulan yaşamı kabul etmeleri için Kendi Kutsal Ruh'uyla aydınlattığı oğullar olarak aydınlattığını; bu arada kendi istekleriyle imansızlıkta yollarına devam eden diğerlerinin imanın ışığından yoksun bir şekilde tam bir karanlık içinde bırakıldığını kabul etmemiz gerekmektedir."^[xxvii]

Calvin ve diğer Reformcular için, Tanrı tövbesizleri kendi hallerine bırakarak geçer. Onları günah işlemeye teşvik etmez ya da yüreklerinde yeni kötülükler yaratmaz. Onları kendi hallerine, kendi seçim ve isteklerine bırakır ve onlar da her zaman müjdeyi reddetmeyi seçerler.

Presbiteryen bir ilahiyat fakültesi dekanının, önceden belirlenmişlik hakkındaki bir soruya, "Tanrı'nın bazı insanları kendi isteklerine aykırı olarak, bağırıp tekmeler atarak Kendi krallığına getirdiğine ve aynı zamanda içtenlikle orada olmayı arzulayanların oraya girmesini kabul etmediğine inanmadığım için önceden belirlenmeye inanmıyorum" diye yanıt verdiğini duymuştum. Bu yanıt beni sadece dekanın önceden belirlenmiş doktrinini herkesin önünde inkar etmesinin Presbiteryen kilisesindeki atanış yeminlerine açıkça karşı gelmesinden ötürü değil, aynı zamanda çok iyi bilmesi gereken bir doktrini radikal bir şekilde yanlış anlamış olduğunu ortaya koyduğundan ötürü şaşırmıştım.

Reform teolojisi, Tanrı'nın seçilmişleri krallığına "kendi isteklerine aykırı olarak bağırıp çağırıp tekmeler atarak" getirdiğini öğretmez. Tanrı'nın seçilmişlerin yüreklerinde, onları Mesih'e gelmeye istekli ve bundan hoşnut yapacak şekilde işlediğini öğretir. Mesih'e gelmek istedikleri için gelirler. Tanrı, yüreklerinde Mesih için bir arzu yaratmış olduğundan bunu yapmayı isterler.

Aynı şekilde tövbesizler Mesih'i içtenlikle kabul etmeyi istemezler. Mesih için hiçbir arzuları yoktur ve O'ndan kaçmaktadırlar.

Cetvel 7.2, ortodoks Calvinizm'le hiper-Calvinizm adı verilen şey arasındaki farkı göstermektedir. Bu cetvelde, Tanrı'nın tövbesiz kişiyi geçip ya da onu doğal durumunda bırakırken seçilmişlerin

Cetvel 7.2

Seçilmişlerin (SÖB) ve Tövbesizlerin Önceden Belirlenmesi

(TÖB)

Ortodoks Calvinizm

SÖB olumludur

TÖB olumsuzdur

Hiper-Calvinizm

SÖB olumludur

TÖB olumsuzdur

SÖB ve TÖB *asimetrik* tir
simetrik tir.

SÖB ve TÖB

SÖB'nin nihailiği
TÖB'nin
ve TÖB'nin nihailiği
eşit değildir.

SÖB'in nihailiği ve
nihailiği eşittir.

SÖB: Tanrı tövbesizleri
tövbesizin .
yüreğinde *imansızlık* işler.

SÖB: Tanrı
geçer

yaşamları ve yüreklerinde işlediği Calvinizm'in olumlu-olumsuz planını görüyoruz. Seçilmişliğin bu derecesinde Tanrı'nın insanlık yığınını düşmüş günahlı durumlarında gördüğünü hatırlamak önemlidir. Bazı insanları bu durumdan kurtarmayı ve diğerlerini bu durumda bırakmayı seçer. Tövbesizlerin yaşamlarına el atmazken seçilmişlerin yaşamlarına el atar. Bir grup merhamet, diğeri adalet alır.

Adalet kavramı adil olan her şeyi içine alır. *Adil olmama* kavramı, adalet kavramının dışında kalan her şeyi içine alır: Adaleti ihlal eden ve kötü olan *adaletsizlik*; ve adaleti ihlal etmeyen ve kötü olmayan *merhamet*. Tanrı bazılarını merhametini (adil olmayı) verir ve diğerlerini adaletine bırakır. Kimse adaletsizlik tehlikesiyle karşı karşıya değildir. Kimse Tanrı'da

adaletsizlik olduğu suçlamasında bulunamaz.

Pavlus, Tanrı'nın Yakup'u sevdiğinden ve Esav'dan nefret ettiğinden söz ettiğinde (Romalılar 9:13), bu tanrısal "nefret" insansal nefretle eş tutulmamalıdır. Bu, kutsal bir nefrettir (bkz. Mezmur 139:22). Tanrısal nefret hiçbir zaman kötü niyetli değildir. Kayrayı vermez. Tanrı, onlara olan sevgisini göstererek özel bir şekilde seçilmişlerinin "lehinde"dir. Yüzünü özel lütfunun hedefleri olmayan o kötü insanlardan çevirir. "Kendi halinden memnun olma sevgisiyle sevdikleri merhametini alırlar. "Nefret ettikleri" adaletini alırlar. Kimseye adaletsiz bir şekilde davranılmaz.

Kutsal Kitab'ın sözünü ettiği seçilmişliğin şartsız olduğu sonucundayız. Seçilmişlerin önceden görülmiş hiçbir davranışı onların seçilmiş olmasını sağlamaz ya da seçilmişlikleri için bir temel oluşturmaz. İnanlı, kurtuluş ya da aklanmanın şartlarını yerine getirir ama bunlar Tanrı'nın bu şartları egemen lütfu aracılığıyla kendileri için sağladığından ötürü yerine gelirler. Calvin bunu şu şekilde özetlemiştir:

Birçokları koymuş olduğumuz bütün görüşleri, özellikle de yıkılamayacak olan İnanlılar'ın nedensiz seçilmişliklerine itiraz ederler. Çünkü genelde Tanrı'nın insanlar arasında, her bireyin sahip olacağını önceden gördüğü onların erdemlerine göre bir ayırım yaptığını, lütfuna layık olacağını önceden bildiği kişileri evlat ettiğini ve yaramazlık ve kötülüğe yatkın olduğunu anladıklarını yıkıma terkettiğini düşünürler. Böylece önceden bilinişi bir peçe gibi kullanarak seçilmişliği gölgelemekle kalmaz aynı zamanda ona farklı bir kaynak vermeye çalışırlar. [\[xxvii\]](#)

8. Mesih'in Amaçlı Kefareti

Reform teolojisinin en önemli gerçeği şudur: "Kurtuluş Rab'dendir." Kurtuluş tanrısal bir iştir. Baba tarafından tasarlanmış ve atanmış, Oğul tarafından gerçekleştirilmiş ve Kutsal Ruh tarafından uygulanmıştır. Üçlü Birliğin üç Kişisi de kurtuluş planı ve bunun yerine getirilişi konusunda sonsuz bir görüş birliği içindedirler.

J. I. Packer, Reform ve Arminyusçu teoloji konusunda şöyle yazmıştır:

Aralarındaki fark öncelikle bir vurgu farkı değil, içerik farkıdır. Birisi, kurtaran bir Tanrı'yı bildirir, diğeri insanın kendi kendisini kurtarmasına yardım eden bir Tanrı'dan söz eder. Bir görüş, kayıp insanlığı kurtarmakta Kutsal Üçlü Birliğin bu kişilere yöneltilen ve kurtuluşlarını değişmez bir şekilde güvenceye alan-Baba tarafından seçilmişlik, Oğul tarafından kurtarılmak ve Ruh tarafından çağrılmak olmak üzere- üç büyük işini sunar. Diğer görüş, (kurtarılışın hedefleri bütün insanlık olarak müjdeyi işitenlerin çağrılması ve

Cetvel 8.1

TULIP'in Üçüncü Taç Yaprağı

1 Tamamıyla bozulmuşluk	İnsanlığın radikal yozluğu
2 Şartsız seçim	Tanrı'nın egemen seçimi
3 Sınırlı kefareti	Mesih'in amaçlı kefareti
4 Karşı konulmaz lütuf	Ruh'un etkin çağrısı
5 Kutsalların dayanması	Tanrı'nın kutsalları koruması

buna olumlu yanıt verenlerin seçilmesi olarak) her etkinliğe değişik bir referans verir ve hiç kimsenin kurtuluşunun bunlardan hiçbirisiyle güvenceye alınmadığını söyler. Böylece iki teoloji de kurtuluş planını epey farklı şekillerde algırlar. Birisi kurtuluşu Tanrı'nın işine bağlı, diğeri insanın işine bağlı kılar...[\[xxviii\]](#)

Aynı denemede Packer, 1618'de üzerinde tartışılan Arminyusçu kavramın şöyle bir bildiride bulunduğunu söylüyor: "Mesih'in ölümü kimse için kurtuluşu sağlamadı, çünkü kimse için iman armağanını güvenceye almadı (böyle bir armağan yoktur); bunun yerine eğer inanırlarsa herkes için kurtuluş olasılığını yarattı."[\[xxix\]](#)

Sınırlı kefareti doktrininin yanıtladığı soru şudur: Mesih gerçek bir Kurtarıcı mı, yoksa sadece "potansiyel" bir Kurtarıcı mıdır? TULİP'teki sınırlı

kefarete doktrini beş maddenin üzerinde en çok tartışılanıdır. Kefaretin "sınırlı" oluşu düşüncesi tartışmanın en hararetli noktasını oluşturur. Soruyu bir başka şekilde dile getirirsek şöyle diyebiliriz: Mesih her insanın günahlarına kefarete etmek için mi öldü, yoksa sadece seçilmişlerin günahlarına kefarete etmek için mi öldü?

Mesih'in kefaretinin ya sınırlı ya da sınırsız olduğu kesindir. Başka bir alternatif, *tertium quid* yoktur. Mutlak bir anlamda sınırsızsa o zaman herkesin günahları için bir kefarete yapılmıştır. Mesih o zaman bütün insanların günahlarını bağışlatmış ve onlar için kefarete de etmiştir.

Sınırsız kefarettan kurtuluşun evrensel olduğu düşüncesi çıkıyor gibidir. Ancak, sınırlı kefarete inkar eden Arminyusçular'ın, farklı anlaşmacıların ve diğer yarı-Pelagiyusçular'ın büyük bir kısmı evrenselliği reddederler. Tarihsel Arminyusçuluk kurtuluşun sadece belirli insanlar için mümkün olduğunu kabul eder: Herkes kurtulmaz, sadece belirli sayıda kişiler kurtulur. Kurtulan belirli grup müjdenin sunusuna imanla karşılık verdiklerinden ötürü kurtulmuşlardır. Sadece inananlar Mesih'in kurtaran kefaretinin yararlarını kendilerine mal edebilirler. Mesih'in kurtaran işini imanla kabul etmeyen kişi, nihai olarak günahları bağışlanması, çarmıhın kefarete ve Tanrı'nın adaletinin tatmininden yoksun bir şekilde bırakılır.

Bu görüşte iman kurtuluş için bir şart olmakla kalmaz, aynı zamanda kurtuluşun nedenidir. Kefarete imandan ayrı olarak etkin değilse, o zaman tanrısal adaletinin tatmini için iman gereklidir. Burada iman öle birlikte olan bir iş halini alır çünkü günahlıdaki varlığı ya da yokluğu Mesih'in bu kişi için olan işinin etkinliğini belirler.

Arminyusçu kamptan gelen itiraz seslerini duyabiliyorum. İnsan imanının Mesih'in bitmiş işine herhangi bir "değer" ya da Mesih'in tatmin işine herhangi bir etki kattığı düşüncesine kesin bir şekilde karşı çıkarlar. Normalde kullandıkları formül, Mesih'in kefaretinin herkes için *yeterli* ancak sadece bazıları için *etkin* olduğudur.

Reform tanrıbilimciler, Mesih'in kefaretinin düşmüş insanlığın tamamının günahlarının bedelini ödeyecek değerde oluşunu sorgulamazlar. Mesih'in kurbanının değeri sınırsızdır. O'nun değeri, günah işleyen herkesin suçlarını örtmeye yeterlidir. Ayrıca, sınırlı kefarete doktrininin bir parçası olan kefaretin sadece bazıları için etkin olduğu konusunda aynı görüşteyiz.

Ancak kefaretin yeterliliğinden söz ettiğimizde, "Tanrısal adaleti yeterli bir şekilde tatmin edecek bir şey mi?" sorusunu sormalıyız. Eğer, Tanrı'nın adaletinin taleplerini yerini getirmek için yeterliyse o zaman kimsenin gelecekteki ceza konusunda endişe etmesi gerekmez. Eğer Tanrı birisinin ahlaksal borcunun bir başkası tarafından ödenmesini kabul ediyorsa o zaman

daha sonra o kişinin kendisinden aynı ödemeyi isteyecek midir? Yanıtın hayır olduğu kesindir.

Bunun anlamı, eğer Mesih gerçekten, objektif bir şekilde herkes için Tanrı'nın adaletini tatmin ettiyse o zaman herkes kurtulacaktır. Mesih'in kefareti için yararlarını, aklanma ve meyvalarını kendimize mal etmek için iman gerekli bir şart olduğunu kabul etmekle, tanrısal adaletin tatmin olması için iman gerekli bir şart olduğunu söylemek tamamen farklı şeylerdir. Eğer iman Tanrı'nın adaletinin tatmin olması için bir şart ise, o zaman Tanrı'nın adaletinin taleplerini tatmin etmek için kefareti kendi başına yeterli değildir. Kefareti tek başına bırakın herkesi, kimse için "yeterli" değildir. Tam tatmin, kefarete kendi imanını katana dek ya da katmadıkça gerçekleşmez.

Yine Arminyusçular, gerçekte imanı tatminin bir işi yapmadıklarını söyleyerek buna itiraz edeceklerdir. İmanın tatmini gerçekleştiren bir iş değil, tatmini gerçekleştiren bir şart olduğunu söylerler. Ama, "Tanrı'nın tatmini iman olmadan etkilenir mi?" sorusu var olmaya devam etmektedir. Öyleyse, tövbe olmaması günahlılara uygulanacak bir ceza kalmamıştır. Eğer kalmadıysa, o zaman imanın tatmin için gerekli bir öge, bizim sağladığımız bir öge olduğu kesindir.

Büyük Püritan tanrıbilimci John Owen şöyle demiştir:

Önce, eğer herkesin borcunun tamamı yükümlülüğün son haddine kadar ödendiye nasıl oluyor da birçokları borçlarından hiçbir zaman özgür olmayarak sonsuzluğa dek hapiste kalıyorlar? İkinci olarak, eğer Tanrı, adil bir yaratıcı olarak bütün borçları iptal etmesi ve borçları böyle ödenen herkese karşı olan bütün davaları bitirmeliyse, neden gazabı bütün sonsuzluk boyunca bazılarının karşı tutuyor? Kimse bana verilen yarara uygun bir şekilde yaşamadıklarını söylemesin; çünkü layık olmayan şekilde yaşamak tamamen ödenmiş olan borcun bir kısmıdır, çünkü (üçüncü anlamda olduğu gibi böyle ödenen borç bütün günahlarımızdır. Üçüncü olarak, Tanrı'nın Kendi kabulüyle Mesih'in tamamen ve yeterli bir şekilde ödemiş olduğu şey için herhangi birini ikinci bir ödemeye çağırması ve onlardan adaleti tatmin etmelerini istemesi mümkün müdür?[\[xxx\]](#)

Mesih'in benim için kefaretinin yararını bir düşüneyim? Şu anda Mesih'e iman eden biriyim. Bugün ben yüzyıllarca önce benim için yapılmış olan kefaretin yararının tadını çıkarıyorum. Bu kefareti, bütün günahlarım için Tanrı'nın adaletini tatmin etti mi? Eğer ettiyse, o zaman önceki imansızlık günahımın cezasını ödedi. O günah ben iman etmeden önce ödenmiş miydi? Yoksa ben iman edene dek Mesih'in kefareti tamam değil miydi? O'nun ölümü

benim imansızlığım için yeterli miydi, değil miydi? Eğer yeterli idiyse, o zaman neden kefareti imansızların imansızlığı için yeterli değil? Benim eski imansızlığım için yeterli ama imansızların *şimdiki* imansızlığı için yeterli değil. Sınırsız kefareti savunanlar, imansızlık günahının iman şartı yerine gelene dek bağışlanmadığını söylerler. Öyleyse, benim imanım Mesih'in benim için yaptığı kefareti etkin kılar.

Eğer kefareti için iman gerekliyse o zaman Mesih'in işi gerçekten de sadece bir potansiyellikti. Kendi başına kimseyi kurtarmaz. Sadece kurtuluşu mümkün kılar. Teorik olarak, açık olan soruyu sormalıyız: Kimse ona iman etmeseydi Mesih'in işine ne olurdu? Bunun teorik bir olasılık olması gerekir. Bu durumda Mesih boşuna ölmüş olurdu. Herkes için potansiyel bir Kurtarıcı olurdu ama hiç kimse için gerçek bir Kurtarıcı olmazdı.

Arminyusçu buna, "Bu sadece bir varsayım" diyerek yanıt verir. Gerçek, birçoklarının Mesih'i imanla kabul etmiş oldukları ve etmekte olduklarıdır. Mesih gerçek bir Kurtarıcı'dır. İnsanlar O'nun işi aracılığıyla gerçekten kurtulurlar. Ayrıca, her şeyi bilen Tanrımız bir kefareti yapması için Mesih'i dünyaya gönderdiğinde, bunun boş bir iş olmayacağını biliyordu. Baba, sadece Kendisinin Oğlu'nun işiyle tatmin olmakla kalmayıp Oğul'un Kendisinin de canının emeği semeresini görecektir ve doycaktır.

Ancak tanrısal tatmin sınırlı olacaktır. Eğer Tanrı, Mesih'i herkesi kurtarmak için gönderdiyse sonuçlardan ötürü sonsuza dek tatminsizlik duyması gerekir. Oğul, bazılarının Kendi kefaretinden yararlandıklarını bilmekten ötürü tatmin olsa da birçokları bunu yapmadığı için tatmini kısmi olmalıdır.

Bu da bizleri sınırlı kefaretin en önemli sorusuna getirir. Nihai soru, kefaretin yeterliliği ya da etkinliğiyle ilgili değil, *tasarımıyla* ilgilidir. Tanrı'nın Oğul'nu dünyaya göndermekteki özgün amacı ya da niyeti neydi? Tanrısal planı, kurtarılışı mümkün kılmak mıydı yoksa kesin kılmak mıydı?

Eğer Tanrı bütün insanları kurtarmayı planladıysa, planı başarısızlığa mı uğradı? Tanrı kimin inanıp kimin inanmayacağını önceden biliyor muydu? İnanlılar'ın imanı planının bir parçası mıydı?

Bu sorulara yanıtımız, Tanrı'nın karakteri, egemenliği ve her şeyi bilmesini anlayışımıza bağlıdır.

TANRI'NIN İSTEĞİ VE KURTARILIŞ

Kutsal Kitap, Tanrı'nın "hiç kimsenin mahvolmasını istemediğini, herkesin tövbe etmesini istediğini" söyler (2. Petrus 3:9). Bu parça ne anlama

gelir? Bunu yorumlamanın en az dört yolu vardır ve hepsi de doğru olamazlar. Birinci sorun, *istemek* sözünün anlamıdır. Kutsal Kitap, Tanrı'nın isteğinden birkaç biçimde söz eder. En sık kullanımlar, (1) Tanrı'nın buyrulan isteği, (2) Tanrı'nın ilke isteği ve (3) kişilik isteğidir.

Buyrulan isteğinden bazen, Tanrı'nın buyurduğu şeylerin gerçekleşmesi gerektiği anlamına gelen egemen, etkin isteği olarak söz edilir. Tanrı bir şeyin olmasını egemen olarak buyurursa o şey kesinlikle gerçekleşecektir. Tanrı'nın buyrulan isteğine karşı konulamaz.

Kuralsal isteği, Tanrı'nın kuralları ya da buyruklarından, yaratıklarına verdiği yasadan söz eder. Bizler Tanrı'nın kuralsal isteğine karşı gelme kapasitesine sahibiz. Yani bizler, günah işleme ya da yasaya itaatsizlik etme kapasitesine sahibiz. Bunu suçluluk duymadan yapmıyor olabiliriz ama yapma gücüne sahibiz. Bu, izin, imkan, olasılık gibi durumları ifade eden yardımcı fiil, -bilmek, -meli, -malı'yla -ebil, yapmak imkanı(nında) olmak arasındaki klasik farktır. Bir tanesi yapabilmekle ilgilidir, diğeri olumlu izinle ilgilidir.

Cetvel 8.2

Tanrı'nın İsteği

Buyrulan isteği konulamaz	Tanrı'nın egemen, etkin isteği	Karşı
Kuralsal isteği Karşı konulabilir	Tanrı'nın kuralları, buyrukları	
Kişisel isteği Karşı konulabilir	Tanrı'yı hoşnut eden şey	

Kutsal Kitap'ta sözü edilen *Kişisel istek*, Tanrı'yı hoşnut eden şeyler anlamına gelir.

Tanrı'nın isteği konusundaki bu farklı kavramları 2. Petrus 3:9'a uyarlarsak, farklı sonuçlar alırız:

1. Tanrı kimsenin mahvolmasını istemiyor (egemen, buyrulan anlamda). Bu herkesin kurtulacağı anlamına gelir. Kimse hiçbir zaman mahvolmayacaktır.

Bu yorum, Arminyusçular ya da yarı-Pelagiyancılar'ın isteğinden fazlasını kanıtlar. Bu, metni Kutsal Kitab'ın kurtuluşun sadece belirli kişiler için mümkün olduğu hakkında öğrettiği her şeye aykırı bir konuma koyan evrenselliği sağlamlaştırır.

2. Tanrı kimsenin mahvolmasını istemiyor (kuralsal anlamda). Bu, Tanrı'nın ahlaksal bir anlamda, insanların mahvolmasını yasakladığı anlamına gelir. Mahvolmak, bir itaatsizlik ya da bir günahdır.

Aslında mahvolan herkes, yasaya karşı gelen biri olarak mahvolur ve birçok itaatsizliklerden suçludur. Metni bu şekilde yorumlamak mümkündür ancak bu pek olası bir seçim değildir. Metnin, sadece Tanrı'nın insanların mahvolmalarına "izin vermediği" anlamına geldiğini söylemek akıl almaz bir şeydir.

3. Tanrı kimsenin mahvolmasını istemiyor. (Kişiliğine göre bu O'nu hoşnut etmiyor). Bu diğer metinlerle hemen hemen aynı şey anlamına gelir, örneğin Tanrı'nın kötü insanların ölmesinden zevk almadığını söyleyen metinler gibi. Bu, Tanrı'nın herkes tarafından paylaşılan lütfu ve genel sevgisi ya da insanlığa olan iyiliklerinden söz eder. Suçlu birini hapse yollayan bir insan hakim yaptığından hoşlanmaz. Ceza vermekten zevk almaz yine de adaleti sağlamak için işi yapar. Kötü birisi öldüğünde Tanrı'nın buna sevinmediğini biliyoruz, buna karşın bir anlamda yine de bu ölümü istemiştir. Bunun anlamı, Tanrı'nın gerçekten yapmayı istemediği bir şeyi yaptığı da değildir. Tanrı, Oğlu'nun çarmıhta ölmesini istemişti. Bunu önceden atamış, istemiş ve buyurmuştu. Bir bakıma Oğlu'nu berelemek Tanrı'yı hoşnut etmişti. Tanrısal zevki, sevgili Oğlu'na gazabını dökmekten değil, kurtarışı gerçekleştirmekten kaynaklanıyordu. Bu üç seçenekten, Kutsal Kitab'ın bütününe en uygun olanı budur.

Ancak metnin bütünü, sınırlı bir terim içermiyor: "Rab size karşı sabrediyor. Çünkü hiç kimsenin mahvolmasını istemiyor, herkesin tövbe etmesini istiyor." Sınırlı sözcük *biz* dir (Not: İncil'in Müjde çevirisinde bu sözcük "siz" olarak geçtiği halde, İngilizce çeviride "biz"dir ve yazar da bu "biz"i açmaktadır. (*Hiç kimse* "bizden hiç kimse" anlamındadır. Bu sorunu hemen çözmüyor, ancak, *bize* (evrensel olarak) insanlardan ya da herhangi bir belirli grup olarak bizden söz ediyor olabilir. 2. Petrus, Hristiyan bir İnanlı tarafından Hristiyan İnanlılar'a ve Hristiyan İnanlılar için yazıldığından, *bize* sözcüğünün Hristiyan İnanlılar'dan söz etmesi olasıdır. John Owen şöyle yazar:

...havarinin söz ettiği, kendilerine yazdığı kişiler kimlerdir? "Çok büyük ve değerli vaatleri" almış olanlar (2. Petrus 1:4), "sevgili kardeşler" dedikleri (2. Petrus 3:1); "son günlerdeki" "alaycı kişiler" in karşı çıkacağı kişiler (2. Petrus 3:3); bu günlerin sonunda Rab'bin saygı gösterecekleri; "seçilmiş" oldukları söylenenlerdir (Matta 24:22). Gerçekten, Tanrı'nın bunların hiçbirinin mahvolmasını istemediğini, hepsinin tövbe etmesini istediğini, bu yüzden (iradesini kendilerine hiçbir zaman bildirmedeği, hiçbir zaman tövbeye çağırmadıkları bile, O'nun kurtuluş yolu hakkında bir kere bile bir şey

duymasalar bile) dünyadaki herkese ve her bir kişiye karşı aynı isteğe ve düşünceye sahip olduğunu söylemek, aşırı bir delilik ve akılsızlıktan başka bir şey değildir. [\[xxxii\]](#)

Owen'in söylemeye çalıştığı şey, *bize* sözcüğünün Tanrı'nın seçilmişlerinden söz ettiği, bu yüzden Tanrı'nın seçilmişlerinden hiçbirinin mahvolmasını istemediğidir. Bu durumda metin Tanrı'nın isteğinden buyruksal anlamda söz ediyor olmalıdır. Tanrı egemen olarak, seçilmişlerinden hiçbirinin mahvolmamasını buyurur. Bunun sonucu olarak, seçilmişliğin hedefi güvenceye alınmıştır. Seçilmişlerin hepsi tövbeye gelir. Seçilmişlerin hepsi iman eder. Seçilmişlerin hepsi kurtulur. Seçilmişlerin hiçbirisi mahvolmaz. Gerçekten de seçilmişliğin amacı budur ve bu amaç engellenmeyecektir.

Tanrı'nın seçilmişlik buyruğu egemen bir buyruktur. Bütünüyle etkindir. Seçilmişlerin kurtulması için gerekli olan her şey Tanrı tarafından egemence gerçekleştirilir.

TANRI'NIN HER ŞEYİ BİLMESİ

Tanrı'nın her şeyi bilmesi, Tanrı'nın gerçek ve potansiyel olan her şey konusunda tam bir bilgisi olmasıdır. Tanrı olan her şeyi bilmekle kalmaz, aynı zamanda olabilecek her şeyi de bilir. Bir satranç uzmanı, satranç oyununun seçenekleriyle sınırlı olsa da, bir tür her şeyi bilise örnek oluşturur. Hasımının A, B, C ya da Ç hamlelerinde bulunabileceğini bilir. Her olası hamle, belirli karşı hamlelere yol açar. Uzman olabilecek hamlelerden ne kadar çoğunu göz önünde bulundurabilirse, satranç oyununun sonunu o denli kontrolü altında tutabilir. Ne kadar çok seçenek ve karşı hamleyi göz önünde tutabilirse, mantık o denli karmaşık ve zor olur.

Gerçekte hiçbir satranç oyuncusu her şeyi bilmez. Tanrı sadece bütün açık seçenekleri bilmekle kalmaz hangi seçeneğin seçileceğini de bilir. Sonu başlangıçtan bilir. Tanrı'nın her şeyi bilmesinde, hem bilgisizlik ve hem de öğreniş söz konusu değildir. Tanrı'nın kafasında bilgisizlik varsa, o zaman tanrısal her şeyi bilis, boş, gerçekten de sahte, sadece bir laftır. Öğrenmek her zaman belirli bir bilgisizlik düzeyini önceden varsayar. Kişinin zaten bildiği bir şeyi öğrenmesi mümkün değildir. Tanrı'nın bilmediği bir şey yoktur. Bilgisinde hiçbir eksiklik var olmadığından öğreneceği hiçbir şey yoktur.

Bizlerin yarın ne olacağını bilmemiz için, henüz belli olmayan şeyler üzerinde tahmin yürütmemiz gerekir. Bir arkadaşşıma, "Yarın ne yapıyorsun?"

diye sorarsam, "Bazı şeylere bağlı" diye yanıt verebilir. Bu sözler, önümüzde belli olmayan şeyler olduğunu ve bize olacakların bu belli olmayan şeylere bağlı olduğunu kabul eder.

Tanrı'nın bütün belli olmayan şeyleri bildiği ama bunları bilmesinin hiçbir şarta bağlı olmadığı söylenmiştir. Tanrı hiçbir zaman kendi kendine, "Bu bazı şeylere bağlı" demez. O'nun için hiçbir şey bazı şeylere bağlı değildir. Olacak her şeyi bilir, çünkü olacak her şeyi yapan kendisidir. Bu bizlerin Tanrı'nın her şeyi bilişini anlayışımız için çok önemlidir. Gelecekteki olayları çok iyi bir şekilde tahmin ederek bilmez. Kesinlikle bilir çünkü olanları Kendisi buyurmuştur.

Westminster İnanç Bildirisi, şöyle iddia eder: "Tanrı bütün sonsuzluktan beri, Kendi isteğinin en bilge ve kutsal öğüdüyle olan her şeyi özgürce ve değişmez bir şekilde atamıştır."[\[xxxii\]](#)

Bu cümle Tanrı'nın sonsuz ve değişmez buyruksal isteğinden söz eder. Olup biten her şey için geçerlidir. Bu, olup biten *her şeyin* Tanrı'nın isteği olduğu anlamına mı gelir? Evet. Augustin, bu yanıtı "belirli bir anlamda" sözlerini ekleyerek yumuşatır. Yani, Tanrı olup biten her şeyi "bir anlamda" ortaya koymuştur. Olup biten hiçbir şey O'nun egemen iradesinin faaliyet alanı dışında değildir. Her molekülün hareketi, her bitkinin yaptıkları, her yıldızın düşüşü, iradesi olan her yaratığın yaptığı seçimler, bütün bunlar O'nun egemen iradesine tabidir. Yaratıcı'nın yönetimi ötesinde, hiçbir sahipsiz molekül evrende başıboş dolaşmaz. Böylesi bir molekül var olsaydı, sonsuz merhemin içinde kritik bir sinek olurdu. Oliver Cromwell'in böbreğindeki bir kum tanesi İngiliz tarihinin gidişatını değiştirdiği gibi, aynı şekilde bir tek başıboş molekül Tanrı'nın tarihin sonucu hakkında yaptığı her vaadi mahvedebilir.

Augustin'in sözünü ettiği, "belirli anlamda" sözü, Tanrı'nın *buyruksal iradesi ve izin verdiği isteği* arasındaki bir ayrım aracılığıyla iyice açıklanır. Bu ayrım doğru bir şekilde kullanılırsa geçerlidir ama tehlike yüklüdür. Sahte bir ayrım imasında bulunur. Ayrım mutlak değildir: Tanrı'nın izin verdiği şey, izin vermeyi *buyurduğu* şeydir. Örneğin, hayatımın herhangi bir noktasında, Tanrı, hayatımın herhangi bir anında bana olan sevgi ve iyiliğinden ötürü hayatıma el atıp davranışlarımı sınırlama güç ve yetkisine sahiptir. Kısaca, eğer bunu yapmayı seçerse beni günah işlemekten *alıkoyabilir*. Eğer beni engellemeyi seçerse, belli ki günah işlememe "izin vermeyi" seçmiştir. Bu izin, davranışlarımın tanrısal bir onayı değildir. Günah işlememe izin vermesi, karışıp engellemek yerine olmasına izin vermeyi seçtiği anlamına gelir. Olmasına izin verdiği için, bir anlamda olmasını atar ya da tasarlar.

Bu, *niyet* bakımından *aktif* ama etkinliği bakımından pasif olan, Tanrı'nın *pasif* buyruğunu yansıtır. Bunu birlik sağlayışı doktrininde görüyoruz: Tanrı ve

insan olmak üzere iki tarafın niyeti, Tanrı'yla insanın bir tek olayda birlikte uyumlu bir şekilde hareket etmeleridir. Bunun hakkında Kutsal Kitap'taki en açık örnek, Yusuf ve kardeşlerinin öyküsünün anlatımında bulunur. Yusuf'un kardeşlerinin hainliği, Tanrı'nın egemen atamasının dışına çıkmamıştı. Yusuf kardeşlerine, "Siz bana kötülük düşündünüz, ama Tanrı bugün olduğu gibi birçok halkın yaşamını korumak için o kötülüğü iyiliğe çevirdi" dedi (Tekvin 50:20).

Westminster İnanç Bildirisi, Tanrı'nın olup bitenleri atamış olduğundan söz ettikten sonra şöyle ekler: "Buna karşın, Tanrı ne günahın yaratıcısıdır, ne şiddet yaratıklarının isteğine sunulur; ne de özgürlük ya da ikinci nedenlerin ihtimali yok edilir, bunun yerine sağlamlaştırılır."[\[xxxiii\]](#)

"İkinci gayeler" *ikincildir* ve böyle olarak güçleri için *birincil* bir nedene bağlıdırlar. Evrende, tek *birincil neden* Tanrı, sadece Tanrı'dır. Sadece Aristo'nun söylediği anlamda uzun bir nedenler zincirindeki ilk neden değildir. O her nedensel gücün *temelidir*. Kutsal Kitap, Tanrı'da "yaşıyor ve deviniyoruz ve O'nda varız" der (Elçilerin İşleri 17:28). Tanrı her varlığın, her hayatın ve her hareketin temelidir. O'nun yaratma ve yaşamı devam ettirme gücünden ayrı olarak hiçbir hayat var olamaz. O'nun varlık gücünden ayrı olarak başka hiçbir şey olamaz. O'nun hareket gücü olmadan hiçbir şey hareket edemez, değişemez ya da bir etki oluşturamaz. Tanrı, Aristo'nun *hareket etmeyen hareket ettiricisi* gibi değildir. Will Durant bir keresinde Aristo'nun tanrısını İngiltere Kralı'na benzetmişti: Egemendir ama yönetmez. Tanrı sadece hüküm sürmekle kalmaz, aynı zamanda yönetir ve egemen bir şekilde yönetir.

Ancak ikincil nedenler, hayali ya da iktidarsız değildirler. Gerçek nedensel güç harcarlar. Bizler gerçek seçimler yaparız. Buna karşın ikincil bir neden, etkinlik için her zaman birincil nedene, Tanrı'nın Kendisine bağımlıdır.

Tanrı egemen isteğini, ikincil nedenler aracılığıyla gerçekleştirir. "Aracılığıyla" sözü, Tanrı'nın *sonuçları* sadece atamakla kalmayıp aynı zamanda bu sonuçlara götürecek *yolları* da atadığını belirtir.

Sınırlı kefarete doktrini, Mesih'in kendisi için çarmıha gittiği özel tasarım ya da sonuca bağlıdır. John Owen şöyle der: "Mesih'in ölümünün sonunda, ... hem Babası ve Kendisinin *bunda* tasarladığından; ve ... hem de onun *aracılığıyla* etkin bir şekilde gerçekleştirip başardığından genel olarak bahsediyoruz."[\[xxxiv\]](#)

Kefaretin hedefi kayıpları kurtarmaktı. Mesih kilisesini sevdi ve Kendisini onun için verdi. Koyunlarını kurtarmak için öldü. Amacı, halkı için barıştırmayı ve kurtarışı gerçekleştirmektir.

Baba'nın nihai amacı, seçilmişleri kurtarmaktı. Kurtuluş hedefini ya da amacını gerçekleştirmek için Oğlu'nun kefareti tasarlamıştır. Her Arminyusçu bununla aynı görüştedir. Konu şudur: Tanrı'nın amacı kurtuluşu herkes için mümkün kılmak mıydı yoksa seçilmişler için kurtuluşu kesin mi kılmaktı? Bu

amacı gerçekleştirmek için gerekli yolları atamıştır. Bunlardan bir tanesi Oğlu tarafından yapılan kefaretti. Diğeri Kutsal Ruh'un bu kefareti seşilmişlere uyarlamasıdır. Tanrı seşilmişlerin kurtuluşları için iman armağanı dahil, gereken her şeyi sağlamıştır.

Tamamen bozulmuşluk doktrinini bir kez kavradığımızda, kimsenin Mesih'in kefareten eden işine imana yatkın olmayacağını biliriz. Tanrı, kefaretin yararlarını uyarlamasının yollarını, yani imanı, sağlamazsa herkesin potansiyel kurtuluşu kimsenin gerçekten kurtulmayışıyla sonuçlanır.

MESİH'İN DUADA ARACILIK EDİŐİ

Mesih'in büyük Başkahinimiz olarak en önemli işi kefarettir ama bu O'nun tek kahinsel işi değildir. Ayrıca Baba'nın önünde bizim için duada aracılık eden Kişi olarak yaşar. Duada bizler için aracılık etmesi, seşilmişlerin kurtarılışı amacının bir diğer yoludur. Mesih koyunları için sadece ölmekle kalmaz aynı zamanda onlar için dua da eder. Duada aracılık etmek olan özel işi kesin bir tasarıma sahiptir. İsa başkahinsel duasında şöyle der:

«Dünyadan bana verdiğin insanlara senin adını açıkladım. Onlar senindiler, bana verdin ve senin sözüne uydular. Bana verdiğin her şeyin senden olduğunu şimdi biliyorlar. Çünkü bana iletteğin sözleri onlara ilettim, onlar da kabul ettiler. Senden çıkıp geldiğimi gerçekten anladılar, beni senin gönderdiğine iman ettiler. Onlar için istekte bulunuyorum. Dünya için değil, bana verdiğin kimseler için istekte bulunuyorum. Çünkü onlar senindir. Benim olan her şey senindir, seninkiler de benimdir. Ben onlarda yüceltildim. Ben artık dünyada değilim, ama onlar dünyadalar. Ben sana geliyorum. Kutsal Baba, onları bana verdiğin kendi adıyla koru ki, bizim gibi bir olsunlar. Kendileriyle birlikte olduğum sürece, bana verdiğin kendi adıyla onları esirgeyip korudum. Kutsal Yazı yerine gelsin diye, mahva giden adamdan başka işlerinden hiçbiri mahvolmadı.

Yuhanna 17:6-12

İsa burada Baba'nın Kendisine verdiği kişiler için duada aracılık eder. Bunun bütün insanlığı içermediği açıktır. Baba, Mesih'e *sınırlı* sayıda kişi vermiştir. Mesih'in kendileri için dua ettiği kişiler bunlardır. Bunlar ayrıca Mesih'in kendileri için ölmüş olduğu kişilerdir. İsa bütün dünya için dua etmez. Bunu direkt ve açık olarak söylüyor. Kesin olarak Kendisine verilenler,

seçilmişler için dua eder.

İsa, Yuhanna'nın Müjdesi'nde daha önce şöyle der: "Baba'nın bana verdiklerinin hepsi bana gelecek ve bana geleni ben asla kovmam. Çünkü kendi isteğimi değil, beni gönderenin isteğini yerine getirmek için gökten indim. Beni gönderenin isteği şudur: bana verdiklerinden hiçbirini yitirmeyeyim, ama son günde hepsini dirilteyim" (Yuhanna 6:37-39). Burada hiçbir belirsizlik yoktur. Mesih'in bizim kefilimiz olarak gerçekleştirdiği kurtuluş işi sadece bir olasılık ya da bir potansiyellik değildir. Kesin bir şeydir.

Mesih'in bütün dünya için dua etmeyişi ve bütün dünya için ölmediği konusunda her türden yarı-Pelagiyusçu karşı çıkar. Başvurdukları en önemli metin, Yuhanna'nın ilk mektubundadır: "Yavrularım, bunları size, günah işlemeyesiniz diye yazıyorum. Ama birimiz günah işlerse, adil olan İsa Mesih bizi Baba'nın önünde savunur. Kendisi günahlarımızı ve yalnız bizim günahlarımızı değil, bütün dünyanın günahlarını da bağışlatan kurbandır" (1.Yuhanna 2:1-2). Bu metin, açık bir şekilde "bütün dünyanın" günahlarını bağışlatan kurban olduğunu söyleyerek yüzeyde sınırlı kefareti yıkmış görünür. Bütün dünya, "bizim" sözüyle tezat olarak konmuştur. "Burada *bizim* ne demek ve *bütün dünya* ne demek?" diye sormamız gerekir.

Bizim sözcüğü Hristiyan olmayanlardan ayırım yapmak üzere Hristiyanlar'dan söz ediyor olabilir. Eğer bu yorum doğruysa, o zaman Mesih sadece Hristiyan İnanlılar için değil, bütün dünyadaki herkes için bir kurbandır.

Diğer yandan *bizim* sözcüğü, özel olarak Yahudi İnanlılar'dan söz ediyor olabilir. Kilise ilk oluşurken en önemli sorulardan biri, "Yeni Antlaşma topluluğuna kim dahil edilecek?" sorusuydu. İncil, Mesih'in bedeninin sadece etnik Yahudiler'i değil, aynı zamanda Samiriyeliler'i ve Yahudi olmayan ulusları da içerdiğini üstüne basarak söyler. Kilise, sadece İsrail'in dünyasından değil, her oymak ve ulustan insanlardan, bütün dünyadan çekilen insanlardan oluşmuştur.

İncil'de, *dünya* sözcüğünün sık sık ne dünyanın tamamından ne de yeryüzünde yaşayan bütün kişilerden söz etmediği hakkında bol bol kanıt vardır. Örneğin, Luka'da şunu okuyoruz: "... O günlerde Sezar Avgustus tüm Roma dünyasında bir nüfus sayımının yapılması için ferman çıkardı" (Luka 2:1-2). Bu nüfus sayımının Çin'e ya da Güney Amerika'da oturanları içermediğini biliyoruz, bu yüzden "bütün dünya" sözü, dünyanın tamamında yaşayan herkesten söz etmez. *Dünya* sözcüğü Kutsal Kitap'ta yaygın olarak bu şekilde kullanılır.

Yarı-Pelagiyusçular, Pavlus'un "Şöyle ki Tanrı, insanların suçlarını saymayarak dünyayı Mesih'te kendisiyle barıştırdı ve barıştırma sözünü bize emanet etti" dediği 2. Korintliler 5:19'u da kullanırlar. Pavlus, Mesih'in "dünyayı

Tanrı'yla barıştırmasından" belirtme kipinde söz eder. Birkaç dakika sonra, "Tanrı'yla barışın" diyerek belirtme kipinden buyruğa geçer (2. Korintliler 5:20). Bu sadece zaten olduğumuz bir şey olmamız için bir buyruk mu?

Mesih'in çarmıhtaki kurbanının yeterlilik ve değer bakımından sınırsız olduğu kesindir. Bu anlamda Mesih bütün dünya için kefarette bulunur. Ama ne bu kefaretin etkinliği, ne de nihai tasarımı bütün dünya için geçerli değildir.

Kefaretin nihai amacı, Tanrı'nın nihai amacı ya da isteğinde bulunur. Bu amaç ya da tasarım, insanlığın tümünü içermez. Eğer ierseydi, insanlığın tümü kesinlikle kurtarılırdı.

9. Ruh'un Etkin Çağrısı

TULIP'in I'si olan Karşı konulamaz lütuf kavramı, yeniden doğuş ve etkin çağrı doktrinleriyle yakından bağlantılıdır. John H. Gerstner, üniversite öğrencisiyken yirminci yüzyılın ilk yarısının en bilgili ve önde gelen bilginlerinden biri olan John Orr'un öğrettiği bir teoloji dersi almıştı. Bir derste Orr, tahtaya büyük harflerle, “**yeniden doğuş imandan önce gelir**” yazmıştı. Bu sözler Gerstner'i çok şaşırtmıştı. Profesörünün bir hata yaptığından ve sözcükleri istemeyerek yanlış sıraladığından emindi. Her Hristiyan, yeniden doğuş için imanın önceden var olması gereken bir şart olduğunu, kişinin yeniden doğmak için Mesih'e inanması gerektiğini bilmiyor muydu?

Bu John Gerstner'in Reform teolojisini ilk duyuyuydu ve onu çok şaşırtmıştı. Yeniden doğuşun imandan sonra ya da iman sonucunu değil imandan önce gelişi daha

Cetvel 9.1

TULIP'in Dördüncü Taç Yaprağı

1 Tamamen bozulmuşluk yozluğu	İnsanlığın radikal
2 Şartsız seçim	Tanrı'nın egemen tercihi
3 Sınırlı kefaret	Mesih'in amaçlı kefareti
4 Karşı konulamaz lütuf	Ruh'un etkin çağrısı
5 Kutsalların dayanması koruması	Tanrı'nın kutsalları

önce hiç düşünmediği bir fikirdi. Profesörünün ikna edici mantığını duyduktan sonra Gerstner'in hayatının akışı değişti.

Bu, Calvinciler için bir tür kalıp gibi görünüyor. Roger Nicole'ün bildirdiği gibi, "Hepimiz Pelagiyusçu doğmuşuz." Mesih'e iman, bizleri Pelagiyusçu yatkınlıklarımızdan anında iyileştirmez. İman edişimizin ilk günlerinden itibaren, Pelagiyusçuluğumuz her yandan sağlamlaştırılır. Bunu putperestlikten gelirken yanımızda getirmişizdir ve etrafımızdaki seküler dünya bunu, insan özgürlüğü ve insanın içinde var olan iyilik hakkındaki hümanist görüşle sağlamlaştırır. Kilisede bol miktarda, Charles Finney'in zamanından beri Amerikan müjdeselliğini boğucu hakimiyeti altına almış olan Arminyusçuluğa maruz kalırız.

On altıncı yüzyılda aklanmamız konusundaki tartışma sırasında Martin Luther, *Kilisenin Babil Sürgünü* adlı, üzerinde çok tartışmalar yapılan bir eser

yazmıştı. Bu kitap, Roma Katolik Kilisesi'ni antik zamanlardaki putperest Babil'e benzetmişti. Luther bugün sağ olsaydı sanırım *Kilisenin Pelagiyus Sürgünü* adlı bir kitap yazardı. Arminyusçuluk, yarı-Pelagiyusçuluğun bir çeşidi olduğu halde, "yarı" sözcüğü ince bir yüzeydir. Pelagiyusçuluğun özü, yarı-Pelagiyusçuluk'ta var olmaya devam etmektedir ve Arminyusçuluğa taşınmıştır ve bir dereceye kadar iki anlaşmacı görüşe de taşınmıştır.

Bondage of the Will (İradenin Esareti) adlı eserin giriş bölümü çağdaş okurun Luther'in klasiği hakkında ne düşünmesi gerektiğini soruyor.

Çok zeki ve nefes kesici bir performans, tartışma sanatının bir şaheseri olduğunu hemen kabul edeceği kesindir; ama şimdi "Luther'in söyledikleri Tanrı'nın gerçeğinin bir parçası mıdır?" sorusu gelir. Eğer öyleyse, günümüz Hristiyanlar'ı için bir mesajı var mıdır? Okurun, Luther'in kendisini götürdüğü yolun tuhaf bir yeni yol olduğunu, büyük bir olasılıkla hiçbir zaman düşünmediği bir yaklaşım olduğunu, normalde "Calvinist" olarak etiketleyip hızlıca yanından uzaklaşacağı bir düşünce çizgisi olduğunu düşüneneğine şüphe yoktur. Bu Lutherci ortodoksluğun kendisinin yaptığı şeydir; ve (kanında yarı-Pelagiyancılık olan) günümüz Müjdesel Hristiyan da aynı şeyi yapmaya yatkın olacaktır. Ama eğer konuşmalarına izin verilirse, hem tarih ve hem de Kutsal Kitap başka öğütler vermektedir. [\[xxxv\]](#)

Yirminci yüzyılın bakış açısından, Reform hareketinin en önemli konusu aklanma doktriniymiş gibi gözükür. Bu bir dereceye kadar doğru bir değerlendirmedir. Ama aklanma doktrininin arkasında ve altında hiçbir insansal başarıyla değil tamamıyla Tanrı'nın Kendisi tarafından gerçekleştirilen kurtuluşumuzun lütuflarlığı hakkında daha derin bir endişe vardı.

Tarihsel olarak, Martin Luther ve John Calvin ve hatta Ulrich Zwingli, Martin Bucer ve Reform hareketinin ilk çağının bütün önde gelen Protestan tanrıbilimcileri bu noktada tam olarak aynı fikirdeydiler. Başka noktalarda farklı görüşleri vardı; ama insanın günahın içindeki çaresizliğini ve lütufta Tanrı'nın egemenliğini bildirmekte tamamen birlik içindeydiler. Bu doktrinler hepsi için de, Hristiyan inancının yaşam veren kanıydı. Luther'in büyük eserinin çağdaş bir editörü bu gerçeğin altını çizer: "Bu kitabı, müjdesel teolojinin iradenin köleliği doktriniyle ya ayakta durduğunu ya da düştüğünü anlamadan bırakan kişi onu boşuna okumuştur." [\[xxxvi\]](#)

Sırf bir tanrıbilimci, çok saygın bir tanrıbilimci bile olsa, müjdesel

teorinin insan iradesi konusundaki görüşüyle "ayakta durduğunu ya da düştüğünü" söylediği için bu böyledir demek değildir. Bu bilgin, dikkatimizi çekmek için abartı kullanıyor olabilir. Abartıda, bir şeyin altını çizmek için kasıtlı mübalağa bulunur.

Bu bir abartı değildir. Hakimane Reformcular'ın kendilerinin yargısında, kişinin iradeye ve iradenin kölelik durumuna bakışı Hristiyan inancının tamamını anlamasında çok önemli bir rol oynar. Luther kendisi şöyle demiştir:

...tartışmamızın üzerinde döndüğü menteşe, aramızdaki en önemli konu budur; hedefimiz, basitçe, "özgür irade"nin ne yeteneği olduğunu, hangi bakımdan Tanrısal etkinliğin konusu olduğunu ve Tanrı'nın lütfuyla nasıl bağlantılı olduğunu araştırmaktır. Bu şeyler hakkında hiçbir şey bilmiyorsak, Hristiyanlık hakkında hiçbir şey bilmeyeceğiz ve yeryüzündeki bütün insanlardan daha kötü bir durumda olacağız! Bu bildiriye karşı çıkan Hristiyan olmadığını kabul etmelidir; ve buna gülen ya da alay eden Hristiyan'ın en büyük düşmanı olduğunu anlamalıdır. Tanrı konusunda, yapabileceğimin ve yapmam gerekenlerin doğasını, derecesini ve sınırları konusunda bilgisizsem Tanrı'nın benim içimde neler yapabileceğinin doğası, derecesi ve sınırları konusunda da aynı şekilde bilgisiz ve tereddütte olacağım--Tanrı aslında her şeyde her şeyi gerçekleştirdiği halde (bkz. 1. Korintliler 12:6). Tanrı'nın işleri ve gücü konusunda bilgisizsem, Tanrı'nın Kendisi hakkında bilgisizim; ve eğer Tanrı'yı tanımıyorsam, O'na tapınamam, O'nu övemem, teşekkür edemem ya da O'na hizmet edemem, çünkü ne kadarını kendime ne kadarını O'na atfetmem gerektiğini bilmem. Bu yüzden, eğer Tanrı yoluna uygun bir hayat yaşayacaksak, kafamızda Tanrı'nın gücüyle kendi gücümüz, Tanrı'nın işiyle bizim işimiz arasında açık bir ayrım olmalıdır. [\[xxxvii\]](#)

Sık sık Reform'un en önemli konusunun aklanma konusu olduğu varsayılır. Luther yıldırımlarını insanın iyi oluşundan ötürü övgü alışının her biçimine fırlatmıştır. Reformcular birlikte, aklanma doktriniyle lütfun önde gelişi arasındaki bağlantıyı açıkça görmüşlerdir.

İmanla aklanma doktrini onlar için önemliydi çünkü egemen lütuf ilkesini koruyordu; ama aslında onlar için bu ilkenin sadece bir yönünü dışa vuruyordu ve bu da en derin yönü değildi. Lütfun önceliği, onların düşünüşünde daha da derin bir düzeyde, yeniden doğuşta, dışa vuruluyordu--yani, aklanma için Mesih'i kabul eden imanın kendisinin, etkin çağrı etkinliğinde ruhsal bakımdan yeniden doğuşta yüce egemen Tanrı'dan bedava bir armağan olduğu Reformcular için önemli olan, sadece Tanrı'nın İnanlılar'ı yasanın işleri olmadan

aklayıp aklamadığı değildi. Günahlıların günahlarında tamamıyla çaresiz olup olmadıkları ve Tanrı'nın onları iman ettiklerinde Mesih'in uğruna aklamakla kalmayıp aynı zamanda onları imana getirmek için canlandıran Ruhu'yla günahın ölümünden dirilterek bedava, şartsız, yenilmez lütfuyla kurtarıp kurtarmadığını içeren daha geniş soruydu. [\[xxxviii\]](#)

Reformculara göre, kurtuluş için lütfâ tamamen bağımlı olduğumuz konusu o kadar önemliydi ki, yarı-Pelagiyancılığın her türünü müjdeye ciddi tehditler olarak gördüler:

Kurtuluşumuz tamamıyla Tanrı'dan mı yoksa nihai olarak kendimiz için yaptığımız bir şeye mi bağlı? (Arminyusçular'ın daha sonra yaptığı gibi) ikinci şıkkı savunanlar, bunu yaparak insanın günahdaki tamamen çaresizliğini inkar eder ve yarı-Pelagiyancılığın bir biçiminin yine de doğru olduğunu onaylarlar. Bu nedenle daha sonra Reform teolojisinin Arminyusçuluğu (imani kendimizin övüleceği bir işe döndürdüğünden) Roma Katolik Kilisesi'ne dönen ve (Reformcular'ın düşüncesinde en derin dinsel ve teolojik ilke olan Tanrı'nın günahkarları kurtarmaktaki hükümrânlığını inkar ettiğinden) Reform hareketine ihanet eden bir ilke olarak kınaması şaşırtıcı bir şey değildir. Reformcular'ın gözünde Arminyusçuluk gerçekten de, Yeni Antlaşma Hristiyanlığını reddedip Yeni Antlaşma Yahudiliğini savunuyordu; çünkü iman için kendine güvenmenin, işler için kendine güvenmekten hiçbir farkı yoktur ve bu kişiyi diğeri kadar Hristiyanlık'tan uzak ve Hristiyanlık karşıtı kılar. [\[xxxix\]](#)

YENİDEN DOĞUŞ

Sadece imanla aklanma doktrini, Reform hareketi sırasında daha derin bir düzey olan (monistik) yeniden doğuş düzeyinde tartışılmıştır. Bu teknik terimin açıklanması gerekmektedir. *Monizm* bir kök ve önek bileşiminden oluşmuştur. *Mono* öneki, İngilizce'de tek ya da yalnız başına olan bir şeyi belirtmek için kullanılır. Kök, "çalışmak" fiilinden gelir. *Monergy*'nin *ergi*, bir iş ya da enerji ünitesini belirtmek için kullanılır. Önekle kökü bir araya koyduğumuzda *monergism* çıkar. *Monergism* kendi başına çalışan ya da tek aktif taraf olarak tek başına çalışan bir şeydir.

Monerji, *sinerjinin* tam tersidir. *Sinerji*, *monergizm*'le aynı kökü paylaşır ama farklı bir öneki vardır. *Syn* öneki, "ile" anlamına gelen Yunanca sözcükten gelir. *Sinerji* işbirliği yapan bir girişim, iki ya da daha çok tarafın birlikte çalışmasıdır.

Monergism terimi, *yeniden doğuş* sözüyle bağlandığında, Kutsal Ruh Tanrı'nın kişinin yardımını ya da işbirliği olmadan o insanın üzerinde gerçekleştirdiğini tanımlar. Bu yeniden doğuş lütfuna *faal*, *etkin lütuf* denilebilir. Diğeri yandan *işbirliği yapan lütuf*, Tanrı'nın günahkarlara sunduğu

ve onların durumlarına göre kabul edip reddedebilecekleri bir lütuftur.

Monerjistik yeniden doğuş tamamıyla Tanrı'nın yaptığı bir iştir. İnsan, Tanrı'nın sahip olduğu yaratıcı güce sahip değildir. Ruhsal bakımdan ölü olan birini canlandırmak sadece Tanrı'nın yapabileceği bir şeydir. Bir ceset kendini canlandıramaz. Bir çaba göstererek yardımcı bile olamaz. Ancak yeni hayatı aldıktan sonra karşılık verebilir. O zaman sadece karşılık *verebilmekle* kalmaz, kesinlikle karşılık *verecektir*. Yeniden doğuşta insanın ruhu, canlandırılana dek tamamıyla pasiftir. Canlandırıldıktan sonra hareket edip karşılık verebilecek şekilde güçlendirildiği halde, kendini canlandırmakta hiçbir yardım sunamaz.

Monerjistik, yaşam veren güce iyi bir örnek Yuhanna'nın Müjdesinde anlatılan, Lazar'ın ölümden dirilmesi öyküsüdür:

İsa yine derinden hüznülenerek mezara vardı. Mezar bir mağaraydı, girişinde de bir taş duruyordu. İsa, «Taşı kaldırın!» dedi. Ölenin kızkardeşi Marta, «Rab, o artık kokmuştur, öleli dört gün oldu» dedi. İsa ona, «Ben sana, `iman edersen Tanrı'nın yüceliğini göreceksin' demedim mi?» dedi. Bunun üzerine taşı kaldırdılar. İsa gözlerini gökyüzüne dikerek şöyle dedi: «Baba, beni işittiğin için sana şükrediyorum. Beni her zaman işittiğini biliyordum. Ama bunu, çevrede duran halk için, beni senin gönderdiğine iman etsinler diye söyledim.» Bunları söyledikten sonra yüksek sesle, «Lazar, dışarı çık!» diye bağırdı. Ölü, elleri ayakları sargılarla bağlı, yüzü bezle sarılmış olarak dışarı çıktı. İsa oradakilere, «Onu çözün ve bırakın gitsin» dedi.

O zaman, Meryem'e gelen ve İsa'nın yaptıklarını gören Yahudilerin birçoğu İsa'ya iman etti. Ama içlerinden bazıları Ferisilere giderek İsa'nın yaptıklarını onlara bildirdiler.

Yuhanna 11:38-46

Lazar çok hasta, ya da ölecek kadar hasta değil, ölüydü. Ceset olmuştu ve çürümekteydi. Çürümekte olan vücudundan çıkan kötü koku kız kardeşi Marta'nın midesini bulandırıyor. Dirilişinin mucizesi merhemler, ilaçlar, göğüs masajı gibi yollar olmadan gerçekleşmişti. Burada Mesih'in kullandığı tek güç, sesinin gücüydü. Bir istekte ya da davette bulunmadı, bir emir verdi. Lazar'ı mezardan kazanmaya çalışmak için hiçbir çabada bulunmadı. Bu diriliş kesinlikle monerjistikti. Lazar bu işte kesinlikle hiçbir yardımda bulunmamıştı. Herhangi bir şekilde yardımda bulunma gücü yoktu çünkü ölüydü.

Bazıları, Lazar'ın dirilişinde Mesih'in ilk gücü sağladığı halde yine de Lazar'ın Mesih'in mezardan çıkma buyruğuna karşılık vermesi gerektiğini söyleyebilirler. Bu işbirlikçi bir iş, Mesih'le Lazar arasındaki bir sinerji değil midir? Yeniden doğuş konusundaki karışıklığın çoğu işin içine burada girer.

Lazar'ın karşılık verdiği bellidir. İsa'nın buyruğuna itaat ederek mezardan çıkmıştır. Lazar'ın bedenine yaşam yeniden girince çok aktif olmuştu.

Monerjistik yeniden doğuş, kurtarılış sürecinin tamamıyla değil, sadece imana gelişin ilk şartı ya da ilk adımıyla ilgilidir. Lazar kesinlikle bir şey yapmıştır. Karşılık vermiştir. Mezardan çıkmıştır. Ama en önemli nokta, bunların hiçbirini hala ölüyken yapmadığıdır. Mesih'in çağrısına, diriltildikten sonrasına kadar karşılık vermemiştir. Dirilişi, mezardan çıkışından önce gerçekleşmiştir. Yaşama yeniden döndürülüşü karşılığında önce gerçekleşmiştir.

Arminyusçular bu benzetmeyi beğenmezler ve burada elmalarla portakalları kıyasladığımızı söyleyerek itiraz ederler. Fiziksel ölüm durumunda cesedin karşılık veremeyeceği ya da işbirliği yapamayacağı bellidir. Ölü olduğundan karşılık verecek gücü yoktur. Ama fiziksel ölümle ruhsal ölüm arasında bir fark vardır. Fiziksel bakımdan ölü olan bir insan, ne fiziksel ne de ruhsal olarak hiçbir şey yapamaz. Ruhsal bakımdan ölü biri, biyolojik olarak hala canlıdır. Bu kişi hala bir şeyler yapabilir, çalışabilir, karşılık verebilir, kararlar verebilir vb. Lütufa evet ya da hayır diyebilir.

Burada yarı-Pelagiyancılık ve Augustincilik, Arminyusçuluk ve Calvincilik, Roma ve Reform arasındaki ayrımın en yüksek noktasına geliyoruz. Burada, kurtuluşumuz için tamamıyla lütufa mı bağımlı olduğumuzu, yoksa hala bedendeyken, hala günahın köleliğindeyken ve hala günahta ölüyken lütufla sonsuz geleceğimizi etkileyecek bir şekilde işbirliği yapabiliş yapamayacağımızı keşfediyoruz.

Reform hareketinin görüşüne göre, yeniden doğuş işi, sadece ve sadece Tanrı tarafından gerçekleştirilir. Günahlı bu etkinliği alışta tamamıyla pasiftir. Yeniden doğuş, etkin lütufa bir örnektir. Tanrı'ya karşı herhangi bir işbirliği yapıyorsak bu yeniden doğuş işi *bittikten* sonra gerçekleşir. Tabii ki bu işe karşılık veririz. Çözüldükten sonra mezardan çıkan Lazar'ın yaptığına benzer bir şekilde karşılık veriyoruz.

Aynı şekilde ruhsal ölüm mezarlarımızdan çıkıyoruz. Mesih'in çağrısını duyduğumuzda da karşılık veriyoruz. Yeniden doğuşumuz böyle bir yanıtı engellemez, ancak bu yanıtı sadece mümkün değil kesin kılmak için tasarlanmıştır. Ancak önemli olan, önce yeniden doğuş lütfunu almadıkça müjdeye olumlu bir şekilde yanıt vermeyiz ve veremeyiz. Herhangi bir iman dolu olumlu yanıt olmadan önce yeniden doğuşun gerçekleşmesi gerekir.

Arminyusçuluk, kurtuluştaki sıralamanın yerini değiştirir. Yeniden doğuştan önce imanı koyar. Günahta ölü ve günahın köleliğinde olan günahkarın, yeniden doğabilmesi için bir şekilde zincirlerinden kurtulması, ruhsal canlılık

kazanması ve iman kullanması gerekmektedir. Çok gerçek bir anlamda yeniden doğuş bu planda bir armağan değil, lütuf sunusuna karşılık verişin ödülüdür. Arminyusçular, Tanrı yeniden doğuş için önce lütfu sunduğundan bu planda lütufun ön planda olduğunu söylerler. Tanrı inisiyatifi ele alır. İlk hamleyi O yapar, ilk adımı O atar. Ama bu adım belirleyici değildir. Bu adım günahkar tarafından bozulabilir. Eğer günahkar bu teklif edilen lütufla işbirliği yapmayı ya da onu kabul etmeyi reddederse o zaman lütufun hiçbir faydası olmaz.

KARŞI KONULABİLİR LÜTUF

Tam Pelagiyusçuluk'la yarı-Pelagiyusçuluk arasında çok önemli bir fark vardır. Tam Pelagiyusçuluk'ta lütuf kurtuluşu kolaylaştırabilir ama hiçbir şekilde kurtuluş için gerekli değildir. Kişi ister etkin ister işbirlikçi olsun lütuf olmadan kurtulabilir. Yarı-Pelagiyusçuluk'ta lütuf kurtuluş için sadece yararlı olmakla kalmaz aynı zamanda gereklidir. Günahlının Tanrı'ya olumlu yanıt vermesi için lütuf gereklidir. Lütuf gereklidir ama bu illa ki etkin olduğu anlamına gelmez. Lütufla karşı konulabilir ve yenilebilir.

Son analizde, yarı-Pelagiyusçuluk, iğrenç Pelagiyusçuluk sorununu sadece bir adım öteye atar. Yarı-Pelagiyusçuluk, lütufun gerekliliğini kabul eder ama iyice incelendiğinde kişi Pelagiyusçuluk'la yarı-Pelagiyusçuluk arasında herhangi bir fark olup olmadığını merak eder.

Sorun şudur: Eğer lütuf gerekli ama etkin değilse, onu çalıştıran nedir? Yanıtın, hala benlikte olan günahkarın olumlu yanıtı olduğu açıktır. Neden bir günahkar kendisine sunulan lütufla olumlu, diğeri olumsuz yanıt vermektedir? Yanıtlar arasındaki fark, insan iradesinin gücünde mi, yoksa eklenen bir lütuf ölçüsünde midir? Lütuf günahlıya lütufla işbirliği yapmakta yardım eder mi yoksa günahlı sadece benliğin gücüyle mi işbirliği yapar? Eğer yanıt ikinci şıksa, bu halis Pelagiyusçuluk'tur. Eğer birinci şıksa, lütuf yeniden doğuşu ve kurtuluşu sadece kolaylaştırdığından yine Pelagiyusçuluk'tur.

Yarı-Pelagiyusçular, "Hayır, hayır" diye itiraz ederler. "Sproul en önemli şeyi anlamıyor. Yarı-Pelagiyusçuluk, lütufun kurtuluş için sadece yararlı olmakla kalmayıp kurtuluş için gerekli olduğunu söyler" derler.

Yarı-Pelagiyusçular'ın söylediğinin bu olduğunu biliyoruz ama bu onların yeniden doğuşu anlayışlarında nasıl olur? Eğer benlik kendi başına, lütufla meyledebilirse lütufla olan gereksinim nerede kalır? Eğer yeniden doğuşun lütufu sadece sunulmuş ve etkinliği günahkarın yanıtına bağlıysa lütuf, benliğin gücünde zaten var olmayan neyi gerçekleştirir?

Yeniden doğmamış kişinin iman etmesi için en çok ihtiyacı olan şey

yeniden doğmaktır. Gerekli lütuf budur. Kurtuluşun *sin qua non*udur. Tanrı benim günahkar yüreğimin doğasını değiştirmese lütufla işbirliği yapmayı ya da Mesih'i imanla kabul etmeyi hiçbir zaman seçmem. Bunlar benliğin yatkın olmadığı şeylerin ta kendileridir. Eğer Tanrı benim yüreğimi değiştirmeyi sadece *teklif ediyorsa*, kalbim O'na muhalif kaldığı müddetçe bu benim için neyi başarır? Ben günaha köleyken ve hala benlikteyken bana lütuf sunarsa, bu teklifin ne yararı vardır? Kurtaran lütuf, özgürlüğü *sunmaz*, özgür kılar. Kurtaran lütuf yeniden doğuşu sadece teklif etmez, yeniden doğdurur. Lütfu bu denli lütufkar yapan budur: Tanrı tek taraflı ve monerjistik olarak bizim kendimiz için yapamayacağımızı bizim için yapar.

TULİP'i oluşturan maddelerden biri olan *karşı konulamaz lütuf* sözü yanlış anlamalara yol açabilir. TULİP'i oluşturan maddeler, tamamen bozulmuşluk, şartsız seçim, sınırlı kefarete, karşı konulamaz lütuf ve kutsalların dayanmasıdır. Bu sözleri daha doğru olacak bir biçimde yeniden düzenleseydik sonuç şöyle olurdu: Radikal yozluk, seçilme, kesin kefarete, etkin lütuf ve kutsalların dayanması. Bu da bize *RSDEP akrostişini verir. Ancak bizler özgün akrostişte devam edip gerekli tanımları vermeye çalışacağız.

Karşı konulamaz lütuf, günahkarların ona karşı koyamadıkları anlamda karşı konulamaz değildir. Günahkar ruhsal bakımdan ölü olduğu halde, biyolojik bakımdan canlıdır. Kutsal Kitap'ın önerdiği gibi, günahkarlar Kutsal Ruh'a her zaman karşı koyarlar. Bizler Tanrı'nın lütfuna o denli muhalifizdir ki, ona karşı koymak için gücümüzün yettiği her şeyi yaparız. *Karşı konulamaz lütufun* anlamı, günahlının yeniden doğuş lütfuna karşı koymasının Ruh'un amacını bozamayacağıdır. Yeniden doğuş lütfu yenilmez oluşu anlamında karşı konulamazdır.

Yeniden doğuş lütfu monerjistik olduğundan ve bizden hiçbir işbirliğine gereksinimi olmadığından etkinliği bizde değil, kendisindedir. Bizler onu etkin kılmak için hiçbir şey yapamayız; onun etkinliğini bozmak için de hiçbir şey yapamayız. Lazar'ın kendi dirilişine ve evrenin de yaratılışına olduğu gibi bizler de kendi yeniden doğuşumuz konusunda pasifizdir. Annemiz bize hamile kaldığında ya da doğduğumuzda süreçle işbirliği yapmıyorduk, yeniden doğuşumuzda da aktif araçlar değiliz.

Karşı konulmaz lütuf doktrinine, monistik işi ve etkinliğinden ötürü bu ad verilir. Tarihsel olarak adı, etkin çağrı idi.

ETKİN ÇAĞRI

Westminster İnanç Bildirisi, etkin çağrı doktrinine tam bir bölüm ayırır. Şöyle

bildirerek başlar:

Tanrı, yaşam için önceden belirlediği herkesi ve sadece onları, Kendi atamış olduğu ve kabul etmiş olduğu zamanda, Sözü ve Ruhu aracılığıyla doğaları yüzünden içinde buldukları günah ve ölüm konumundan etkin bir şekilde İsa Mesih aracılığıyla lütuf ve kurtuluşa çağırmaktan hoşnut olmuştur. Kafalarını Tanrı'nın şeylerini anlamak üzere ruhsal bakımdan ve kurtaran bir şekilde aydınlatarak, taştan yüreklerini alıp onlara etten bir yürek vererek; iradelerini yenileyerek ve yüce gücüyle onları iyi olana belirleyerek ve onları etkin bir şekilde İsa Mesih'e çekerek çağırır: buna karşın O'nun lütfuyla istekli kılındıklarından en özgür bir şekilde gelirler.^[xli]

Etkin çağrının etkin olmasının nedeni, Tanrı'nın onun içinde ve onun aracılığıyla operasyonda tasarlamış olduğu, ölü canları ruhsal yaşama canlandırmayı tam olarak etkilemesidir. *Çağrı*, Kutsal Ruh'un candaki içsel ya da gizli operasyonundan söz eder. İtirafıta yer alan taştan yüreği, etten bir yüreğe dönüştürme mecazı direkt olarak Kutsal Kitap'tan alınmıştır. *Et* sözcüğünden söz edildiğinden benzetme biraz kafa karıştırıcı olabilir.

Kutsal Kitap'ta *benlik* genelde Ruh'a tezat oluşturan ve muhalefet eden düşmüş doğamızdan söz eder. Ancak bu benzetmede *et* ruhla değil bir taşla kıyaslanmıştır. Aynı nokta yani ölümden yaşama geçiş her iki benzetmede de bulunmaktadır. Yeniden doğuş lütfu olmadan kişinin yüreği ya da ruhu, Tanrı'yla ilgili şeyler bakımından bir taş gibidir. Hareketsiz, duygusuzdur ve tepki göstermez. Kemikleşmiş ve kireçlenmiştir. Taş gibi denmesinin nedeni ahlaksal bakımdan katı olmasıdır. Taştan bir yürek de, hem yaşam ve hem de ışıktan yoksun, karanlık bir yürektir.

Yeniden doğuş lütfu, yüreği ya da ruhu soğuk, cansız ve taş gibi bir şeyden yaşayan, canlı, ümitli ve hevesli bir şeye çevirir. Yürek, Tanrı'nın şeylerine karşı "canlı" kılınır. Calvin, Augustin'in şu sözlerini aktarır: "İnsanların yüreklerine gizlice verilen bu lütuf, hiçbir katı yürek tarafından kabul edilmez; çünkü verilmiş nedeni önce yüreğin katılığının yok edilmesidir. Böylece kişi içinde Baba'yı duyduğunda, Baba taş yüreği alır ve ona etten bir yürek verir. Böylece onları, yücelik için hazırlamış olduğu vadin oğulları ve merhamet araçları yapar."^[xli]

Tanrı'nın çağrısı, Söz ve Ruh aracılığıyla etkin kılınır. Söz ve Ruh'un burada yeniden doğuştaki iki çok önemli etken olarak birleştiğini anlamak önemlidir. Kutsal Ruh, Söz'den ayrı olarak ya da Söz'e karşı olarak değil, Söz'le birlikte işlemektedir. Söz de, Ruh'un varlığı ve gücü olmadan tek başına çalışmamaktadır.

Etkin çağrıda sözü edilen çağrı, vaazın sınıflandırılması içinde herhangi biri tarafından duyulabilecek müjdenin harici dışsal bir çağrı değildir. Burada sözü edilen çağrı yüreğe nüfus edip onu delerek onu ruhsal yaşama canlandıran içsel çağrıdır. Müjdeyi duymak kafayı aydınlatır ancak Kutsal Ruh onu aydınlatıp yeniden doğdurana dek ruhu uyandırmaz. Kulaktan ruha gidiş Kutsal Ruh aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu hareket, Mesih'in işinin yararlarını seçilmişlere uyarlayarak Tanrı'nın amacını gerçekleştiren şeydir.

Westminster İnanç Bildirisi, Ruh'un iradeyi yenilemesinden ve onu O'nun yüce gücüyle iyi olana belirlemekten söz eder. Bu Tanrı'nın her şeye yeten gücü hakkındadır. Sadece baştan çıkarmaktan çok uzak olan, Tanrı'nın insan iradesi üzerindeki etkin çağrısı her şeye gücü yeten kaynağından güç alır. Tanrı dünyayı hiçbir şeyden var ettiği gibi, hiçbir ruhsal erdemi olmayan bizleri çağırarak bizleri de kurtaran imana "hiçbir şey"den çağırır.

İnanç bildirisi, Tanrı'nın belirlemesinden söz eder. Bunun kaderin kör belirlemesiyle ya da mekanik fiziksel güçlerle karıştırılmaması gerekir. Bu, seçilmişlerinin kurtuluşunu gerçekleştirmeye azimli olan her şeye gücü yeten ve kutsal varlığın belirlemesidir. Tanrı planını gerçekleştirmeye azimlidir ve önceden belirlenmiş öğüdüyle aynen bunu yapar.

Etkin çağrı sözünde vurgu *etkin* sözüdedir. İnanç bildirisi, Tanrı'nın günahlıyı Mesih'e çekmesinden söz eder. Bunu yaparken *çekmek* sözünü Kutsal Kitap'tan ödünç alır ama onu *etkin* zarfıyla niteler. Kutsal Ruh'un çekişi etkindir; amacını yerine getirir.

Bu içsel çağrının günahlı üzerindeki etkisi gerçektir. Yeniden doğuş ve etkin çağrı, kişide gerçek bir değişikliğe neden olur. Sadece, başka türlü olsaydı yapmayacağı belirli bir etkinliğe dahil edilmez. Yeniden doğuş, kişinin doğasında gerçek ve sabit bir değişim gerçekleştirir. İradesi yenilenir ve özgür kılınır. Özgün günaha kölelikten kurtulur. Tanrı'nın şeyleri için yeni bir eğilim alır. Kurtaran iman yürekte gerçekleşir. Yeniden doğuşun sonucu olarak kişi yeni bir yaratık olur.

YENİDEN DOĞUŞ VE İKİ ANLAŞMACILIK

John H. Gerstner'in *Wrongly Dividing the Word of Truth* [\[xlii\]](#) adlı kitabının yayınlanmasından kısa bir süre sonra, eleştirisinden ve iki Anlaşmacılık teolojisinin "şüpheli" müjdesellik olduğunu söylemesinden rahatsız olan İki Anlaşmacı dostlarımdan sorular aldım. Gerstner, İki Anlaşmacılığ'ın sözde Calvinciliğinin asılsız olduğunu göstermeye çalışmıştı. İki Anlaşmacı görüşün lütuf ve yasa görüşünde var olan antinomianizmin (ahlak kurallarına karşı geliş)

üzerinde durmuştu. İki Anlaşmacılığın, Mesih'in Rabliği konusunda epey tartışmalara yol açan kutsallık doktrinindeki eksiklikleri vurgulamıştı. Gerstner'in kitabının önsözünü ben yazmıştım ve bu durum dostlarımı kitabın kendisinden daha çok rahatsız etmiş görünüyordu.

Dallas Theoloji Seminerinde öğretmenlik yapan bir arkadaşım bana telefon edip en nazik ve içten biçimde, İki Anlaşmacılık ve Reform teolojisini birbirinden ayıran en ciddi konunun ne olduğu konusundaki görüşlerimi sordu. En önemli farkın, teolojinin bir bütün olarak yaptığı etkiden ötürü en azından uzun vadede, yeniden doğuş konusundaki farklı görüşler olduğunu söyleyerek yanıtladım. İki Anlaşmacılığa göre, Kutsal Ruh birisinin yeniden doğmasını sağladığında, kişinin içindeki doğayı değiştiren hiçbir şey olmaz.

İki Anlaşmacı görüşte, Kutsal Ruh İnanlı'nın içinde yaşar ama İnanlı'nın doğasını değiştirebilir de, değiştirmeyebilir de. İnanlı, etkin bir değişim için içinde yaşayan Ruh'la işbirliği yapmalıdır ki kutsallaşma olayı gerçekleşsin. Bu, İnanlı'nın bir lütf konumunda olduğu halde, İsa'yı sadece Kurtarıcı olarak kabul etmiş ama Rab olarak kabul etmemiş olan "benlikteki bir Hristiyan" kalmasına neden olur. İnanlı'nın, Mesih'i hem Kurtarıcı ve hem de Rab olarak kabul etmesi *gerektiği* halde, İnanlı'nın Mesih'e sadece Kurtarıcı olarak boyun eğmesi mümkündür.

Bu konuda İki Anlaşmacılar arasında da bir tartışma vardır. Bazıları, İnanlı'nın Mesih'e Rab olarak boyun eğmesinin kaçınılmaz olduğunu ama bunun belki de hemen olmayabileceğini söylerler. Kişi, hiç olmazsa bir süre için benlikte kalabilir. Pavlus'un kendisinden benlikte olarak söz ettiği ve İnanlılar'a bazen "benlikte" diye hitap edilen İncil'i kullanırlar. Benlikte olmak "bedensel" olmak, yeni doğaya göre değil, eski doğaya göre hareket etmektir.

Burada konu, Hristiyanlar'ın günah işleyip işlemediği ya da bazen benlikte olan kişiler gibi davranıp davranmadığı değildir. Konu, kişinin tamamıyla benlikte olup da aynı zamanda yeniden doğmuş olup olamayacağıdır. Bazı İki Anlaşmacılar kişinin tamamen benlikte olup yine de Hristiyan olabileceğine inanırlar. Bu görüş, kişinin doğasında bir değişiklik yaratması gerekmediğini önceden varsayar. İnsan doğasına bir şey eklenmiştir, bu da Kutsal Ruh'un kişinin içinde yaşayan varlığıdır. Ama Ruh günahıyla birlikte yaşayıp da onun doğasını hiç değiştirmeyebilir. Günahlı, kendi doğası değişmemiş olarak tamamen benlikte olmayı sürdürebilir.

Reform görüşün, İki Anlaşmacılığın benlikteki Hristiyan teorisine itirazı, yeniden doğuş konusundaki Reform doktrinini temel alır. Yeniden doğan kişinin doğasıdır. Günahlının yüreği gerçekten değişmiştir. Bir zamanlar günaha köle olan günahlı şimdi yaşam yeniliğine özgür kılınmıştır. İtaatin meyvası hem kaçınılmaz hem de gereklidir; hemen gerçekleşir. İtaat hiçbir şekilde kusursuz değildir; kişinin aklanma temeline de hiçbir şekilde katkıda bulunmaz. Ancak

yokluğu yeniden doğuşun yokluğuna işaret eder. Tamamıyla benlikte olan biri yeniden doğmamış biridir ve yeniden doğmamış biri kurtulmamış biridir.

Bu tartışmanın ardında sık sık yarı-Pelagiyusçu kurtuluş görüşü bulunmaktadır. Ayrı Anlaşmacılar "dört maddeli Calvinciler" olduklarını iddia ettikleri halde bazıları dördüncü maddenin yanı sıra, üçüncü maddeyi de reddeder.

Rablik-kurtuluş tartışmasının merkezinde olan İki Anlaşmacı Zane C. Hodges'in öğretisine bir göz atalım. Hodges, *Absolutely Free* (Tamamen Bedava) adlı kitabında şöyle yazar: "Yeniden doğuşu gerçekleştirenin Tanrı'nın müjdedeki Sözü olduğuna İncil ayetleri tutarlı bir tanıklık etmektedir. Söz orada imanla kabul edildiğinde insan yüreğine kök salan yaşam veren tohum sadece ve sadece odur."^[xliii]

Hodges, yeniden doğuşun bir mucize olduğunu açıkça söyler. İnsanın kuvvetiyle değil, Tanrı'nın gücüyle gerçekleştirilir. Ancak soru, bu mucizenin *ne zaman* gerçekleştiğidir. Hodges'e göre Söz imanla kabul edildiğinde gerçekleşir. İman yeniden doğuştan önce gelir ve yeniden doğuş için şarttır. Bu, Hodges'i aynen yarı-Pelagiyusçu kampa koyar. Hodges daha sonra, "Peki, o suyu ["yaşam suyu"nu] kendilerine mal edenlere ne olur? ['Yaşam suyundan karşılıksız alsın' (Esinleme 22:17)] davetine inananlara ne olur?" Onlara bir *mucize* olur. Yeniden doğarlar. Onlara yeni yaşam verilir. Ve o yaşama sahiplikte Tanrı Oğlu'na da sahip olurlar (1. Yuhanna 5:12). Gerçekten de, *O, o hayattır* (1. Yuhanna 5:20c) ve böylece Kendisi onların içinde yaşar (Koloseliler 1:27)."^[xliv]

Hodges görüşünü şöyle özetler:

Birisi müjdenin kurtaran Sözü'ne inandığında gerçekte ne olur? Bu soruyu yanıtlamanın birçok yolu vardır... Ama en az iki şey öylesine temeldir ki bunların asla unutulmaması gerekir.

Bir tanesi, İnanlı'nın içinde mucizesel yeni bir doğuş gerçekleşir ve bunun aracılığıyla Tanrı'nın hayatının ta kendisine sahip olur.

Diğeri de İnanlı'nın bu hayata sahip olduğunu bilmesidir.^[xlv]

Hodges'in yeniden doğuşu imanın bir sonucu olarak gördüğü açıktır. Yeniden doğuş imandan ötürü gerçekleşir. Hodges için iman kesinlikle yeniden doğuştan önce gelir, ki bu onu TULIP'in sadece I'sından değil, aynı zamanda T'sinden uzaklaştırır. Yeniden doğmamış kişiyi imanla müjdeye yaklaştırdığından, Reform görüş için elzem olan tamamıyla bozulmuşluk ya da tam yozluk doktrinini onaylaması mümkün değildir. Bu yüzden Gerstner,

Hodges ve kendilerini İki Anlaşmacılar olarak tanımlayan diğerlerinin Calvinizm'in "sahte" bir biçimini kabul ettiklerini söyler.

Kurtuluşun sıralamasından söz ederken (*ordo salutis*), Reform teolojisi her zaman ve her yerde yeniden doğuşun imandan önce geldiğinde ısrar eder. Yeniden doğuş imandan önce gelir çünkü iman için gerekli bir şarttır. Gerçekten de imanın *sine qua non*'udur. Ancak, kurtuluş *sıralamasının*, geçici bir sıralama değil, *mantıklı* bir sıralamadan söz ettiğini anlamak önemlidir. Örneğin, aklanmanın imanla olduğunu söylediğimizde önce imanın gerçekleştiğini sonra da daha ileriki bir tarihte akladığımızı söylemek istemiyoruz. İmanın orada olduğu anda aklanmanın gerçekleştiğine inanıyoruz. İmanla aklanma arasında bir zaman geçmez. Aynı anda gerçekleşirler. Öyleyse neden imanın aklanmadan önce geldiğini söylüyoruz? İman geçici anlamda değil, mantıklı anlamda aklanmadan önce gelir. Aklanma mantıklı olarak imana bağlıdır, iman aklanmaya değil. Akladığımız için imanımız yoktur; imanımız olduğu için aklanırız.

Aynı şekilde Reform teolojisi, yeniden doğuşun imandan önce geldiğini söylediğinde geçici öncelikten değil, mantıklı öncelikten söz eder. Yeniden doğana dek, kurtaran imanı kullanamayız, bu yüzden yeniden doğuşun imana değil, imanın yeniden doğuşa bağlı olduğunu söyleriz. Hodges ve bütün yarı-Pelagiyusçular yeniden doğuşun imanın bir sonucu olduğunu ve ona bağlı olduğunu söylerler. Bu, henüz kurtulmamış kişinin iman kullanabileceğini varsayar.

Yine özgün günahın kapsamı sorusuna dönüyoruz. Eğer özgün günah, Augustin ve yetkin Reformcular'ın ısrar ettiği gibi ahlaksal yetersizliği içeriyorsa o zaman iman sadece yeniden doğuşun bir sonucu olarak gerçekleşir ve yeniden doğuş da sadece etkin ya da karşı konulamaz lütfun sonucu olarak gerçekleşebilir.

Yeniden doğuş lütfunun karşı konulmaz olduğunu söylemek sadece, kurtuluşumuz için hayati önem taşıyan bu lütfun egemen olduğunu söylemektir. Bu lütuf, Tanrı tarafından egemen olarak ve özgürce verilir. Bu, içinde hiçbir tür insansal değer karışımı olmayan gerçek lütuftur. Bu lütuf aracılığıyla esirler özgür kılınır ve günahlarında ölü olanlar yeni yaşama diriltirler. Bu, çocuklarını günah ve ölümden kurtarmak için eğilen Tanrı'nın, şefkatli merhametinin görünen işidir. Tanrı, ruhsal bakımdan cansız olan kil parçalarını alıp onlara kendilerini canlandıran nefesi üfleyerek aynı şeyi başlangıçta yaratılış işinde de yapmıştı.

Yeniden doğuş doğaüstü, Tanrı'nın tasarlamış olduğu işi gerçekleştiren bir iştir. Ölülerin canlandırılıp aracılığıyla kurtulup Tanrı'nın ailesine evlat edinildikleri *fides viva*, diri bir iman konumuna getirildiği doğaüstü bir yeniden yaratılıştır.

10. Tanrı'nın Kutsalları Koruması

TULİP'in P'si, dayanmakla, kutsalların dayanması doktriniyle ilgilidir. TULİP akrostişinde temsil edilen diğer maddeler gibi, *dayanma* da doğru olmayan düşüncelere yol açabilir. İman ve itaatin devamının İmanlı tarafından tek başına başarıldığını önerir. İmanlı gerçekten de iman ve Tanrı yolunda yürüme konularında dayanır ama bu, Tanrı'nın onun için gerçekleştirdiği lütfekar işinden ötürüdür. Dayanmamızın nedeni Tanrı tarafından korunmamızdır. Eğer kendi kuvvetimize terk edilsek hiçbirimiz dayanamazdık. Ancak ve ancak lütufla korunduğumuzdan ötürü dayanabiliyoruz.

Dayanma doktrininin özünü hatırlamanın kolay bir yolu şu sözdür: "Eğer sahipsek, hiçbir zaman kaybetmeyiz. Eğer kaybettiysek hiç sahip olmamışız demektir." Bu, dinden tam ve nihai bir şekilde dönüşün hiçbir zaman Hristiyan'ın kaderi olmadığını gösteren küçük bir sözdür. Bu doktrini kısaca, "Bir kere kurtulan her zaman kurtulmuştur" şeklinde dile getirebiliriz. Mesih'in işi aracılığıyla bizim için ve bizim içimizde gerçekleştirilen

Cetvel 10.1

TULİP'in Beşinci Taç Yaprağı

1 Tamamen bozulmuşluk yozluğu	İnsanlığın radikal
2 Şartsız Seçim	Tanrı'nın egemen seçimi
3 Sınırlı Kefaret	Mesih'in amaçlı kefareti
4 Karşı konulamaz lütuf	Ruh'un etkin çağrısı
5 Kutsalların Dayanması koruması	Tanrı'nın kutsalları

kurtuluşun kalıcı gücüne dikkati çektiğinden buna bazen sonsuz güvenlik adı verilir.

Dayanma doktrini, kurtuluşumuzun kalıcılığıyla ilgilidir. *Kurtarmak* fiili Kutsal Kitap'ta çeşitli fiil zamanlarıyla kullanılır. Bizler kurtulduk, kurtulmaktayız ve kurtulacağız. Kurtuluşun geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek zaman boyutları vardır. Kurtuluşumuz sonsuzlukta başladı, zamanda gerçekleşti ve cenneti beklemektedir. İncil, "sonuna kadar dayanan kurtulacaktır" diye vaat ederek (Matta 24:13) sona kadar dayanmaktan söz eder. Bu, kurtuluş için bir şart, kayıt ya da sonsuz kurtuluş için örtülü bir vaat olarak anlaşılabilir. İmanda dayanmak, gelecekteki kurtuluş için bir şarttır. Sadece imanla dayananlar sonsuzluk için kurtulacaklardır.

Bu da açık olan soruyu ortaya çıkarır. Gerçek imana sahip olup da sona kadar dayanmayan ve bu yüzden de nihai olarak kurtulmayan bazıları var mıdır? Yarı-Pelagiyusçular "evet" diye yanıt verirler. Yarı-Pelagiyusçuluk, birisinin gerçek, kurtaran imana gelip de o imandan düşerek kurtuluşunu kaybedebileceğini öğretir. Bu, Roma Katolik kilisesinin öğrettiği şeyin aynıdır. Roma'nın kutsal ayinlere dayanan teoloji sistemi, düşmüş olanlar için kurtuluşa yeniden kavuşmak için tövbe amacıyla ceza çekmekle ilgilidir. Bu kefarete cezasına, "imanlarını yerle bir etmiş olanlar için kurtuluşa giden ikinci yol" adı da verilir.

Roma, aklanma lütfunu aldıktan sonra ölümcül günah işleyenler için kefarete cezasının ne olduğunu belirler. Bu günaha "ölümcül" denilmesinin nedeni, aklanma lütfunu öldürmüş olmasıdır. Roma, ölümcül ve affedilmesi mümkün günahlar arasında bir ayrım yapar. Affedilmesi mümkün günah, gerçek bir günahdır ama aklanma lütfunu yok edecek kadar ciddi değildir. Tersine, ölümcül günah öylesine ciddi, öylesine kötüdür ki, kişinin kurtuluşunu kaybetmesine neden olur. Kefarete cezası aracılığıyla kurtuluşunu yeniden elde edebilir ve yeniden aklanma konumuna getirilebilir. Yarı-Pelagiyusçuluğun bütün biçimlerinde olduğu gibi Roma için de, konuda Tanrı'dan özel bir vahiy alanlar hariç hiç kimse dayanması konusunda olumlu bir güvenceye sahip olamaz.

Kurtuluş konusunda güvence doktrini, kutsalların dayanması doktrininden farklıdır ama bu ikisi birbirleriyle yakından bağlantılıdır. İki doktrin birbirlerinden ayırt edilebilirler ama hiçbir zaman ayrılamazlar. Reform teolojisi hem kurtuluş güvencesini ve hem de kutsalların dayanması doktrinini onaylar.

KURTULUŞ GÜVENCESİ

Westminster İnanç Bildirisi şöyle bildirir:

İkiyüzlüler ve diğer yeniden doğmamış kişiler Tanrı'nın kayrasına sahip ve kurtuluş konumunda olma konusunda (yok olacak) sahte ümitler ve benlikten kaynaklanan küstahlıkla kendilerini boş yere aldattıkları halde: Rab İsa'ya gerçekten inanan ve O'nu içtenlikle seven, O'nun önünde iyi bir vicdanla yaşamaya gayret edenler bu yaşamda lütfetme konumunda oldukları konusunda kesinlikle güvence alacaklar ve Tanrı'nın yüceliği ümidinde sevinebilirler ki bu ümit onları hiçbir zaman utandırmayacaktır. [\[xlvi\]](#)

Bildiri, sahte bir güvence diye bir şey olduğunu kabul eder. Sahte güvence, kurtuluş konusunda doğru olmayan bir görüşten ya da kişinin kişisel imanı hakkında doğru olmayan bir varsayımdan kaynaklanır. Sahte güvence olasılığı gerçek güvence olasılığını saf dışı bırakmaz. Havari Petrus İnanlılara müjdede vaat edilen gerçek güvenceyi aramaları için öğüt verir: "Bunun için ey kardeşler, çağrılmışlığınızı ve seçilmişliğinizi kökleştirmeye daha çok gayret edin. Bunları yaparsanız, hiçbir zaman tökezlemezsiniz. Böylelikle Rabbimiz ve Kurtarıcımız İsa Mesih'in sonsuz egemenliğine girme hakkı size cömertçe sağlanacaktır. Bu nedenle, her ne kadar *bu şeyleri* biliyorsanız ve sahip olduğunuz gerçekle *pekiştirilmişseniz* de, bunları size her zaman hatırlatacağım" (2. Petrus 1:10-12).

Havari bizlere güvencenin peşinden gayretle gitmeye çağırır. Bu, kurtuluşumuzun güvencesi anlamına gelen, seçilmişliğimizin güvencesidir. Bütün seçilmişler kurtulmuştur, bu yüzden seçilmiş olduğumuzdan emin olabilirsek kurtulmuş olduğumuzdan da emin olabiliriz. Havari bizleri neden seçilmişliğimizden emin olmaya çağırıyor? "Bunları yaparsanız, hiçbir zaman tökezlemezsiniz" diyor.

Bunun anlamı nedir? Seçilmişliğimizin güvencesini kazanırsak hiçbir zaman tökezleyip günah işlemeyeceğimiz anlamına mı geliyor? Belli ki hayır. Kutsal Kitap, günaha düşen seçilmiş ve kurtulmuş kişilerin örnekleriyle doludur. Güvence kusursuzluğu garantilemez. Öyleyse güvencenin hiçbir zaman tökezlemeyeceğimiz anlamına gelişi hangi bakımdan doğrudur? Bu soruyu yanıtlamak kolay değildir. Petrus'un sözünü ettiği tökezlenme, bizleri kurtuluş konumumuzdan düşürecek kadar ciddi midir? Belki. Ya da havari, güvencenin İnanlı'nın yaşamında kutsallığa doğru düzenli ve sağlam bir büyüme sağlayışını mı vurguluyor? Belki de Petrus'un söylemek istediği budur ve *hiçbir zaman* sözünü kullanışı havarisel bir abartıdır. Kesinlikle bilmiyorum.

Ancak kesin olan bir şey var. Güvencemizle kutsallaştırılmamız arasında açık bir bağlantı vardır. Kurtuluş güvencesine sahip olmayan kişi, kişisel büyümesi konusunda bir sürü tehdede açıktır. Kurtuluşundan emin olan güvenli Hristiyan, kişisel büyümeyi engelleyebilecek büyük korkulardan uzaktır. Güvence olmadan, canlarımız için bir çapa oluşturan Tanrı'nın vaatleri konusunda şüphe ve belirsizlikle sarılıyızdır.

Yeni İnanlılar'ın kişisel kurtuluşlarından emin olmaları en önemli noktadır. Bu güvence imanda olgunluğa gitme yolunda büyük bir lütuftur. *Westminster Confession* şöyle devam eder:

Bu katiyet, hatalı bir ümide bağlı sadece bir varsayım ve olası bir ikna değil; kurtuluş konusundaki vaatlerin hatasız iman güvencesini, bu vaatlerin vaat

ettiği o lütufların içsel bir kanıtını, Tanrı'nın çocukları olduğumuz hakkında bizim ruhlarımızla birlikte tanıklık eden ve mirasımızın güvencesi olan ve Kendisi aracılığıyla kurtuluş günü için mühürlendiğimiz oğulluk Ruhu'nun tanıklığının Tanrısal gerçeğini temel alır.[\[xlvi\]](#)

Bildirinin bu bölümü çok önemli teolojik içeriklerle doludur. Önce varsayımla kesinlik arasındaki tezatı görüyoruz. Güvencemizin kesinliği sarsılmaz bir temel üzerindedir. Bu temel, *bizim* yanılmazlığımız değil, bunu bize bahşeden Tanrı'nın yanılmazlığıdır. Tanrısal olan, Tanrı'nın Kendisinden gelen bir gerçeği temel alır. "Kurtuluş vaatleri" üzerinde durur. Bütün insanların, vaatlerini yerine getirmeyen, yeminlerini yerine getirmeyen ve ant ettiklerini gerçekleştirmeyen antlaşma bozucular olduğunu biliyoruz. Hepimiz, gerçeğin kutsallığına karşı bu tür suçlar işleme gücüne sahip ve bunu yaptığımızdan dolayı suçlu kişileriz. Ancak Tanrı düşmüş insanlığa benzemez olarak kesinlikle antlaşmayı yerine getirendir. Yalan söyleyemez ve hiçbir zaman yeminlerini, antlarını ya da vaatlerini yerine getirmemezlik etmez. Kendisi en mükemmel Vaadi Yerine Getiren'dir. Vaatleri Kutsal Kitap'ta bizler için açık bir şekilde kaydedilmiştir ve bu vaatler sadece kutsal olmakla kalmayıp aynı zamanda gerçek Gerçek Ruh olan Kutsal Ruh'un Kendisinin emin ve kesin tanıklığı aracılığıyla içsel olarak desteklenip onaylanır.

Bildiri, Kutsal Ruh'un mirasımızın *güvencesi* ve bizleri kurtuluş günü için *mühürlediği* olmak üzere Kutsal Ruh'un yaşamlarımızdaki işi konusunda İncil'deki iki onaydan söz eder. *Güvence* ya da *kaparo* sözcüğü ticari dilde kullanılır. Günümüzde özellikle ev ya da başka gayri menkul alımında kullanılır. Bir gayri menkul alımında kontrat imzalanırken alıcı genellikle adına "kaparo" denilen bir depozito yatırır. Alıcının kontratı içtenlikle yaptığını ve ödemesi gereken paranın tamamını ödeyeceğini gösterir.

Bazen insanlar kaparo verip gerisini ödemezler. Paranın geri kalanını ödememeleri kaparonun göstermesi gereken içtenliği yalanlar. Ama Gerçeğin Kutsal Ruh hiçbir zaman verdiği bir sözden dönmez. Tanrı bizlere Ruhu'nun güvencesini verdiğinde, başlamış olduğunu bitirmeyi vaat eder. Düzenlenenin gelecekte tamamlanacağı gerçekleşmemelik edemez. Tanrı bir güvence verdiğinde, Tanrısal garantiyi hiçbir şey bozamaz.

"Mirasımızın güvencesini" almaya ek olarak, Ruh tarafından "mühürlendik." Mühürlenme düşüncesi, eski zamanlarda kraliyete ait özel belgelerin mühürlenmesinden kaynaklanmaktadır. Belgeler, kralın mühür yüzüğünü balmumuna bastırıp kraliyete aitlik ve yetki belirten bozulmayan bir iz bırakılarak doğrulanırdı. Kutsal Ruh bir bakıma Tanrısal Kral'ın mühür yüzüğü görevini görür. Bizlerin Kendisine ait olduğumuzu belirtmek üzere

ruhlarımız üzerinde değişmez bir iz bırakır. Mesih'in mezarının hırsızlar tarafından açılmasının önlenmesi için üzerine mühür basıldığı gibi, bizler de kötünün bizleri Mesih'in kollarından çalmasını engellemek için mühürlendik.

Tanrı'nın vaatleri, Kutsal Ruh'un içinsel tanıklığı, Ruh'un güvencesi ve Ruh'un mühürü, hepsi birlikte, İnanlı'nın kurtuluş konusunda tam bir güvene sahip olması için sağlam bir temel oluştururlar.

GÜVENCE VE KUTSALLAŞTIRMA

Westminster İnanç Bildirisi şöyle ekler:

Bu bozulmaz güvence, sadece imanın özüne ait olmakla kalmaz aynı zamanda gerçek İnanlı ondan pay almadan önce uzun zaman bekleyebilir, birçok zorluklarla mücadele edebilir: buna karşın kendisine Tanrı'dan özgürce verilmiş olan şeyleri bilmesi için Ruh tarafından yardım edilerek sıra dışı bir vahiy olmadan sıradan araçları doğru bir şekilde kullanarak onlara erişebilir. Ve bu yüzden, güvencenin meyvaları olan ve insanları gevşekliğe yatkın olmaktan çok uzak olan yüreğinin Kutsal Ruh'ta esenlik ve sevinçle, Tanrı'ya sevgi ve minnettarlıkla ve itaatin görevlerinde kuvvet ve güler yüzlülükle açılarak çağrısı ve seçilmişliğini kökleştirmek için gayret etmek herkesin görevidir. [\[xlvi\]](#)

Westminster ilahiyatçıları, kurtuluş güvencesinin kurtuluşun bir şartı olmasının gerekli olmadığını açıkça bildirirler. Kurtulabilmek için kurtulduğumuzu bilmemiz gerekmez. İnanç bildirisi, güvencenin "imanın özüne ait olmadığını" söylerken anlatmak istediği şey budur. Güvence imanın bir meyvasıdır ve imana eşlik edebilir ve nihai olarak gerçekten de etmesi gerektir. Ama güvence, kurtaran iman için gerekli değildir ve onsuz da kurtulabiliriz. Örneğin, Mesih'e kişisel güven kurtaran iman için gerekli bir şeydir. Böylesi bir güvene sahip olmayan bir iman kurtaran iman değildir çünkü elzem bir öğeden yoksundur.

Güvence iman için elzem olmadığı halde, yine de çok önemlidir. Bir madde ya da şeyin varlığı ya da *esses*i ve bir madde ya da şeyin *iyiliği* ya da *bene esses*i arasında antik zamanlarda yapılan ayırt ediş burada bizlere yardımcı olabilir. Kurtuluş güvencesi, Hristiyan yaşamının özü ya da varlığına (*esse*) değil, Hristiyan yaşamının iyiliğine katkıda bulunur. Kurtuluş güvencesi önemlidir çünkü kutsallıkta büyümemizle bağlantılanmıştır.

Tam güvence, iman edişin otomatik bir meyvası değildir ve aniden

gelişen bir meyvası da değildir. İmanlı, güvenceye ulaşınca kadar uzun bir süre kurtaran lütuf konumunda bulunabilir. Ama ona erişmek uzak bir ihtimal değildir; erişilebilir bir şeydir ve arzulanan bir şey olduğu da kesindir. Kurtuluş güvencesi, Hristiyan için büyük bir yarardır buna karşın bir görev olarak peşinden gidilmesi gerektir. Karmaşanın nedeni havarinin seçilmişlik ve çağrımızı kökleştirmemizi buyurmasının imasıdır.

İnanlı'nın "yüreği Kutsal Ruh'ta esenlik ve sevinçle, Tanrı'ya sevgi ve minnettarlıkta, itaatin görevlerinde kuvvet ve güler yüzlülükte açılması" için güvencenin peşinden gitmesi gerektir. Güvence, Kutsal Ruh'un meyvasıyla bağlantılıdır ve bu meyva da kutsallaştırılmamızın özüdür. Güvence Siyon'da sahte bir rahatlık ya da kendini beğenmiş ya da halinden memnun bir ruhsallığı desteklemez ya da (haşa) ahlaksızca yaşam için bir ruhsat değildir. Tanrı'ya sevgi ve minnettarlık gibi şeyleri destekler. Bu iki öge, yani sevgi ve itaat, Hristiyan itaatinin arkasındaki motivasyonlardır. Masterımı yaparken profesörüm G. C. Berkouwer bir keresinde sınıfa, "Teolojinin özü lütuf; etiğin özü minnettarlıktır" demişti. Berkouwer, Hristiyan'ın itaatiyle lütuf aracılığıyla kurtulmuş olmaktan ötürü duyduğu minnettarlık arasındaki ayrılmaz bağlantıdan söz ediyordu.

İman bildirisi şöyle bildirerek son bulur:

Gerçek İnanlıların kurtuluş güvenceleri, onu korumayı ihmal etmelerinde, vicdanlarını yaralayan ve Tanrı'nın yüzünün ışığını onlardan çekip Kendisinden korkanların karanlıkta yaşayıp ışığa sahip olamamalarına neden olan Ruh'u üzen özel bir günaha düşmeleriyle, ani ve şiddetli bir ayartılmayla değişik biçimlerde sarsılabilir, eksilebilir ve geçici olarak ara verilebilir; buna karşın onlar hiçbir zaman Tanrı'nın o tohumundan ve iman yaşamından, Mesih ve kardeşler için olan o sevgiden, o yürek içtenliğinden ve görev bilincinden hiçbir zaman tamamıyla yoksun değildirler ve bunlar aracılığıyla Ruh'un işi sayesinde bu güvence zamanı gelince yeniden uyanabilir; ve yine bunun aracılığıyla, bu arada tamamıyla çaresiz bir duruma düşmeleri engellenir. [\[xliv\]](#)

Bu bölüm, Westminster ilahiyatçılarının teolojiiyi Hristiyan yaşamından ayırmadıklarını açıkça ortaya koyar. Sıradan Hristiyan'ı saran birçok ayartılmayı çok iyi anladıklarını göstermektedirler. Güvencenin, artma ya da eksilme kapasitesi olmayan çimentonun içinde donmuş bir şey olmadığını kabul ederler. İmanımız ve güvencemiz zayıf ve kırılabilir olmaya yatkındır. Güvence kolayca bozulup kabaca sarsılabilir. Belirli aralıklarla gelip gidebilir. Özellikle de günaha karşı çok hassastır.

Martin Luther'in adına, *Anfectung*, Şeytan'ın "amansız saldırısı" adını

verdiği şeyi yaşamayan Hristiyan var mıdır? Her gün, bazıları doğaları ve yoğunlukları bakımından çok ciddi olan birçok ayartılmayla karşılaşırız ve fazlasıyla sık bir biçimde de onlara yeniliriz. Günah, güvencenin en büyük düşmanıdır. Günah işlediğimizde kendi kendimize, "Gerçek bir Hristiyan nasıl böyle şeyler yapabilir?" diye sorarız. Bundan sonra itiraf ve tövbe için Mesih'e kaçmamız, O'nun bağışlamasını istemek ve tesellimizi İsrail'in Tesellisi'nde bulmamız gerekir. Bizleri kurtuluşumuzun sevincine ve güvencesine sadece O kavuşturabilir.

Vicdanlarımız ciddi bir şekilde yaralandığında, geçmişin azizlerinin "ruhun karanlık gecesi" adını verdiği şeye girebiliriz. Bu konum, İnanlı için anlatılamaz derecede dehşetli olarak tanımlanır ve buna Mesih'in yanında olduğunun verdiği yüce his değil, O'nun yokluğunun verdiği korkunç bir his eşlik eder. Kendimizi Tanrı tarafından tamamen terkedilmiş hissedebiliriz ve ruhumuz cehennem uçurumunun kenarına yaklaşmış olabilir. Havari Pavlus tarafından şöyle bildirilen şeyi yaşıyoruzdur:

Üstün gücün bizden değil, Tanrı'dan kaynaklandığı bilinsin diye biz bu hazineye toprak kaplar içinde sahibiz. Her yönden sıkıştırılmışız, ama ezilmiş değiliz. Şaşırılmışız, ama çaresiz değiliz. Kovalanıyoruz, ama terk edilmiş değiliz. Yere yıkılmışız, ama yok olmuş değiliz. İsa'nın yaşamı bedenimizde açıkça görülsün diye İsa'nın ölümünü her zaman bedenimizde taşıyoruz. Çünkü İsa'nın yaşamı bizim ölümlü bedenimizde açıkça görülsün diye, biz yaşayanlar İsa uğruna sürekli olarak ölüme teslim ediliyoruz. Böylece bizde ölüm, sizde ise yaşam etkin olmaktadır. «İman ettim ve bu nedenle konuştum» diye yazılmıştır. Aynı iman ruhuna sahip olarak biz de inanıyor ve bu nedenle konuşuyoruz. Çünkü Rab İsa'yı ölümden diriltten Tanrı'nın, bizi de İsa'yla dirilteceğini ve sizinle birlikte kendi önüne çıkaracağını biliyoruz. Bütün bunlar sizin yararınızdır. Böylelikle Tanrı'nın lütfu çoğalıp daha birçoklarına ulaştıkça, Tanrı'nın yüceliği için şükran artsın. Bu nedenle cesaretimizi yitirmeyiz. Her ne kadar dış varlığımız harap oluyorsa da, iç varlığımız günden güne yenileniyor.

2. Korintliler 4:7-16

Pavlus, her yönden sıkıştırılmış ama ezilmemiş olmaktan, şaşırılmış ama çaresiz olmamaktan söz ediyor. Ruhun karanlık gecesine katlanırken çaresizliğe çok yaklaşıyoruz. Sahip olduğumuz kurtuluş güvencesine tırnaklarımızla yapışırız. Çaresizlik bizi sarar ama sonunda bizi yutmaz. Tanrı'nın yüzünün ışığı ciddi bir şekilde gölgelendiği halde, hiçbir zaman tamamıyla söndürülmez. Durum o anda ne kadar karanlık gözükürse gözüksün Ruh, sıkıntılı ruhumuz için her zaman bir umut ışığı saklar. Hristiyan korkabilir ama cesaretini tamamıyla kaybetmez.

Dışsal varlığı yok olsa da içsel varlığı günden güne yenilenmektedir.

Azizin çapası, her sabah Tanrı'nın sevgi dolu merhametini yaşamasıdır. Güvencemiz bir süre tökezleyip parçalansa bile Kutsal Ruh onu tekrar tekrar canlandırır. Kutsal Ruh'u üzüp Baba tarafından cezalandırıldığımız zamanlarda bile, Ruh oç alıcı değildir. Günahımızdan ötürü üzüntüsünü dile getirir ama bizleri yok etmez ve cehenneme terk etmez. Baba sevdiklerini terbiye eder ve onları kurtuluşun doluluğuna getirir.

Püritanlar, güvence ve onun Hristiyan yaşamıyla bağlantısıyla yakından ilgileniyorlardı. *Westminster İnanç Bildirisinin* görüşlerini tekrar ettiler. Aklanmayı güvenceye bağlı bir şey yapmayı reddettiler ama aklayan iman ve güvence arasında organik bir bağlantı üzerinde ısrar ettiler. Joel R. Beeke, *Assurance of Faith* (İmanın Güvencesi) adlı harikulade eserinde şöyle der:

İmanla güvence arasındaki bu ayırt edişin, Püritanlar için derin doktrinsel ve vaizsel imaları vardı. Aklanmayı güvenceye bağlı kılmak İmanlı'yı kurtuluşun sıralamasında birde üç olan Tanrı'nın yeterliliğine değil kendi sübjektif durumuna güvenmeye iter. Böylesi bir güven sadece sağlam olmayan bir doktrin olmakla kalmaz aynı zamanda kötü vaizsel etkiler doğurur. Tanrı tamam ve kusursuz bir iman değil, gerçek ve "içten" bir iman talep eder. Tanrı'nın vaatlerinin gerçekleşmesi, alınırken var olan güvencenin derecesine değil, alınan şeye, Mesih'in doğruluğuna bağlıdır. John Downname şöyle gözlemler: "Eğer kurtuluş, imanın tam güvencesine bağlı olsaydı birçok kişi çaresizliğe düşerdi çünkü o zaman "imanın çolak eli Mesih'i kabul edemezdi." Neyse ki, kurtuluşun kesinliği, İnanlı'nın kendi kurtuluşu konusundaki eminliğine bağlı değildir çünkü "İnanlılar Tanrı'nın lütuf ve kayrası konusunda aynı güvenceye sahip değildirler, aynı kişiler de ona her zaman sahip değildirler." Vaizsel olarak, aklayan imanla şüphe deneyiminin sık sık birlikte var olduklarını savunmak tehlikelidir.^[1]

KURTULUŞTA DAYANMAK

Kurtuluş güvencesiyle Hristiyan hayatında dayanma arasında yakın bir bağlantı olduğunu gördük. Ancak, bunların birbirleriyle özdeşleşmemesi ya da eşit tutulmaması gerektiğini de hatırlamalıyız. Birbirlerinden ayırt edilmeli ama ayrılmamalıdır. Güvence, hem şimdiki kurtuluşumuzda ve hem de uzatılarak gelecekteki kurtuluşumuzda sübjektif güvencemizdir.

Bazıları, İnanlı'nın şu anki kurtuluşu konusunda güvenceye sahip

olabileceğine ama gelecekteki konumundan emin olamayacağına inanırlar. Şu anda lütuf konumunda olduğundan emin olabilir ama bu konumda devam edeceği konusunda güvencesi yoktur. Lütuftan düşmenin ve kişinin şu anda tadını çıkarttığı kurtuluşu kaybetmenin mümkün olduğuna inanırlar.

Reform inancı, sadece şimdiki kurtuluş konumumuz hakkında değil, aynı zamanda o konumda devam edeceğimiz konusunda da güvenceye sahip olabileceğimize inanır. Geleceğin güvencesi, kutsalların dayanması doktrinini temel alır.

Westminster İnanç Bildirisi şöyle der:

Tanrı'nın sevgili Oğlu'nda kabul ettikleri, etkin bir şekilde çağırıp Ruhü aracılığıyla kutsallaştırdıkları, lütuf konumundan ne tam olarak, ne de nihai olarak düşebilirler, ama sonuna dek bu yolda devam edecekler ve sonsuza dek kurtulacaklardır.^[ii]

Bizler Tanrı'nın "Sevgili Oğlu'nda" kabul edildik. Bu Kişi, tabii ki Mesih'tir. Aklanmamızın temeli lütfun değeridir, sadece geçici değeri olan bir değer değil, sonsuz değeri ve etkinliği olan bir değerdir. Lütuf değeri bizim için dayanır. Seçimimiz de aynı şekilde Mesih'tedir ve Mesih'in Kendi seçmiş olduklarını kaybetmesinin hiçbir tehlikesi ya da olasılığı yoktur. Sorulması gereken soru, "Tanrı'nın Kendisinde olanları ve Kendisiyle birlikte seçtiklerini kaybedecek midir?" sorusudur.

İnanç Bildirisi, seçilmişlerin (Tanrı'nın Mesih'te kabul ettiği kişilerin) lütuf konumundan tam ya da nihai olarak düşemeyeceklerini söyler. "Ebilmek" bir şeyi yapma gücünden söz eder, bu yüzden bu söz seçilmiş olanların lütuftan tam ya da nihai olarak düşmesinin mümkün olmadığı anlamına gelir. Ancak İnanlı'nın ciddi ya da radikal bir düşüş yaşaması mümkündür. Kutsal Kitap, ciddi günahlara düşen İnanlılar'ın örnekleriyle doludur. Örneğin, Davut ve Petrus gibi. Düşüşleri korkunç olduğu halde, ne tam ne de nihaiydi. Her ikisi de tövbe ve lütfü döndürüldüler. İnanlılar radikal bir düşüş yaşayabilirler ama bu tür düşüşler kalıcı değil, geçidir.

İman ettiklerini bildirip Mesih için gayret gösteren sonra da bu bildirimlerini yalanlayıp Mesih'e sırtlarını dönen kişileri hepimiz tanımışızdır. Bunun hakkında ne düşünmeliyiz? İki olasılık düşünüyoruz.

İlk olasılık, iman bildirimlerinin içten olmamış olduğudur. Mesih'i ağızlarıyla itiraf etmişler ve sonra bu bildirimleriyle söylediklerinden dönmüşlerdir. Toprağı az olan kayalık yerlere düşen ve hemen filizlenen sonra

da kuruyup kavrulan tohumlar gibidirler (Matta 13:5-6). Tohum hiçbir zaman kök salmamıştır. Dışsal bir iman belirtisi göstermişlerdir ama iman edişleri gerçek değildir. Mesih'i dudaklarıyla onurlandıran ama yürekleri O'ndan uzakta olan kişiler gibidirler (Matta 15:7-8). İmanları baştan beri sahteydi.

Yahuda İskariyot'u (İsa onun başlangıçtan beri şeytan olduğunu bildirmişti) ve Yuhanna'nın haklarında şu söylenenleri bu sınıfa koyabiliriz:

Bunlar aramızdan çıktılar, ama bizden değildiler. Bizden olsalardı, bizimle kalırlardı. Ayrılmaları, hiçbirinin bizden olmadığını ortaya çıkardı. Sizler ise kutsal Olan tarafından meshedildiniz; hepiniz bilgilisiniz. Gerçeği bilmediğinizden değil, ama gerçeği ve hiçbir yalanın gerçekle ilgisi olmadığını bildiğinizden ötürü size yazdım. İsa'nın Mesih olduğunu inkar eden yalancı değilse, yalancı kimdir? Baba'yı ve Oğul'u inkar eden, Mesih karşıtıdır. Oğul'u inkar edende Baba da yoktur. Oğul'u açıkça kabul edende Baba da vardır. Başlangıçtan beri işittiğiniz söz içinizde yaşasın. Eğer başlangıçtan beri işittiğiniz söz içinizde yaşarsa, siz de Oğul'da ve Baba'da yaşarsınız. Mesih'in bize vaat ettiği budur, yani, sonsuz yaşamdır.

I. Yuhanna 2:19-25

Yuhanna, bazılarının İnanlılar'dan ayrıldığını kabul ediyor. Bunlar dinlerini terkedenlerdi. Ama Yuhanna bunların "bizden olmadıklarını" bildiriyor. Ayrılmaları gerçek konumlarını ortaya koymuştu. Ayrılanlar, Tanrı tarafından meshedilmiş olanlara, Tanrı'nın Sözü içlerinde yaşayanlara bir tezat oluşturuyordu. Eğer Söz gerçekten onların içinde yaşıyorsa, o zaman onlar da Mesih'te yaşayacaklar ve sonsuz yaşam vaadini alacaklardır.

İman ettiklerini bildirip, dışsal olarak iman etmişliğin kanıtlarını gösterip de sonra imanlarını yalanlayanlar hakkındaki ikinci olası açıklama da, ciddi ve radikal günaha düşen gerçek İnanlılar oldukları ama ölmeden önce günahlarından tövbe edip eski konumlarına dönecekleridir. Ölene dek dinden dönmüşlükte devam ederlerse o zaman onlarınki lütuftan tam ve nihai bir düşüştür ki bu da onların başlangıçtan beri gerçek İnanlılar olmadıklarının kanıtıdır.

Yarı-Pelagiyusçular üçüncü bir olasılık sunarlar: Bu kişiler gerçekten iman etmişlerdi, gerçek iman ve kurtuluşa sahiplerdi, sonra imandan düştüler ve tamamıyla ve nihai olarak kayboldular. Bu görüş, kutsalların dayanması doktrinini yalanlar. Bir zamanlar kurtuluşu gerçekten alanların kurtuluşlarını tam ve nihai olarak kaybettikleri görüşüne yer verir.

DAYANMA VE KORUNMA

Westminster İnanç Bildirisi şöyle der:

Kutsalların bu korunması, kendi özgür iradelerine değil, seçilmişlik doktrininin değişmezliğine bağlıdır, Baba Tanrı'nın özgür ve değişmez sevgisinden İsa Mesih'in değerinin etkinliği ve duada aracılık edişine, Ruh'un kalışına ve onların içindeki Tanrı tohumuna ve lütuf antlaşmasının doğasına akar: Bütün bunlardan bunun kesinliği ve yanılmazlığı çıkar. [\[lii\]](#)

Kutsalların dayanmasına daha doğru olarak Westminster ilahiyatçılarının açıkça bildirdiği gibi kutsalların korunması denilebilir. İnanlı kendisine yardım edilmeyen iradesinin gücüyle dayanmaz. Tanrı'nın koruyan lütfu dayanmamızı hem olası hem de gerçek kılar. Özgür kılınmış bir iradeye sahip olan yeniden doğmuş kişi bile hala günaha ve ayartılmaya açıktır ve günahın arta kalan gücü öylesine kuvvetlidir ki, lütfun yardımı olmadan İnanlı büyük bir olasılıkla imandan düşer. Ama Tanrı'nın buyruğu değiştirilmezdir. O'nun dünyanın kuruluşundan beri seçilmişlerini kurtarmak olan hükümlerlik amacı, bizim zayıflığımız tarafından engellenmez.

Kutsal Kitap, dayanmak hakkında bir şey söylemeseydi, Tanrı'nın seçen lütfu hakkında söyledikleri bizleri dayanma doktrini hakkında ikna etmeye yeterli olurdu. Ama Kutsal Kitap bu konularda sessiz değildir, Tanrı'nın bizler için ve bizim içimizde başlattıklarını açıkça ve sık sık bildirir. Örneğin Pavlus şöyle bildirir: "Sizi hatırladıkça Tanrıma şükrediyorum. İlk günden şimdiye dek Müjde'nin yayılmasındaki işbirliğinizden dolayı her duamda hepimiz için her zaman sevinçle dilekte bulunuyorum. Sizde iyi bir işe başlamış olan Tanrı'nın bunu, Mesih İsa'nın gününe dek bitireceğine güvenim vardır" (Filipililer 1:3-6).

Pavlus'un, "Sizde iyi bir işe başlamış olan Tanrı'nın bunu, Mesih İsa'nın gününe dek bitireceğine güvenim vardır" derken insanı değil, Tanrı'yı vurguladığına dikkat edin. Tanrı başladığı şeyi bitirir. O'nun işi, bitmemiş yüce bir senfoni gibi kalmaz. Mesih'e kurtuluşumuzun hem imanımızın öncüsü ve hem de tamamlayıcısı denir. Bizler O'nun ellerinin eseriyiz. Usta bir sanatçı olduğundan, ruhsal sanat eserlerini hiçbir zaman yok edip atması gerekmez.

Tanrı'nın kutsalları koruması, seçilme buyruğundan kaynaklanan sadece soyut bir çıkarımı temel almaz. Değişmez ve özgür sevgisine, hiçbir şeyin kesip atamayacağı kalıcı ve hoşnut olan sevgisine dayanır. Yine Havarî Pavlus şöyle bildirir:

Öyleyse buna ne diyelim? Tanrı bizden yana ise, kim bize karşı olabilir? Öz Oğlunu bile esirgemeyen, O'nu hepimizin uğruna ölüme teslim eden Tanrı, O'nunla birlikte bize her şeyi de bağışlamayacak mı? Tanrı'nın seçtiklerini kim suçlayacak? Onları aklayan Tanrı'dır. Kim suçlu çıkaracak? Ölmüş, üstelik dirilmiş olan Mesih İsa, Tanrı'nın sağındadır ve bizim için aracılık etmektedir. Mesih'in sevgisinden bizi kim ayırabilir? Sıkıntı mı, elem mi, zulüm mü, açlık mı, çıplaklık mı, tehlike mi, kılıç mı? Yazılmış olduğu gibi: «Senin uğruna bütün gün öldürülüyoruz, kasaplık koyunlar sayılmışız.» Ama bizi sevenin aracılığıyla bu durumların hepsinde galiplerden üstünüz. Eminim ki, ne ölüm, ne yaşam, ne melekler, ne yönetimler, ne şimdiki ne gelecek zaman, ne güçler, ne yükseklik, ne derinlik, ne de yaratılmış başka herhangi bir şey bizi Rabbimiz Mesih İsa'da olan Tanrı sevgisinden ayırmaya yetecektir.

Romalılar 8:31-39

Pavlus'un Mesih'in koyunları için olan sevgisini tehdit edip tehlikeye atabilecek şeylerin listesi her şeyi kapsamaz, temsildir. Pavlus, *hiçbir şeyin* bizleri Mesih İsa'da olan Tanrı'nın sevgisinden ayıramayacağı hakkında daha önce yaptığı genel bildiriye vurgulamaktadır. Bu sevgi kalıcıdır. Tanrı bize olan sevgisinde sebat ettiği için bizler de lütufta dayanırız.

Bizlere verilen lütuf değerinin ya da Mesih'in bizler için sürekli dua edişinin hiçbir sınırı yoktur. Belki de dayanmamızı sağlayan en kuvvetli güç, Baş Kahinimizin bizler için duada aracılık işidir. Ayrıca, Kutsal Ruh'un güvencemiz (kaparomuz) ve mührümüz, ruhlarımıza ekilmiş olan Tanrı'nın tohumu olarak içimizde yaşaması ve son olarak kendisi aracılığıyla Tanrı'nın vaatlerinin bize mutlak bir şekilde sigorta edildiği lütuf antlaşmasının doğası dayanmamıza katkıda bulunur.

Bu dayanma teminatları, Latince'deki "Tanrı bizden yanadır" anlamına gelen *Deus pro nobis* sözcüğüyle dile getirilen düşüncenin temelindedir. Havari, "Tanrı bizden yana ise, kim bize karşı olabilir?" şeklinde yanıt beklemeyen bir soru sorar. Tabii ki birçok kişi bize karşıdır. Bizden nefret edilmesini ve bütün gün nefret edilmesini bekliyoruz, çünkü Rab bunun böyle olacağını bize belirtmişti. Şeytan ve dalkavukları bizi küçümserler. Mesih karşıtı olanların hepsi aynı zamanda Hristiyan karşıtıdır.

Pavlus, "kim bize karşı olabilir?" diye sorduğunda kimsenin (ve hiçbir şeyin) bizi *yenemeyeceğini* söylemek ister. Tanrı'nın bizleri koruması bizlerin, "galiplerden üstün" olmamızla sonuçlanır. Bu iki sözcük, Yunanca tek bir sözcük olan *hypernikon*'un tercümesidir ve Latince'de *supervincemus* sözüyle geçer.

Hiper ve süper örnekleri, en üstün derecede galip olma düşüncesini taşırlar.

Westminster İnanç Bildirisi'nin İnanlı'nın geçici olarak güvencesini kaybetme olasılığını belirtmesi gibi, bildiri, dayanmanın ciddi kaymalar olmadan her zaman sağlam, yukarı doğru bir kutsallaşma süreci değildir. Gerçek Hristiyanlar ciddi ve radikal bir biçimde düşebilirler ama lütuftan nihai olarak düşemezler. Bildiri şöyle bildirir:

Yine de, Şeytan'ın ve dünyanın ayartmaları aracılığıyla, içlerinde kalmış olan yozluğun üstün gelmesiyle ve kendi dayanma yollarını ihmal etmelerinden ciddi günahlara düşebilirler; ve bir süre bu yolda devam edebilirler: bunu yaparak Tanrı'nın hoşnutsuzluğuna maruz kalırlar ve Kutsal Ruh'u üzerler, lütuf ve tesellilerinin bazı ölçülerinden yoksun bırakılırlar, yürekleri katılaştırılır ve vicdanları yaralanabilir: başka insanları incitip utandırabilir ve kendi üzerlerine geçici yargı getirebilirler.^[iii]

Dayanma, kutsallaştırılmamız sürecinin sadece bir parçası olarak birlikte gerçekleştirilen bir iştir. Bu, Tanrı ve bizim işbirliği içinde çaba gösterdiğimiz anlamına gelir. O bizi korudukça bizler dayanırız. Bu konuda sık sık çocuklar örnek gösterilir. Bir çocukla babası el ele tutuşurken tehlikeli bir yoldan giderler. İki şekilde el ele tutuşabilirler. İlk olarak, çocuk babasının elini kavrayıp sıkı sıkı tutabilir. Eğer bırakırsa düşebilir. İkinci olarak, baba çocuğun elini tutabilir. Çocuk ancak baba elini gevşetirse düşebilir. Birinci durumda çocuğun güvenliği, babasını tutuşunun sürekliliği ve kuvvetine bağlıdır. İkinci durumda, çocuğun güvenliği, babanın kendisini kavrayışının sürekliliği ve kuvvetine bağlıdır.

Benzetmeyi biraz daha ileriye götürüp çocuk babanın elini kavrayışını gevşettiğinde babanın onun tökezlenip dizini sıyırmasına izin verebileceğini söyleyebiliriz. Çocuk bunu yaparak babasının hoşnutsuzluğuna neden olduğu halde, çocuğu kavrayışını tamamen bırakmaz ve onun bir uçuruma düşmesini engeller.

Tanrı bizi tuttuğu halde, bizim de aynı zamanda O'nu tutmamız gerekir. Bizler kavrayışımızı gevşetme gücüne sahibiz ve bunu gerçekten de yaparız. O'nun bizi bırakmayacağından emin olsak bile kavrayabileceğimiz kadar sıkı bir şekilde kavrama sorumluluğunu taşıyoruz. İncil bize sık sık bunu yapmamızı söyler ve kavrayışımızı bırakmanın neden olabilecekleri hakkında uyarır. Lütuftan düşebiliriz ama tamamen düşmeyiz. Zaman zaman, Kutsal Kitap nihai olarak imkansız olanı yasaklar ve aynı zamanda yine imkansız olanı buyurur gibidir. Örneğin, bizleri göksel Babamız'ın kusursuz olduğu gibi kusursuz olmaya çağırır (Matta 5:48). Kimse bu kusursuzluk derecesine erişemez. Öyleyse Kutsal Kitap

neden bu şekilde konuşur? Luther buna, "yasanın müjdeseller kullanımı" demişti. Bununla söylemek istediği, müjdenin bizleri yasanın en yüksek standartlarına erişmek için yapabildiğimiz kadar gayretle uğraşmaya çağırdığıydı. Bu tür çağrılar bizleri lütfâ, gitgide artan bir bağımlılığa yöneltir.

İBRANİLER SORUNU

Kutsalların dayanması hakkındaki üzerinde belki de en çok tartışılan metin, İbraniler Kitabı'nda bulunur: "Bir kez aydınlatılmış, göksel armağanı tatmış ve Kutsal Ruh'a ortak edilmiş, Tanrı sözünün iyiliğini ve gelecek çağın güçlerini tatmış oldukları halde yoldan sapanları yeniden tövbe edecek duruma getirmeye olanak yoktur. Çünkü Tanrı'nın Oğlunu adeta yeniden çarmıha geriyor, aleme maskara ediyorlar" (İbraniler 6:4-6).

Havari, belirli şeyler yaptıkları takdirde bazı insanların kurtuluş konumuna geri getirilemeyeceklerini söyleyerek uyarıyor. İlk soru, ne tür insanları tanımlamakta olduğudur. Bu kişiler İmanlı mı, İmansız mıdır? İlk bakışta yanıt açıkmiş gibi gözükür. Bu kişiler aydınlanmış, göksel armağanı tatmış ve Kutsal Ruh'a ortak edilmişlerdir, öyleyse imanlı olmaları gerekir.

Ancak araştırılması gereken en az bir olasılık daha vardır. Eski Antlaşma'da, İsrail'de olan herkes İsrail'den değildir. Antlaşma toplumunda olanların bazılarının gerçek imanı yoktu. Ve Mesih kilisesinde buğdayların arasında delicelerin büyüyeceğini söylemişti (Matta 13:24-25). Bu nedenle, görünen kiliseye ait olanlarla görünmeyen kilisenin bir parçası olanlar arasında her zaman bir ayırım olmuştur. Augustin'in önerdiği gibi, seçilmiş İnanlılar'dan oluşmuş olan görünmeyen kilise, görünen kilisenin içinde var olmaktadır. Adına "görünmeyen" denir çünkü sadece Tanrı, insan yüreğinin gerçek durumunu okuyabilir. Ruh bizler tarafından görünmez.

İbraniler 6'da söylenen her şey, bir olası istisna hariç görünen kilisenin iman etmeyen üyeleri hakkında söylenebilir. Bir anlamda görünen kilisenin bütün üyeleri aydınlatılmış ve göksel armağanı tatmışlardır. Ama iman etmemiş üyelerin tövbe etmiş oldukları söylenebilir mi? "Onları yeniden tövbe edecek duruma getirmek" sözü, geçmişte en az bir kez tövbe etmiş olduklarını önceden varsayar. Tövbe eğer Reform teolojisinin inandığı gibi, yeniden doğuşun bir meyvasıysa, o zaman İbraniler'in yazarı, yeniden doğmuş kişileri tanımlıyor. Tövbeleri Esav'inki gibi sahte ya da taklit olabilir mi? Bu görüşte taklit tövbeden söz edilmesi olası değildir çünkü bu tür bir tövbeyi yenilemenin bir değeri

yoktur. Bu tövbeden söz edilmesi beni yazarın yeniden doğmuş imanlılardan söz ettiğine ikna ediyor.

Bu sonuç beni bir ya da iki seçenekle baş başa bırakıyor: (1) Ya yeniden doğmuş Hristiyanlar kalıcı bir biçimde düşebilirler ve kutsalların dayanması doktrinini terk etmeliyiz ya da (2) İbraniler 6'daki öğüt, Luther'in adına, "yasanın müjdesel kullanımı" adını verdiği şeyin bir örneğidir.

Buradaki konu, Kutsal Kitap'tan bir parçayı başka bir parçayı etkisiz hale getirmek üzere kullanarak değil, Kutsal Kitap'taki ayetlerin birbirlerini yorumlamasına izin verilerek halledilebilir. Eğer Kutsal Kitab'ın geri kalan kısımları dayanma konusunda açıksalar (ve ben öyle olduklarına inanıyorum), o zaman burada belirsiz olanı başka yerlerde belirsiz olmayan ayetlerle yorumlamalıyız. İma edilenler her zaman açıkça bildirilenlerin ışığında, açık olmayanlar açık olanların ışığında yorumlanmalıdır. İbraniler'in yazarı, gerçek bir inanlının inanlılara yapmamaları konusunda uyarıda bulunduğu bir şeyi yaptığını hiçbir yerde bildirmemiştir.

Eğer hiçbir inanlı, yazarın bizleri uyardığı şeyi yapmıyorsa neden böyle bir uyarıda bulunmalı? Burada çok dikkatli olmalıyız. Bu gerçekten bir uyarı mı, yoksa daha doğru olarak bir tartışma mı? İncil'de sık sık, *ad hominem* tartışması adı verilen şeyin, "insana" olan örneklerini görürüz. Bir tanesi geçersiz, bir tanesi geçerli olmak üzere iki tür *ad hominem* tartışma vardır. *Reductio ad absurdum* adı verilen geçerli *ad hominem* tartışma, diğer kişinin tartışma nedenlerini alıp onları mantıksal sonuçlarına götürür ki bu bir saçmalıktır. Pavlus bu tür tartışmayı, örneğin 1.Korintliler'de kullanır. "Eğer değilse" türünde bir mantığı izler: "Mesih dirilmemişse, [o zaman] imanınız yararsızdır.

İbraniler'in yazarının kim olduğunu, kimlere yazdığını ve en önemlisi onlara neden yazdığını bilseydik bize çok yardımcı olurdu. Konunun tam olarak ne olduğunu veya İbrani Hristiyanlar'ı neyin tehdit ettiğini tam olarak bilmiyoruz. Eğer konu, ilk inanlılar topluluğuna büyük bir tehlike oluşturan Yahudileştirme sapkınılığı idiyse o zaman böylesi bir *ad hominem* tartışma mantıklı olurdu. Yahudileştirme sapkınılığı inanlıların Eski Antlaşma yasasının yükümlülüklerine dönmelerini talep ediyordu ki bu onları Mesih tarafından kaldırılan lanetin altına yeniden yerleştirecekti. Bu, yeni bir kefarete, yeniden bir çarmıha gerilme talep ederek Mesih'in kefaretinin sözsüz ifade olunan reddi olurdu. Ama yeniden bir çarmıha gerilme imkansızdır. Eğer kişi gerçekten de eski konumuna dönerse, bu kişinin kurtuluşu için hiçbir sağlayış kalmazdı.

Ben yazarın bu şekilde mantık yürüttüğünü ve gerçek inanlıların bu günahı gerçekten işlediklerini söylemediğine inanıyorum. Yazarın daha sonraki bildirisi, bu yorumu destekliyor:

Size gelince, sevgili kardeşler, böyle konuştuğumuz halde, durumunuzun daha iyi olduğuna, yani kurtuluşa uygun düştüğüne eminiz. Tanrı adaletsiz değildir. Emeğinizi ve kutsallara hizmet etmiş olarak ve etmeye devam ederek O'nun adına gösterdiğiniz sevgiyi unutmaz. Ümidinizden doğan tam güvenceye kavuşmanız için her birinizin sona dek aynı gayreti göstermesini arzu ediyoruz. Tembel olmamanızı, vaat edilenleri iman ve sabır aracılığıyla miras alanların örneğine uymanızı istiyoruz.

İbraniler 6:9-12

Yazarın, "Ama" dediğine dikkat edin (Türkçe çeviriye dahil edilmemiş*). *Ama* ağırlık taşıyan bir nitelendiricidir: "Size gelince, sevgili kardeşler, böyle konuştuğumuz halde, durumunuzun daha iyi olduğuna, yani kurtuluşa uygun düştüğüne eminiz." Belirli bir şekilde konuşmaktan söz edilmesi bizleri aceleci ve haksız sonuçlar çıkarma tehlikesine karşı uyanık tutmalıdır. Bu öğüdün tamamı, bir "konuşma biçiminde" verilmiştir. Yazar, hitap ettiği kişilerin kendilerini uyardığı şeyleri yapmamış olduğundan, bunun yerine kurtuluşa uygun düştüklerinden emin olduğunu dile getiriyor. Bu eminlik, kutsalların dayanması doktrininin temelinde yatmaktadır. Bizim içimizde iyi bir iş başlatmış olan Tanrı, kurtuluşun altın zinciri nihai, atanmış amacına erişirken onu hem tam ve hem de nihai olarak sonsuza dek tamamlayacaktır.

Son Söz

Eyvah! Kurtarıcım kanını mı döktü?
Ve Efendim öldü mü?
O kutsal başını
Benim gibi bir solucan için mi adadı?
Ağacın üzerindeki inlemeleri
Benim işlediğim suçlardan ötürü müydü?
Hayret verici acıma! **Bilinmeyen lütuf!**
Ve derecesi bilinmeyen sevgi!

Yüce Yaratıcı Mesih,
Yaratık olan insanın günahı için öldüğünde,
Güneşin karanlıkta saklanması
Ve görkemini göstermemesi iyi olmuş.

Böylece O'nun sevgili çarmıhı gözüktüğünde
Kızaran yüzümü saklayabilirim;
Yüreğim, minnettarlıkla eri,
Ve gözlerim gözyaşlarına ak.

Ama üzüntü gözyaşları
Sevgi borcumu hiçbir zaman ödeyemez;
İşte, Rab, kendimi sana teslim ediyorum--
Bütün yapabileceğim bu.

Isaac Watts (1707)

^[i]Martin Luther, *What Luther Says: An Anthology*, ed. Ewald M. Plass, 3 cilt, (St. Louise: Concordia, 1959), 2:704n.5.

^[ii]Ibid., 2:704.

[iii]Ibid., 2:703.

[iv]John Calvin, *Institutes of the Christian Religion*, 2 cilt., Henry Beveridge tarafından tercüme edilmiştir (1845;

[v]Luther, *What Luther Says*, 2:921.

[vi]Ibid., 2:710.

[vii]Calvin, *Institutes of Christian Religion*, 2:115 (3.17.12).

[viii]Ibid., 2:57 (3.11.21).

[ix]Luther, *What Luther Says*, 1:522.

[x]Ibid., 2:714-15.

[xi]*Westminster Ýman Bildirisi*, 8.1.

[xii]C.I. Scofield, ed. *Scofield Reference Bible* (New York: Oxford University, 1909).

[xiii]George E. Mendenhall, *Law and Covenant in Israel and in the Ancient Near East* (Pittsburgh: Biblical Colloquium,1955).

[xiv]Meredith G. Kline, *Treaty of the Great King: The Covenant Structure of Deuteronomy: Studies and Commentary* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1963); *By Oath Cosigned: A Reinterpretation of the Covenant Signs of Circumcision and Baptism* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1968).

[xv]*The Westminster Confession of Faith*,22.1-2.

[xvi]Ibid., 7.2.

[xvii]Ibid., 7.3. italikler yazarın.

[xviii]Ibid., 7.5-6.

[xix]Adolf Harnack, *History of Dogma*, çeviren James Millar (1898; yeni baskı, New York: Dover, 1961), s.168-169. Avgustin'den, *On the Gift of Perseverance* (Ý.S.428), 53.

[xx] John Calvin, *Institutes of the Christian Religion*, 2 cilt., Henry Beveridge tarafından tercüme edilmiştir (1845; yeni baskı, Grand Rapids , Mich.: Eerdmans, 1964), 1:214 (2.1.5).

[xxi] Martin Luther, *What Luther Says: An Anthology*, ed. Ewald M. Plass, 3 cilt, (St. Louis: Concordia, 1959), 3:1300-1301.

[xxii] *The Westminster Confession of Faith*, 9.3.

[xxiii] Calvin, *Institutes of Christian Religion*, 1:228-29 (2.2.6-7).

[xxiv] *The Westminster Confession*, 9.4-5.

[xxv] Albrecht Oepke, "Elkô," Gerhard Kittel'de, ed., *Theological Dictionary of the New Testament*, ed. ve tercüme, Geoffrey W. Bromiley, cilt 2 (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1964), s. 503.

[xxvi] John Calvin, *A Treatise on the Eternal Predestination of God*, tercüme Henry Cole, *Calvin's Calvinism*'de (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1950), s.31.

[xxvii] John Calvin, *Institutes of Christian Religion*, 2 cilt., çeviren Henry Beveridge (1845; yeni baskı, Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1964), 2:212 (3.22.1).

[xxviii] J. I. Packer, "Introductory Essay," John Owen'in, *The Death of Death in the Death of Christ: A Treatise in Which the Whole Controversy about Universal Redemption Is Fully Discussed* (1852; yeni baskı, Londra: Banner of Truth, 1959), s. 4.

[xxix] Ibid.

[xxx] Owen, *The Death of Death in the Death of Christ*, s. 161.

[xxxi] Ibid., s.236.

[xxxii] *The Westminster Confession of Faith*,3.1.

[xxxiii] Ibid.

[xxxiv] Owen, *The Death of Death in the Death of Christ*, s. 45.

[xxxv] J. I. Packer ve O. R. Johnston, "Historical and Theological Introduction" (Tarihsel ve Teolojik Giriş), Martin Luther'in *The Bondage of the Will*'inden (İradenin Esareti), J. I. Packer ve O. R. Johnston tarafından çevrilmiştir (Cambridge:James Clarke/Westwood, N. J.:Revell, 1957), s. 57-58.

[xxxvi] Ibid., s. 58. Bkz. Martin Luther, *Wom unfreien Willen*, ed. H.J. Iwand (1954), s. 253.

[xxxvii] Luther, *The Bondage of the Will*, s. 78.

[xxxviii] Packer ve Johnston, "Historical and Theological Introduction," s. 58-59.

[xxxix] Ibid., s. 59.

[xl] *The Westminster Confession of Faith*, 10.1.

[xli] John Calvin, *Institutes of Christian Religion*, 2 cilt, Henry Beveridge tarafından çevrilmiştir (1845; yeni baskı, Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1964), 2:240 (3.24.1). Augustine'nin, *On the Predestination of the Saints*'inden, R. E. Wallis tarafından *Basic Writings of Saint Augustine*, ed. Whitney'de çevrilmiştir. Wallis'in bu parçayı çevirisini kıyaslayın: "Öyleyse, Tanrısal armağan tarafından insan yüreklerine gizlice verilen bu lütuf hiçbir katı yürek tarafından reddedilmez, çünkü ilk olarak yüreğin katılığını yok etmek için verilmiştir. Öyleyse Baba kişinin içinde duyulduğunda ve öğrettiğinde ve bunun sonucu olarak kişi Oğul'a geldiğinde, peygamberin bildirisinde vaat ettiği gibi, taştan yüreği alır ve yerine etten bir yürek verir. Çünkü böylece onları çocuklar ve yücelik için hazırlamış olduğu merhamet araçları yapar."

[xlii] John H. Gerstner, *Wrongly Dividing the Word of Truth: A Critique of Dispensationalism* (Brentwood, Tenn.:Wolgemuth ý Hyatt, 1991).

[xliii] Zane C. Hodges, *Absolutely Free! A Biblical Reply to Lordship Salvation* (Dallas: Redenciôn Viva/Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1989), s.48.

[xliv] Ibid., s. 49.

[xlv] Ibid., s. 51-52.

[xlvi] *The Westminster Confession of Faith*, 18.1.

[xlvii] Ibid., 18.2.

[\[xlvi\]](#)Ibid., 18.3.

[\[xlix\]](#)Ibid., 18.4.

[\[l\]](#)Joel R. Beeke, *Assurance of Faith: Calvin, English Puritanism, and the Dutch Second Reformation*, Amerikan Üniversitesi Etütleri: Teoloji ve Din, dizi 7, cilt 89 (New York: Lang, 1991), s. 143. ilk aktarma John Downname'in, *A Treatise of the True Nature and Definition of Justifying Faith*'inden aktarılmıştır (Aklayan imanın Gerçek Doğası ve Tanımı Üzerine Bir Tez) (1635), 12-13'cü sayfalar. ikinci aktarma, William Ames'in *Medulla ss. theologiae... extracts i methodice disposita*'sından (1627), 1. 27.19.

[\[li\]](#)*The Westminster Confession*, 17.1.

[\[lii\]](#)Ibid., 17.2.

[\[liii\]](#)Ibid., 17.3.

Bu Kitap beğendiniz mi?

Daha fazla ücretsiz e-Kitaplar Hristiyan Kitaplar.com'dan indirebilirsiniz.

R. C. Sproul yazar olarak beğendiniz mi? [Yazarın tüm kitaplar şuradan indirebilirsiniz.](#)

[Türkiye'de Kilise Adresleri](#)